

PlanMER en Passende Beoordeling Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug

28 oktober 2021

Kenmerk R001-1281326BJM-V01-kzo-NL

Verantwoording

Titel	PlanMER en Passende Beoordeling Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug
Opdrachtgever	Gemeente Utrechtse Heuvelrug
Projectleider	Joost de Jong
Auteur(s)	Michael de Baat, Elza van der Meer, Mark Zandvoort
Tweede lezer	Joost de Jong
Projectnummer	1281326
Aantal pagina's	66
Datum	28 oktober 2021
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
Handelskade 37
Postbus 133
7400 AC Deventer
T +31 57 06 99 91 1
E info.deventer@tauw.com

Inhoud

0	Samenvatting	5
	Waarom een planMER voor de Omgevingsvisie?	5
	Wat is het doel en opzet van het planMER?	5
	Wat zijn de effecten van de Omgevingsvisie op de leefomgeving?	6
	Hoe verhouden de ambities zich tot elkaar?	8
	Worden doelen bereikt met het beleid uit de Omgevingsvisie?	8
	Wat zijn de conclusies en aanbevelingen vanuit het planMER?	10
	Wat zijn de conclusies en aanbevelingen vanuit de Passende beoordeling op Natura 2000-gebieden?	11
1	Vooraf: Omgevingsvisie en de rol van het planMER	12
	1.1 Waarom een Omgevingsvisie en planMER?	12
	1.2 Uitgangspunten planMER	12
	1.3 Besluitvorming over dit planMER en de Omgevingsvisie	13
	1.4 Leeswijzer	13
2	Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug: proces en beleidsinvulling	13
	2.1 Proces tot nu toe: totstandkoming Omgevingsvisie	13
	2.2 Beleidsinvulling Omgevingsvisie	15
3	Hoe is het milieuonderzoek uitgevoerd en wat is er onderzocht?	22
	3.1 Stap 1: Vaststellen beoordelingskader	22
	3.2 Stap 2: Beschrijven en beoordelen van huidige situatie en autonome ontwikkeling (referentiesituatie)	24
	3.3 Stap 3: Ambitiewebsessie en vaststellen uitgangspunten effectbeoordeling	24
	3.4 Stap 3: Bepalen relatie tussen beleid en indicatoren MER	25
	3.5 Stap 4a: Effectbeoordeling	25
	3.6 Stap 4b: Passende beoordeling (Wet natuurbescherming)	27
	3.7 Stap 5: Afronden planMER	27
4	De leefomgeving en de effecten van de Omgevingsvisie	28
	4.1 Effecten van het beleid van de Omgevingsvisie (invloed op kwaliteitsniveaus)	28
	4.1.1 Klimaatadaptatie	28
	4.1.2 Mobiliteit	31
	4.1.3 Gezondheid beschermen en bevorderen	35

4.1.4	Ruimtelijke kwaliteit.....	39
4.1.5	Natuur	44
4.1.6	Bodem en water	48
4.2	Synergie en strijdigheden tussen ambities.....	49
4.3	Beoordeling doelbereik	63
4.4	Passende beoordeling Natura 2000-gebieden.....	69
4.4.1	Inleiding.....	69
4.4.2	Natura 2000-gebieden	70
4.4.3	Conclusie	73
5	Conclusies en aanbevelingen	74
5.1	De leefomgeving en de effecten van de Omgevingsvisie	74
5.2	Conclusies synergie en strijdigheden tussen ambities.....	76
5.3	Conclusies: mate waarin dit beleid bijdraagt aan het behalen van de afzonderlijke ambities (doelbereik).....	77
5.4	Conclusies Passende beoordeling Natura 2000-gebieden	77
5.5	Aanbevelingen	78
5.5.1	Mitigerende maatregelen	78
5.5.2	Maatregelen om het doelbereik te vergroten	79
6	Leemten in kennis, evaluatie en monitoring van beleid.....	81
6.1	Leemten in kennis	81
6.2	Evaluatie en monitoring beleid	81
Bijlage 1	Factsheets: beschrijving beoordelingskader, Huidige Situatie & Autonome Ontwikkelingen (HSAO) en beleidskader per indicator	
Bijlage 2	Relatie tussen ambities en indicatoren beoordelingskader	
Bijlage 3	Begrippen en afkortingen	

0 Samenvatting

Het planMER voor de Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug is gelijktijdig opgesteld met de ontwerp Omgevingsvisie en heeft gedurende dit traject waardevolle informatie opgeleverd voor de Omgevingsvisie. De bevindingen van het planMER en aanbevelingen voor het vervolg zijn in deze paragraaf samengevat.

Waarom een planMER voor de Omgevingsvisie?

De nieuwe Omgevingswet stelt een lokale Omgevingsvisie verplicht. Dit betreft één integrale visie voor de fysieke leefomgeving voor het gehele gemeentelijke grondgebied. In 2006 zijn de voormalige gemeentes Amerongen, Doorn, Driebergen-Rijsenburg, Leersum en Maarn samengegaan in de huidige gemeente Utrechtse Heuvelrug. Met de Omgevingsvisie biedt de gemeente een strategische langetermijnvisie (tot 2040) voor de fysieke leefomgeving en loopt hiermee vooruit op de invoering van de Omgevingswet. Voor een Omgevingsvisie kan een m.e.r.-plicht gelden. Dit is het geval als de Omgevingsvisie kaders stelt voor activiteiten in het plangebied waarvoor volgens de Wet milieubeheer een project-m.e.r. of een m.e.r.-beoordeling verplicht is. Ook dient een m.e.r.-procedure te worden doorlopen indien de in de Omgevingsvisie geschetste ontwikkelingen tot significante gevolgen kunnen leiden voor Natura 2000-gebieden waardoor een passende beoordeling conform de Wet natuurbescherming nodig is. Omdat beide mogelijkheden niet op voorhand zijn uit te sluiten, is ervan uitgegaan dat er een m.e.r. plicht geldt en is een milieueffectenrapport opgesteld. Het milieueffectenrapport (MER) is gelijktijdig met het proces van het opstellen van de Omgevingsvisie opgesteld en bevat de resultaten van het onderzoek naar de (milieu)effecten binnen de m.e.r. (de procedure).

Wat is het doel en opzet van het planMER?

Het doel van het planMER is het inzichtelijk maken van de effecten van de Omgevingsvisie op de leefomgeving en in hoeverre het voorgestelde beleid bijdraagt aan het halen van de gestelde ambities. Het planMER geeft de (milieu)-informatie die nodig is om een besluit te nemen over de vaststelling van de Omgevingsvisie. Een besluit waarbij de milieubelangen op basis van het planMER volwaardig zijn meegewogen. De uitgangspunten van dit planMER zijn als volgt:

- Het planMER en de passende beoordeling sluiten aan op het abstractieniveau van de Omgevingsvisie. De effectbeoordeling is kwalitatief van aard. Voor de speerpunten waar acties (in relatieve zin) concreter zijn, is daarbij in de effectbeoordeling in het planMER ook op aangesloten
- De Omgevingsvisie richt zich op de periode tot 2040. Het planMER sluit daarop aan
- In het planMER is niet alleen gekeken naar de 'traditionele' milieuthema's, maar ook naar andere thema's binnen de fysieke leefomgeving, zoals de Omgevingswet voorstaat. Dat betreft in dit planMER onder andere klimaatadaptatie, energietransitie, gezondheidsbevordering, biodiversiteit, en bereikbaarheid van recreatieve en sociale voorzieningen
- Het planMER en de Passende Beoordeling zijn gebaseerd op de Omgevingsvisie van 14 oktober 2021

Wat zijn de effecten van de Omgevingsvisie op de leefomgeving?

Voor de beoordeling van de referentiesituatie is voor elke indicator een beoordeling gegeven van het kwaliteitsniveau (toestand) van zowel de huidige situatie als de autonome ontwikkeling. De beoordeling van het kwaliteitsniveau is uitgedrukt in goed, redelijk en slecht. Deze beoordeling is voor alle indicatoren uit het beoordelingskader onderbouwd in factsheets (zie bijlage 1). De huidige situatie en autonome ontwikkeling vormen samen de 'referentiesituatie' waartegenover het effect van het beleid in de Omgevingsvisie is afgezet. Bij deze beoordeling is gekeken of het nieuwe beleid van de Omgevingsvisie a) leidt tot een mogelijke verbetering, b) geen of een beperkte invloed heeft, of c) leidt tot een mogelijke verslechtering.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de beoordelingen per indicator voor zowel de huidige situatie en autonome ontwikkeling. Daarnaast bevat de tabel ook de beoordeling van de invloed van de Omgevingsvisie op de indicatoren. De invloed van de Omgevingsvisie is voor het merendeel van de indicatoren beperkt. De Omgevingsvisie heeft een positieve invloed op de kwaliteitsniveaus van negen indicatoren en een negatieve invloed op de kwaliteitsniveaus van drie indicatoren.

Om uiteenlopende redenen heeft de Omgevingsvisie geen of een beperkte invloed op de kwaliteitsniveaus van verschillende indicatoren. Soms bevat de Omgevingsvisie geen beleid specifiek gericht op een indicator. Bij andere indicatoren zijn de sturingsmogelijkheden van de gemeente zelf beperkter en/of wordt de invloed op het kwaliteitsniveau ook bepaald door andere partijen, zoals het waterschap, woningcorporaties, private ontwikkelaars en particulieren. Dit geldt bijvoorbeeld voor de indicatoren waterveiligheid en waterkwaliteit. De Omgevingsvisie heeft een positieve invloed op diverse indicatoren door enerzijds mogelijkheden te bieden voor bijvoorbeeld woningbouw, en anderzijds concrete acties te nemen op bijvoorbeeld energietransitie. De Omgevingsvisie heeft een negatieve invloed op Natura 2000-gebieden, externe veiligheid en zoönoten. Deze negatieve invloeden zijn het gevolg van de (uitbreidings)mogelijkheden voor bijvoorbeeld bedrijvigheid, woningbouw en zonne-energie. Daarnaast kunnen ontwikkelingen buiten Natura 2000-gebieden zorgen voor mogelijk negatieve effecten op die gebieden, zoals door stikstofdepositie in de gebruiksfase door onder andere verkeersbewegingen.

Tabel 0.1 Overzicht beoordeling indicatoren

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Klimaatadaptatie			
Wateroverlast	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Waterveiligheid	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Hitteoverlast	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Involed Omgevingsvisie
Droogte	Redelijk	Slecht	 Positieve invloed
Mobiliteit			
Bereikbaarheid	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Modal shift (versterken OV en fietsgebruik)	Slecht	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Verkeersveiligheid	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Gezondheid beschermen en bevorderen			
Geluid	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Luchtkwaliteit	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Geur	Slecht	Redelijk	 Positieve invloed
Zoönosen	Slecht	Redelijk	 Negatieve invloed
Externe veiligheid	Redelijk	Redelijk	 Negatieve invloed
Stimuleren om te bewegen	Redelijk	Goed	 Geen of beperkte invloed
Sociale voorzieningen	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Ruimtelijke kwaliteit			
Groene omgeving	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Energietransitie	Slecht	Redelijk	 Positieve invloed
Landschap en cultuurhistorie	Goed	Slecht	 Geen of beperkte invloed
Passende woningvoorraad	Redelijk	Slecht	 Positieve invloed
Natuur			
Natura 2000	Slecht	Redelijk	 Negatieve invloed
Natuur Netwerk Nederland	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Biodiversiteit	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Bodem en water			
Bodemkwaliteit	Goed	Goed	 Geen of beperkte invloed
Drinkwater	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Waterkwaliteit	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Bodemdaling	Goed	Goed	 Geen of beperkte invloed

Hoe verhouden de ambities zich tot elkaar?

In het planMER zijn de verschillende ambities uit de Omgevingsvisie tegenover elkaar gezet om kansen voor synergie (de kans dat de ene beleidskeuze versterkend werkt op wat met een andere beleidskeuze wordt beoogd) en risico's op mogelijke strijdigheden (het risico dat de ene beleidskeuze negatief uitwerkt op wat met een andere beleidskeuze wordt beoogd) in beeld te brengen. Wat opvalt is dat veel ambities 'mogelijkheden voor synergiën' en 'mogelijkheden voor synergiën en mogelijke strijdigheden' met elkaar hebben. Daarnaast is er een relatief grote groep ambities die een beperkte onderlinge invloed op elkaar hebben. Een kleine groep van ambities vertonen alleen 'mogelijke strijdigheden' met elkaar. Vooral ambitie 1, 2, 4, 6, 8, 9 en 10 geven veel kansen op synergiën met andere ambities. Deels is dit te verklaren doordat in veel ambities aspecten voor duurzaamheid, energieneutraliteit, klimaatadaptatie en gezondheid zijn opgenomen. Ook een goede bereikbaarheid en veiligheidsaspecten spelen in verschillende ambities een (grotere) rol, waardoor een versterkend effect optreedt tussen deze ambities.

Mogelijkheden voor synergiën en mogelijke strijdigheden zijn vooral zichtbaar bij ambitie 4, 5, 6 en 13. Deels komt dit door de woningbouwopgave en de economische ontwikkelingen die strijdigheden geven met de cultuur, natuur, milieu en verkeer. Toch zijn er ook mogelijkheden voor synergiën door bijvoorbeeld compacte en natuurinclusieve bouw in met name de dorpscentra en rond knooppunten. Daarnaast kunnen de duurzame energieopgaven verstorend werken op natuur, recreatie en cultuurhistorie. Het kan echter ook een aanjager zijn voor behoud van cultuurhistorie, mits goed ingepast, en bijdragen aan natuurontwikkeling door bijvoorbeeld zonnepanelen te combineren met opgaven voor meer biodiversiteit. Mogelijke strijdigheden zijn er tussen ambitie 9, 10 en 13. Dit heeft te maken met het veiligheidsaspect van duurzame energie en de mogelijke gevaren die dit oplevert. Daarnaast is er een kans dat de karakteristieken van de verschillende dorpen worden aangetast door de opwekking van duurzame energie.

Worden doelen bereikt met het beleid uit de Omgevingsvisie?

Onderstaand figuur toont de mate waarin het beleid bijdraagt aan het behalen van de doelen van de Omgevingsvisie in 2040.

Figuur 0.1 Overzicht doelbereik

Uit het planMER blijkt dat het beleid van de Omgevingsvisie bijdraagt aan het bereiken van de doelen. Enkel het doelbereik op de ambitie 'Een gezonde en duurzame leefomgeving' kon niet

bepaald worden. Het beleid draagt wel bij maar in geen enkel geval is met zekerheid te zeggen dat het doel van de ambities behaald wordt. Belangrijkste reden daarvoor is dat het behalen van de ambities nooit volledig binnen het beleid van de gemeente gerealiseerd kan worden. Op alle thema's moet namelijk in meer of mindere mate samengewerkt worden met bewoners, ondernemers, andere overheden of bezoekers van de gemeente. Het doelbereik geeft daarmee een indicatie van de rol van de gemeente Utrechtse Heuvelrug op elk van de verschillende thema's waarop zij haar ambities heeft gesteld. Deze rol is relatief groot rondom thema's als veiligheid, bereikbaarheid en natuur (waaronder klimaat), en heeft een minder grote bijdrage aan thema's zoals economie en de sociaal-culturele toestand in de dorpen. Uit het doelbereik valt af te leiden dat het laatste in veel grotere mate afhangt van de verenigingen en hun vrijwilligers, ondernemers en hun keuzes voor investeringen, de handelingen van bewoners en recreanten en van regionaal of landelijk beleid. De ambities kunnen, ongeacht of het beleid het doelbereik volledig invult, daarvoor wel kaderstellend en inspirerend werken.

Wat zijn de conclusies en aanbevelingen vanuit het planMER?

Uit het PlanMER blijkt dat de Omgevingsvisie op verschillende thema's leidt tot positieve effecten. Zo wordt er ruimte geboden aan woningbouwlocaties, wordt ingezet op de energietransitie en verbetert de bereikbaarheid van de gemeente. Ook op de thema's waterkwaliteit, sociale voorzieningen, droogte, geur, verkeersveiligheid en wateroverlast levert de Omgevingsvisie een positieve bijdrage. Daarnaast zijn er verschillende thema's waar de huidige situatie en autonome situatie nu nog niet voldoende zijn, maar waar de Omgevingsvisie maar beperkt invloed op heeft. Dit gaat bijvoorbeeld om, geluid, hitteoverlast, Natuur Netwerk Nederland (NNN) en waterkwaliteit. De Omgevingsvisie heeft daarnaast mogelijk een negatieve invloed op Natura 2000-gebieden, externe veiligheid en zoönosen. De daadwerkelijke negatieve effecten hangen sterk af van de concrete invulling van de acties in opvolgende programma's, omgevingsplan en uitvoeringsprojecten.

Bepaalde mitigerende maatregelen kunnen belangrijke nadelige gevolgen op het milieu van een activiteit voorkomen. Bij mitigerende maatregelen kan het gaan om nadere randvoorwaarden of aanbevelingen voor programma's indien bijvoorbeeld uit de monitoring blijkt dat bepaalde waarden meer bescherming nodig hebben. Mitigerende maatregelen om de kans zoönosen actief te verminderen zijn bijvoorbeeld het niet verder vergroten van de veestapels, het beter spreiden van de veestapels (in volle stallen is het risico op zoönosen groter) en het behouden van afstand tussen woningen en veehouderijen (minimaal 200 m, maar idealiter 2 km). Mogelijke beleidsvoorstellen om de externe veiligheidssituatie te verbeteren zijn het opstellen van beleid voor duurzame energietoepassingen en autonoom rijden. Bij zonnepanelen en batterijen van elektrische auto's is kans op brandgevaar. Daarnaast kan een bestuurder bij een autonoom rijdende auto zijn aandacht sneller verliezen in het verkeer. Ook het nemen van extra maatregelen op plekken waar de bevolkingsdichtheid toeneemt kan zorgen voor preventie van ongevallen. en het beschermen van inwoners en bezoekers ten tijde van een ongeval. Voor Natura 2000-gebieden geldt dat niet op voorhand sprake is van significant negatieve effecten of met zekerheid onuitvoerbare ontwikkelingen, omdat er zowel in de aanlegfase als gebruiksfase doorgaans mogelijkheden gevonden kunnen worden om negatieve effecten effectief te beperken of weg te

nemen. Naast bronmaatregelen kan daarbij ook gedacht worden aan zorgvuldige locatiekeuze en inpassing of (met name in het geval van stikstofdepositie) aan de mogelijkheid van saldering met bestaande emissiebronnen.

Wat zijn de conclusies en aanbevelingen vanuit de Passende beoordeling op Natura 2000-gebieden?

De Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is een langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving van de gemeente tot aan 2040. In de visie worden op hoofdlijnen beleidskeuzes gemaakt voor wonen, werken, recreëren en mobiliteit. Aangezien op voorhand niet is uit te sluiten dat deze keuzes afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot significante gevolgen op Natura 2000-gebieden in en rondom de gemeente is een Passende beoordeling opgesteld.

Door de lange doorlooptijd en het hoge abstractieniveau van de Omgevingsvisie kunnen mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden binnen en rondom de gemeente Utrechtse Heuvelrug op dit moment niet met zekerheid worden uitgesloten. Tegelijkertijd is ook niet op voorhand sprake van significante effecten of met zekerheid onuitvoerbare ontwikkelingen, omdat er zowel in de aanlegfase als gebruiksfase doorgaans mogelijkheden gevonden kunnen worden om negatieve effecten effectief te beperken of weg te nemen. Naast bronmaatregelen kan daarbij ook gedacht worden aan zorgvuldige locatiekeuze en inpassing of (met name in het geval van stikstofdepositie) aan de mogelijkheid van saldering met bestaande emissiebronnen.

Wanneer concretisering van keuzes plaatsvindt in bijvoorbeeld opvolgende programma's en omgevingsplan en er meer duidelijkheid is over de omvang van de verschillende ontwikkelingen, zal nader onderzoek nodig zijn naar effecten op Natura 2000 en de mogelijkheden om deze te beperken (Passende beoordeling op projectniveau). Zo zullen er op dat moment onder meer concrete stikstofberekeningen nodig zijn om de daadwerkelijke omvang van effecten in beeld te brengen.

1 Vooraf: Omgevingsvisie en de rol van het planMER

Dit hoofdstuk beschrijft de aanleiding voor het opstellen van de Omgevingsvisie en het bijbehorende planMER (milieueffectrapport).

1.1 Waarom een Omgevingsvisie en planMER?

De nieuwe Omgevingswet stelt een lokale Omgevingsvisie verplicht. Dit betreft één integrale visie voor de fysieke leefomgeving voor het gehele gemeentelijke grondgebied. Voor een Omgevingsvisie kan een m.e.r.-plicht gelden. Dit is het geval als de Omgevingsvisie kaders stelt voor activiteiten in het plangebied waarvoor volgens de Wet milieubeheer een project-m.e.r. of een m.e.r.-beoordeling verplicht is. Ook dient een m.e.r.-procedure te worden doorlopen indien de in de Omgevingsvisie geschetste ontwikkelingen tot significante gevolgen kunnen leiden voor Natura 2000-gebieden waardoor een passende beoordeling conform de Wet natuurbescherming nodig is. Omdat beide mogelijkheden niet op voorhand zijn uit te sluiten, is ervan uitgegaan dat er een m.e.r. plicht geldt. Ten eerste omdat de Omgevingsvisie een kaderstellend plan is en ten tweede omdat niet uit te sluiten is dat de Omgevingsvisie gemeente Utrechtse Heuvelrug leidt tot significant negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden. Daarom is ook een passende beoordeling opgesteld (zie paragraaf 4.4).

In 2006 zijn de voormalige gemeentes Amerongen, Doorn, Driebergen-Rijsenburg, Leersum en Maarn samengegaan in de huidige gemeente Utrechtse Heuvelrug. De Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug (hierna: Omgevingsvisie) beschrijft hoe de gemeente zich wil voorbereiden op de toekomst, gezien alle ontwikkelingen die op gemeente afkomen en die ruimte vragen binnen deze Utrechtse gemeente. De Omgevingsvisie omvat een strategische langetermijnvisie, met een planhorizon tot 2040 en de hoofdlijnen van het beleid voor de gehele fysieke leefomgeving.

1.2 Uitgangspunten planMER

Het doel van het planMER is het inzichtelijk maken van de effecten van de Omgevingsvisie op de leefomgeving en in hoeverre het voorgestelde beleid bijdraagt aan het halen van de gestelde ambities. Het planMER geeft de (milieu)-informatie die nodig is om een besluit te nemen over de vaststelling van de Omgevingsvisie. Een besluit waarbij de milieubelangen op basis van het planMER volwaardig zijn meegewogen. De uitgangspunten van dit planMER zijn als volgt:

- Het planMER en de passende beoordeling sluiten aan op het abstractieniveau van de Omgevingsvisie. De effectbeoordeling is kwalitatief van aard. Voor de speerpunten waar acties (in relatieve zin) concreter zijn, is daarbij in de effectbeoordeling in het planMER ook op aangesloten
- De Omgevingsvisie richt zich op de periode tot 2040. Het planMER sluit daarop aan
- In het planMER is niet alleen gekeken naar de 'traditionele' milieuthema's, maar ook naar andere thema's binnen de fysieke leefomgeving, zoals de Omgevingswet voorstaat. Dat betreft in dit planMER onder andere klimaatadaptatie, energietransitie,

gezondheidsbevordering, biodiversiteit, en bereikbaarheid van recreatieve en sociale voorzieningen

- Het planMER en de Passende Beoordeling zijn gebaseerd op de Omgevingsvisie van 14 oktober 2021

1.3 Besluitvorming over dit planMER en de Omgevingsvisie

Dit planMER wordt tegelijk met de Ontwerp Omgevingsvisie 6 weken ter inzage gelegd. Eenieder mag dan zienswijzen indienen op de Ontwerp Omgevingsvisie en het planMER. De Commissie voor de m.e.r. geeft in dezelfde periode een advies over het planMER met als belangrijkste toets of voldoende (milieu)informatie aanwezig is om een besluit over de Omgevingsvisie te kunnen nemen. De zienswijzen en het advies van de Commissie voor de m.e.r. kunnen aanleiding geven tot het bijstellen van de Ontwerp Omgevingsvisie.

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk, hoofdstuk 2, staat een beschrijving van het proces van totstandkoming van de Omgevingsvisie en de manier waarop de gemeente invulling geeft aan het beleid in de Omgevingsvisie. Hoofdstuk 3 beschrijft hoe het milieueffectonderzoek is uitgevoerd. Hoofdstuk 4 beschrijft wat de effecten zijn op de leefomgeving van het beleid van de Omgevingsvisie. Hoofdstuk 5 bestaat uit de conclusies en aanbevelingen en in hoofdstuk 6 wordt ingegaan op leemten in kennis en de manier waarop het beleid gemonitord wordt.

2 Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug: proces en beleidsinvulling

In dit hoofdstuk staat in paragraaf 2.1 een beschrijving van het proces dat gevolgd is bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie. Vervolgens staat in paragraaf 2.2 op welke manier de gemeente Utrechtse Heuvelrug invulling geeft aan het beleid in de Omgevingsvisie. Dit is namelijk het beleid dat beoordeeld is in dit planMER.

2.1 Proces tot nu toe: totstandkoming Omgevingsvisie

Vaststellen hoofdlijnennotitie

De Hoofdlijnennotitie Omgeving vormt een eerste aanzet voor de Omgevingsvisie van de Utrechtse Heuvelrug. Voor de hoofdlijnennotitie zijn een aantal bouwstenen gebruikt. Dit zijn onder andere bijeenkomsten met bewoners, bedrijven, ondernemers en organisaties, en visies en voornemens van medeoverheden, experts en samenwerkingsverbanden. Daarnaast is de basis van de Structuurvisie uit 2009 als bouwsteen gebruikt.

In de hoofdlijnennotitie zijn drie kernprincipes benoemd die richting geven aan de Omgevingsvisie en die een aantal grote opgaven/thema's aaneen rijgen. De kernprincipes zijn: kwalitatief hoogwaardige leefomgeving, toekomstgericht en vitale dorpen.

De thema's waar in de Hoofdlijnennotitie op wordt gefocust zijn:

- Wonen, werken en mobiliteit: we kiezen voor duurzaam en divers
- Buitengebied: we ontwikkelen samen door
- Gezondheid en veiligheid: we stimuleren gezonde keuzes
- Natuur en erfgoed: we beschermen en versterken onze unieke kwaliteiten
- Kracht van de inwoner: we bouwen voort op een sterke basis
- Duurzaamheid en energie; we maken ruimte voor transitie en innovatie

Met de Hoofdlijnennotitie is een eerste richting geschetst voor de leefomgeving van de gemeente Utrechtse Heuvelrug op een aantal belangrijke thema's. In het document wordt aangegeven waar de gemeente *naartoe wil*. In de Omgevingsvisie komt te staan *hoe* de gemeente daar wil komen.

Vaststellen Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

Op grond van artikel 16.36 van de Omgevingswet geldt voor het opstellen van een Omgevingsvisie de verplichting tot het opstellen van een milieueffectrapportage (PlanMER). Hierin worden niet alleen de traditionele milieuaspecten zoals natuur, geluid, bodem en water beschouwd. Ook nieuwere thema's zoals gezondheid, sociale cohesie en energietransitie worden hierin opgenomen. De eerste stap in de m.e.r.-procedure is het opstellen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). In de NRD wordt beschreven hoe de MER van de Omgevingsvisie tot stand komt, welke onderwerpen worden onderzocht, hoe deze worden onderzocht en hoe de resultaten worden beoordeeld.

Per thema, zoals is opgesomd in de Hoofdlijnennotitie, zijn ambities/doelen opgesteld in de NRD. In de Omgevingsvisie worden deze ambities/doelen gebiedsgericht uitgewerkt.

Totstandkoming Omgevingsvisie

In 2020 is meer richting gegeven aan de Hoofdlijnennotitie. Aan het einde van de zomer heeft de gemeente in een participatietraject inwoners gevraagd hun mening te geven over onderwerpen die voor de hele gemeente gelden, zoals:

- Mobiliteitsvraagstukken
- Het economische profiel van de gemeente
- De transitie van de agrarische sector naar een duurzame en circulaire sector
- De toenemende recreatiedrukke
- Klimaatadaptatie
- Een gezonde leefomgeving
- Woningbouw
- Opwekking van duurzame energie
- Versterking van de natuur

Inwoners gaven hun mening over deze onderwerpen in een online enquête, digitale webinars, in gesprekken op straat tijdens de weekmarkt, met een briefkaart en via online webinars. Dat leverde enorm veel informatie op. Op basis hiervan stelde het college een Peilnota op. Deze nota geeft inhoudelijk richting op een aantal belangrijke onderwerpen. Het college keurde het document goed

en de gemeenteraad heeft er begin 2021 kennis van genomen. De Peilnota vormde de inhoudelijke basis voor de dorpsparticipatie. In het voorjaar van 2021 is wederom digitaal contact gezocht met inwoners uit de dorpen. Direct daarna is de Toekomstvisie opgesteld en is de afronding van de Omgevingsvisie in gang gezet. Naar verwachting wordt de concept-Omgevingsvisie begin 2022 door de gemeenteraad goedgekeurd en ter inzage gelegd, zodat inwoners er hun reactie op kunnen geven. Het is vervolgens na de verkiezingen aan de dan verkozen gemeenteraad om de Omgevingsvisie definitief vast te stellen.

2.2 Beleidsinvulling Omgevingsvisie

Hieronder zijn de ambities en de bijbehorende beleidskeuzes van de Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug opgesomd. De ambities en beleidskeuzes staan in hoofdstuk 3 van de Omgevingsvisie. Hoofdstuk 4 van de Omgevingsvisie bevat een gebiedsuitwerking. In de versie van de Omgevingsvisie die in dit MER beoordeeld is, was de verbeelding van de gebiedsuitwerking nog niet opgenomen op een visiekaart. De visiekaart die bij een volgende versie van de Omgevingsvisie wordt opgenomen, is enkel een verbeelding van de tekst en geen verdieping of nadere concretisering van de tekst uit hoofdstuk 4.

Ambitie: versterking van de biodiversiteit:

1. Het Natuur Netwerk Nederland is nog niet af. We werken verder aan het realiseren van de provinciale Groene Contour: gebieden die worden toegevoegd aan het NNN om deze te versterken. We verminderen de barrièrewerking van wegen tussen natuurgebieden door faunapassages en ecoducten mogelijk te maken. Daarnaast willen we extra ecologische verbindingen realiseren buiten het NNN, ook aansluitend op gebieden buiten de gemeentegrenzen. Recreatieve groene scheggen zijn hier onderdeel van. Er wordt waar mogelijk een combinatie van natuur en water gezocht, de zogenaamde groen-blauwe verbindingen.
2. We richten ons op versterking van de biodiversiteit en beschermde en kwetsbare planten- en diersoorten, zowel in onze buitengebieden (Natura 2000, Heuvelrug flanken) als binnen de dorpen.
3. We werken met de provincie aan een gebiedsgerichte aanpak van de natura 2000 gebieden.
4. Om de toenemende recreatiebehoefte als gevolg van de verstedelijking te faciliteren, zetten we in de regio in op het ontwikkelen van groene 'scheggen', bijvoorbeeld tussen Odijk en Driebergen-Rijsenburg. Scheggen werken als een groene recreatieve buffer maar dienen ook als groen-blauwe verbindingzones tussen natuurgebieden. Ook zetten we in op het robuuster maken van de natuur op en aan de voet van de heuvelrug, onder andere door in te zetten op uitbreiden van het NPUH aan de flanken.
5. Op de heuvelrug zetten we in op natuurversterking door de vegetatie aan te passen op de klimaatverandering.
6. We versterken de bestaande zonering in het bosgebied om een goede balans te houden tussen natuur en recreatie. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid om zonering ook in de andere gebieden toe te passen.
7. 'Groen groeit mee' betekent voor ons dat de groen- en landschapsopgaven randvoorwaardelijk gekoppeld zijn aan (bouw)ontwikkelingen, zowel lokaal als in de regio. Binnen de bebouwde kom betekent dit een kwaliteitsverbetering van de groen-blauwe structuren. Buiten de bebouwde kom gaat

het om de versterking van de kwaliteit (groen en blauw) van het landschap. In (boven)regionaal verband zoeken we hiervoor naar nieuwe financieringsbronnen.

8. We bieden waar mogelijk ruimte aan extra bomen en bossen, zoals klimaat-, speel- en voedselbossen. Hiervoor zien we kansen op plekken waar agrarische bedrijven stoppen of gaan verduurzamen en ook op locaties binnen de Groene Contour. We maken hierbij een zorgvuldige keuze tussen kwaliteit en kwantiteit.
9. Door in te zetten op bewustwording stimuleren we inwoners, ondernemers en bezoekers om zorg te dragen voor de biodiversiteit in hun omgeving
10. Om mogelijke problemen met fluctuerende grondwaterstanden in de toekomst te voorkomen, adviseren we om grondwaterneutraal te bouwen.

Ambitie: recreatie en toerisme in balans met de natuur

11. We gaan recreatie beter faciliteren en verspreiden over de gemeente. Dat doen we door het Langbroekerweteringgebied en de noordelijke flank autoluw te maken, en wandel- en fietsverkeer te faciliteren. We onderzoeken de mogelijkheid van het vergroten van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug met deze gebieden.
12. We versterken en verfijnen de bestaande zoning in het bosgebied om een goede balans te houden tussen natuur en recreatie. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid om zoning ook in de andere gebieden toe te passen.
13. In de regio zetten we in op bereikbaarheid van natuur en landschap voor recreatie. Dit doen we door betere fiets- en OV-verbindingen binnen het Heuvelruggebied en het Krommerijgebied enerzijds, en tussen deze gebieden en het Stedelijk Gebied Utrecht anderzijds. We willen recreanten verleiden om de auto thuis te laten, of te parkeren bij zogenaamde regiopoorten.
14. We zetten in op vitale, duurzame en kwalitatieve verblijfsrecreatie, gericht op toeristen die komen voor datgene waar onze gemeente voor staat: natuur, landschap en cultuur. Dit doen we zodat de kwaliteit van de recreatieparken op niveau blijft en de lokale economie van de dorpen meer profijt heeft van het toerisme.
15. In regionaal verband streven we ernaar om 'E-bike region' te worden. Door een goede e-bike-infrastructuur met doorgaande routes willen we zo het fietsgebruik een flinke boost geven.
16. We stimuleren recreatieparken om zich te ontwikkelen tot duurzame bedrijven die rekening houden met natuurwaarden en landschappelijke kwaliteiten in hun omgeving. We willen vitale recreatieparken die worden gebruikt voor verblijfsrecreatie.

Ambitie: instandhouding van beschermde waarden

17. Bij toetsing van bouwaanvragen en andere ontwikkelingen sturen we niet alleen op behoud van monumentaal beschermd erfgoed, maar ook op gebouwen en groene structuren die geen beschermde status, maar wel cultuurhistorische waarde hebben.
18. Voor landgoederen en buitenplaatsen zetten we het beleid voort. Juist voor deze waardevolle ensembles is het belangrijk dat er voldoende economische draagkracht is om ze in stand te houden. We willen daarom flexibel omgaan met de bestemmingen van gebouwen, zodat er relatief makkelijk een passende functie te vinden is als economische drager.

19. Ook voor monumenten geldt dat verduurzaming belangrijk is om bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen. Het gaat dan om zowel energiebesparing als -opwekking. We zoeken hierbij naar een balans tussen het verbeteren van de duurzaamheidsprestatie, het verminderen van het energieverbruik en het behoud, of zelfs herstel, van cultuurhistorische waarden. Dit is altijd maatwerk.
20. Het is van belang om bekende archeologische vindplaatsen, zoals grafheuvels en raatakkers, zichtbaar en beleefbaar te maken.
21. We willen de historische kwaliteit van het landschap versterken door de aanleg van kleine landschapselementen te stimuleren, wat gelijk een positieve bijdrage levert aan de biodiversiteit.
22. We onderzoeken in welke delen van de dorpen het mogelijk is om regels over ruimtelijke kwaliteit (welstand) te versoepelen.

Ambitie: een gezonde en duurzame leefomgeving

23. We willen dat de sanering van asbestdaken doorgaat, en stimuleren eigenaren van asbestdaken om ze te laten verwijderen.
24. We willen de huidige bodemkwaliteit conform de wettelijke normen behouden en verslechtering hiervan voorkomen.
25. We streven naar een permanente verbetering van de luchtkwaliteit, waarbij wordt toegewerkt naar de WHO-advieswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof.
26. We onderzoeken de mogelijkheden voor het gebruik van strengere geurnormen voor veehouderijen rond de dorpen.
27. Overlast door geluid en trillingen willen we zoveel mogelijk voorkomen, en we beschermen gebieden met stilte.
28. We streven naar behoud van donkerte en voorkomen van lichthinder in de gemeente. We houden hierbij rekening met veiligheid en veiligheidsbeleving en hanteren het uitgangspunt 'donker waar het kan, licht waar het moet'.

Ambitie: onze woningbouwprogrammering sluit aan op ons streven naar vitale dorpen

29. De komende tien jaar monitoren we of met inbreiding wordt voldaan aan de vitaliteitsambities en woonbehoeften. Of dat er alsnog locaties voor nieuwe woningen buiten 'de rode contour' moeten worden gezocht. Randvoorwaarde is ook hier dat dit bij het karakter van het dorp past en dat inpassing plaatsvindt met aandacht voor de omgeving.
30. We onderzoeken de ontwikkeling van een gemengd woon-werkgebied rond het hoogwaardige OV-knooppunt Driebergen-Zeist, waarbij ruimte is voor kleinschalige kantoren.
31. Woningen op toekomstige ontwikkellocaties voor wonen en werken dienen natuurinclusief, klimaatadaptief en energieneutraal te zijn. Om de omgeving zo groen mogelijk te houden, hebben we een voorkeur voor compacte bouw.
32. Bij nieuwe woningbouwontwikkelingen sturen we op de bouw van diverse wijken met voldoende sociale huur- en middeldure woningen.
33. We bieden waar mogelijk ruimte aan woonvormen die gericht zijn op (mantel)zorg, omkijken naar elkaar, en begeleid wonen. Voor kwetsbare mensen zien we met name ruimte in wijken waar voldoende sociale draagkracht is.

34. Kleinschalige woningbouw in het buitengebied kan plaatsvinden op de locaties van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's). Daarbij hebben wij voorkeur voor meerdere kleinere woningen in plaats van één grote woning. Ook willen we stimuleren dat bij meerdere VAB-locaties de te bouwen woningen geclusterd worden op één gunstig gelegen locatie.

Ambitie: een gezonde lokale economie die bijdraagt aan de vitaliteit en de lokale werkgelegenheid van een dorp

35. Publieksaantrekkelijke bedrijven en winkels beperken we zoveel mogelijk tot de centrumgebieden.
36. Bij OV-knooppunten bieden we ruimte aan grootschaliger kantoren.
37. We vinden dat iedereen een passende baan moet kunnen vinden. Daarom bieden we ruimte aan social enterprises, zoals zorghoreca en zorgboerderijen, waar mensen onder begeleiding kunnen werken en leren.

Ambitie: een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van onze inwoners

38. We bieden ruimte aan (buurt)initiatieven die bijdragen aan informele zorg.
39. Overmatig alcoholgebruik en roken ontmoedigen wij. We volgen daarin het landelijke doel van rookvrije scholen en sportterreinen in 2025.
40. We willen - ook voor kwetsbare groepen - meer en betere mogelijkheden om direct vanuit de dorpen de omringende natuur te bereiken.
41. In wijken waar relatief meer sprake is van gezondheids- of sociale problematiek hebben we extra aandacht voor een goede inrichting en goed beheer van de openbare ruimte die uitnodigt tot spelen en ontmoeten.
42. Bij de inrichting van nieuwe buurten en wijken houden we er rekening mee dat kinderen veilig buiten kunnen spelen. Ook ondersteunen we burgerinitiatieven voor speelvoorzieningen waar mogelijk.
43. We nodigen uit tot gezond beweeggedrag door te zorgen voor veilige fietspaden, zowel in als tussen de dorpen.

Ambitie: basisvoorzieningen zijn goed bereikbaar en toegankelijk

44. We omarmen de Right to Challenge en bieden ruimte aan lokaal initiatief. We kijken bij zo'n initiatief actief mee waar de ruimtelijke mogelijkheden liggen.
45. In een aantal dorpen geven we het centrum een impuls, om zo een gezellige ontmoetings- en verblijfsplek te creëren.
46. Op plekken waar de vitaliteit en het voortbestaan van maatschappelijke of commerciële voorzieningen onder druk komen te staan, onderzoeken we of het clusteren van voorzieningen een oplossing biedt. Bij eventuele nieuw- of verbouw houden we rekening met toekomstige vitaliteitsscenario's, zodat een accommodatie hier aan tegemoet kan komen.
47. We willen dat de voorzieningen in de dorpen te voet, met de fiets en het OV bereikbaar zijn. Daarom onderzoeken we waar er sprake is van knelpunten en gaan we aan de slag om die weg te nemen.
48. Voor sportaccommodaties gaan we voor kwaliteit boven kwantiteit. We stimuleren daarom samenwerking tussen sportverenigingen.

Ambitie: een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving

49. We zijn scherp op ondermijnende activiteiten. We zetten ons in voor gezond ondernemerschap en het tegengaan van leegstand, om zo ondermijning op bedrijventerreinen en andere bedrijfslocaties te voorkomen.
50. In het bosgebied treffen we maatregelen om risico's van natuurbranden te verkleinen. Denk aan het aanleggen van corridors met brandvertragende vegetatie.
51. We treffen de juiste maatregelen om de risico's bij overstromingen te beperken.
52. Op (toekomstig) risicovolle locaties sturen we actief op veiligheid en preventie.
53. We zorgen voor veilige fietspaden, zowel tussen als binnen de dorpen. Slimme fietspadverlichting kan hier aan bijdragen.

Ambitie: kwaliteit en toekomstbestendigheid zijn in balans

54. We streven naar zo veel mogelijk behoud en versterking van het eigen karakter van elk van de dorpen. De 'dorpsgerichte' inrichting en het karakter van de openbare ruimte in de unieke dorpen vormen het uitgangspunt voor het beheer en de nieuwe aanleg.
55. Voor het bevorderen van de participatie en de gezondheid van onze inwoners zijn een goede inrichting en toegankelijkheid van de openbare ruimte essentieel.
56. Bij het beheer en de inrichting van de openbare ruimte kiezen we voor duurzame processen en materialen.

Ambitie: groene innovatie is de economische motor voor onze gemeente

57. We zetten in op een economische agenda gericht op groene, duurzame innovatie.
58. We bieden ruimte aan bedrijven die:
 - binnen de doelstellingen van onze economische agenda passen;
 - zich kunnen vestigen rond een (OV-)knooppunt (ook qua karakter), of waarvan de vestiging tot weinig extra verkeersbewegingen leidt.
59. We bieden geen ruimte aan nieuwe, grote bedrijven met weinig werkgelegenheid, bedrijven die onze mobiliteit flink belasten (zoals logistieke bedrijven), onevenredig veel energie gebruiken (zoals datacenters), of bedrijven die met veel arbeidsmigranten werken.

Ambitie: een omgeving die aangepast is op de gevolgen van de klimaatverandering

60. We streven naar klimaatadaptieve inrichting van zowel bestaande als nieuwe gebouwen en percelen.
61. Voor de openbare ruimte hanteren wij het 'groen, tenzij'-principe: alleen daar waar vanwege de functie verharding nodig is, passen we deze toe. De ruimte voor het overige groen wordt ingericht.
62. Het groen in de dorpen is essentieel om de dorpen koel en leefbaar te houden. Zinloze verharding vervangen we door groen, we zorgen voor voldoende schaduw van bomen en stimuleren de toepassing van groene gevels en daken.
63. We streven ernaar dat wateroverlast bij extreme buien beperkt blijft en dat hoofdwegen, drinkwater en energievoorziening blijven functioneren. In de dorpen zorgen we dat overtollig water optimaal bovengronds of ondergronds geïnfiltreerd kan worden. Dit is maatwerk; niet alle gebieden lenen zich voor dezelfde oplossing.

64. We streven samen met de agrarische sector naar een klimaatadaptieve landbouw, waarbij onder andere water optimaal wordt vastgehouden.
65. In de bossen op de heuvelrug willen we het hemelwater zoveel mogelijk laten infiltreren in de bodem ten behoeve van de natuur.

Ambitie: we volgen de landelijke doelstelling: in 2050 is er in onze gemeente 95% minder CO2-uitstoot dan in 1990

66. We houden als gemeente zo veel mogelijk de regie over waar welke maatregelen voor duurzame energieopwekking worden gerealiseerd binnen het gemeentelijk grondgebied.
67. Ons streven is dat er in 2025 0,08 TWh aan duurzame energie wordt opgewekt binnen onze gemeente door middel van windmolens, zonnevelden, zonnepanelen op daken en eventuele nieuwe technieken.
68. We willen bij windenergie en zonnevelden toe naar gedeeld eigendom, waarbij minimaal 50% in handen is van de inwoners en ondernemers in de directe omgeving van de betreffende energieopwekking. Daarmee volgen we het landelijk Klimaatakkoord van 2019.
69. Bij nieuwbouw van bedrijfspanden streven we ernaar dat de gebouwen en bijbehorende terreinen zelf de benodigde energie (warmte, elektriciteit en mobiliteit) duurzaam opwekken.
70. We blijven inzetten op energiebesparing bij bedrijven en particuliere woningen.
71. Bij initiatieven voor duurzame opwekking door middel van windmolens of zonnevelden speelt een aantal randvoorwaarden, die per landschapstype verschillen. Deze zijn beschreven in ons afwegingskader Energie in Landschap. In zijn algemeenheid zijn dat:
- inpassing en aansluiting op het landschap
 - aansluiting op andere gemeentelijke doelstellingen
 - maatschappelijk draagvlak
 - efficiency
72. De opwekking van duurzame energie via zonnepanelen op daken kan andere ruimtelijke belangen raken. Bij monumentale panden en panden in een beschermd dorpsgezicht staan we welwillend tegenover zonnepanelen op daken, ook als deze in het zicht komen. Het kappen van bomen vanwege schaduwwerking op zonnepanelen is slechts in uitzonderlijke gevallen mogelijk en is altijd maatwerk.
73. We stimuleren gedragsverandering, energiebesparing en de inzet van andere duurzaamheidsmaatregelen door actief informatie te delen met inwoners en ondernemers.

Ambitie: ontlasting van het wegennet

74. Verstedelijking in de regio mag niet leiden tot extra of zwaardere bewegingen van auto- en vrachtverkeer door onze gemeente. Dat is voor ons een voorwaarde.
75. Station Driebergen-Zeist is een OV-knooppunt in het regionale mobiliteitsnet rond Utrecht. We zetten in op hoogfrequent treinvervoer en behoud van de IC-status op station Driebergen-Zeist. Functieverrijking met bijvoorbeeld kantoren en woningen en verdichting van de directe omgeving van het knooppunt is daarbij een voorwaarde.
76. We onderzoeken of verplaatsing van treinstation Maarn richting Maarsbergen mogelijk is met het oog op een betere verbinding met de omliggende dorpen en gemeenten. Daarmee zou het een OV-knooppunt worden. Voor woningbouw zien we hier voorlopig alleen ruimte voor zover nodig vanuit het oogpunt van de vitaliteit van Maarsbergen.

77. Met een aansluiting op de A12 in Maarn in de richting van Arnhem kunnen we de lokale wegen ontlasten. Deze aansluiting zien wij alleen als mogelijkheid wanneer deze geen negatieve gevolgen heeft voor de leefbaarheid in de dorpen en de kwaliteit van de natuur, vanwege eventuele verkeersaanzuigende werking. Voor het verkeer op de N227 zoeken we daarom naar een oplossing die daaraan tegemoetkomt.
78. Om reizen met het openbaar te stimuleren, faciliteren we ketenmobiliteit: de bus en/of trein als hoofdvervoermiddel en voor- en natransport met de fiets.
79. Het regionale vervoerssysteem voorziet niet in de bereikbaarheid van lokale voorzieningen op wijkniveau, zoals wijkcentra en zorginstellingen. Om de hierdoor dreigende vervoersarmoede en afnemend welzijn op te vangen, zetten we in op behoud van kleinschalige OV-systemen, zoals de buurtbus en belbus.
80. Veilige (snel)fietspaden dragen bij aan het verder terugbrengen van de druk van gemotoriseerd verkeer op de wegen. Ze stimuleren bovendien beweging. We werken aan verbindingen tussen Utrecht en Veenendaal, tussen Cothen en Amersfoort en tussen Leersum en Amersfoort.
81. Het gebruik van elektrische auto's stimuleren we door de aanleg van particuliere en openbare oplaadvoorzieningen en ook elektrische deelautosystemen te faciliteren.
82. In de dorpscentra zetten we in op bereikbaarheid voor voetgangers en fietsers. De leefbaarheid in het centrum gaat hier vóór directe bereikbaarheid van winkels met de auto.
83. We willen de leefbaarheid in de dorpen bevorderen. We staan open voor nieuwe mogelijkheden die de negatieve effecten van de verkeersdruk op de N225 terug kunnen dringen.
84. We gaan voor veilige wegen voor mens en dier. Daar waar het goed is voor de veiligheid en de natuur verlagen we de maximumsnelheid.
85. We willen het vrachtverkeer in onze gemeente verminderen. We omarmen innovatieve initiatieven die daaraan bijdragen.

Ambitie: een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector

86. We hechten aan vitaliteit van agrarische bedrijven in het buitengebied, ook met het oog op het voorkomen van ondermijning en verrommeling.
87. In het landbouwkerngebied van Maarsbergen in de Gelderse Vallei is ruimte voor de bestaande agrarische bedrijven in hun huidige omvang, onder de voorwaarde dat zij op korte termijn hun bedrijfsvoering verduurzamen. Voor dit landbouwkerngebied volgen we steeds het landelijk en provinciaal beleid.
88. In de overige gebieden gaat de agrarische transitie sneller: daar werken we toe naar duurzame kringlooplandbouw. We zien bij deze agrarische transitie ruimte voor experimenten en extra functies.
89. We willen toe naar een voornamelijk lokale afzetmarkt voor agrarische producten. We stimuleren daarom het kopen en recreëren bij lokale ondernemers. Met onze gemeentelijke organisatie geven we het voorbeeld door zoveel mogelijk lokaal af te nemen.

3 Hoe is het milieuonderzoek uitgevoerd en wat is er onderzocht?

In het planMER is beoordeeld wat de effecten op hoofdlijnen zijn. De effecten in dit planMER zijn beschreven door aan te geven wat de invloed van de ambities en beleidskeuzes op het kwaliteitsniveau van de indicator is. Het kan ook gezien worden als kans voor positieve effecten en risico's op negatieve effecten. Deze risico's en kansen zijn in beeld gebracht met kwalitatieve inschattingen van experts. Dit planMER is opgesteld in de volgende 5 stappen:

- Stap 1: vaststellen beoordelingskader
- Stap 2: beschrijven en beoordelen van huidige situatie en autonome ontwikkeling (referentiesituatie)
- Stap 3: Bepalen relatie beleid en indicatoren MER
- Stap 4a: Effectbeoordeling
- Stap 4b: Passende beoordeling (Wet natuurbescherming)
- Stap 5: Afronden planMER

3.1 Stap 1: Vaststellen beoordelingskader

Als eerste stap is het beoordelingskader opgesteld. In het beoordelingskader staan per thema enkele indicatoren waarop de effecten van het beleid van de Omgevingsvisie worden beoordeeld. Van iedere indicator is beschreven met behulp van welk beoordelingsparameter het effect wordt bepaald.

Als onderdeel van het beoordelen van de huidige situatie en autonome ontwikkeling heeft een zogenaamde HSAO sessie plaatsgevonden met de gemeente Utrechtse Heuvelrug. HSAO staat voor 'Huidige Situatie en Autonome Ontwikkelingen'. Hieruit is naar voren gekomen dat de gemeente 'verkeersveiligheid' en 'passende woningvoorraad' in de PlanMER wil opnemen als indicator, omdat zij het belangrijke thema's vindt. De gemeente wil namelijk ook beleid opnemen in de Omgevingsvisie ten aanzien van verkeersveiligheid en een passende woningvoorraad. In onderstaande tabel is het definitieve beoordelingskader te zien.

Tabel 3.1 Beoordelingskader effectbeoordeling

Thema	Indicatoren	Criterium/beoordelingsparameter
Klimaatadaptatie	Wateroverlast	Hoeveelheid overlast binnen stedelijk gebied bij een bui van 70 mm / 2 uur.
	Waterveiligheid	Overstromingsrisico
	Hitteoverlast	Aantal gehinderden door hitte.
	Droogte	Mate van het droogterisico
Mobiliteit	Bereikbaarheid	Bereikbaarheid via de weg, OV en fiets
	Modal shift (versterken OV en fietsgebruik)	Aandeel fiets als hoofdvervoersmiddel in alle verplaatsingen. Aandeel OV als hoofdvervoersmiddel in alle verplaatsingen.
	Verkeersveiligheid	Aantal verkeersslachtoffers.

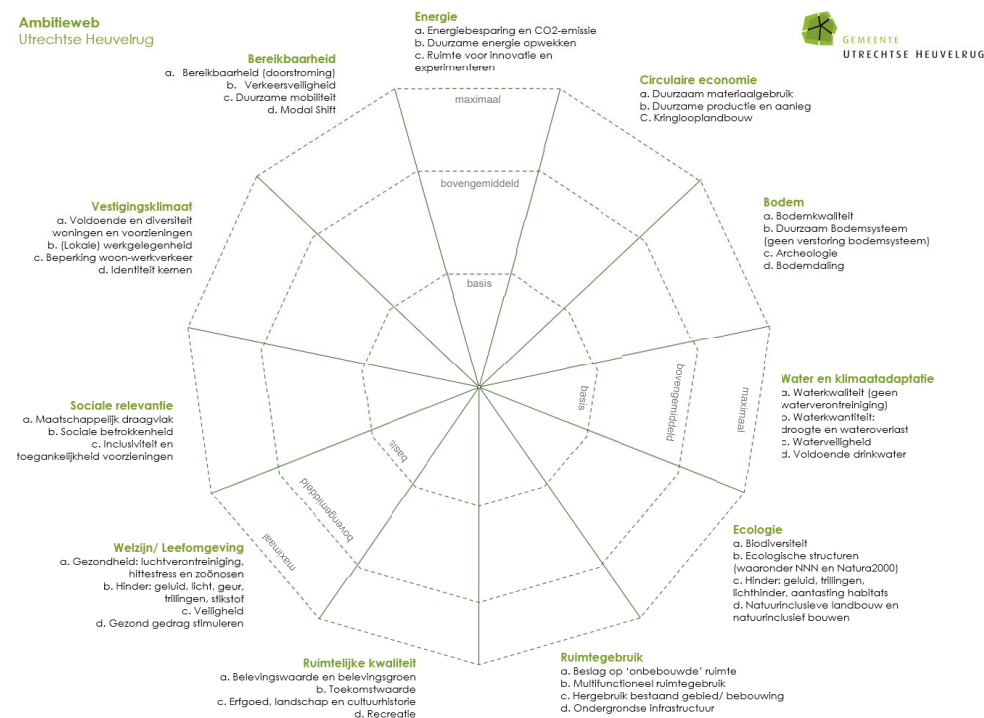
Thema	Indicatoren	Criterium/beoordelingsparameter
Gezondheid beschermen en bevorderen	Geluid	Aantal (ernstig) gehinderden door industrielawaai, verkeerslawaai en railverkeerslawaai.
	Luchtkwaliteit	Concentraties NO ₂ , PM10, PM2,5. Aantal blootgestelde inwoners aan overschrijdingen WHO richtwaarde.
	Geur	Afstand tussen geurgevoelige bestemmingen en industrieën, veehouderijen, bedrijven, et cetera
	Zoönosen	Afstand tussen woningen (gevoelige bestemmingen) en bronnen (veehouderijen) Nieuwe bronnen niet dichterbij dan 200-2.000 m van woningen. >2.000 m = goed 200 – 2.000 m = redelijk <200 m = slecht
	Externe veiligheid	Externe veiligheid: aantal potentiële slachtoffers.
	Stimuleren om te bewegen	Mogelijkheden om te bewegen en te sporten.
	Sociale voorzieningen	Nabijheid sociale voorzieningen (bibliotheek, scholen, multifunctionele centra, buurt/wijkcentrum, openbaar zwembad.)
Ruimtelijke kwaliteit	Groene omgeving	Hoeveelheid groen per inwoner en waardering inwoners. Alles wat groen is buiten, zowel in buitengebied als in de kernen.
	Energietransitie	Aandeel duurzame energie ten opzichte van doelstellingen Rijk.
	Landschap en cultuurhistorie	Status cultuurhistorische zones / beschermde en erkende cultuurhistorische elementen en gebieden. Status landschap / kwaliteit van het landschap.
	Passende woningvoorraad	Passende woningvoorraad en voldoende woningen.
Natuur	Natura 2000	Staat van instandhouding
	Natuur Netwerk Nederland	Oppervlak, samenhang, wezenlijke kenmerken en waarden; trends van soorten en levensgemeenschappen.
	Biodiversiteit	Afname/toename omvang biodiversiteit en aantallen rode lijstsoorten.
Bodem en water	Bodemkwaliteit	Mate van bodemverontreiniging.
	Drinkwater	Volgende schoon drinkwater.
	Waterkwaliteit	Kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater.
	Bodemdaling	Gevoeligheid voor bodemdaling.

3.2 Stap 2: Beschrijven en beoordelen van huidige situatie en autonome ontwikkeling (referentiesituatie)

Voor de beoordeling van de referentiesituatie is voor elke indicator een beoordeling gegeven van het kwaliteitsniveau (toestand) van zowel de huidige situatie als de autonome ontwikkeling. De beoordeling van het kwaliteitsniveau is uitgedrukt in goed, redelijk en slecht. Deze beoordeling is voor alle indicatoren uit het beoordelingskader onderbouwd in factsheets (zie bijlage 1). Waar mogelijk is gebruik gemaakt van kaartmateriaal om zo ruimtelijk te kunnen duiden waar bepaalde kansen of knelpunten optreden. De huidige situatie en autonome ontwikkeling vormen samen de 'referentiesituatie' waartegenover in stap 4a het effect van het beleid in de Omgevingsvisie is afgezet.

3.3 Stap 3: Ambitiewebsessie en vaststellen uitgangspunten effectbeoordeling

In deze stap is samen met de gemeente Utrechtse Heuvelrug in een ambtelijke werksessie voor 11 thema's het ambitieniveau van de gemeente bepaald. Hiervoor is gebruik gemaakt van het ambitieweb (zie figuur 3.1) waarbij de thema's zijn onderverdeeld in ecologische (planet), economische (profit) en sociale (people) belangen. Het ambitieweb is een instrument om de ambities van de gemeente te bepalen voor verschillende thema's, zoals ruimtelijke kwaliteit, ecologie en bereikbaarheid in het licht van de opgaven binnen de gemeente. Op het ene thema zijn namelijk hogere ambities en grote uitdagingen binnen de gemeente dan op de andere. Door het ambitieweb in te vullen werd voor de gemeente inzichtelijk welke ambities goed samen gaan en welke botsen. Door de ambities af te wegen tegen het kwaliteitsniveau van de referentiesituatie werd inzicht gegeven in hoe grote de opgave is om een bepaalde ambitie te halen.

Figuur 3.1 Voorbeeld leeg ambitieweb zoals ingevuld in de ambitiewebsessie

De gemeente heeft de uitkomsten van de werksessie ambtelijk gebruikt in de uitwerking van de ambities die in hoofdstuk 3 van de Omgevingsvisie zijn meegenomen. Vooral de tegenstelling tussen verschillende ambities nam ze daarin mee, zoals bijvoorbeeld de ambitie op het meer opwekken van duurzame energie ten opzichte van het behoud van landschappelijke waarden. Het gebruik van het ambitieweb gaf daarmee een manier om ambities meer in samenhang met elkaar te beschouwen, zoals de Omgevingswet ook voorstaat.

3.4 Stap 3: Bepalen relatie tussen beleid en indicatoren MER

In deze stap is per beleidsuitspraak bepaald met welke indicatoren uit het beoordelingskader er een relatie is. Zie hiervoor de tabel in bijlage 2. Alleen voor de indicatoren waar een relatie is met een beleidskeuze zijn deze beoordeeld in stap 4a.

3.5 Stap 4a: Effectbeoordeling

In stap 4a is het beleid van de Omgevingsvisie beoordeeld. In het MER zijn de ambities en beleidskeuzes uit hoofdstuk 3 van de Omgevingsvisie beoordeeld met aanvullingen uit de gebiedsuitwerking in hoofdstuk 4 van de visie, voor zover het om een relevante concrete uitwerking betreft van de beleidskeuzes.

In stap 4a is het beleid van de Omgevingsvisie beoordeeld op:

1. Invloed van beleid op kwaliteitsniveau per indicator
2. Synergie en strijdigheden tussen ambities
3. De mate waarin het bijdraagt aan het behalen van ambities ('doelbereik')

Deze punten worden hieronder toegelicht.

1 Invloed van beleid op kwaliteitsniveau per indicator

Met de effectbepaling zijn de effecten van het beleid uit de Omgevingsvisie in relatie tot de referentiesituatie onderzocht. Per indicator is gekeken naar het kwaliteitsniveau in de huidige situatie en autonome ontwikkeling (HSAO) en of de Omgevingsvisie daar een positieve, geen of beperkte, of negatieve invloed op heeft. Deze beoordeling is ook in een werksessie met betrokken ambtenaren besproken, waarbij is gekeken of het beleid dat een negatieve invloed op een indicator had nog aan te passen was en/of met voorwaarden aangevuld konden worden in een volgende versie van de Omgevingsvisie, om zo de negatieve invloed te verminderen of weg te nemen.

Positieve invloed

Geen of beperkte invloed

Negatieve invloed

Sessie bespreken concept effectbeoordeling

Tijdens een sessie met de gemeente is de opgestelde concept effectbeoordeling besproken. Het doel van de sessie was tweeledig. Ten eerste was het doel om alle beoordelingen te bespreken en opmerkingen hierover te verzamelen om tot een definitieve effectbeoordeling te komen. Ten tweede is, samen met de betrokken ambtenaren gekeken of en hoe negatieve effecten nog te voorkomen waren door aanpassing van het beleid van de Omgevingsvisie en/of door in een opvolgend programma voorwaarden/maatregelen op te nemen.

2 Synergie en strijdigheden tussen ambities

In de beoordeling is ook inzichtelijk gemaakt wat de mogelijkheden voor synergie en de strijdigheden zijn tussen ambities en onderliggende beleidskeuzes in de Omgevingsvisie. Anders gezegd: welke ambities en beleidskeuzes versterken elkaar (synergie) en welke belemmeren elkaar (strijdigheid).

3 De mate waarin het bijdraagt aan het behalen van ambities ('doelbereik')

In deze stap is beoordeeld of het beleid van de Omgevingsvisie er toe leidt dat de voorafgestelde ambities ook behaald kunnen worden. Per ambitie is gekeken naar de beleidskeuzes die in de Omgevingsvisie bij de betreffende ambities zijn opgenomen. De beleidskeuzes in de Omgevingsvisie van de gemeente zijn grofweg in te delen in subambities en maatregelen. Wanneer het maatregelen betreft, kan een uitspraak over doelbereik worden gedaan. In het geval dat de beleidskeuzes feitelijk subambities en/of te weinig concreet zijn (denk aan "we zetten ons in voor..." of we streven naar..."), is het niet goed mogelijk om een uitspraak te doen over het behalen van ambities.

Bij het doelbereik brengen we per ambitie in beeld:

- Het beleid levert geen bijdrage om het doel te behalen
- Het beleid levert wel een bijdrage, maar niet genoeg om het doel helemaal te behalen
- Het beleid levert een bijdrage waardoor er een reële kans is dat het doel behaald wordt

We beoordelen dit op een vijfpuntsschaal. Daarbij geven we in een grafiek aan hoe groot de onzekerheid is in de mate waarin de ambitie wordt behaald. De onzekerheid wordt groter naarmate autonome ontwikkelingen mee spelen (bijvoorbeeld: wanneer rijden alle voertuigen emissieloos?) en/of als de gemeente afhankelijk is van andere partijen (denk aan bijvoorbeeld klimaatadaptatie aan waterschappen, projectontwikkelaars, woningcorporaties en vastgoedeigenaren). De bandbreedte van onzekerheid geeft dus aan hoeveel de gemeente zelf doet aan het behalen van de gestelde ambities.

Sessie bespreken concept beoordeling doelbereik

Op 7 oktober 2021 hebben de m.e.r.-adviseurs van TAUW de concept beoordeling van het doelbereik besproken met ambtenaren van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Op basis van de inzichten heeft de gemeente vervolgens enkele ambities aangescherpt.

De effectbeoordeling is kwalitatief uitgevoerd op basis van een **deskundigenoordeel**. Voor de beschrijving en beoordeling van de huidige situatie en autonome ontwikkeling (HSAO) per thema zijn experts van TAUW ingezet. In diverse rondes zijn door de experts de kwaliteit en compleetheid beoordeeld. Waar nodig zijn de referentiesituaties daarop aangescherpt. Zij hebben op basis van beschikbare informatie beoordeeld wat het kwaliteitsniveau is per indicator, en wat het effect is van het nieuwe beleid uit de Omgevingsvisie. Vervolgens zijn door experts van TAUW op kwalitatieve wijze de kansen en risico's op positieve en negatieve effecten van het nieuwe beleid beoordeeld. In verschillende rondes is door experts van de gemeente op juistheid, navolgbaarheid en compleetheid gecontroleerd.

3.6 Stap 4b: Passende beoordeling (Wet natuurbescherming)

De Omgevingsvisie maakt ontwikkelingen zoals woningbouw en een intensivering van bedrijventerreinen mogelijk. Dit kan leiden tot een toename van verkeer. Hierdoor is stikstofdepositie op de Natura 2000 gebieden Rijntakken, Kolland & Overlangbroek en de Oostelijke Vechtplassen en verstoring van deze gebieden door licht en geluid niet uit te sluiten. De Natura 2000-gebieden Rijntakken en Kolland & Overlangbroek liggen binnen de gemeentegrenzen. Het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen is buiten de gemeente gelegen. Ook Natura 2000-gebieden op afstand van de gemeente kunnen mogelijke effecten ondervinden van de ontwikkelingen die door de Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug mogelijk worden gemaakt. Om die reden zijn die gebieden ook meegenomen in de Passende Beoordeling.

Wanneer significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten, is een passende beoordeling conform de Wet natuurbescherming noodzakelijk. De passende beoordeling sluit aan bij het abstractieniveau van de visie. De beoordeling is kwalitatief, want een gedetailleerd kwantitatieve beoordeling is pas mogelijk bij een omgevingsplan of specifiek programma. De passende beoordeling bestaat uit een beschrijving van de negatieve effecten van het beleid van de Omgevingsvisie op de instandhoudingsdoelen, een overzicht van welk beleid zorgt voor minder stikstofdepositie en mogelijke mitigerende maatregelen of randvoorwaarden voor verlaging van stikstofdepositie. De passende beoordeling is onderdeel van het planMER (hoofdstuk 4.4).

3.7 Stap 5: Afronden planMER

De resultaten van voorgaande stappen komen samen in het milieueffectrapport. We hebben het rapport na iedere stap steeds verder ingevuld. Daarbij zijn de onderdelen mitigerende maatregelen, leemten in kennis en monitoring en evaluatie toegevoegd.

4 De leefomgeving en de effecten van de Omgevingsvisie

In dit hoofdstuk worden in paragraaf 4.1 de effecten van het beleid uit de Omgevingsvisie beschreven. Dit wordt uitgedrukt in de invloed van de Omgevingsvisie op kwaliteit, of anders gezegd de toestand van de referentiesituatie. De referentiesituatie wordt gevormd door de huidige situatie en de situatie bij ongewijzigd beleid (autonome ontwikkeling). Een gedetailleerde beschrijving van de kwaliteitsniveaus van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling per indicator is opgenomen in bijlage 1 (factsheets HSAO). In paragraaf 4.2 is beschreven hoe het beleid uit de Omgevingsvisie elkaar versterkt of juist strijdig is. In paragraaf 4.3 is beschreven in welke mate het nieuwe beleid bijdraagt om de gestelde ambitie te halen (doelbereik). De passende beoordeling conform Wet natuurbescherming is beschreven in paragraaf 4.4.

4.1 Effecten van het beleid van de Omgevingsvisie (invloed op kwaliteitsniveaus)

4.1.1 Klimaatadaptatie

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Wateroverlast	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Waterveiligheid	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Hitteoverlast	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Droogte	Redelijk	Slecht	 Positieve invloed

Effectbeoordeling Omgevingsvisie wateroverlast

Het beleid in de Omgevingsvisie heeft een positieve invloed voor het thema wateroverlast. De ambitie 'een omgeving die aangepast is op de gevolgen van klimaatverandering' heeft als specifieke maatregel het streven dat wateroverlast beperkt blijft, en dat hoofdwegen, drinkwater en energievoorziening blijven functioneren (beleidskeuze 63). Ook draagt het 'groen, tenzij-principe' (beleidskeuze 61) en het vervangen van zinloze verharding door groen (beleidskeuze 62) positief bij aan het verminderen van wateroverlast. Er zijn ook een aantal beleidskeuzes die mede effect hebben op de effectbeoordeling voor wateroverlast.

De gemeente heeft de ambitie 'Versterking van de biodiversiteit' opgenomen in haar Omgevingsvisie. De keuze voor 'groen groeit mee' heeft geen positief effect op de wateroverlast omdat er nog steeds sprake is van 'verdichting die ten koste gaat van groen' (beleidskeuze 7). Een netto verharding dus. Het effect van het streven naar een robuust en veerkrachtig watersysteem, waarbij water optimaal vastgehouden wordt in het bodem- en watersysteem, is in

potentie positief, maar is voor deze ambitie niet expliciet gemaakt. Het gebruik van groene scheggen als planologisch kader kan wateroverlast verergeren, of verminderen. Dit is afhankelijk van de aansluiting op het bodem-watersysteem. De groene scheggen zijn niet aangelegd op basis van de hoogtegradiënten. Daarom wordt het water sneller afgevoerd, waardoor het effect van wateroverlast mogelijk verergerd.

Hiernaast sluit de woningbouwprogrammering aan op de kans op wateroverlast. De ambitie gaat uit van inbreiding en klimaatadaptieve bouw en beperkte woningbouwprogrammering op vrijkomende agrarische locaties. 'Klimaatadaptief bouwen' is echter niet verder toegelicht. Positief is de nadruk op 'compacte bouw' (beleidskeuze 31). Echter is er ook nadrukkelijk sprake van de mogelijkheid wel te bouwen buiten de huidige rode contour na 10 jaar. Netto zal dit een toename van de verharding betekenen, bij inbreiding en als na 10 jaar toch verder gebouwd gaat worden.

Wateroverlast kan gevolgen hebben voor de ambitie om "een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving" te realiseren. Een negatief punt is de wens ouderen langer zelfstandig te laten wonen, omdat die bij situaties van wateroverlast kwetsbaarder zijn door mindere mobiliteit en zelfredzaamheid. De kwetsbaarheid voor situaties van wateroverlast neemt dus toe.

De ambitie om zowel overstromingen door hevige regenval (wateroverlast) te voorkomen als de gevolgen te beperken heeft een positief effect. Schade wordt beperkt door water zoveel als mogelijk te geleiden, dit heeft een positief effect op de gevolgen van wateroverlast. Het totale positieve effect wordt wel verminderd door de netto toename van verharding en de toenemende kwetsbaarheid van de bevolking door onder andere het sociale beleid.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie waterveiligheid

Het beleid van de Omgevingsvisie zorgt voor potentieel grotere gevolgen op het gebied van waterveiligheid. De belangrijkste reden hiervoor is dat er sprake is van een toename van woningen in het gebied waar er kans is op overstroming. De gemeente heeft in de Omgevingsvisie geen specifiek beleid opgenomen gericht op waterveiligheid anders dan dat er actief wordt samengewerkt aan risicoverkleining. Er is echter wel een toename van woningen op agrarische terreinen.

Bij de inbreiding is geen aandacht voor specifieke maatregelen gericht op gevolgbeperking van overstromingen. Een voorbeeld hiervan is de inbreidingslocatie Valentijn in Driebergen, waar maximaal 30 woningen gerealiseerd worden in het gebied dat beschermd wordt door de Lekdijk. Netto gezien neemt het overstromingsrisico door de potentieel grotere gevolgen dus toe. Per saldo is de invloed van de Omgevingsvisie beperkt, aangezien het om een minimaal negatief effect gaat.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie hitteoverlast

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft specifieke aandacht voor hitteoverlast. De belangrijkste beleidskeuzes zijn het stimuleren van voldoende schaduw en het 'groen, tenzij' principe (beleidskeuzes 62 en 61). Hitte wordt in grote mate gedempt door de aanwezigheid van groen, waardoor het effect van de Omgevingsvisie op hitteoverlast enigszins positief is. Hitteoverlast zal

echter ook toenemen door het inbreidingsbeleid. Meer bebouwing per hectare zorgt namelijk voor een hogere hitteoverlast doordat er meer verhard oppervlak is, ondanks de inzet op groene ruimte, gevels en daken. Verharding (zowel bestrating, daken als gevels) weerkaatst zonlicht en slaat warmte langer op dan onverhard gebied. Dit effect kan op hete dagen meerdere graden Celsius schelen. Ook is de beleving van hitte als overlast groter in een verharde omgeving dan in een groene omgeving.

Door zowel positieve als negatieve effecten is er per saldo geen of een beperkte invloed van de Omgevingsvisie op de indicator hitteoverlast.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie droogte

De gemeente Utrechtse Heuvelrug geeft in haar Omgevingsvisie droogte een prominente rol en wijdt er een breed scala aan maatregelen aan. De groene ambitie helpt om droogte-effecten in de bebouwde kom tegen te gaan, evenals de nadruk op het infiltreren van regenwater in het buitengebied van de gemeente (beleidskeuze 65). De toenemende kans op bosbranden door langdurige droogte wordt tegengegaan door corridors aan te leggen (beleidskeuze 50). Deze helpen tegen de verspreiding van bosbranden.

De gemeente Utrechtse Heuvelrug kiest er voor om groen klimaatbestendig aan te leggen. Dit is positief voor wat betreft de robuustheid van het groen tegen droge periodes. Een kanttekening daarbij is dat er ook gezocht wordt naar nieuwe kwelnatuur die juist kwetsbaar is voor droogte. Dit natuurtype is kwetsbaar voor droogte omdat als het water opdroogt ook de daarvan afhankelijke soorten sterven. Kwelnatuur is dus juist niet 'klimaatbestendig groen'.

In de Omgevingsvisie wordt verder de nadruk gelegd op een meer diverse agrarische sector met nadruk op kringlooplandbouw. Op deze wijze landbouw bedrijven is robuuster voor droogte om twee redenen. Kringlooplandbouw is in potentie beter bestand tegen extremere weersomstandigheden. Ten tweede betekend een divers functieprofiel dat bij kringlooplandbouw past dat agrariërs financieel minder afhankelijk zijn van het slagen van hun oogst. Met beleidskeuze 64 wordt de landbouw geacht meer water vast te houden, hierdoor worden de effecten van droogte tegengegaan.

Er is ook expliciet aandacht voor archeologische sporen in de bodem die door droogte aangetast kunnen worden. Dit is gekoppeld aan het in situ conserveren van archeologische waardevolle artefacten in het gebied.

De gemeente adviseert om grondwaterneutraal te bouwen. Zo wordt nieuwe bebouwing minder kwetsbaar voor grondwaterfluctuaties die op kunnen treden tijdens droge perioden. Ze ambiëert echter ook de aanleg van meer bos, wat een natuurtype is dat relatief veel water vraagt. Hierdoor is er kans dat er in bepaalde gebieden tijdens droogte meer water gevraagd wordt dan dat er aanwezig is. Per saldo is de invloed van de Omgevingsvisie positief voor wat betreft de indicator droogte in de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

4.1.2 Mobiliteit

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Bereikbaarheid	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Modal shift (versterken OV en fietsgebruik)	Slecht	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Verkeersveiligheid	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed

Effectbeoordeling Omgevingsvisie bereikbaarheid

In de Omgevingsvisie heeft de gemeente de ambitie opgenomen om het wegennet te ontlasten. Het wegennet binnen de gemeente laat niet meer drukte toe. Veel drukte op de gemeentelijk wegen wordt veroorzaakt door doorgaand gemotoriseerd vervoer. In de Omgevingsvisie zijn beleidskeuzes opgenomen die kunnen zorgen voor een betere bereikbaarheid. Daarentegen zullen verschillende beleidskeuzes juist leiden tot meer drukte op het wegennet en een verminderde bereikbaarheid. In onderstaande paragraaf worden eerst de beleidskeuzes benoemd die tot een verbetering van de bereikbaarheid leiden en daarna de beleidskeuzes die tot een verslechtering leiden.

In de Omgevingsvisie is de beleidskeuze (74) opgenomen dat verstedelijking niet mag leiden tot extra vervoersbewegingen van auto's en vrachtwagens. De gemeente stelt dit als voorwaarde. Het is echter niet duidelijk hoe zij aan die voorwaarde wil voldoen. Wel heeft de gemeente enkele beleidskeuzes in de Omgevingsvisie opgenomen die kunnen leiden tot een ontlasting van het wegennet wat de bereikbaarheid ten goede moet komen. Zo wil de gemeente initiatieven steunen die zorgen voor minder vrachtverkeer in de gemeente (beleidskeuze 85). Ook de inzet op bereikbaarheid van de gemeente via andere vervoersmodaliteiten zorgt voor een ontlasting van het wegennet (beleidskeuzes 78 en 82). Lokale wegen moeten daarnaast worden ontlast met een aansluiting op de A12 in Maarn in de richting van Arnhem (beleidskeuze 77). De gemeente onderzoekt daarnaast de mogelijkheid om treinstation Maarn te verplaatsen naar Maarsbergen met het oog op een betere verbinding met de omliggende dorpen en gemeenten. Daarmee zou station Maarsbergen een OV-knooppunt worden (beleidskeuze 76). In potentie kan dit leiden tot een betere bereikbaarheid. Dit is echter nog niet met zekerheid te stellen, omdat het voornemen nog onderzocht wordt en niet duidelijk welke maatregelen verder worden getroffen rond het nieuwe station.

De verwachting is dat een toenemend aantal inwoners, forenzen en bezoekers de capaciteit van het toch al drukke wegennet binnen de gemeente nog verder onder druk gaat zetten. Door de toename van de verstedelijking in de regio (in steden zoals Utrecht, Bunnik, Nieuwegein en Wijk bij Duurstede) is er extra ademruimte, groen en uitloopgebied nodig voor de huidige en nieuwe bewoners van de regio. De aanwezigheid van natuur in de gemeente leidt tot een sterke aantrekkingskracht van zowel inwoners als bezoekers (zelfs op nationaal niveau). Dit zorgt voor extra druk op de bereikbaarheid van de aanwezige natuur- en recreatiegebieden. In de

Omgevingsvisie is de beleidskeuze (11) daarentegen opgenomen voor het beter faciliteren en spreiden van de recreatie over de gemeente. Daarnaast wordt het autoverkeer op de Heuvelrug beperkt door het ontwikkelen van zogenaamde regiopoorten, dit maakt een duurzamere ontsluiting mogelijk.

In de Omgevingsvisie spreekt de gemeente de ambitie uit om woningen te bouwen voor vitale dorpen. De groei van het aantal inwoners zal ook leiden tot meer verkeersbewegingen. Hierbij is de beleidskeuze (30) opgenomen om te onderzoeken of het hoogwaardige OV-knooppunt Driebergen-Zeist een gemengd woon-werkgebied kan worden ontwikkeld. De gemeente werkt daarnaast aan een passend vestigingsklimaat voor bedrijven. Uitgangspunt hierbij is dat nieuwe bedrijvigheid niet mag niet leiden tot een onacceptabele extra druk op de wegen. In de Omgevingsvisie is de beleidskeuze (35) opgenomen om de publieksaantrekkende winkels en bedrijven te beperken tot de centrumgebieden. Daarnaast biedt de gemeente rond OV-knooppunten ruimte aan grootschaligere kantoren. Als dit ook werkplekken oplevert aan inwoners van de gemeente Utrechtse Heuvelrug dan levert dit in principe minder vervoersbewegingen op. Toch is er een groeiend aantal bezoekers, wat de druk op de bereikbaarheid opvoert.

In de Omgevingsvisie spreekt de gemeente de ambitie uit dat basisvoorzieningen goed bereikbaar en toegankelijk moeten zijn. Hierbij is de beleidskeuze (47) opgenomen dat voorzieningen te voet, met de fiets of met het OV bereikbaar zijn. De gemeente gaat nog onderzoeken op welke wijze knelpunten weg te nemen zijn. De invloed van deze beleidskeuze is op dit moment nog niet te duiden.

Tot slot heeft de gemeente de ambitie om een groene en innovatieve economie te realiseren. Momenteel werkt een grote meerderheid van de inwoners elders in de regio. Dit geeft een grote druk op de bereikbaarheid van de gemeente. De gemeente zet daarom in op innovatieve en duurzame bedrijfsvoering, om de concurrentiepositie van de gemeente te verbeteren. Dit kan op den duur ook weer meer vervoersbewegingen tot gevolg hebben. De gemeente kiest er daarom voor alleen ruimte te bieden aan bedrijven die zich kunnen vestigen rond een (OV-)knooppunt, of waarvan de vestiging tot weinig extra verkeersbewegingen leidt. Er wordt geen ruimte geboden aan bedrijven die de mobiliteit flink belasten zoals logistieke bedrijven (beleidskeuze 59). Deze laatste beleidskeuze zorgt vooral ervoor dat er niet (nog) meer knelpunten ontstaan.

De verwachting is dat het beleid uit de Omgevingsvisie bijdraagt aan een betere bereikbaarheid. Dit komt onder andere door beleidskeuzes 74, 77 en 78. Voor beleidskeuze 74 is het echter de vraag of dit daadwerkelijk lukt. De gemeente stelt beleidskeuze 74 als voorwaarde voor duurzame bereikbaarheid maar zegt niet hoe ze dit gaan regelen. De impact van het beleid uit de Omgevingsvisie kan beperkt blijven gezien de verdere verstedelijking van de regio, de toenemende druk op de recreatie en de ambitie om extra woningen toe te voegen. De invloed van de Omgevingsvisie wordt daarom per saldo als beperkt beschouwd.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie modal shift

De gemeente heeft de ambitie opgenomen het wegennet te ontlasten. Dit valt deels samen met de modal shift. De gemeente geeft bij deze ambitie dan ook aan primair in te zetten op duurzame mobiliteit. Het openbaar vervoer en de (elektrische) fiets moeten aantrekkelijker worden gemaakt en er moeten goede aansluitingen zijn tussen verschillende vervoerssoorten. Met beleidskeuze 75 zet de gemeente in op hoogfrequent treinvervoer en de IC-status op het station Driebergen-Zeist. Ook wil ze reizen met het OV stimuleren door ketenmobiliteit te faciliteren. De bus en/of trein is hierbij het hoofdvervoersmiddel. Voor- en natransport kan met de fiets. Hoe de gemeente dit precies wil bereiken is niet duidelijk in de Omgevingsvisie. Daarom kan op dit moment niet gesteld worden wat de werkelijke invloed van deze beleidskeuze zal zijn. Kleinschalige Ov-systemen moeten er in ieder geval voor zorgen dat lokale voorzieningen bereikbaar blijven (79). Anders dan het OV stimuleert de gemeente met beleidskeuze 81 het gebruik van elektrische auto's door voldoende oplaadpalen te plaatsen binnen de dorpen. In de dorpscentra krijgen fietsers en voetgangers de ruimte, waardoor de leefbaarheid wordt vergroot. Een concreet voorbeeld hiervan is de ondertunneling van de spoorwegovergang in Maarsbergen. Het centrum wordt hierdoor autoluw wat de kwaliteit van de leefomgeving ten goede komt. Alle bovengenoemde beleidskeuzes dragen positief bij aan de modal shift.

Verder zet de gemeente in op de bereikbaarheid van natuur en recreatie door verbeterde fiets- en OV-verbindingen. Dit moet recreanten verleiden de auto thuis te laten, wat leidt tot minder drukte op de weg. De gemeente streeft ernaar om 'E-bike-region' te worden. Met het aanleggen van een goede infrastructuur met doorgaande fietsroutes wil de gemeente zo het fietsgebruik een boost geven. Met (snel)fietspaden moet eveneens de druk van het gemotoriseerde verkeer worden teruggebracht (beleidskeuze 80). In de beleidskeuze (43) is opgenomen dat de gemeente zorgt voor veilige fietspaden, zowel in als tussen de dorpen. Dit kan zorgen voor minder drukte op de weg als mensen nu eerder de fiets zullen pakken en minder snel de auto.

Bij de ambitie om met de woningbouwprogrammering vitale dorpen te realiseren, zet de gemeente in op inbreiding binnen de bestaande dorpen. Hierdoor blijven voorzieningen dichtbij huis, wat eveneens een positief effect kan hebben op de modal shift. Het is de verwachting dat inwoners dan minder snel de auto pakken. Voorzieningen moeten dan ook te voet, met de fiets en het OV bereikbaar zijn (beleidskeuze 47). Met beleidskeuze 30 onderzoekt de gemeente of er een gemengd woon-werkgebied rond OV-knooppunt Driebergen-Zeist ontwikkeld kan worden. Beleidskeuze 36 biedt daarnaast ruimte aan grootschalige kantoren rond OV-knooppunten. Forenzen zijn zo eerder bereid van het OV gebruik te maken wat ten goede komt aan de modal shift.

In de Omgevingsvisie wordt ingezet op duurzaam vervoer, meer bewegen en het vaker laten staan van de auto. Rekening houdend met het voorgestelde beleid in de Omgevingsvisie lijkt het erop dat er voldoende goede alternatieven voor de auto worden geboden. De verwachting is dan ook dat het beleid uit de Omgevingsvisie positief bijdraagt aan de modal shift. In de Omgevingsvisie wordt groot ingezet op de (elektrische)fietsinfrastructuur. Ook het realiseren van kortere reisafstanden door inbreiding en de ontwikkeling van nieuwbouw rondom OV-knooppunten speelt een rol in de modal shift. Dit stimuleert mensen om met het OV in plaats van met de auto te

reizen. Ketenmobiliteit moet mensen verleiden de auto thuis te laten. Hoe de gemeente dit precies wil uitwerken is onduidelijk. De bezettingsgraad van het OV is nog altijd laag en OV-verbindingen op wijkniveau staan onder druk. In de Omgevingsvisie is daarnaast beleid opgenomen voor het plaatsen van extra laadpalen om het gebruik van de elektrische auto te stimuleren. Dit is echter nog niet erg concreet. Samenvattend wordt de invloed van het beleid in de Omgevingsvisie op de modal shift als positief beoordeeld.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie verkeersveiligheid

In de Omgevingsvisie heeft de gemeente beleid opgenomen om de verkeersveiligheid te verbeteren. Zo benoemt de gemeente dat zij bij de inrichting van gebieden rekening houdt met veilige loop- en fietsroutes voor iedereen. Ook is benoemd dat bij de inrichting van wijken en buurten er rekening mee wordt gehouden dat kinderen veilig buiten kunnen spelen (beleidskeuze 42).

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft de ambitie om een veilige gemeente te zijn met een positieve veiligheidsbeleving. Wegen, maar ook bijvoorbeeld bruggen en dijken moeten veilig zijn ingericht. Op toekomstige risicovolle locaties stuurt de gemeente actief op veiligheid en preventie (beleidskeuze 52). Inwoners en bezoekers moeten zich daarnaast veilig kunnen verplaatsen op de fiets. De gemeente zorgt daarom voor veilige (snel)fietspaden tussen de dorpen (beleidskeuze 53). Slimme fietsverlichting kan bijdragen aan het veiligheidsgevoel. De ambitie om de druk op de capaciteit van de wegen te verlichten koppelt de gemeente ook aan het verbeteren van de verkeersveiligheid (beleidskeuze 80). De gemeente zet in op veilige wegen, voor zowel mens als dier. Daar waar het goed is voor de veiligheid van de natuur kan de maximumsnelheid verlaagd worden. De Omgevingsvisie maakt niet expliciet duidelijk waar dit mogelijk het geval is en naar welke snelheid verlaagd wordt. Daarnaast wil de gemeente de leefbaarheid in de dorpen bevorderen. De gemeente zegt open te staan voor nieuwe mogelijkheden die de negatieve effecten van de verkeersdruk op de N225 terug kunnen dringen (beleidskeuze 83). Het is onduidelijk wat de gemeente hier voor mogelijkheden bedoelt en van wie ze die verwacht of wie deze gaat realiseren.

De verkeersveiligheid is in de Omgevingsvisie gericht op veilige loop- en fietspaden, het creëren van veilige buitenspeelplekken voor kinderen en het verlagen van de druk van het gemotoriseerde vervoer. Hiervoor worden dan ook een aantal concrete maatregelen genoemd. Alhoewel er binnen de gemeente geen echte ongevallenconcentraties blijken te zijn, is het op basis van de Omgevingsvisie onduidelijk of er nog andere concrete maatregelen kunnen worden genomen om de verkeersveiligheid te verbeteren. De verwachting is dat de Omgevingsvisie per saldo een positieve invloed heeft op de verkeersveiligheid.

4.1.3 Gezondheid beschermen en bevorderen

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Geluid	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Luchtkwaliteit	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Geur	Slecht	Redelijk	 Positieve invloed
Zoönosen	Slecht	Redelijk	 Negatieve invloed
Externe veiligheid	Redelijk	Redelijk	 Negatieve invloed
Stimuleren om te bewegen	Redelijk	Goed	 Geen of beperkte invloed
Sociale voorzieningen	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed

Effectbeoordeling Omgevingsvisie geluid

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft in de Omgevingsvisie de ambitie opgenomen voor een gezonde en duurzame leefomgeving. Aangezien de kwaliteit van de leefomgeving op veel plaatsen al beter is dan de wettelijke normen vereisen, zet de gemeente in op het behoud en het waar mogelijk verbeteren van de milieukwaliteit. Overlast door geluid en trillingen wil de gemeente zoveel mogelijk voorkomen. Daarnaast worden gebieden met stilte beschermd (beleidskeuze 27).

In de Omgevingsvisie wordt benoemd dat grootschaligere bedrijven en kantoren niet thuishoren in gebieden waar mensen wonen. Hierdoor neemt in potentie de geluidsbelasting op woningen af. Het realiseren van bedrijvigheid nabij drukke verkeersaders kan wel zorgen voor meer geluidsbelasting. Bedrijventerreinen worden gerevitaliseerd en geïntensiveerd. Hierdoor kan in deze gebieden de geluidsbelasting op de omgeving wel toenemen als er meer bedrijven komen. Daarentegen kan bij de revitalisering ook rekening worden gehouden met geluidsmaatregelen aan de bron. Er is zodoende wel een verschil tussen de geluidsproductie van bedrijven op een bedrijventerrein of op een verkeersknooppunt. Ten aanzien van het verkeer zet de gemeente nadrukkelijk niet in op het verhogen van de capaciteit van de wegen. Daarentegen wordt ingezet op de (elektrische) fiets, lopen, OV, elektrische auto's en het verlagen van de maximumsnelheid op N-wegen. Al deze maatregelen dragen in principe bij aan het verlagen van de geluidsbelasting. Toch dient ook rekening te worden gehouden met meer inwoners, meer (economische) activiteiten en meer bezoekers naar natuur- en recreatiegebieden. Dit kan in potentie meer geluidsoverlast met zich meebrengen. De verwachting is dat het nieuwe beleid van de Omgevingsvisie een beperkte invloed heeft.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie luchtkwaliteit

In de Omgevingsvisie is beleid opgenomen voor een gezonde en veilige luchtkwaliteit. Alhoewel de lucht vrij schoon is in de gemeente Utrechtse Heuvelrug, streeft de gemeente naar een permanente verbetering van de luchtkwaliteit. Er wordt toegewerkt naar de WHO-advieswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof (beleidskeuze 25).

De ruimte voor mobiliteitsbewegingen binnen de gemeente is beperkt. Het wegennet laat niet meer drukte toe. De gemeente zet daarom primair in op duurzame mobiliteit en bedrijven. Dit betekent niet automatisch dat er ook geen extra uitstoot is van stikstof en/of fijnstof. Zo leiden meer bedrijven en woningen bijna altijd tot meer uitstoot. Aangezien de gemeente geen grote vervuilende bedrijven aantrekt zal het effect echter meevallen. De gemeente breidt de capaciteit van het wegennet echter niet uit. Aan de ene kant kan het aantal vervoersbewegingen hierdoor niet exponentieel toenemen, aan de andere kant kan het ook leiden tot meer files en opstoppingen. Vaker remmen en optrekken heeft meer uitstoot tot gevolg. Wat het effect hiervan is op de luchtkwaliteit is in die zin lastig op voorhand te bepalen. De inzet op duurzame mobiliteit, (snel)fietsverbindingen (80), ketenmobiliteit (78), betere ontsluiting via de A12 (77), innovatieve initiatieven om vrachtverkeer te verminderen (85), en elektrische auto's (81), et cetera leidt naar verwachting wel tot een verdere verbetering van de luchtkwaliteit.

Naast mobiliteit en bedrijvigheid heeft ook de agrarische sector invloed op de luchtkwaliteit. De gemeente Utrechtse Heuvelrug streeft dan ook naar een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector. Onderdeel hiervan is dat er zo min mogelijk negatieve effecten zijn op het milieu, zoals de stikstofuitstoot. In de Omgevingsvisie wordt benoemd dat integrale oplossingen (minder vee, combinaties met akkerbouw, lokale afzetmarkten en opwekking van energie) kan bijdragen aan klimaatneutrale landbouw. De verwachting is dat dit ook een positieve uitwerking op de luchtkwaliteit kan hebben. Het blijft echter de vraag of dit ook werkelijk gerealiseerd wordt en in welke mate.

De gemeente streeft in de Omgevingsvisie naar de WHO-advieswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof. De gemeente wil dit bewerkstelligen door: duurzaam vervoer, het wegennet niet te vergroten, een lokale, duurzame en innovatieve economie, en een duurzame agrarische sector. Aan de andere kant is het nog onduidelijk hoe de verkeersstromen gaan lopen en welk effect dit heeft op de lokale uitstoot. De toename van bezoekers, inwoners en economische activiteiten in de centrumgebieden en bedrijventerreinen zullen een weerslag hebben op de lokale luchtkwaliteit. De verwachting is dat de luchtkwaliteit door het nieuwe beleid van de Omgevingsvisie gelijk blijft.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie geur

In de Omgevingsvisie is beleid opgenomen voor het voorkomen van geurhinder in de leefomgeving. De gemeente onderzoekt de mogelijkheden voor het gebruik van strengere geurnormen voor veehouderijen rond de dorpen (beleidskeuze 26). In aanvulling hierop is in de Omgevingsvisie benoemd dat er moet worden toegewerkt naar een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector. Hierbij moet het effect op de gezondheid voor omwonenden zo klein mogelijk zijn. Om dit doel te bereiken wordt ingezet op minder vee en combinaties met akkerbouw. In het landbouwkerngebied van Maasbergen in de Gelderse Vallei is

ruimte voor de bestaande agrarische bedrijven in hun huidige omvang onder voorwaarde dat zij op korte termijn hun bedrijfsvoering verduurzamen. Hier wordt het landelijk en provinciaal beleid gevolgd (beleidskeuze 87). Voor de overige gebieden wordt toegewerkt naar duurzame kringlooplandbouw (beleidskeuze 88). De inzet op minder vee en meer akkerbouw levert heeft waarschijnlijk een positieve invloed op de geurhinder. Het is nog de vraag hoe deze opgave gaat worden vormgegeven en wat de omvang hiervan zal zijn.

Wanneer strengere geurnormen worden vastgesteld en het realiseren van kringlooplandbouw wordt versneld, neemt naar verwachting ook de geuroverlast af. Het nieuwe beleid van de Omgevingsvisie heeft daarom een positieve invloed op de indicator geur.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie zoönosen

In de Omgevingsvisie is geen specifiek beleid opgenomen om de kans op zoönosen te verminderen. Er staan wel beleidskeuzes in de Omgevingsvisie die van invloed zijn op zoönosen. Zo wordt bij de ambitie "een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector" benoemd dat er geen negatieve effecten mogen zijn van agrarische bedrijven op omwonenden. Daarnaast benoemt de Omgevingsvisie dat kringlooplandbouw sneller kan worden vormgegeven (beleidskeuze 88). De gemeente stelt in de Omgevingsvisie dat ze op zoek gaat naar integrale oplossingen, zoals minder vee en dat meerdere combinaties/ invullingen mogelijk zijn op de agrarische bedrijven. Hierbij kan worden gedacht aan zorgboerderijen, zelfoogsttuinen en herenboerderijen. Hier koppelt de gemeente geen concrete beleidskeuzes of maatregelen aan. Minder vee is positief om de kans op zoönosen te verkleinen. Wanneer meerdere (groepen) mensen op de agrarische bedrijven komen of wanneer er meer recreanten langs de boerderijen komen, neemt de kans op zoönosen juist weer toe.

In de Omgevingsvisie wordt geen specifiek beleid benoemd gericht op zoönosen. Er kan in de Omgevingsvisie wel beleid worden gevonden wat de kans op zoönosen doet verminderen. Dit is echter niet voldoende concreet. Sommige voorstellen in de Omgevingsvisie (zorgboerderijen, et cetera) kunnen zoönosen zelfs in de hand werken. De Omgevingsvisie heeft daarom een negatieve invloed op zoönosen.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie externe veiligheid

In de Omgevingsvisie staat geen specifiek beleid gericht op externe veiligheid. Wel heeft de gemeente de ambitie om een veilige gemeente te zijn met een positieve veiligheidsbeleving. Op (toekomstige) risicovolle locaties stuurt de gemeente actief op veiligheid en preventie (beleidskeuze 52). In natuur- en recreatiegebieden moet het risico worden verkleind bij natuurbranden en overstromingen. De gemeente treft daarom maatregelen om de risico's bij overstromingen (beleidskeuze 51) en bosbranden (beleidskeuze 50) te verkleinen. Op de heuvelrug wordt dit gedaan door vegetatie aan te passen en het aanbrengen van natuurlijk corridors.

Met het nieuwe beleid in de Omgevingsvisie zet de gemeente in op het ontwikkelen van nieuwe woningen binnen de dorpsgrenzen door verdichting. In het buitengebied kan kleinschalige woningbouw plaatsvinden op de locaties van vrijkomende agrarische bebouwing. Echter, op de

heuvelrug wordt mede door veiligheidsredenen het bouwen van nieuwe woningen niet toegestaan. Verdichting en de daarbij groeiende bevolkingsdichtheid leidt mogelijk tot een toename van het groepsrisico. Omdat in de Omgevingsvisie verder geen specifiek beleid wordt benoemd gericht op externe veiligheid, is de verwachting dat de Omgevingsvisie een negatieve invloed heeft op de indicator externe veiligheid.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie stimuleren om te bewegen

In de Omgevingsvisie heeft de gemeente de ambitie 'Een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van onze inwoners'. Om dit te bereiken kiest de gemeente ervoor in te zetten op een omgeving die uitnodigt tot bewegen en gezond gedrag. Hierbij zet de gemeente onder andere in op veilige (fiets)snelpaden (beleidskeuze 43 en 53), een betere bereikbaarheid van de natuurgebieden (beleidskeuze 13), het aanleggen van voedsel- en speelbossen (beleidskeuze 8) en het realiseren van voldoende ontmoetings- en verblijfsplekken in wijken (beleidskeuze 45). In wijken waar relatief meer sprake is van gezondheids- of sociale problematiek wordt extra ingezet op een goede inrichting en beheer van de openbare ruimte die uitnodigt tot spelen en ontmoeten (beleidskeuze 41). Ook belooft de gemeente rookvrije scholen en sportterreinen in 2025 (beleidskeuze 39).

In de Omgevingsvisie wordt niet altijd duidelijk op welke wijze de gemeente beleidskeuzes wil realiseren (bijvoorbeeld beleidskeuze 40 "we willen meer en betere mogelijkheden" en beleidskeuze 41 "we hebben extra aandacht voor"). Aangezien een nadere uitwerking mogelijk volgt in een programma of uitgewerkt projectplan is het op dit moment onduidelijk in te schatten wat het effect van deze keuzes is.

Ook is er sprake van teruglopende ledenaantallen bij (sport)verenigingen in de gemeente. Daarnaast neemt het aantal 65-plussers in Utrechtse Heuvelrug de komende twintig jaar flink toe. Ouderen zijn minder mobiel en zijn minder vaak lid van sportverenigingen. Door in te zetten op een veilig wandel- en fietsnetwerk (inclusief voldoende laadmogelijkheden voor e-bikes) kunnen ouderen gestimuleerd worden toch in beweging te blijven. Op dit moment zijn de beleidskeuzes ten aanzien van bewegen nog niet in detail uitgewerkt. Per saldo is daarom de invloed van de Omgevingsvisie op de indicator stimuleren om te bewegen beperkt.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie sociale voorzieningen

In de Omgevingsvisie stelt de gemeente Utrechtse Heuvelrug te streven naar vitale dorpen waar sprake is van voldoende toegankelijke basisvoorzieningen, passende ruimte voor woningen en ondernemerschap, een rijk verenigingsleven, een veilig leefklimaat en de mogelijkheid om volop mee te doen. Zo wil de gemeente recreatiemogelijkheden behouden en uitbreiden door de bereikbaarheid van natuur te vergroten. Daarnaast is de gemeente voornemens om nieuwe woningen te bouwen die aansluiten bij de doelgroepen (starters, jonge gezinnen en senioren). Lokale en regionale bedrijvigheid wordt gestimuleerd door te werken aan een passend vestigingsklimaat voor dergelijke bedrijvigheid. Hoe dit precies vorm krijgt wordt in de Omgevingsvisie niet nader op ingegaan. Daarnaast wil de gemeente dat de openbare ruimte toegankelijk is voor iedereen, dus ook voor kwetsbare inwoners en ouderen. Door extra bankjes op verschillende plekken in dorpen neer te zetten kunnen mensen elkaar ontmoeten en in contact

komen. Ook wordt ingezet op veilige en logische fiets- en wandelroutes en wordt met een goede ruimtelijke inrichting de openbare ruimte een plek die uitnodigt tot spelen en ontmoeten.

De gemeente is zich bewust van de onderlinge verschillen tussen dorpen en het feit dat het voorzieningenniveau niet in alle dorpen hetzelfde is/zal zijn. In de Omgevingsvisie is beschreven dat maatschappelijke trends zoals online winkelen, schaalvergroting en teruglopende ledenaantallen het voorzieningenniveau in de gemeente onder druk zetten. Een goede bereikbaarheid van voorzieningen is essentieel om voorzieningen te behouden en mensen actief deel te kunnen laten nemen aan de samenleving. De bereikbaarheid van voorzieningen te voet, fiets of OV is belangrijk en dient te worden versterkt (beleidskeuze 47). Zo dient de bereikbaarheid van lokale voorzieningen op wijkniveau behouden te worden door ingezet op het behoud van kleinschalige OV-systemen (beleidskeuze 79). Om ervoor te zorgen dat eerstelijnsvoorzieningen zo veel mogelijk op loop- en fietsafstand aanwezig zijn, zet de gemeente in sommige dorpen in op een kwaliteitsimpuls van het centrum om hier een prettige ontmoetings- en verblijfsplek van te maken (beleidskeuze 45). Ook zet de gemeente in op het combineren van functies onder één dak om flexibel te kunnen zijn.

Er is geen sprake van een grote toename van het aantal voorzieningen in de toekomst. Om ervoor te zorgen dat voorzieningen bestaansrecht blijven houden zet de gemeente vooral in op het behouden van de huidige voorzieningen en het beter bereikbaar maken van deze voorzieningen. Kwaliteit gaat hier boven kwantiteit. Door de bereikbaarheid van voorzieningen te verbeteren en voorzieningen slim te combineren zet de gemeente in op behoud van het voorzieningenniveau. Daarnaast is de gemeente Utrechtse Heuvelrug voornemens om met 'inbreiding' het aantal woningen in de gemeente te laten toenemen (beleidskeuze 29). Hierdoor neemt het aantal inwoners toe. Dit heeft een positief effect op de vraag naar voorzieningen in de gemeente. Per saldo wordt de invloed van de Omgevingsvisie als positief beschouwd.

4.1.4 Ruimtelijke kwaliteit

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Groene omgeving	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Energietransitie	Slecht	Redelijk	 Positieve invloed
Landschap en cultuurhistorie	Goed	Slecht	 Geen of beperkte invloed
Passende woningvoorraad	Redelijk	Slecht	 Positieve invloed

Effectbeoordeling Omgevingsvisie groene omgeving

De gemeente wil haar groene karakter behouden en versterken. De vraag naar woningen en bedrijfslocaties zorgt echter voor extra druk op het aanwezige groen in de gemeente. In de Omgevingsvisie wordt veel aandacht geschonken aan klimaatadaptief, natuurinclusief en

energie neutraal bouwen (beleidskeuze 31). Dergelijke vormen van bouwen vragen ook om een bepaald ruimtebeslag. In de praktijk zal ook meer groen op straat moeten komen om te kunnen voldoen aan de in de Omgevingsvisie gestelde wensen ten aanzien van hittestress en klimaat (beleidskeuze 62). In de praktijk betekent dit vaak meer groen op straat. Dit kan zowel worden toegepast in nieuwe als bestaande wijken en verlaagt de druk op het reeds aanwezige groen. Ook leggen duurzame energiebronnen zoals zonne- en windenergie een claim op de openbare groene ruimte (beleidskeuze 67). Voor de openbare ruimte wordt uitgegaan van het 'groen-tenzij' principe: alleen daar waar vanwege de functie verharding nodig is wordt dit toegepast. De ruimte voor overige functies wordt groen ingericht. Zinloze verharding wordt vervangen door groen (beleidskeuze 61). Waar mogelijk worden nieuwe bomen geplant die zorgen voor schaduw en verkoeling. Geïntegreerde oplossingen zoals het combineren van recreatie en natuur zijn mogelijkheden om meer groen te creëren. Dergelijke oplossingen kunnen ervoor zorgen dat de waardering van inwoners ten aanzien van het groen verbetert.

Daarnaast gaat de gemeente uit van het credo 'groen groeit mee'. Dit houdt in dat de groenopgave gekoppeld is aan de bouwontwikkelingen, zowel lokaal als regionaal (beleidskeuze 7). In praktijk zal het echter lastig zijn deze opgaven aan elkaar te koppelen vanwege de beperkte aanwezige ruimte en de bevolkingsgroei in de regio. In de Omgevingsvisie wordt niet duidelijk welk groen behouden dient te blijven en waar groen mogelijk kan verdwijnen voor andere functies. De gemeente zet in op een kwaliteitsverbetering van de natuurwaarde van het groen in de gemeente middels het credo 'groen groeit mee'. Hierdoor kan de kwaliteit van de aanwezige natuur in de gemeente verbeterd worden. Per saldo wordt de invloed van de Omgevingsvisie op de groene omgeving als beperkt beschouwd.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie energietransitie

De gemeente zet met de Omgevingsvisie in op de energietransitie. Economisch gezien zet de gemeente in de Omgevingsagenda in op groene en duurzame innovatie. De gemeente heeft dan de ambitie om in 2050 te voldoen aan de landelijke doelstelling waarbij de gemeente 95 % minder CO₂-uitstoot heeft dan in 1990. Om dit doel te behalen wil de gemeente voornamelijk energie besparen en energiebronnen verduurzamen. Binnen de Omgevingsvisie beperkt de gemeente zich tot zonne- en windenergie. Zonnepanelen worden hierbij zoveel mogelijk binnen de bebouwde kom en op bedrijventerreinen gerealiseerd, de resterende energievraag wordt opgevangen met zonne- en windenergie buiten de bebouwde kom. Wat er uiteindelijk aan duurzame energiebronnen komt in de gemeente verschilt per landschapstype en is sterk afhankelijk van de kwaliteit van het initiatief. In de Omgevingsvisie is nog geen concrete informatie opgenomen over waar mogelijke duurzame energiebronnen komen. Overigens zijn in de RES 1.0 wel zoekgebieden aangewezen (zie ook kader 'Effectbeoordeling zoekgebieden grootschalige duurzame energie uit RES 1.0 U-16'). Naast de opwekking van duurzame energie dienen alle huizen uiteindelijk aardgasvrij te worden. De gemeente zet hierbij als eerste in op vermindering van het energieverbruik.

De gemeente heeft als doel gesteld dat er in 2025 0,08 TWh aan duurzame energie wordt opgewekt binnen het grondgebied (beleidskeuze 67). Waar deze energie precies opgewekt gaat worden, wordt niet duidelijk in de Omgevingsvisie. Ook bij de transitie naar kringlooplandbouw kan

ruimte worden geboden aan energieopwekking. Bij nieuwbouw streeft de gemeente ernaar dat gebouwen en bijhorende terrein zelfvoorzienend zijn in het duurzaam opwekken van energie (beleidskeuze 69). Bij bestaande bedrijven en woningen wordt ingezet op energiebesparing (beleidskeuze 70).

De gemeente kiest er daarnaast ervoor om ook monumenten bij te laten dragen aan de verduurzaming. Hierbij moet een balans zijn tussen het verminderen van het energieverbruik, het verbeteren van de duurzaamheidsprestatie en het herstel van de cultuurhistorische waarden (beleidskeuze 19).

Met deze beleidskeuzes draagt de gemeente Utrechtse Heuvelrug bij aan het vergroten van het aandeel duurzame energie. De invloed van de Omgevingsvisie op het aandeel duurzame energie is daarmee positief. De uiteindelijke mate waarin het aandeel duurzame energie wordt vergroot, is ook afhankelijk van de verdere uitwerking van de maatregelen. De realisatie van duurzame energiebronnen kan op gespannen voet staan met de landschappelijke kwaliteiten en er is de laatste tijd veel maatschappelijke kritiek ten opzichte van windmolens en zonneparken. Tegelijkertijd zijn partijen als particuliere woningbezitters, ondernemers, projectontwikkelaars en woningcorporaties ook bepalend in hoe groot het aandeel duurzame energie wordt.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie landschap en cultuurhistorie

De gemeente kent een diversiteit aan waardevolle landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Voor toekomstige ontwikkelingen wordt ervan uitgegaan dat nieuwe elementen zo ingepast worden dat ze geen afbreuk doen aan de identiteit en basiskwaliteiten van een gebied. In de ambities van de gemeente wordt ruimte gegeven voor de ontwikkeling van woningen, bedrijvigheid, groen, infrastructuur en duurzame energie. Voor nieuw te bouwen woningen wordt ingezet op inbreiding (beleidskeuze 29). Kleinschalige woningbouw in het buitengebied is mogelijk (beleidskeuze 34). Publieksaantrekkende bedrijven en grootschalige kantoren worden gecentreerd in de centrumgebieden en bij OV-knooppunten (beleidskeuze 35). Er is geen specifiek beleid opgenomen over de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen. Wel zet de gemeente in op het voorkomen van leegstand van bestaande bedrijventerreinen (beleidskeuze 49).

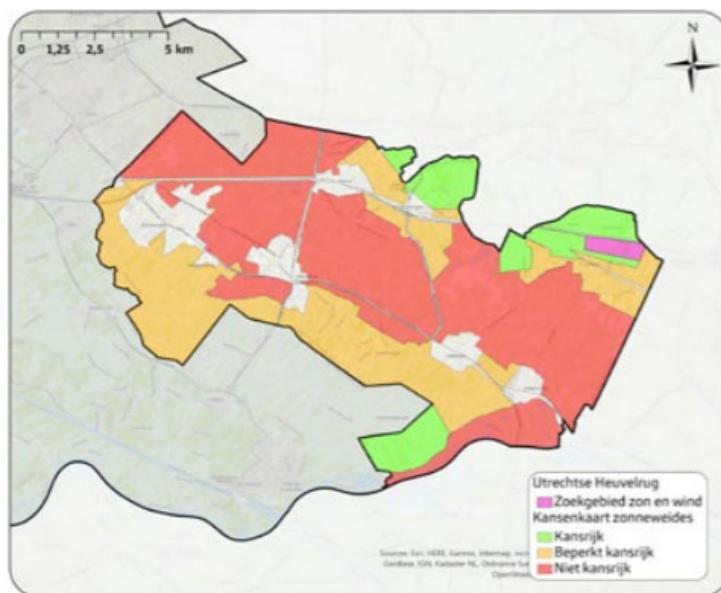
Voor duurzame energie wordt gesteld dat zonne- en windenergie noodzakelijk is om de doelstelling van 95 % CO₂-reductie in 2050 ten opzichte van 1990 te halen. Het gaat daarbij zowel om zonne-energie op daken als grondgebonden zonne-energie (zonnevelden). In de Omgevingsvisie zijn geen specifieke zoekgebieden voor zonnevelden opgenomen. Voor zonne-energie op daken geldt dat dit ook mogelijk is bij monumentale panden en panden in een beschermd dorpsgezicht, ook als deze in het zicht komen (beleidskeuzes 19 en 72). Voor alle duurzame energiebronnen geldt dat een aantal randvoorwaarden van toepassing zijn die per landschapstype verschillen. In algemeenheid zijn de randwoorden: inpassing en aansluiting op het landschap, aansluiting op andere gemeentelijke doelstellingen, maatschappelijk draagvlak en efficiency. De Omgevingsvisie maakt niet duidelijk welke randvoorwaarden waar gelden en waar dus mogelijke duurzame energiebronnen ontwikkeld kunnen worden. In de RES 1.0 U-16 zijn echter wel zoekgebieden voor de grootschalige opwekking van duurzame energie opgenomen. Zie voor een globale effectbeoordeling van die zoekgebieden op het gebied van landschap en

cultuurhistorie het kader 'Effectbeoordeling zoekgebieden grootschalige duurzame energie uit RES 1.0 U-16' op de volgende pagina.

Effectbeoordeling zoekgebieden grootschalige duurzame energie uit RES 1.0 U-16

De RES 1.0 van de regio U16 (RES U16) bevat de keuzes en kaders voor de grote, regionale energievraagstukken van de deelnemende overheden ([klik hier](#) voor de RES). In de gehele regio U16 is afgesproken om 1,8 Terrawattuur aan wind- en zonne-energie op te wekken. De gemeente Utrechtse Heuvelrug neemt hiervan in 2030 0,088 TWh voor rekening. Dit wil de gemeente bereiken met zonnepanelen op grote daken, zonnenvelden en windmolens (bij voorkeur langs snelwegen). Op 30 september 2021 heeft de gemeenteraad de RES 1.0 vastgesteld.

In september 2020 zijn de vier Kromme Rijngemeenten (Utrechtse Heuvelrug, Houten, Wijk bij Duurstede en Bunnik) een samenwerking gestart voor een participatieproces naar zoekgebieden. Het proces was gericht op het vinden van globale zoekgebieden voor zonnenvelden en windmolens. Er zijn randvoorwaarden opgehaald en er is samen met inwoners en stakeholders gezocht naar globale zoekgebieden, zie figuur hieronder.

(zie volgende pagina voor vervolg)

Binnen de Omgevingsvisie beperkt de gemeente zich tot zonne- en windenergie. Zonnepanelen worden hierbij zoveel mogelijk binnen de bebouwde kom gerealiseerd, de resterende energievraag wordt opgevangen in het buitengebied. Deze gebieden zijn niet aangeduid in de Omgevingsvisie. In de RES 1.0 staan echter wel zoekgebieden aangewezen. Eén van deze gebieden is de Gelderse Vallei. Dit gebied biedt ruimte voor zonnevelden. Het gebied ten zuiden van de A12, ten noordoosten van Overberg, is aangewezen als mogelijk kansrijk gebied voor windenergie vanuit het participatieproces.

De realisatie van windmolens kan op gespannen voet staan met de landschappelijke kwaliteiten. Om die reden is er sprake van een mogelijk negatief effect vanuit duurzame energie op landschap en cultuurhistorie. Hoe groot het effect zal zijn, hangt af van de exacte locatie, de omvang en de wijze waarop de windmolens en zonnevelden landschappelijk worden ingepast. Het gemeentelijk afwegingskader 'Energie in landschap' (2020) moet bijdragen aan een goede landschappelijke inpassing.

De Omgevingsvisie geeft duidelijk aan dat landschappelijke en cultuurhistorische waarden behouden dienen te blijven en plaatst grenzen aan de omvang van woningbouw. Voor vrijwel alle dorpskernen is in hoofdstuk 4 van de Omgevingsvisie aangegeven hoeveel woningen de gemeente wil realiseren tot 2030. De totale woningvraag in 2040 in de gemeente ligt naar verwachting hoger dan de in de Omgevingsvisie genoemde aantallen woningen. Voor alle dorpen geldt dat de gemeente aangeeft dat nog onderzocht moet worden of het resterende deel ook binnen het dorp gerealiseerd kan worden of dat moeten worden uitgeweken naar de randen buiten het dorp. Het is momenteel nog onduidelijk of uiteindelijk toch woningbouw in het buitengebied plaatsvindt en wat het mogelijke effect hiervan is op landschap en cultuurhistorische waarden.

De gemeente stelt bij bouwaanvragen en andere ontwikkelingen niet allen te sturen op behoud van monumentaal beschermd erfgoed, maar ook op gebouwen en groene structuren die geen beschermde status, maar wel cultuurhistorische waarde hebben (beleidskeuze 17). Hierdoor worden waardevolle landschappelijke structuren en cultuurhistorische gebouwen beter beschermd. Vanwege de grenzen ten aanzien van woningbouw, bedrijventerreinen en energie stelt de gemeente duidelijke kaders ten aanzien van behoud van waardevolle landschappelijke en cultuurhistorische elementen. De gemeente staat echter ook voor een grote opgave op het gebied van wonen, recreatie, landbouw en energie, zowel nu als in de toekomst. Per saldo wordt daarom het beleid in de Omgevingsvisie als beperkt beschouwd. Het is echter afhankelijk van de uitwerking van het beleid of het meer een positieve of negatieve invloed zal zijn.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie passende woningvoorraad

In de huidige situatie is er sprake van een vergrijzende bevolking. Er zijn in de gemeente Utrechtse Heuvelrug over het algemeen meer ouderen dan in de rest van de regio en er is in verhouding weinig woonruimte voor jongeren en starters. De gemeente streeft naar 'vitale dorpen'. Daarbij stelt de gemeente dat "Vitale dorpen vragen om voldoende toegankelijke basisvoorzieningen, passende ruimte voor woningen en ondernemerschap, een rijk verenigingsleven, een veilig leefklimaat en de mogelijkheid om volop mee te doen." De gemeente

heeft in de Omgevingsvisie de ambitie opgenomen om de woningbouwprogrammering aan te laten sluiten bij het streven om vitale dorpen te creëren. Een goede demografische balans is hierbij van belang. De gemeente wil daarom starters, sociale huurders en jonge gezinnen verwelkomen door ruimte te bieden aan nieuwe woningen voor deze doelgroepen. Ook wil de gemeente ruimte bieden aan seniorenwoningen, om een betere doorstroming op gang te brengen. Wijken met verschillende segmenten woningen (voldoende sociale huur- en middeldure woningen) is het toekomstbeeld van de gemeente (beleidskeuze 32). Op plaatsen van vrijkomende agrarische bebouwing, kan kleinschalige woningbouw plaatsvinden (beleidskeuze 34). Naast woningen van verschillende segmenten moeten mensen lang zelfstandig kunnen blijven wonen. De gemeente wil dat mensen zoveel mogelijk in de wijken kunnen blijven wonen door woonvormen voor (mantel)zorg en begeleid wonen mogelijk te maken (beleidskeuze 33).

Op basis van de autonome ontwikkeling ontstaat er een tekort aan woningen. Dit tekort kan oplopen tot 500 woningen in 2025. In de Omgevingsvisie maakt de gemeente woningbouw mogelijk. Voor een deel van de woningen die genoemd worden in hoofdstuk 4 wordt naar alle waarschijnlijkheid begin 2022 een bestemmingsplan vastgesteld. In m.e.r.-termen zijn deze woningbouwlocaties dan te zien als autonome ontwikkeling en worden daarom niet meegenomen in de effectbeoordeling van de Omgevingsvisie (zie bijlage 1 voor een overzicht van de aantallen woningen per deelgebied die als autonome ontwikkeling gelden). De Omgevingsvisie maakt de volgende aantallen woningen mogelijk per deelgebied: Amerongen 104 woningen, Doorn 730 woningen, Driebergen-Rijsenburg 353 woningen, Leersum 185 woningen, Maarn 162 woningen, Maarsbergen 30 woningen en Overberg 16 woningen binnen reeds voorziene bouwlocaties en maximaal 50 woningen buiten het dorp. De totale woningvraag in 2040 in de gemeente ligt naar verwachting hoger dan de hiervoor genoemde aantallen woningen. Voor alle dorpen geldt dat de gemeente aangeeft dat nog onderzocht moet worden of het resterende deel ook binnen het dorp gerealiseerd kan worden of dat moeten worden uitgeweken naar de randen buiten het dorp. Hierbij geldt dat de gemeente afhankelijk is van marktpartijen en woningcorporaties. Ook is de ontwikkeling van de woningvoorraad afhankelijk van economische schommelingen, en verandering van landelijke regelgeving (denk aan verhuurdersheffing voor woningcorporaties, hypotheekrenteaftrek) die niet altijd voorzien zijn en waar je soms alleen maar op kunt reageren. Op basis van het beleid dat is opgenomen, is de verwachting dat de Omgevingsvisie toch een positieve invloed heeft op de indicator passende woningvoorraad.

4.1.5 Natuur

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Natura 2000	Slecht	Redelijk	 Negatieve invloed
Natuur Netwerk Nederland	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Biodiversiteit	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed

Effectbeoordeling Omgevingsvisie Natura 2000

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft in de Omgevingsvisie de ambitie 'Versterking van de biodiversiteit' opgenomen. Voor de Natura 2000-gebieden geldt dat de gemeente samen met de provincie werkt aan een gebiedsgerichte aanpak van deze gebieden. Ook geldt dat de bescherming van de habitattypen in de Natura 2000-gebieden geregeld is via Europese en nationale wetgeving. Daarnaast geeft de gemeente aan de biodiversiteit in deze gebieden te willen versterken en beschermde en kwetsbare planten- en diersoorten te beschermen (beleidskeuze 2). De Omgevingsvisie maakt niet duidelijk hoe dit precies vorm krijgt.

In het zuidoostelijk deel van de gemeente liggen (delen) van de Natura 2000-gebieden Rijntakken en Kolland & Overlangbroek. Daarnaast ligt op circa 15 km buiten de gemeentegrens nog Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen. In deze Natura 2000-gebieden zijn habitattypen aanwezig die stikstofgevoelig zijn. Vooral het gebied de Rijntakken kent stikstofgevoelige habitattypen en is gevoelig voor een toename van stikstofdepositie. Verschillende beleidskeuzes hebben mogelijk positieve of negatieve effecten op de instandhouding van de Natura 2000-gebieden. Zo kan de bouw van woningen, bedrijven, een verkeerstoename en de aanleg van fietspaden leiden tot meer stikstofdepositie. De gemeente zet in op het bouwen van nieuwe woningen (beleidskeuze 32). Tot 2030 wordt de bouw van woningen vooral op inbreidingslocaties binnen de dorpen en op verwachte nieuwbouwlocaties gerealiseerd (Amerongen 104 woningen, Doorn 730 woningen, Driebergen-Rijsenburg 353 woningen, Leersum 185 woningen, Maarn 162 woningen, Maarsbergen 30 woningen en Overberg 16 woningen binnen reeds voorziene bouwlocaties en maximaal 50 woningen buiten het dorp). Voor alle dorpen geldt dat de gemeente aangeeft dat nog onderzocht moet worden of het resterende deel ook binnen het dorp gerealiseerd kan worden of dat moeten worden uitgeweken naar de randen buiten het dorp. Dit kan mogelijk negatieve effecten hebben op natuur in Natura 2000-gebieden. Daarnaast zet de gemeente in op het aantrekken van bedrijven en winkels in de centrumgebieden (beleidskeuze 35). Voor grotere bedrijvigheid geldt dat wordt ingezet op het intensiveren en revitaliseren van bestaande bedrijventerreinen (bijvoorbeeld bedrijventerrein Amerongen). Naar verwachting is de stikstofdepositie in de gebruiksfase minimaal, aangezien deze nieuwe woningen en bedrijven aardgasvrij zullen zijn. Wel kan er sprake zijn van een toename van stikstofdepositie als gevolg van verkeersbewegingen van zowel bedrijvigheid als woningen.

Het stimuleren van fiets en OV ten koste van de auto heeft een positief effect op de stikstofuitstoot. De invloed van een mogelijk nieuwe aansluiting van de A12 op extra stikstofdepositie wordt beperkt geacht, omdat deze alleen mogelijk is wanneer er geen negatieve gevolgen zijn voor de kwaliteit van de natuur (beleidskeuze 77). De gemeente geeft in de Omgevingsvisie niet duidelijk aan wat er onder negatieve gevolgen valt en hoe ze dit bepalen. De gemeente heeft in de Omgevingsvisie wel aangegeven te streven naar het zo veel mogelijk voorkomen van lichthinder op natuurgebieden door het uitgangspunt 'donker waar het kan, licht waar het moet' te hanteren (beleidskeuze 28). Voor vrijwel alle dorpskernen geldt dat deze op ruim voldoende afstand van Natura 2000-gebieden zijn gelegen waardoor negatieve effecten als gevolg van geluid- en lichthinder zijn uit te sluiten. De gewenste woningbouw van 104 woningen in Amerongen kan mogelijk een negatief effect hebben op geluid- en lichthinder in Natura 2000-

gebied Rijntakken. Dit zal nader onderzocht moeten worden wanneer het plan in meer detail is uitgewerkt.

De inzet van de gemeente op de energietransitie heeft op de lange termijn een positief effect op de Natura 2000-gebieden, doordat het zorgt voor minder stikstofdepositie ten opzichte van het gebruik van fossiele brandstoffen. De realisatie van duurzame energiebronnen kan echter ook negatieve effecten met zich meebrengen, zoals een toename van licht- en geluidshinder. De Omgevingsvisie bevat dus zowel beleidskeuzes die positief uitwerken op Natura 2000-gebieden als negatief. De verwachting is dat per saldo het beleid in de Omgevingsvisie een negatief effect heeft op Natura 2000-gebieden.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie Natuur Netwerk Nederland

De effectbeoordeling focust zich op de NNN gebieden buiten de Natura 2000-gebieden. Een groot deel van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is aangemerkt als NNN gebied. De Omgevingsvisie zet onder andere in op het realiseren van de 'provinciale groene contour': gebieden die worden toegevoegd aan het NNN om deze te versterken. Faunapassages en ecoducten moet de versnippering van de natuurgebieden tegengaan (beleidskeuze 1). Ook zet de gemeente in op natuurversterking door de vegetatie aan te passen op klimaatverandering (beleidskeuze 5). Indien dit betekent dat er meer loofbomen komen en meer variëteit in flora wordt gerealiseerd, heeft dit in principe een positief effect op de natuurwaarden van de NNN gebieden. Daarnaast wordt ingezet op de infiltratie van hemelwater in de bossen op de heuvelrug ten behoeve van natuur door verdroging tegen te gaan (beleidskeuze 65).

Daarnaast wil de gemeente in de gebieden buiten de Heuvelrug het wandel- en fietsverkeer meer faciliteren (beleidskeuze 11). Dit zorgt voor meer spreiding van het toerisme over de gemeente. De gemeente geeft in de Omgevingsvisie aan de groen- en landschapsopgaven te koppelen aan bouwontwikkelingen (beleidskeuze 7). Binnen de bebouwde kom betekent dit een kwaliteitsverbetering van de groen-blauwe structuren. Buiten de bebouwde kom gaat het om een versterking van de kwaliteit van het landschap (zowel groen als blauw). Hoe dit precies tot uiting komt en welke gevolgen dit heeft voor NNN gebieden is echter niet duidelijk.

De gemeente wil dat natuurgebieden beter bereikbaar worden (beleidskeuze 13 en 40). Ook zet de gemeente in op het versterken van de bestaande zonering in het bosgebied om een goede balans te houden tussen natuur en recreatie (beleidskeuze 6). Hierdoor worden toeristen en recreanten beter verspreid over de verschillende natuurgebieden in de gemeente. Dit leidt mogelijk tot meer druk op bepaalde natuurgebieden, maar juist ook tot meer rust in andere natuurgebieden.

Een nieuwe aansluiting van de A12 bij Maarn wordt door de gemeente alleen mogelijk geacht wanneer er geen negatieve gevolgen zijn op de kwaliteit van de natuur (beleidskeuze 77). Maarn is echter omringd door NNN gebied, waardoor het onwaarschijnlijk is dat een nieuwe aansluiting geen negatieve gevolgen heeft op natuur. Om die reden wordt de invloed van een mogelijk nieuwe aansluiting van de A12 bij Maarn beperkt geacht, mits wordt voldaan aan de belofte van de gemeente geen aansluiting te realiseren wanneer dit negatieve gevolgen heeft voor de natuur.

De gemeente zet ook in op duurzame energie. Hoewel het uiteindelijk een positief effect zal hebben op NNN gebieden, doordat het minder stikstofdepositie tot gevolg heeft, kan de realisatie van duurzame energiebronnen negatieve effecten meebrengen voor de NNN gebieden. De verwachting is dat het nieuwe beleid in de Omgevingsvisie per saldo een beperkt effect heeft op de NNN gebieden.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie biodiversiteit

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft de ambitie 'Versterking van de biodiversiteit' opgenomen in de Omgevingsvisie. Onderdeel hiervan is het beschermen en versterken van de bestaande biodiversiteit in de gemeente. Om dit te bereiken zet de gemeente in op versterking van biodiversiteit en beschermde en kwetsbare planten- en diersoorten, zowel in de buitengebieden als binnen de dorpen (beleidskeuze 2). Ook zet de gemeente in op natuurversterking door vegetatie aan te passen op klimaatverandering (beleidskeuze 5), bestaande zonering in het bosgebied te versterken (beleidskeuze 6), extra mogelijkheden bieden aan bomen en bossen zoals klimaat-, speel-, en voedselbossen (beleidskeuze 8). De gemeente wil de historische kwaliteit van het landschap versterken door de aanleg van kleine landschapselementen te stimuleren (beleidskeuze 21) in de gehele gemeente. Dit kan een positief effect hebben op de biodiversiteit. Een voorbeeld daarvan kan zijn dat een nieuw aangelegde houtopstand voedsel, schuil- en nestgelegenheid biedt aan insecten, vogels en zoogdieren.

Bij het inrichten van de openbare ruimte wordt rekening gehouden met het 'groen, tenzij'-principe: alleen daar waar vanwege de functie verharding nodig is, wordt deze toegepast. De overige ruimte wordt groen ingericht (beleidskeuze 61). Ook wordt ingezet op verduurzaming van de agrarische sector (beleidskeuze 88). De gemeente geeft aan, samen met de agrarische sector, te streven naar een klimaatadaptieve landbouw, waarbij onder andere water optimaal wordt vastgehouden (beleidskeuze 64). Het effect van dergelijke keuzes op de biodiversiteit is echter sterk afhankelijk van de wijze waarop de invulling hiervan plaatsvindt. In de Omgevingsvisie wordt hier niet specifiek aandacht aan gegeven.

De toenemende verstedelijking en aansluitend daarop het toenemend aantal inwoners en bezoekers van de gemeente kan mogelijk negatieve effecten hebben op de biodiversiteit. Ook kunnen bepaalde diersoorten (o.a. vogels en insecten) hinder ondervinden van de ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie. De aantasting of verbetering van de biodiversiteit is erg verschillend per locatie in de gemeente. Bovendien zet de gemeente in de Omgevingsvisie in op mogelijk nieuwe woningen en bedrijventerreinen en (spreiding van) recreatie en toerisme, wat de biodiversiteit niet per se ten goede komt. Dit zal toch ten koste gaan van het oppervlak groene gebieden, ook al worden woningen en bedrijven natuurinclusief gebouwd. De verwachting is dat het nieuwe beleid in de Omgevingsvisie per saldo een gelijkblijvend effect heeft op de biodiversiteit in de gemeente. Het is echter afhankelijk van de uitwerking van het beleid of het meer een positieve of negatieve invloed zal zijn.

4.1.6 Bodem en water

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Bodemkwaliteit	Goed	Goed	 Geen of beperkte invloed
Drinkwater	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Waterkwaliteit	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Bodemdaling	Goed	Goed	 Geen of beperkte invloed

Effectbeoordeling Omgevingsvisie bodemkwaliteit

De bodemkwaliteit in de gemeente Utrechtse Heuvelrug is in de huidige en autonome situatie al zeer goed en vaak boven de wettelijke normen. De gemeente Utrechtse Heuvelrug zet met de Omgevingsvisie het bestaande beleid voort en met beleidskeuze 24 zet ze in op het behouden van de huidige kwaliteit van de bodem en het voorkomen van eventuele verslechtering. Dit is in lijn met de landelijke wettelijke normen. Er wordt ingezet op het toepassen van zoning en landschapsopgaven worden gekoppeld aan bouwontwikkelingen. Dit biedt kansen om ruimtelijke functies zoals natuur, wonen en recreatie aan te passen op de lokale bodemkwaliteit.

In de agrarische gebieden is er aandacht voor het realiseren van een vitale bodem.

Kringlooplandbouw draagt hier bij aan een goede kwaliteit van de bodem. De totale invloed van de Omgevingsvisie is echter beperkt omdat er al een zeer goede kwaliteit is en daarom op dit thema de gemeente relatief beleidsarm kan opereren.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie drinkwater

De drinkwatervoorziening in de gemeente Utrechtse Heuvelrug is goed maar zal in de toekomst wel onder druk komen te staan door klimaatverandering en daarmee toenemende droogte. Het effect van de Omgevingsvisie is daar bovenop negatief omdat er een toename zal zijn door meer gebruikers in de gemeente. De inbreidingen hebben als gevolg meer huishoudens in het gebied die een beroep doen op de aanwezige drinkwatervoorziening. Ook is het beleid gericht op typen bedrijvigheid met veel werknemers. Deze werkgelegenheid vraagt meer van de drinkwatervoorziening dan andere typen bedrijvigheid.

Het beleid is gericht op lokale infiltratie van water, wat de drinkwatervoorziening ten goede kan komen. Het effect zal echter beperkt zijn omdat er al beschermingszones voor de infiltratiegebieden ingesteld zijn. Het doel om natuurlijke grondwaterstanden te herstellen kan twee kanten op gaan werken. Enerzijds kan het de drinkwaterproductie onder druk zetten omdat het water nodig is voor het herstel van de grondwaterstanden. Anderzijds kan de toename van het aantal en grootte van infiltratiegebieden bijdragen aan een robuustere drinkwatervoorziening. Per saldo is de invloed van de Omgevingsvisie op drinkwater beperkt.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie waterkwaliteit

Voor de waterkwaliteit heeft de Omgevingsvisie een positieve invloed. De gemeente Utrechtse Heuvelrug streeft naar schoon water en wil daarnaast de biodiversiteit versterken. Een grote biodiversiteit is een kenmerk van een goede waterkwaliteit. Daarnaast streeft de gemeente Utrechtse Heuvelrug ook naar een gezonde en natuurlijke waterhuishouding.

Het doel om de landbouwtransitie verder naar kringlooplandbouw te helpen draagt in potentie bij aan een goede waterkwaliteit. De gemeente heeft in de Omgevingsvisie niet concreet gemaakt hoe de kringlooplandbouw eruit zal zien of bereikt kan worden. Het kan positief uitwerken op de waterkwaliteit. Zo wordt in een kringlooplandbouwbedrijf minder gebruik gemaakt van pesticiden en is door de gesloten kringloop het effect van fosfaatuitspoeling uit de bodem lager. Ook minder grondbewerking (ploegen) door agrariërs draagt bij aan een goede waterkwaliteit.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie bodemdaling

Bodemdaling is in de gemeente Utrechtse Heuvelrug een zeer beperkt fenomeen. Het beperkt zich tot het Leersumse Veld, een natuurgebied op de heuvelrug. Mocht het elders een probleem worden dan is de Omgevingsvisie beperkt positief door het beleid om grondwaterstanden te verhogen, wat helpt om bodemdaling tegen te gaan. Daarnaast is het advies om grondwaterneutraal te bouwen ook beperkt positief omdat daarmee het eventuele negatieve effect van de doorwerking van bodemdaling op de grondwaterstand voorkomen wordt. Omdat er minimale bodemdaling optreedt in de gemeente Utrechtse Heuvelrug is de invloed van de Omgevingsvisie ook beperkt te noemen.

4.2 Synergie en strijdigheden tussen ambities

In deze paragraaf staat op welke vlakken er risico's zijn op strijdigheid en kansen voor synergie tussen de verschillende ambities. Onder strijdigheid verstaan we het risico dat de ene ontwikkeling negatief uitwerkt op wat met de andere ontwikkeling wordt beoogd. Onder synergie verstaan we de kans dat de ene ontwikkeling versterkend werkt op wat met de andere ontwikkeling wordt beoogd.

	2. Recreatie en toerisme in balans met de natuur	3. Instandhouding van beschermde waarden	4. Een gezonde en duurzame leefomgeving	5. Onze woningbouwprogrammering sluit aan op ons streven naar vitale dorpen	6. Een gezonde lokale economie die bijdraagt aan de vitaliteit en de lokale werkgelegenheid van een dorp	7. Een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van onze inwoners	8. Basisvoorzieningen zijn goed bereikbaar en toegankelijk	9. Een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving	10. Kwaliteit en toekomstbestendigheid zijn in balans	11. Groene innovatie is de economische motor voor onze gemeente	12. Een omgeving die aangepast is op de gevolgen van de klimaatverandering	13. We volgen de landelijke doelstelling: in 2050 is er in onze gemeente 95 % minder CO ₂ -uitstoot dan in 1990	14. Ontlasting van het wegennet	15. Een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector
1. Versterking van de biodiversiteit														
2. Recreatie en toerisme in balans met de natuur														
3. Instandhouding van beschermde waarden														
4. Een gezonde en duurzame leefomgeving														
5. Onze woningbouwprogrammering sluit aan op ons streven naar vitale dorpen														

Mogelijke strijdigheden

Mogelijkheden voor synergie

Beperkte onderlinge invloed

Zowel mogelijkheden voor synergie als mogelijke strijdigheden

6. Een gezonde lokale economie die bijdraagt aan de vitaliteit en de lokale werkgelegenheid van een dorp						☐					☐			
7. Een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van onze inwoners										☐	☐	☐		☐
8. Basisvoorzieningen zijn goed bereikbaar en toegankelijk											☐	☐		☐
9. Een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving									☐					☐
10. Kwaliteit en toekomstbestendigheid zijn in balans														
11. Groene innovatie is de economische motor voor onze gemeente														
12. Een omgeving die aangepast is op de gevolgen van de klimaatverandering											☐	☐		

Kenmerk R001-1281326BJM-V01-kzo-NL

<p>13. We volgen de landelijke doelstelling: in 2050 is er in onze gemeente 95 % minder CO₂-uitstoot dan in 1990</p>															
<p>14. Ontlasting van het wegennet</p>															

Figuur 4.1 Overzicht mogelijke kansen en synergie en risico op strijdigheden

Mogelijke strijdigheden

Mogelijkheden voor synergie

Beperkte onderlinge invloed

Zowel mogelijkheden voor synergie als mogelijke strijdigheden

Om de synergie en strijdigheid in beeld te brengen, zijn alle ambities op systematische wijze met elkaar geconfronteerd, zie figuur 4.1. Daarbij is beoordeeld in hoeverre de ene ambitie zich verhoudt tot de andere en welke risico's op strijdigheden en kansen voor synergie er zijn. Daarbij kan ook sprake zijn van zowel strijdigheden als synergie tussen twee ambities. Er kan ook een beperkte invloed optreden tussen twee ambities. Hieronder volgt een toelichting.

Ambitie 1: versterking van de biodiversiteit

Zowel synergieën als strijdigheden

Ambitie 1 raakt aan verschillende andere ambities en biedt veel kansen voor synergieën en mogelijke strijdigheden. Eén van deze ambities is ambitie 2: recreatie en toerisme in balans met de natuur, die inzet op een versterkte zonering van het bosgebied, het spreiden van recreatie en inzet op onderzoek naar schaalvergroting van Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Dit heeft een positieve invloed op de biodiversiteit. Anderzijds kan het ook zorgen voor een toenemend aantal bezoekers met een versturend effect op de natuur- en stiltegebieden.

In de woningbouwprogrammering (ambitie 5) worden woningen vooral voorzien op inbreidingslocaties. Hierdoor worden buitengebieden zoveel mogelijk ontzien. Toch is de verwachting dat niet de gehele woningbouwopgave met inbreiding kan volstaan. Omdat woningen natuurinclusief moeten zijn, wordt zo compact mogelijk en met veel ruimte voor groen gebouwd. Daarnaast zal ook een deel van de energieopgave in het buitengebied terechtkomen (duurzame energie, ambitie 13). Hier kan de natuur door worden aangetast en verstoord. Mits goed ingepast, kan het op sommige plaatsen de natuur ook versterken.

Synergieën

Ambitie 3, instandhouding van beschermde waarden, zet in op groen erfgoed door bijvoorbeeld de aanleg van landschapselementen te stimuleren. Dit heeft naar verwachting een versterkend effect op de biodiversiteit. Bij de ambitie voor een gezonde en duurzame leefomgeving (ambitie 4) is aandacht voor het voorkomen van een verslechtering van de bodemkwaliteit. Dit draagt naar verwachting positief bij aan het versterken van de biodiversiteit. Bij de ambitie voor een veilige gemeente worden maatregelen getroffen die de risico's op natuurbranden en overstromingen verkleinen (ambitie 9). Dit zal de natuur in de toekomst weerbaarder maken tegen klimaatverandering. In de Omgevingsvisie is opgenomen dat hemelwater zoveel mogelijk geïnfiltreerd gaat worden in de bodem van de Utrechtse Heuvelrug. Hierdoor wordt de omgeving weerbaarder voor klimaatverandering (ambitie 12). De huidige landbouw gaat daarnaast transformeren naar kringlooplandbouw, wat meer natuurinclusief is (ambitie 15). Tot slot zal een ontlasting van het wegennet (ambitie 14) leiden tot minder stikstofuitstoot, waardoor stikstofgevoelige natuur beter kan gedijen. Alle hierboven genoemde ambities hebben zodoende een versterkend effect op de versterking van de biodiversiteit.

Ambitie 2: recreatie en toerisme in balans met de natuur*Zowel synergieën als strijdigheden*

Voor deze ambitie geldt dat er zowel kansen zijn voor synergie als risico's op strijdigheden. Het doel is niet om meer mensen naar de natuur- en recreatiegebieden te halen, maar om de stromen beter te managen. Zo kan ambitie 4 (een gezonde en duurzame leefomgeving) aan de ene kant een positieve invloed hebben op de milieuaspecten in natuur- en recreatiegebieden. Aan de andere kant kan het beperkend werken op de wens om recreatie meer te spreiden. Meer woningbouw voor vitale dorpen (ambitie 5) kan eveneens een beperkende werking hebben door de komst van meer mensen naar de natuur- en recreatiegebieden. Het kan echter ook een kwaliteitsimpuls geven aan locaties met vrijkomende agrarische bebouwing door een compacte natuurinclusieve bouw van woningen. Net als bij meer woningen kan ook de realisatie van een lokale en vitale economie (ambitie 6) meer mensen naar de regio trekken. Dit is enerzijds goed voor de ondernemers, anderzijds neemt hierdoor ook de druk op de recreatiegebieden wellicht weer toe. De energieopgave kan, net als bij de versterking van de biodiversiteit, het aanzicht van de recreatiegebieden aantasten. Het kan echter ook een publiekstrekker zijn door combinaties te maken van energieopwekking, natuur en biodiversiteit (ambitie 13, duurzame energie).

Synergieën

De ambities 'versterking van de biodiversiteit' (ambitie 1) en 'instandhouding van beschermde waarden' (ambitie 3) hebben naar verwachting een versterkend effect op recreatie en toerisme in balans met de natuur. Zo wordt de gewerkt aan versterking van de biodiversiteit van de natuur aan de voet van de heuvelrug en worden archeologische vindplaatsen vindbaar en beleefbaar gemaakt. De instandhouding van beschermde waarden biedt daarnaast kansen voor een groene en beweegvriendelijke leefomgeving, wat een versterkend effect heeft op de fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid van de bewoners (ambitie 7).

Versterkende effecten zijn ook te verwachten bij 'een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving' (ambitie 9), 'de ontlasting van het wegennet' (14) en 'een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector' (ambitie 15). Veilige fietspaden dragen namelijk bij aan een goede bereikbaarheid van het landschap. Tot slot draagt ook de realisatie van herenboerderijen en zelfoogsttuinen als onderdeel van een toekomstbestendige agrarische sector (ambitie 15) bij aan recreatie en toerisme in balans met de natuur.

Ambitie 3: instandhouding van beschermde waarden*Zowel synergieën als strijdigheden*

Deze ambitie heeft zowel synergieën als strijdigheden met ambitie 13, '95 % CO₂-uitstoot in 2050 ten opzichte van 1990'. Zo stelt de Omgevingsvisie dat ook monumenten moeten bijdragen aan de verduurzaming. Dit kan de cultuurhistorische waarde van deze gebouwen echter aantasten, maar het kan ook een manier zijn om deze gebouwen in stand te houden. Hetzelfde geldt voor beschermde groene structuren, landgoederen en buitenplaatsen. Synergieën en strijdigheden zijn er ook met ambitie 5, 'de woningbouwopgave'. Dit geldt bijvoorbeeld voor het bouwen buiten de

dorpen. Toch is onder ambitie 3 opgenomen dat welstandsregels worden versoepeld om (ver)bouw mogelijk te maken. Dit kan ook een impuls geven aan bepaalde plaatsen of gebouwen, mits er goed mee wordt omgegaan.

Synergieën

Synergieën zijn er met ambitie 1 voor 'versterking van de biodiversiteit'. Deze ambitie staat in het teken van het instandhouden van de diversiteit aan landschappen. Ambitie 2 (recreatie en toerisme in balans met de natuur) zet in op het aantrekken van een ander soort recreant, een die komt voor natuur, cultuur en landschap. Daarnaast streeft de gemeente naar het behouden van het eigen karakter van elk van de dorpen met ambitie 10, het in 'balans houden van kwaliteit en toekomstbestendigheid'. De te nemen maatregelen tegen klimaatverandering (ambitie 12) hebben daarnaast een versterkend effect op de conservering van archeologische sporen in de bodem. Bovenstaande ambities worden zodoende als positief beschouwd voor een zichtbaar en beleefbaar verleden.

Strijdigheden

Strijdigheden zijn er met ambitie 5 'passende woningvoorraad'. Door inbreiding bestaat de kans dat authentieke dorpsgezichten veranderen. Daarnaast is er sprake van strijdigheid met ambitie 13 'duurzame energie'. Energiemaatregelen kunnen een effect hebben op de instandhouding van beschermde waarden, zowel binnen de dorpen (zonnepanelen op daken) als buiten de bebouwde kom door zonnevelden en windmolens.

Ambitie 4: een gezonde en duurzame leefomgeving

Zowel synergieën als strijdigheden

De ambitie voor een gezonde en duurzame leefomgeving vertoont synergieën en strijdigheden met ambitie 2, recreatie en toerisme in balans met de natuur. In deze ambitie wordt ingezet op het zoneren van bosgebied om deze te beschermen en wordt er ingezet op het beter spreiden van recreatie. Dit heeft een versterkend effect op een gezonde en duurzame samenleving. Het kan echter ook leiden tot meer verkeer, geluid en vervuiling in andere recreatiegebieden. Die verkeersaantrekkende werking, wordt ook verwacht als gevolg van de woningbouw (ambitie 5). Er is hierbij wel aandacht voor energieneutrale bouw, wat weer een versterkend effect heeft op een duurzame leefomgeving. Tot slot leidt ook een lokale economie met publieksaantrekkende functies (ambitie 6) in de centra tot meer activiteit, wat ook een weerslag kan hebben op een gezonde leefomgeving. Aan de andere kant hoeven bewoners van de gemeente minder ver te reizen voor voorzieningen, wat weer versterkend werkt op de gezonde leefomgeving.

Synergieën

Ambitie 4 vertoont synergieën met ambitie 1 voor een 'versterking van de biodiversiteit'. Zo wordt er extra ruimte beschikbaar gesteld voor bomen, natuur en biodiversiteit. Dit draagt bij aan een gezonde en duurzame leefomgeving. Door middel van een goede sociale en fysieke infrastructuur (ambitie 7), moeten kwetsbare groepen een betere toegang krijgen tot het groen. Voorzieningen

moeten daarnaast te voet, met de fiets of het ov toegankelijk zijn (ambitie 8). Dit draagt bij aan een gezonde leefomgeving.

Tot slot moeten bedrijven passen binnen de economische agenda (ambitie 11), wordt er gestreefd naar een gezonde (water)bodemkwaliteit (ambitie 12), mogen er geen extra vervoersbewegingen op de weg bijkomen (ambitie 14), wordt er ingezet op duurzame energie (ambitie 13) en worden agrarische bedrijven getransformeerd naar natuurinclusieve kringlooplandbouw (ambitie 15). Al deze voornemens werken verstekend op een gezonde en duurzame leefomgeving.

Ambitie 5: Onze woningbouwprogrammering sluit aan op ons streven naar vitale dorpen

Zowel synergieën als strijdigheden

De woningbouwopgave vertoont vele synergieën en strijdigheden met andere ambities. Voor versterking van de biodiversiteit (ambitie 1) en recreatie en toerisme in balans met de natuur (ambitie 2) geldt dat inbreiding de natuur en buitengebieden bespaard. Toch is de verwachting dat ook woningen in het groen gaan worden gebouwd. Ambitie 4 (een gezonde en duurzame leefomgeving) heeft een positieve invloed op de inwoners. Door woningbouw kunnen de milieuaspecten die in ambitie 4 worden beschermd juist weer verder onder druk komen te staan. Publieksaantrekkende bedrijven en winkels komen met name in de centrumgebieden (ambitie 6, een gezonde lokale economie). Daarnaast moet er plek worden gevonden voor duurzame en innovatie bedrijven (ambitie 11). Door de inbreiding is er een grotere afzetmarkt voor winkels en horeca. Er kan echter ook teveel druk komen op de centrumgebieden en OV-knooppunten, waardoor mensen ergens anders inkopen gaan doen of gaan werken. Dit kan ook ambitie 10 (kwaliteit en toekomstbestendigheid in balans) en ambitie 3 (instandhouding van beschermde waarden), voor het behoud van het eigen karakter van de dorpen en cultuurhistorie schaden. Mits goed ingepast, kan het ook in impuls geven aan de centra en knooppunten. Tot slot is de verwachting dat de woningbouw niet direct leidt tot een ontlasting van het wegennet. Aangezien vele ontwikkelingen rond OV-knooppunten zijn, kan dit daarentegen zorgen voor juist minder autogebruik.

Synergieën

Synergieën zijn er met ambitie 7, 'een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van de inwoner'. De woningbouwopgave biedt namelijk ruimte voor verschillende woonvormen. Dit kan buurtinitiatieven versterken die bijdragen aan informele zorg. De verschillende woonvormen en woningtypen dragen daarnaast bij aan een betere veiligheid (ambitie 9). Door inbreiding, energieneutrale en natuurinclusieve bouw zijn er daarnaast synergieën met ambitie 8 (goed bereikbare voorzieningen), 12 (aanpassen op klimaatverandering) en 13 (95 % CO₂-reductie in 2050 ten opzichte van 1990).

Ambitie 6: een gezonde lokale economie die bijdraagt aan de vitaliteit en de lokale werkgelegenheid van een dorp*Zowel synergieën als strijdigheden*

Voor een gezonde en lokale economie zijn er synergieën en strijdigheden met ambitie 2 (recreatie en toerisme in balans met de natuur), ambitie 4 (een gezonde en duurzame leefomgeving) en ambitie 5 (de woningbouwopgave). Een lokale en vitale economie zal naar verwachting meer mensen trekken. Hierdoor neemt de drukte binnen de gemeente toe, ook gezien de woningbouwopgave. Dit kan ook meer uitstoot, geluid en andere verstoringen tot gevolg hebben. Aan de andere kant zal het de vitaliteit van de economie versterken.

Tot slot wordt ingezet op duurzaam vervoer (ambitie 14) voor de bereikbaarheid van winkels, horeca en bedrijven. De verwachting is echter dat vooral mensen van buiten de gemeente ook met de auto de gemeente zullen blijven bezoeken.

Synergieën

Synergieën tussen een gezonde lokale economie zijn er met ambitie 8, voor 'goed bereikbare voorzieningen'. Een lokale economie heeft namelijk een versterkend effect op de bereikbaarheid van voorzieningen. De gemeente stimuleert het kopen en recreëren bij lokale ondernemers. Daarnaast is er synergie met ambitie 9, voor een veilige gemeente. De gemeente zet zich hierbij in voor gezond ondernemerschap en het tegengaan van leegstand en ondermijning. Ook de vestiging van duurzame en innovatie bedrijven (ambitie 11) en een agrarische transitie (ambitie 15) zal de gezonde en lokale economie versterken. Dit biedt daarnaast (nieuwe) kansen voor CO₂-reductie (ambitie 13). Een goede kwaliteit van de openbare ruimten is tot slot gewenst, zodat mensen goed bij de voorzieningen kunnen komen (ambitie 10, kwaliteit en toekomstbestendigheid in balans).

Ambitie 7: een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van onze inwoners*Synergieën*

Tussen ambitie 7 zijn met zeven andere ambities mogelijkheden voor synergieën. Zo ambitie 2 (recreatie en toerisme in balans met de natuur) een versterkend effect op ambitie 7. De natuur- en recreatiegebieden worden namelijk bereikbaarder gemaakt onder ambitie 2, waardoor kwetsbare groepen vanuit de dorpen beter de natuur kunnen bereiken met de fiets of te voet. Binnen en tussen de dorpen worden veilige fietspaden aangelegd (ambitie 9, een veilige gemeente).

Met ambitie 7 wil de gemeente onder andere extra aandacht geven aan de inrichting en het beheer van buurten waar sprake is van gezondheids- of sociale problematiek. Dit heeft een synergie met ambitie 4 (een gezonde en duurzame leefomgeving), waarin aandacht is voor schone lucht en het verminderen van overlast door geluid, geur en licht. Wanneer een gezonde en duurzame leefomgeving wordt gerealiseerd, is de verwachting dat ook de gezondheids- en sociale problematiek afneemt. Participatie en gezondheid van de bewoners kan zodoende worden

bevordert door een goede inrichting en toegankelijkheid van de openbare ruimte (ambitie 10, kwaliteit en toekomstbestendigheid in balans).

Door de inbreiding van woningen (ambitie 5), goed bereikbare voorzieningen (ambitie 8) en een ontlasting van het wegennet (ambitie 14) zijn afstanden beter en veiliger te overbruggen. Dit heeft een versterkend effect op de zelfstandigheid van kwetsbare en mindervalide mensen. Door de inzet op ketenmobiliteit en behoud van kleinschalige Ov-systemen zijn kwetsbare groepen meer mobiel.

Ambitie 8: basisvoorzieningen zijn goed bereikbaar en toegankelijk

Synergieën

Net als bij ambitie 7 zijn bij deze ambitie alleen mogelijkheden voor synergieën met andere ambities geïdentificeerd. In totaal zijn het er acht. Aangezien de basisvoorzieningen te voet, met de fiets of het ov bereikbaar moeten zijn, is er synergie met een gezonde en duurzame leefomgeving (ambitie 4). Door mensen te verleiden auto te laten staan zorgt dit voor een verbetering van de luchtkwaliteit. Ook de inbreidingslocaties voor woningen (ambitie 5), een gezonde lokale economie (ambitie 6) en de vestiging van groene en innovatieve bedrijven dragen bij aan kortere reisafstanden met minder overlast en vervuiling van het verkeer tot gevolg. Daar waar de basisvoorzieningen onder druk staan wordt onderzocht of voorzieningen kunnen worden geclusterd om zo de vitaliteit in stand te houden. Dit draagt bij aan de veiligheid van dorpscentra (ambitie 9), de sociale en fysieke infrastructuur (ambitie 7) en het in balans houden van kwaliteit en toekomstbestendigheid (ambitie 10). Voorzieningen blijven zo goed bereikbaar, met name voor minder mobiele mensen en draagt eveneens positief bij aan de ontlasting van het wegennet (ambitie 14).

Ambitie 9: een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving

Synergieën

De ambitie voor een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving heeft vele mogelijkheden voor synergieën met andere ambities. Zo ook met versterking van de biodiversiteit (ambitie 1) en recreatie en toerisme in balans met de natuur (ambitie 2). Het versterkende element zit vooral in het feit dat de gemeente in het bosgebied maatregelen treft om de risico's op natuurbranden (en overstromingen) te verkleinen. Dit heeft een positief effect op de veiligheid van recreanten en andere bezoekers aan deze gebieden. De woningbouwopgave (ambitie 5), een gezonde en lokale economie (ambitie 6), een sociale en fysieke infrastructuur (ambitie 7) en goed bereikbare voorzieningen (ambitie 8) bieden ook kansen voor een betere veiligheidsbeleving. Vanwege het streven voor diverse wijken met verschillende woningtypen, het voorkomen van leegstand en door te zorgen voor plaatsen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, neemt het veiligheidsgevoel naar verwachting toe. Een dorpsgerichte inrichting van de openbare ruimte, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten (ambitie 10), spelen hier ook een rol in. Tot slot zijn ambities 12 (een omgeving die aangepast is op de gevolgen van klimaatverandering) en 14 (ontlasten van het wegennet) ook onderdeel van een veilige gemeente. Klimaatverandering

kan op sommige locaties gevaarlijk situaties opleveren. De gemeente stuurt daarom op risicovolle locaties op veiligheid en preventie. De ontlasting van het wegennet en de zorg voor veilige fietspaden leidt naar verwachting tot minder verkeersongevallen.

Strijdigheden

Met één ambitie zijn mogelijke strijdigheden aan te wijzen. Dit is de ambitie voor 95 % CO₂-reductie in 2050 ten opzichte van 1990 (ambitie 13). Duurzame energietoepassingen kunnen mogelijk nieuwe gevaren opleveren, zoals bijvoorbeeld bij accu's van auto's in parkeergarages.

Ambitie 10: kwaliteit en toekomstbestendigheid zijn in balans

Zowel synergieën als strijdigheden

Voor deze ambitie zijn alleen met de woningbouwopgave (ambitie 5) zowel mogelijkheden voor synergieën als mogelijke strijdigheden te benoemen. Dit zit voornamelijk in het aspect dat elk dorp een eigen identiteit heeft welke de gemeente wil behouden en versterken. Ook het groen in de dorpen heeft daarnaast (vaak) een cultuurhistorische waarde. De nieuwe woningbouwopgave binnen de dorpen kan hier een negatieve invloed op hebben. Er wordt echter gekozen voor compacte bouw om zoveel mogelijk groen te behouden.

Synergieën

Met 10 ambities zijn mogelijkheden voor synergieën. Zo stuurt ambitie 3 (instandhouding van beschermde waarden) op het behoud van monumentaal erfgoed, gebouwen en groene structuren met cultuurhistorische waarde. In ambitie 10 is aandacht voor het behoud van het karakter van de dorpen. Deze ambities versterken elkaar hierin. Ambitie 4 (een gezonde en duurzame leefomgeving) bevat keuzes voor het verbeteren van de milieukwaliteit. Dit versterkt de keuze uit ambitie 10 voor het bevorderen van de gezondheid van de inwoners. In de Omgevingsvisie wordt daarnaast onder ambitie 6 (een gezonde lokale economie) benoemd dat iedereen een passende baan moet kunnen vinden. De gemeente biedt dan ook ruimte aan sociale ondernemingen, zoals zorgforeca en zorgboerderijen. Dit draagt positief bij aan de participatie van inwoners, waar ambitie 10 ook aandacht voor heeft.

Ambitie 7 (sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de betrokkenheid van inwoners), 8 (goed bereikbare basisvoorzieningen), en 9 (een veilige gemeente) versterken ambitie 10 vooral bij het bevorderen van de gezondheid van inwoners met een goede inrichting en toegankelijkheid van de openbare ruimte.

Groene innovatie als economische motor (ambitie 11) draagt daarnaast positief bij aan ambitie 10, omdat bedrijven zich alleen mogen vestigen wanneer dat past bij het karakter van de knooppunten. De ontlasting van het wegennet (ambitie 14) en een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector (ambitie 15) versterken tot slot ambitie 10 door minder uitstoot te genereren vanuit het verkeer en de landbouw, wat bijdraagt aan de gezondheid van de inwoners.

Strijdigheden

Ambitie 10 is mogelijk strijdig met de ambitie om in 2050 95 % CO₂-reductie in 2050 te realiseren ten opzichte van 1990 (ambitie 13). In ambitie 13 wordt gekozen voor het plaatsen van zonnepanelen op daken, dit kan andere ruimtelijke belangen raken, zoals behoud van het dorps karakter. Maar ook andere vormen van duurzame energieopwekking nabij de dorpen kan dit karakter aantasten.

Ambitie 11: groene innovatie is de economische motor voor onze gemeente*Zowel synergieën als strijdigheden*

Bij deze ambitie zijn er synergieën en strijdigheden te verwachten bij twee andere ambities. Zo kan er bij de nieuwvestiging van bedrijven rond de knooppunten wrijving ontstaan met de woningbouwopgave. Enerzijds leidt dit tot de gewenste vitale dorpen, anderzijds kan dit de druk op het tekort aan woningen verder opvoeren. Ook met de ontlasting van het wegennet (ambitie 14) kan wrijving ontstaan. Alhoewel de bedrijven rond OV-knooppunten worden gerealiseerd en vestiging niet mag leiden tot veel extra verkeersbewegingen, is een negatief effect op het wegennet nooit helemaal uit te sluiten. Het is daarom op voorhand lastig te bepalen of het wegennet ontlast gaat worden.

Synergieën

Synergieën zijn er met ambitie 4 voor 'een gezonde en duurzame leefomgeving'. Ambitie 4 zet in op schone lucht en het voorkomen van overlast door verschillende milieuaspecten. In ambitie 6 (een lokale economie) wordt benoemd dat de gemeente een fijne plek moet zijn om werken, wonen en recreëren. Bedrijventerrein worden getransformeerd, zodat deze aantrekkelijk blijven voor innovatieve en duurzame nieuwe ondernemers. Bij ambitie 8 (goed bereikbare basisvoorzieningen) wordt gekozen voor het bieden van ruimte aan lokaal initiatief. Bij nieuwe initiatieven kijkt de gemeente actief mee naar waar ruimtelijke mogelijkheden liggen. Bovenstaande ambities hebben zodoende een versterkend effect op de vestiging van duurzame en innovatieve bedrijven.

Nieuwe gebouwen van bedrijven moeten energieneutraal (ambitie 13) en klimaatadaptief worden (ambitie 12). Tot slot transformeert de agrarische sector naar een duurzame en toekomstbestendig kringlooplandbouw (ambitie 15). Al deze ambities werken naar verwachting versterkend op ambitie 11.

Ambitie 12: een omgeving die is aangepast op de gevolgen van de klimaatverandering*Synergieën*

Ambitie 12 vertoont met zes andere ambities mogelijk synergieën. Zo heeft 'versterking van de biodiversiteit' (ambitie 1) een reducerend effect op de gevolgen van klimaatverandering voor de omgeving. De gemeente zorgt voor natuur die tegen een stootje kan. Hierop volgend moeten er lange termijn oplossingen komen die verdroging tegengaan. De kans op natuurbranden wordt zo, zo klein mogelijk gehouden (ambitie 9). Het watersysteem moet daarom robuust en krachtig zijn. De woningbouwopgave (ambitie 5) wordt zo compact en natuurinclusief mogelijk gerealiseerd. Het groen is de dorpen heeft namelijk een positief effect op klimaatadaptatie en de cultuurhistorie

(ambitie 10). De vestiging van groene en innovatieve bedrijven (ambitie 11) kan daarnaast een positieve bijdrage leveren aan een klimaatadaptieve inrichting van gebouwen en terreinen. Tot slot geeft een transitie naar kringlooplandbouw (ambitie 15) meer mogelijkheden voor het vasthouden van water en een klimaatbestendigere inrichting van het landschap.

Ambitie 13: we volgen de landelijke doelstelling: in 2050 is er in onze gemeente 95 % minder CO₂-uitstoot dan in 1990

Zowel synergieën als strijdigheden

Synergieën en strijdigheden voor deze ambitie zijn er met name op ambitie 1 'versterking van de biodiversiteit', ambitie 2 voor 'recreatie en toerisme in balans met de natuur' en ambitie 3, 'instandhouding van beschermde waarden'. De strijdigheden zitten met name in het versturende element van duurzame energie. De natuur- en recreatiegebieden kunnen, evenals de monumenten en andere beschermde elementen, worden aangetast in de belevingswaarde wanneer hierop of ernaast zonnepanelen en/of windmolens worden geplaatst. Aan de andere kant kan het ook een kans bieden voor bijvoorbeeld educatie of (meer) biodiversiteit in de natuur- en recreatiegebieden, of als aanjager voor behoud van monumenten. Een goede inpassing is hierbij cruciaal.

Synergieën

Synergieën voor het verminderen van de CO₂-uitstoot zijn er met ambitie 4, 'een gezonde en duurzame leefomgeving'. Door de toepassing van duurzame energie en elektrificering zal de luchtkwaliteit in de gemeente op den duur verbeteren. Dit heeft een versterkend effect op een gezonde en duurzame leefomgeving. Daarnaast is er synergie met de woningbouwopgave (ambitie 5), een gezonde lokale economie (ambitie 6) en groene innovatie als economische motor (ambitie 11). Er zal worden ingezet op energiebesparing en energieopwekking in en op de gebouwen. Op agrarische bedrijven kan daarnaast ook ruimte worden geboden voor de opwek van duurzame energie (ambitie 15).

Met de duurzaam opgewekte energie kunnen daarnaast de laadpalen van stroom worden voorzien. Dit heeft een positief effect op het stimuleren van gebruik van de elektrische auto. Elektrische autodeelsystemen zorgen zodoende voor een ontlasting van het wegennet (ambitie 14). Alle bovengenoemde zaken hebben naar verwachting een versterkend effect op de ambitie om 95 % CO₂-reductie in 2050 te realiseren ten opzichte van 1990.

Strijdigheden

Strijdigheden zijn er met de ambitie voor een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving (ambitie 9) en met kwaliteit en toekomstbestendigheid zijn in balans (ambitie 10). Dit heeft met name te maken met het brandgevaar door de toepassing van zonnepanelen en batterijen. Daarnaast mogen plaatsen waar zonnepanelen en windmolens worden geplaatst niet zomaar toegankelijk zijn voor individuen. Voor ambities 10 is al eerder benoemd dat het plaatsen van zonnepanelen en windmolens het karakter van de dorpen kan aantasten.

Ambitie 14: ontlasting van het wegennet*Synergieën en strijdigheden*

Voor deze ambitie zijn er synergieën en strijdigheden met de woningbouwprogrammering (ambitie 5), een gezonde lokale economie (ambitie 6) en groene innovatie als economische motor (ambitie 11). De verwachting is dat met al deze ontwikkelingen het aantal forenzen, en dus ook het aantal vervoersbewegingen gaat toenemen. Aangezien de capaciteit van het wegennet niet zal worden uitgebreid kan dit leiden tot opstoppingen en files. Aan de andere kant worden woningen en (nieuwe) bedrijven zoveel mogelijk geclusterd rond OV-knooppunten en in de dorpscentra. Dit heeft weer een positief effect op de ontlasting van het wegennet. Of dit de toename van het aantal autobewegingen opheft is op voorhand moeilijk te voorspellen.

Synergieën

Voor ambitie 1 (versterking van de biodiversiteit) en ambitie 2 (recreatie en toerisme in balans met de natuur) geldt dat de natuur- en recreatiegebieden minder makkelijk met de auto bereikbaar worden. Hierdoor wordt de druk en het versturende effect op de natuur van verkeer op sommige plaatsen verlicht. Minder uitstoot van de auto's draagt daarnaast bij aan een betere gezondheid van inwoners (ambitie 4), ook omdat er gezondere alternatieven worden geboden voor transport. Kwetsbare mensen kunnen zich daarnaast op een veilige(ere) manier in het verkeer begeven door bijvoorbeeld een betere bereikbaarheid van voetgangers en fietsers (ambitie 7). Voorzieningen worden naar verwachting beter toegankelijk wanneer een deel van de inwoners niet meer of minder met de auto naar de dorpscentra komen (ambitie 8). Daarnaast draagt de inzet op de (elektrische)fiets en het ov bij aan het reduceren van CO₂ (ambitie 13).

Ambitie 15: een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector*Synergieën*

Een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector geeft mogelijkheden voor synergieën met acht andere ambities. Dit zijn een versterking van de biodiversiteit (ambitie 1), recreatie en toerisme in balans met de natuur (ambitie 2), een gezonde en duurzame leefomgeving (ambitie 4), een lokale en gezonde economie (ambitie 6), kwaliteit en toekomstbestendigheid in balans (ambitie 10), groene innovatie als economische motor (ambitie 11), een omgeving die is aangepast op klimaatverandering (ambitie 12) en 95 % CO₂-reductie in 2050 ten opzichte van 1990 (ambitie 13).

De te ontwikkelen kringlooplandbouw moet zo min mogelijk negatieve effecten hebben op het milieu (bijvoorbeeld stikstof). Het moet daarnaast klimaatneutraal, natuurinclusief, diervriendelijk en gezond voor de omwonenden zijn. De kringlooplandbouw moet samengaan met hogere grondwaterstanden en combinaties met vee, akkerbouw en duurzame energieopwekking zijn wenselijk. De afzetmarkt is tot slot zoveel mogelijk lokaal. Bovengenoemde ambities hebben naar verwachting allen een versterkend effect op de onderdelen van de agrarische transitie.

4.3 Beoordeling doelbereik

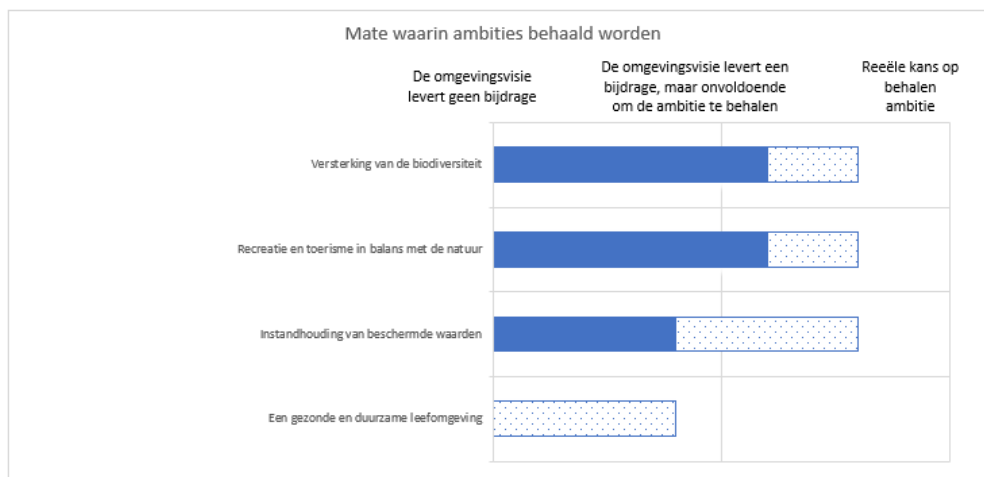
In deze paragraaf beschrijven we in welke mate de beleidskeuzes van de Omgevingsvisie bijdragen aan het behalen van de ambities die in de Omgevingsvisie gesteld zijn. Hierbij is gekeken wat de belangrijkste belemmeringen en kansen zijn in het behalen van die ambities. In drie grafieken is per ambitie aangegeven in welke mate ze gehaald worden. We brengen in beeld:

- Het beleid levert geen bijdrage om het doel te behalen
- Het beleid levert wel een bijdrage, maar niet genoeg om het doel helemaal te behalen
- Het beleid levert een bijdrage waardoor er een reële kans is dat het doel behaald wordt

Daarbij geven we in een grafiek met een blauwe balk aan hoe groot de onzekerheid is in welke mate de ambitie wordt behaald.

Uit de grafieken is af te lezen dat voor de meeste ambities het beleid van de Omgevingsvisie wel een bijdrage doet, maar niet voldoende om de doelen te halen in 2040 en specifiek voor een CO₂-reductie van 95 % in 2050 ten opzichte van 1990. Dit is deels te verklaren doordat de Omgevingsvisie niet voor iedere ambitie ook concrete maatregelen bevat en/of de gemeente afhankelijk is van verschillende andere partijen (zoals eigenaren en terreinbeheerders). Dit brengt onzekerheden met zich mee. Daarnaast geldt dat naarmate de ambitie verder in de toekomst ligt er verschillende factoren zijn die nu nog lastig in te schatten zijn. Denk bijvoorbeeld aan de invloed van klimaatverandering en de technieken die er nog wel of niet zijn om daar op in te kunnen spelen.

1. Kwalitatief hoogwaardige leefomgeving

Onze ambitie: versterking van de biodiversiteit

Verschillende beleidskeuzes in de Omgevingsvisie dragen bij aan het behalen van deze ambitie. Voorbeelden van beleidskeuzes zijn de groene scheggen, het verder werken aan het realiseren van de Groene Contour, aanpassen van de vegetatie op de heuvelrug, zonering in de bosgebieden voor een goede balans tussen recreatie en natuur, ruimte voor extra bos en bomen. Verstedelijking en de keuzes in woningbouw belemmeren deze ambitie enigszins, met name door

recreatie. Het doel is wel binnen handbereik door deze ontwikkelingen sterk te beperken en in te zetten op vergroening van de stedelijke ruimte, met oog voor biodiversiteit en klimaatrobuuste beplanting. Inzet op kwelgerelateerde natuur draagt bij aan versterking van de biodiversiteit. Kwelgerelateerde natuur is echter wel erg gevoelig voor droogte, waardoor het om zeer kwetsbare natuur gaat. In hoeverre de ambitie wordt gehaald is deels afhankelijk van (de samenwerking met) andere partijen zoals de provincie, rijk, natuur- en terreinbeheerders.

Onze ambitie: recreatie en toerisme in balans met de natuur

De Omgevingsvisie bevat verschillende beleidskeuzes die zorgen voor het reguleren van de druk op de recreatie- en natuurgebieden. Desondanks zal het voor de gemeente lastig zijn om met dit beleid de ambitie ook helemaal te halen. Door autonome bevolkingsgroei in de regio zal de druk op deze gebieden nog groter worden dan de gemeente waarschijnlijk kan opvangen door onder meer spreiding van recreanten en toeristen. Ook voor deze ambitie geldt de afhankelijkheid van andere partijen. In dit geval met name andere gemeenten, de provincie en terreinbeheerders zoals het Utrechts Landschap en Natuurmonumenten, die met hun beleid de druk van recreatie en mobiliteit door de Gemeente Utrechtse Heuvelrug mede bepalen. Dit geeft onzekerheid in hoeverre deze ambitie te halen is.

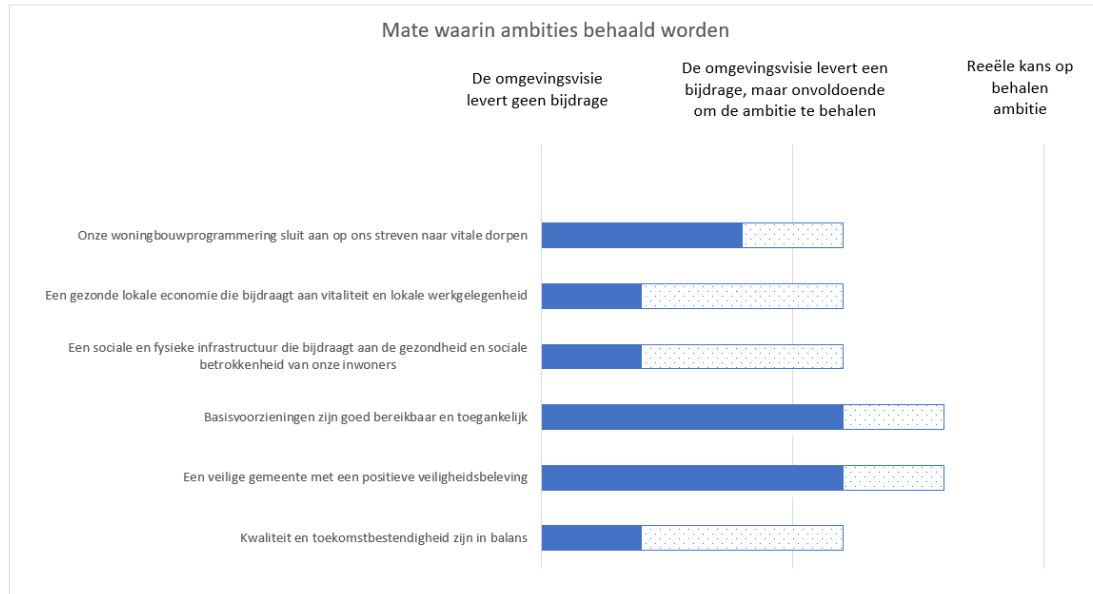
Onze ambitie: instandhouding van beschermde waarden

De Omgevingsvisie biedt verschillende beleidskeuzes die bijdragen aan het behouden of zelfs versterken van waardevolle cultuurhistorie en archeologie in de gemeente. In de Omgevingsvisie staan een aantal redelijk concrete maatregelen. Beleidskeuze 19 gaat bijvoorbeeld specifiek in op het realiseren van duurzaamheidsmaatregelen op monumenten. Hierbij wordt gezocht naar een combinatie van duurzaamheidsprestaties en het behoud of zelfs herstel van cultuurhistorische waarden. De mate waarin de ambitie wordt gehaald is echter lastig in te schatten. Het gaat hierbij namelijk om een balans tussen energieopwekking aan de ene kant en de cultuurhistorische waarden aan de andere kant. Ook speelt mee dat veel andere partijen hieraan kunnen bijdragen, zoals heemkundekringen, gebouweigenaren en terreinbeheerders.

Onze ambitie: een gezonde en duurzame leefomgeving

De beleidskeuzes die bij deze ambitie horen zijn geen concrete maatregelen maar enkel subambities zoals het streven naar behoud van donkerte en het behouden van de huidige bodemkwaliteit. De ambitie is daardoor niet te beoordelen op doelbereik.

2. Vitale dorpen

Onze ambitie: onze woningbouwprogrammering sluit aan op ons streven naar vitale dorpen

De Omgevingsvisie maakt woningbouw mogelijk. De gemeente zet daarbij specifiek in op starters, sociale huurders en jonge gezinnen om ook voorzieningen open te kunnen houden. Dit zal zeker bijdragen om deze ambitie te behalen. Dat gaat echter niets oplossen aan bepaalde trends. Bijvoorbeeld dat mensen steeds meer individueel sporten in plaats van in verenigingsverband¹ of de populariteit van bibliotheken. Het aantal leden en aantal uitleningen neemt landelijk af.² De ambitie om dit natuurinclusief, klimaatadaptief en energieneutraal te doen botst met het realiseren van woningen voor bepaalde groepen omdat dergelijke woningen relatief duur zijn. Hierbij speelt ook de financiering mee. Ook hangt veel af van andere partijen zoals vastgoedontwikkelaars en woningbouwcorporaties en de mate waarin particulier initiatief voor woonvormen van de grond komen.

Onze ambitie: een gezonde lokale economie die bijdraagt aan de vitaliteit en de lokale werkgelegenheid van een dorp

De maatregelen bij deze ambitie zijn zeer beperkt en een groot deel van de ambitie ligt buiten de invloedssfeer van de gemeente. De partners waarmee moet worden opgetrokken zijn divers (van verenigingen tot ondernemers, van bewoners tot aan recreanten) dat het halen van deze ambitie zeer onzeker is.

Onze ambitie: een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van onze inwoners

¹ [Trendscenario | Sport en bewegen in cijfers](#)

² [Openbare bibliotheken: leden, collectie, uitleningen vanaf 1900 \(cbs.nl\)](#),

Zoals al in de Omgevingsvisie aangegeven speelt ook hier dat veel van de inzet moet komen van andere partijen zoals zorgverleners, terreineigenaren, verenigingen en inwoners. Hiernaast zijn er vooral veel subambities beschreven met weinig concrete maatregelen waardoor het lastig is om in te schatten in welke mate de ambitie wordt behaald.

Onze ambitie: basisvoorzieningen zijn goed bereikbaar en toegankelijk

De maatregelen bij deze ambitie kunnen in zekere mate leiden tot een goede bereikbaarheid en toegankelijkheid van de basisvoorzieningen, zeker in combinatie met het doel te werken aan meer woningen via inbreiding. Een deel van de ambitie hangt af van andere partijen, zoals ondernemers en initiatiefnemers uit de maatschappij.

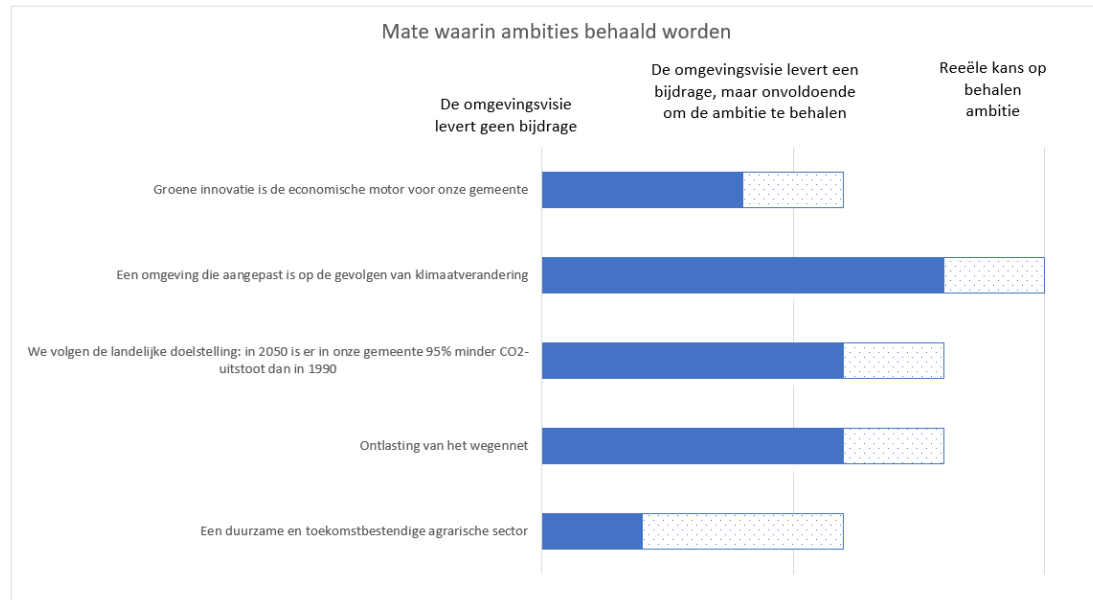
Onze ambitie: een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving

De fysieke veiligheid tegen bosbranden en via veilige infrastructuur wordt met de maatregelen behaald, echter de sociale onveiligheid hangt sterk af van anderen. Zoals ook in de Omgevingsvisie wordt opgemerkt, hangt dit met name samen met gedrag van inwoners of bezoekers van de gemeente. Een aantal van maatregelen zijn dermate weinig specifiek (de juiste maatregelen, sturen op een thema) dat het doelbereik niet goed in te schatten is.

Onze ambitie: kwaliteit en toekomstbestendigheid zijn in balans (openbare ruimte en groen)

Deze ambitie is gericht op de openbare ruimte. Het doelbereik voor deze ambitie is niet te geven omdat er geen nadere invulling is wanneer sprake is van 'in balans zijn'. De onzekerheid is daarnaast groot omdat er een samenwerking moet zijn tussen gemeente en inwoners, zonder dat deze verder ingevuld is. Toekomstbestendigheid is wel geborgd door voor duurzame processen en materialen te kiezen, hoewel het op dat vlak in de Omgevingsvisie vooral op het niveau van ambities blijft en niet concreter wordt.

3. *Toekomstgericht*

Onze ambitie: groene innovatie is de economische motor voor onze gemeente

Zoals in de Omgevingsvisie aangegeven hangt veel van de economische dynamiek af van factoren buiten de invloedssfeer van de gemeente. De maatregelen dragen wel bij aan de focus die behoort bij groene innovatie. Of deze ook de economische motor voor de gemeente is maar zeer beperkt te bereiken door beleid van de gemeente.

Onze ambitie: een omgeving die aangepast is op de gevolgen van de klimaatverandering

De Omgevingsvisie bevat redelijk wat beleidskeuzes om deze ambitie te behalen. De maatregelen rond klimaatadaptatie zijn breed en dekken het hele spectrum van mogelijke gevolgen van klimaatverandering. Het doelbereik voor deze ambitie is dus hoog. Wel kent deze ambitie de onzekerheid over hoeveel aanpassing nodig is om gesteld te staan voor klimaatverandering, die zelf onzeker is. Daarnaast is de gemeente met deze ambitie ook sterk afhankelijk van andere partijen die de omgeving aanpassen, zoals waterschappen, terreinbeheerders, vastgoedontwikkelaars, woningcorporaties en particuliere huiseigenaren.

Onze ambitie: we volgen de landelijke doelstelling: in 2050 is er in onze gemeente 95 % minder CO₂-uitstoot dan in 1990

In de Omgevingsvisie zijn enkel beleidskeuzes opgenomen die gericht zijn op energie(neutraliteit). Energieneutraal is echter niet hetzelfde als CO₂-reductie. De gemeente wil in 2050 95 % minder CO₂-uitstoot dan in 1990. Dit betekent onder meer dat alle benodigde energie voor elektriciteit, warmte, en mobiliteit duurzaam wordt opgewekt en zonder gebruik van fossiele brandstoffen zoals olie, gas of steenkool. Daarnaast gaat het om het gebruik van materialen waarbij in de productie daarvan geen uitstoot is vrijgekomen. De Omgevingsvisie bevat geen (aanzetten tot) maatregelen voor een circulaire bouw van nieuwe woningen en gebouwen of de circulaire aanleg van nieuwe

en aanpassing van bestaande infrastructuur. Ook de landbouwsector is van belang bij het bereiken van een CO₂-reductie van 95 %. De gemeente heeft hiervoor echter een aparte ambitie benoemd. Het doelbereik hiervan is los beoordeeld.

De Omgevingsvisie bevat wel verschillende beleidskeuzes gericht op duurzame energie, zowel op energiebesparen, meer duurzame elektriciteit opwekken als op duurzame mobiliteit. Ook daarbij is niet zeker in hoeverre energieneutraliteit bereikt kan worden met de beleidskeuzes in de Omgevingsvisie. De beoogde hoeveelheid op te wekken duurzame energie in 2025 is ruim voldoende om alle huishoudens van elektriciteit te voorzien, maar mogelijk niet afdoende als alle huishoudens van het gas af gaan (0.08 TWh is voldoende voor de elektriciteitsbehoefte van 29304 gemiddelde huishoudens, circa 8000 huishoudens meer dan de gemeente telt).

Een CO₂-reductie van 95 % in 2050 is een grote ambitie. Deze opgaves kan de gemeente niet alleen realiseren en er zijn veel partijen in de samenleving voor verantwoordelijk om dit te realiseren. Dit zijn partijen als netbeheerders, energiecoöperaties, ondernemers, woningcorporaties en huiseigenaren. Daarnaast bieden technologische innovaties goede vooruitzichten, maar moet de toekomst uitwijzen welke van deze technieken ook daadwerkelijk efficiënt zullen zijn. Het is dus erg onzeker op welk moment de gemeente 95 % minder CO₂-uitstoot zal hebben. De conclusie is hier dan ook dat het beleid in de Omgevingsvisie wel een bijdrage levert aan het doel, maar dat dat niet voldoende is om het doel helemaal te behalen.

Onze ambitie: ontlasting van het wegennet

De Omgevingsvisie bevat verschillende beleidskeuzes die bijdragen aan het behalen van deze ambitie, zoals maatregelen die bijdragen aan het verleiden om over te stappen van auto naar OV of fietsmobiliteit. Daarentegen zullen ook enkele beleidskeuzes bijdragen aan meer wegverkeer. Door in te zetten op meer woningen komt er meer verkeer. Daarnaast zullen er autonoom ook steeds meer recreanten uit de regio naar de natuur- en recreatiegebieden in de gemeente komen. Mogelijk leidt ook het verlagen van de snelheid op N-wegen tot meer belasting van het wegennet. Het is daarmee onzeker in hoeverre deze ambitie gehaald wordt.

Onze ambitie: een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector

De keuzes bij deze ambitie zijn voornamelijk subambities en geen werkelijke maatregelen. De gemeente zet in op een kringlooplandbouw, maar geeft niet aan hoe ze denkt dit te bereiken. De beleidskeuzes geven ook geen aanleiding voor agrariërs om te veranderen. Het doelbereik van deze ambitie is daarmee dus beperkt.

4.4 Passende beoordeling Natura 2000-gebieden

4.4.1 Inleiding³

Waarom een passende beoordeling?

De Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is een langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving van de gemeente. In de visie worden op hoofdlijnen beleidskeuzes gemaakt voor wonen, werken, recreëren en mobiliteit. Op voorhand is niet uit te sluiten dat deze keuzes afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot significante gevolgen op Natura 2000-gebieden in en rondom de gemeente. Daarom dient op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb) een Passende beoordeling te worden opgesteld.

Ontwikkelingen Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug wordt gekenmerkt door 14 ambities die richtinggevend zijn voor de ruimtelijke ontwikkelingen die door de visie mogelijk worden gemaakt:

- Versterking van de biodiversiteit
- Recreatie en toerisme in balans met de natuur
- Instandhouding van beschermde waarden
- Een gezonde en duurzame leefomgeving
- Onze woningbouwprogrammering sluit aan op ons streven naar vitale dorpen
- Een gezonde lokale economie die bijdraagt aan de vitaliteit en de lokale werkgelegenheid van een dorp
- Een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van onze inwoners
- Basisvoorzieningen zijn goed bereikbaar en toegankelijk
- Een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving
- Kwaliteit en toekomstbestendigheid zijn in balans
- Groene innovatie is de economische motor voor onze gemeente
- Een omgeving die aangepast is op de gevolgen van de klimaatverandering
- We volgen de landelijke doelstelling: in 2050 is er in onze gemeente 95 % minder CO₂-uitstoot dan in 1990
- Ontlasting van het wegennet

Voor deze Passende beoordeling zijn met name de ontwikkelingen rondom wonen, ondernemen, recreatie (en daarmee samenhangend verkeer), natuur en klimaat van belang. De mogelijke ontwikkelingen zijn opgenomen in de beleidskeuzes die in de Omgevingsvisie worden genoemd.

³ Om de Passende beoordeling zelfstandig leesbaar te maken, zitten er enkele dubbelingen in met paragrafen uit hoofdstuk 1 en 2 van dit MER.

Doel Passende beoordeling

De Passende beoordeling is een wettelijk verplichte toets voor zowel projecten als voor (kaderstellende) plannen waarvan significante gevolgen op Natura 2000-gebieden op voorhand niet uitgesloten kunnen worden. Voor projecten kan de Passende beoordeling de basis vormen voor een noodzakelijke vergunningaanvraag onder de Wnb. Voor plannen is geen sprake van een vergunningplicht, maar wel dient voldoende aannemelijk te worden gemaakt dat het plan uitvoerbaar is. Dat betekent concreet dat er voor de uitvoering van het plan geen onoverkomelijke belemmeringen mogen zijn en dat er zo nodig uitzicht moet zijn op de vergunbaarheid van binnen het plan mogelijke gemaakte ontwikkelingen. De Omgevingsvisie is te zien als plan. De doelen van de Passende beoordeling zijn:

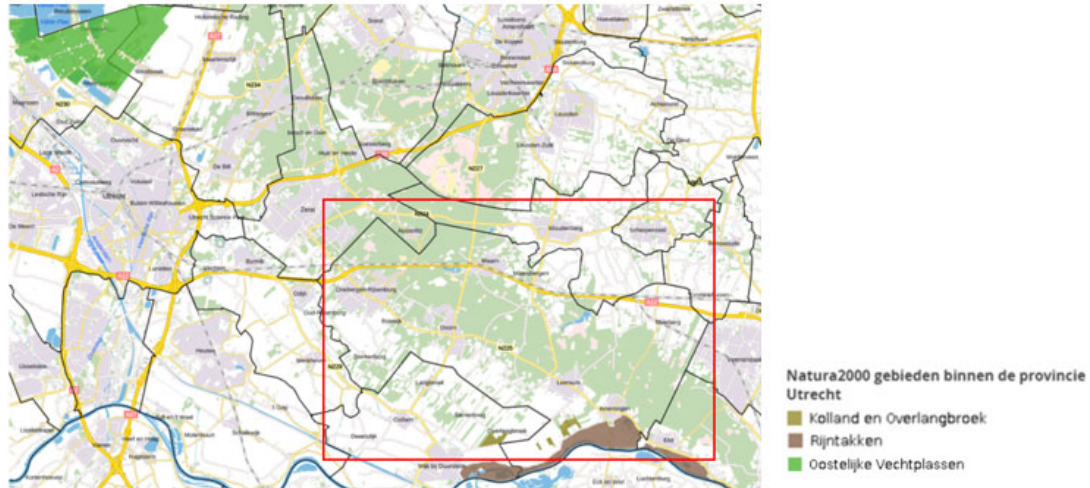
- Het in beeld brengen van de risico's op significante gevolgen op de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-netwerk als gevolg van het nieuwe beleid uit de Omgevingsvisie
- Het beschrijven van bronmaatregelen, mitigerende maatregelen en/of beleidsaanpassingen die nodig zijn om significante gevolgen te kunnen voorkomen en de vergunbaarheid van voorgestelde ruimtelijke ontwikkelingen aannemelijk te maken
- Het zo mogelijk benoemen van kansen op positieve effecten voor het Natura 2000-netwerk

Het detailniveau van de Passende beoordeling sluit aan bij het detailniveau van een Omgevingsvisie. Gezien het abstracte karakter van de beleidskeuzes in de Omgevingsvisie is deze op hoofdlijnen. De Passende beoordeling bestaat achtereenvolgens uit een beschrijving van de relevante Natura 2000-gebieden, zoals aangewezen onder de Vogel- en Habitatrichtlijn, inclusief de voor deze gebieden geldende instandhoudingsdoelen. Vervolgens wordt ingegaan op de mogelijke effecten op deze instandhoudingsdoelen en wordt beoordeeld of sprake kan zijn van significante effecten en de consequenties daarvan voor de Omgevingsvisie.

Het aspect stikstofdepositie speelt een bijzondere rol. Stikstof verspreidt zich door de lucht en komt, bijvoorbeeld bij regen, weer op de grond. Diverse bronnen dragen (op kleine schaal) bij aan stikstofdepositie. Een (nieuwe) activiteit waardoor stikstof wordt uitgestoten kan echter grote effecten hebben op natuur. Voor Natura 2000-gebieden is vastgelegd welke soorten en habitats beschermd worden. Hiervoor zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd. Een groot aantal beschermde soorten en habitattypen is zeer gevoelig voor stikstofdepositie. Voor deze habitattypen zijn kritische depositiewaarden vastgesteld. Als de stikstofdepositie boven deze waarde komt, zijn negatieve gevolgen voor de natuur niet uit te sluiten. Voor verschillende habitattypen in Natura 2000-gebieden in en om de gemeente Utrechtse Heuvelrug geldt dat zij zeer stikstofgevoelig zijn.

4.4.2 Natura 2000-gebieden

In Nederland zijn ruim 160 Natura 2000-gebieden aangewezen, waarvan er twee geheel of gedeeltelijk in de gemeente Utrechtse Heuvelrug gelegen zijn. Het gaat om de gebieden Rijntakken en Kolland & Overlangbroek. Daarnaast ligt op circa 15 km nog Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen. Figuur 4.2 geeft een overzicht van de verschillende Natura 2000-gebieden in/nabij de gemeente. Een uitgebreide beschrijving van de verschillende Natura 2000-gebieden is te lezen in bijlage 1 (paragraaf 5.1.2).

Figuur 4.2 Natura 2000-gebieden gemeente Utrechtse Heuvelrug (de gemeente is met het rode kader aangegeven)

Potentiële effecten op Natura-2000 gebieden

Voor diverse voorgenomen ontwikkelingen in de Omgevingsvisie is niet uit te sluiten dat deze afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot significante gevolgen op de Natura 2000-gebieden in en rondom de gemeente. Zo zet de gemeente in op de intensivering van bedrijventerreinen en de bouw van nieuwe woningen. In de Omgevingsvisie zet de gemeente vooral in op woningbouw door middel van inbreiding. Dit houdt in dat woningbouw gerealiseerd wordt binnen de bestaande dorpsgrenzen (de 'rode contour'). De komende tien jaar monitort de gemeente of met inbreiding wordt voldaan aan de lokale en regionale woonbehoeften. Indien dit niet het geval is, moet worden onderzocht of alsnog locaties voor nieuwe woningen buiten de 'rode contour' moeten worden gezocht.

Voor de kernen Leersum en Amerongen geldt dat deze op relatief korte afstand van Natura 2000-gebieden (Rijntakken en Kolland & Overlangbroek) zijn gelegen. Omdat de voorgenomen ontwikkelingen buiten de Natura 2000-gebieden plaatsvinden, zijn geen directe negatieve effecten (zoals oppervlakteverlies of versnippering) aan de orde. Mogelijke effecten bestaan daardoor alleen uit externe effecten. Dit zijn in potentie vooral stikstofdepositie en diverse vormen van verstoring, bijvoorbeeld door licht, geluid, optisch of toename van (recreatief) medegebruik van natuurgebieden.

Verstoring is een wezenlijk aandachtspunt bij de uitwerking van concrete plannen/projecten (bijvoorbeeld voor woningbouw, bedrijvigheid of infrastructuur) in of nabij Natura 2000-gebieden. In zijn algemeenheid mag worden aangenomen dat (significante) effecten op Natura 2000-instandhoudingsdoelen effectief voorkomen kunnen worden door zorgvuldige locatie- en inrichtingskeuzes en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen. Daarbij valt dan te denken aan maatregelen op het gebied van recreatieve zonering of het beperken van licht- of geluidsoverlast.

Stikstofdepositie in de aanlegfase en gebruiksfase als gevolg van de realisatie van bijvoorbeeld woningen kan eveneens negatieve gevolgen hebben op de nabijgelegen Natura 2000-gebieden of zelfs ook op gebieden op grotere afstand. De Natura 2000-gebieden Rijntakken, Kolland & Overlangbroek en Oostelijke Vechtplassen zijn (zeer) stikstofgevoelig zijn en deels actueel overbelast zijn. Het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen is op ruimere (circa 15 km) afstand van de gemeente gelegen. Voor dit gebied geldt echter dat veel mogelijke effecten op voorhand kunnen worden uitgesloten. Alleen voor grote ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld infrastructurele aanpassingen (bijvoorbeeld aanleg van nieuwe wegen), kan mogelijk een stikstofeffect optreden. Aangezien de gemeente in de Omgevingsvisie stelt dat een nieuwe aansluiting van de A12 bij Maarn enkel mogelijk is indien er geen negatieve gevolgen zijn op de kwaliteit van de natuur. Om die reden worden significant negatieve effecten op het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen niet verwacht.

Het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek ligt op beperkte afstand van ruimtelijke initiatieven in het plangebied van de Omgevingsvisie. In dit Natura 2000-gebied geldt een instandhoudingsdoel voor één habitatype (H91E0C Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)) en niet voor Habitatrictlijnsoorten of Vogelrichtlijnsoorten soorten. De kans op verstoring is dus laag in dit gebied aangezien een habitatype niet gevoelig is voor verstoring. Wel kunnen typische soorten (een kwaliteitsindicator voor het habitatype) verstoord worden wat van invloed is op de kwaliteit van het habitatype. Om die reden kan dit Natura 2000-gebied een mogelijk (significant) negatieve effect ondervinden van de ruimtelijke initiatieven die worden genoemd in de Omgevingsvisie. Tijdelijke effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in de aanlegfase kunnen beperkt worden door gebruik te maken van emissiearm Stage IV-materieel en op langere termijn is eventueel volledige emissieloos (elektrisch) materieel beschikbaar.

Naar verwachting is de toename van stikstofdepositie in de gebruiksfase minimaal, aangezien de woningen aardgasvrij zullen worden gebouwd (conform wetgeving). Een toename van het aantal verkeersbewegingen als gevolg van woningbouw kan wel leiden tot significant negatieve effecten door stikstofdepositie. Ook de intensivering van bedrijventerreinen kan resulteren in een toename van stikstofdepositie in de gebruiksfase. Dit is het geval als de bedrijven niet gasloos worden verwarmd en/of voor bedrijfsprocessen nog stoffen worden gebruikt waarbij emissie vrijkomt. Ook een toename van verkeersbewegingen als gevolg van meer bedrijvigheid kan zorgen voor een significant negatieve toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in de directe omgeving. De Omgevingsvisie stimuleert het gebruik van de fiets en het OV. Daarnaast is er een maatschappelijke trend gaande van steeds meer emissieloze mobiliteit. Het is echter nog onbekend wanneer het verkeer volledig emissieloos zal zijn, waardoor negatieve effecten door een toename van mobiliteit nu nog niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten. Ook is niet uit te sluiten dat de toename van verharding door de bouw van woningen en meer bedrijvigheid mogelijk leidt tot verdroging in een aangrenzend Natura 2000-gebied. Dan dient het wel om een substantiële toename van verharding te gaan en is het afhankelijk van de lokale grondwatersituatie. Daarnaast zijn effecten hiervan goed te verminderen of zelfs te voorkomen door het gebruik van klimaatadaptieve maatregelen zoals het gebruik van waterdoorlatende

verharding, het aanleggen van wadi's en het gedoseerd afvoeren van hemelwater. De gemeente heeft in de Omgevingsvisie ook aangegeven in te zetten op een klimaatadaptieve manier van bouwen en inrichting van de openbare ruimte, waardoor dergelijke effecten inderdaad goed gemitigeerd kunnen worden.

De inzet van de gemeente op de energietransitie heeft uiteindelijk een positief effect op de Natura 2000-gebieden, doordat het gebruik van duurzame energie zorgt voor minder stikstofdepositie ten opzichte van het gebruik van fossiele energiebronnen. Echter, de realisatie van duurzame energiebronnen kan ook negatieve effecten met zich meebrengen, zoals lichtspiegeling door zonnevelden. Verwacht mag worden dat met een zorgvuldige locatiekeuze en ruimtelijke inpassing, significante effecten op Natura 2000 door dergelijke initiatieven effectief kunnen worden voorkomen.

4.4.3 Conclusie

De Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is een langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving van de gemeente tot aan 2040. Door de lange doorlooptijd en het hoge abstractieniveau van de visie kunnen mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden binnen en rondom de gemeente Utrechtse Heuvelrug op dit moment niet met zekerheid worden uitgesloten. Tegelijkertijd is ook niet op voorhand sprake van significant negatieve effecten of met zekerheid onuitvoerbare ontwikkelingen, omdat er zowel in de aanlegfase als gebruiksfase doorgaans mogelijkheden gevonden kunnen worden om negatieve effecten effectief te beperken of weg te nemen. Naast bronmaatregelen kan daarbij ook gedacht worden aan zorgvuldige locatiekeuze en inpassing of (met name in het geval van stikstofdepositie) aan de mogelijkheid van saldering met bestaande emissiebronnen.

Wanneer concretisering van keuzes plaatsvindt in bijvoorbeeld opvolgende programma's en omgevingsplan en er meer duidelijkheid is over de omvang van de verschillende ontwikkelingen, zal nader onderzoek nodig (kunnen) zijn naar effecten op Natura 2000 en de mogelijkheden om deze te beperken (Passende beoordeling op projectniveau). Zo zullen er op dat moment onder meer concrete stikstofberekeningen nodig zijn om de daadwerkelijke omvang van effecten in beeld te brengen.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 De leefomgeving en de effecten van de Omgevingsvisie

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Involed Omgevingsvisie
Klimaatadaptatie			
Wateroverlast	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Waterveiligheid	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Hitteoverlast	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Droogte	Redelijk	Slecht	 Positieve invloed
Mobiliteit			
Bereikbaarheid	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Modal shift (versterken OV en fietsgebruik)	Slecht	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Verkeersveiligheid	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Gezondheid beschermen en bevorderen			
Geluid	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Luchtkwaliteit	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Geur	Slecht	Redelijk	 Positieve invloed
Zoönosen	Slecht	Redelijk	 Negatieve invloed
Externe veiligheid	Redelijk	Redelijk	 Negatieve invloed
Stimuleren om te bewegen	Redelijk	Goed	 Geen of beperkte invloed
Sociale voorzieningen	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Ruimtelijke kwaliteit			
Groene omgeving	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Energietransitie	Slecht	Redelijk	 Positieve invloed
Landschap en cultuurhistorie	Goed	Slecht	 Geen of beperkte invloed
Passende woningvoorraad	Redelijk	Slecht	 Positieve invloed
Natuur			
Natura 2000	Slecht	Redelijk	 Negatieve invloed
Natuur Netwerk Nederland	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Biodiversiteit	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Bodem en water			
Bodemkwaliteit	Goed	Goed	 Geen of beperkte invloed
Drinkwater	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Waterkwaliteit	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Bodemdaling	Goed	Goed	 Geen of beperkte invloed

In bovenstaande tabel is te zien wat de kwaliteitsniveaus van alle indicatoren zijn in de huidige situatie en autonome ontwikkeling en wat de invloed van het beleid uit de Omgevingsvisie op de kwaliteitsniveaus is. Wat opvalt is dat voor en groot deel van de indicatoren de Omgevingsvisie geen of een beperkte invloed heeft. Op de kwaliteitsniveaus van negen indicatoren heeft de Omgevingsvisie een positieve invloed en op drie indicatoren een negatieve invloed.

Om uiteenlopende redenen heeft de Omgevingsvisie geen of een beperkte invloed op de kwaliteitsniveaus van verschillende indicatoren. Soms bevat de Omgevingsvisie (vrijwel) geen beleid specifiek gericht op een indicator, zoals voor de indicatoren waterveiligheid. Ook andere beleidskeuzes hebben daar geen of beperkte invloed op. Bij andere indicatoren zijn de sturingsmogelijkheden van de gemeente zelf beperkter en/of wordt de invloed op het kwaliteitsniveau ook bepaald door andere partijen, zoals het waterschap, woningcorporaties, private ontwikkelaars en particulieren in het geval van bijvoorbeeld wateroverlast, hittestress, droogte en energiebesparing. Of bijvoorbeeld uiteindelijk energie wordt bespaard, is sterk afhankelijk van de wil en (financiële) mogelijkheden van ondernemers, particuliere woningeigenaren, woningcorporaties en private projectontwikkelaars. Zij zullen uiteindelijk

besluiten of ze hun gebouw of woning aanpassen of anders bouwen om het energiegebruik te verminderen, zoals beter isoleren.

De Omgevingsvisie heeft een positieve invloed op de indicatoren wateroverlast, droogte, bereikbaarheid, verkeersveiligheid, geur, sociale voorzieningen, energietransitie, passende woningvoorraad en waterkwaliteit. De beleidskeuzes in de Omgevingsvisie die gericht zijn op mobiliteit en bereikbaarheid zorgen voor zowel een positieve invloed op de bereikbaarheid voor inwoners en recreanten, als op de verkeersveiligheid. Het gaat hierbij om acties zoals het stimuleren van OV en fietsgebruik, het vergroten van het fietsnetwerk, het beperken van nieuwe bedrijven met een grote verkeersaantrekkende werking en de ontlasting van het huidige wegennet. Ook zet de gemeente in op het behoud en verbeteren van het woon- en leefklimaat door bijvoorbeeld in te zetten op een passende woningvoorraad en voldoende sociale voorzieningen in de kernen. In de Omgevingsvisie zijn concrete acties opgenomen om dit te realiseren, zoals de aantallen woningen die per kern zijn voorzien en de ambitie om sociale functies te combineren onder één dak. Daarnaast bevat de Omgevingsvisie concrete ideeën over de mogelijke locaties voor opwekking van duurzame energie.

De Omgevingsvisie heeft daarnaast een negatieve invloed op zoönosen, externe veiligheid, en Natura 2000-gebieden. De negatieve invloeden op externe veiligheid en Natura 2000 zijn voornamelijk het gevolg van de (uitbreidings)mogelijkheden voor woningbouw en bedrijvigheid. Deze ontwikkelingen kunnen grenzen aan of in de buurt liggen van Natura 2000-gebieden. Ontwikkelingen in de buurt van Natura 2000-gebieden kunnen mogelijk negatieve effecten hebben als gevolg van stikstofdepositie in de gebruiksfase door onder meer verkeer. Voor zoönosen geldt dat er in de Omgevingsvisie geen specifiek beleid voor is opgenomen. Sommige beleidskeuzes in de Omgevingsvisie kunnen zoönosen echter wel in de hand werken. In paragraaf 5.5 is beschreven hoe deze negatieve effecten mogelijk te verminderen of weg te nemen zijn.

5.2 Conclusies synergie en strijdigheden tussen ambities

Door de verschillende ambities ten opzichte van elkaar te beoordelen is te zien welke mogelijkheden voor synergiën en welke mogelijke strijdigheden er zijn tussen verschillende ambities. Wat opvalt is dat veel ambities 'mogelijkheden voor synergiën' en 'mogelijkheden voor synergiën en mogelijke strijdigheden' met elkaar hebben (zie figuur 4.1). Daarnaast is er een relatief grote groep ambities die een beperkte onderlinge invloed op elkaar hebben. Een kleine groep van ambities vertonen alleen 'mogelijke strijdigheden' met elkaar. Vooral ambitie 1, 2, 4, 6, 8, 9 en 10 geven veel kansen op synergiën met andere ambities. Deels is dit te verklaren doordat in veel ambities aspecten voor duurzaamheid, energieneutraliteit, klimaatadaptatie en gezondheid zijn opgenomen. Ook een goede bereikbaarheid en veiligheidsaspecten spelen in verschillende ambities een (grotere) rol, waardoor een versterkend effect optreedt tussen deze ambities.

Mogelijkheden voor synergiën en mogelijke strijdigheden zijn vooral zichtbaar bij ambitie 4, 5, 6 en 13. Deels komt dit door de woningbouwopgave en de economische ontwikkelingen die strijdigheden geven met de cultuur, natuur, milieu en verkeer. Toch zijn er ook mogelijkheden voor synergiën door bijvoorbeeld compacte en natuurinclusieve bouw in met name de dorpscentra en

rond knooppunten. Daarnaast kunnen de duurzame energieopgaven verstorend werken op natuur, recreatie en cultuurhistorie. Het kan echter ook een aanjager zijn voor behoud van cultuurhistorie, mits goed ingepast, en bijdragen aan natuurontwikkeling door bijvoorbeeld zonnepanelen te combineren met opgaven voor meer biodiversiteit. Mogelijke strijdigheden zijn er tussen ambitie 9, 10 en 13. Dit heeft te maken met het veiligheidsaspect van duurzame energie en de mogelijke gevaren die dit oplevert. Daarnaast is er een kans dat de karakteristieken van de verschillende dorpen worden aangetast door de opwekking van duurzame energie.

5.3 Conclusies: mate waarin dit beleid bijdraagt aan het behalen van de afzonderlijke ambities (doelbereik)

Het beleid in de Omgevingsvisie draagt bij aan het bereiken van de doelen. Enkel het doelbereik op de ambitie 'Een gezonde en duurzame leefomgeving' kon niet bepaald worden. Het beleid draagt wel bij maar in geen enkel geval is met zekerheid te zeggen dat het doel van de ambities behaald wordt. Belangrijkste reden daarvoor is dat het behalen van de ambities nooit volledig binnen het beleid van de gemeente gerealiseerd kan worden. Op alle thema's moet namelijk in meer of mindere mate samengewerkt worden met bewoners, ondernemers, andere overheden of bezoekers van de gemeente. Het doelbereik geeft daarmee een indicatie van de rol van de gemeente Utrechtse Heuvelrug op elk van de verschillende thema's waarop zij haar ambities heeft gesteld. Deze rol is relatief groot rondom thema's als veiligheid, bereikbaarheid en natuur (waaronder klimaat), en heeft een minder grote bijdrage aan thema's zoals economie en de sociaal-culturele toestand in de dorpen. Uit het doelbereik valt af te leiden dat het laatste in veel grotere mate afhangt van de verenigingen en hun vrijwilligers, ondernemers en hun keuzes voor investeringen, de handelingen van bewoners en recreanten en van regionaal of landelijk beleid. De ambities kunnen, ongeacht of het beleid het doelbereik volledig invult, daarvoor wel kaderstellend en inspirerend werken.

5.4 Conclusies Passende beoordeling Natura 2000-gebieden

De Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is een langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving van de gemeente tot aan 2040. In de visie worden op hoofdlijnen beleidskeuzes gemaakt voor wonen, werken, recreëren en mobiliteit. Aangezien op voorhand niet is uit te sluiten dat deze keuzes afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot significante gevolgen op Natura 2000-gebieden in en rondom de gemeente is een Passende beoordeling opgesteld.

Door de lange doorlooptijd en het hoge abstractieniveau van de Omgevingsvisie kunnen mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden binnen en rondom de gemeente Utrechtse Heuvelrug op dit moment niet met zekerheid worden uitgesloten. Tegelijkertijd is ook niet op voorhand sprake van significante effecten of met zekerheid onuitvoerbare ontwikkelingen, omdat er zowel in de aanlegfase als gebruiksfase doorgaans mogelijkheden gevonden kunnen worden om negatieve effecten effectief te beperken of weg te nemen. Naast bronmaatregelen kan daarbij ook gedacht worden aan zorgvuldige locatiekeuze en inpassing of (met name in het geval van stikstofdepositie) aan de mogelijkheid van saldering met bestaande emissiebronnen.

Wanneer concretisering van keuzes plaatsvindt in bijvoorbeeld opvolgende programma's en omgevingsplan en er meer duidelijkheid is over de omvang van de verschillende ontwikkelingen, zal nader onderzoek nodig zijn naar effecten op Natura 2000 en de mogelijkheden om deze te beperken (Passende beoordeling op projectniveau). Zo zullen er op dat moment onder meer concrete stikstofberekeningen nodig zijn om de daadwerkelijke omvang van effecten in beeld te brengen.

5.5 Aanbevelingen

5.5.1 Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen zijn maatregelen om belangrijke nadelige gevolgen op het milieu van de activiteit te voorkomen, te beperken of zoveel mogelijk teniet te doen. Bij mitigerende maatregelen kan het gaan om nadere randvoorwaarden of aanbevelingen voor programma's indien bijvoorbeeld uit de monitoring blijkt dat bepaalde waarden meer bescherming nodig hebben.

Zoals beschreven in paragraaf 5.1 heeft de Omgevingsvisie mogelijk een negatieve invloed op de indicatoren Natura 2000-gebieden, zoönosen en externe veiligheid. Of de Omgevingsvisie uiteindelijk ook daadwerkelijk negatieve effecten op die indicatoren heeft, hangt sterk af van de concrete invulling van de acties in opvolgende programma's, omgevingsplannen en uitvoeringsprojecten.

Maatregelen zoönosen

Als de gemeente de kans op zoönosen echt actief wil verminderen dan kan ze denken aan de volgende maatregelen:

- Woningen moeten op minimaal 200 m van de veehouderijen staan, de meest ideale afstand is 2 km
- Bij activiteiten op de veehouderijen (recreatie, toerisme) moet er extra aandacht zijn voor zoönosen
- Vee stapels mogen niet worden vergroot
- Vee stapels moeten beter worden gespreid, in volle stallen is het risico op zoönosen groter
- Een zo lang mogelijk keten van dieren binnen hetzelfde bedrijf is aan te raden, de introductie van ziektekiemen uit andere stallen wordt hiermee sterk teruggebracht
- Bij de bouw van nieuwe stallen moeten proces-geïntegreerde maatregelen worden toegepast, waarmee de kans op verspreiding kan worden verkleind

Maatregelen externe veiligheid

Hieronder worden een aantal beleidsvoorstellen gedaan die de externe veiligheidssituatie kunnen verbeteren:

- Bij nieuwe ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met het transport en de opslag van gevaarlijke goederen. Wellicht moet met beleid een contour worden vastgesteld rondom deze plaatsen waarbinnen het realiseren van gevoelige functies niet mogelijk is
- Daar waar de bevolkingsdichtheid toeneemt, moeten extra maatregelen worden genomen ter preventie van ongelukken

- Daar waar de bevolkingsdichtheid toeneemt, moeten extra maatregelen worden genomen om de inwoners en bezoekers te beschermen ten tijde van een ongeval
- In het beleid moet rekening worden gehouden met duurzame energietoepassingen en autonoom rijden. Bij zonnepanelen en batterijen van elektrische auto's is kans op brandgevaar. Daarnaast kan een bestuurder bij een autonoom rijdende auto zijn aandacht sneller verliezen in het verkeer

Maatregelen Natura 2000-gebieden

In paragraaf 4.4 zijn in het kader van de passende beoordeling mogelijke mitigerende maatregelen genoemd om negatieve effecten op Natura 2000-gebieden te verkleinen of voorkomen.

5.5.2 Maatregelen om het doelbereik te vergroten

Ambitie: recreatie en toerisme in balans met de natuur

De Omgevingsvisie bevat verschillende beleidskeuzes om de toenemende recreatie en toerisme beter te reguleren en dit ook beter in balans te brengen met de natuur. Het zal echter zeer lastig zijn om weerstand te bieden aan de autonome groei van toerisme en recreatie vanuit de regio. De gemeente Utrechtse Heuvelrug kan de ambitie beter verwezenlijken als ze op zijn minst op regionaal niveau met gemeentes, provincie en terreinbeheerders om de tafel gaat om samen te bekijken hoe de druk van toerisme en recreatie beter gespreid kan worden. De gemeente Utrechtse Heuvelrug kan hier een voortrekkersrol op zich nemen. Zij heeft immers last van druk op haar recreatie- en natuurgebieden. De Green Deals⁴ kunnen hierbij als voorbeeld dienen om samen knelpunten op te lossen.

Ambitie: versterking van de biodiversiteit

Eén belangrijk aspect is de wens om kwelnatuur te realiseren. Dit is in tegenstrijd met de wens ook robuuste natuur te hebben. De gemeente kan deze kwelnatuur bij realisatie daarom het beste zo realiseren dat er vanuit het watersysteem gekeken wordt of er water ingelaten kan worden tijdens droge perioden. Droogte is namelijk de grootste vijand van kwelnatuur, die vrij moerassig van aard is en maar een beperkte toestroom kent. De aanleg van bossen kan robuuster geformuleerd worden door te kiezen voor inheemse bomen die droogte en hittebestendig zijn. Elke type boom heeft een bepaalde watervraag en die zal in de toekomst onder autonome klimaatontwikkelingen beperkend zijn.

Het aanleggen van groene scheggen kan bijdrage aan de natuur en klimaatdoelen van de gemeente, mits als zodanig ontworpen en ingepast in het landschap. Met name hoogtegradiënten volgen en inzetten op biodiversiteitsversterkende aanplant helpt hierbij. De gemeente kan hiervoor zoneringen en andere planologische sturingsinstrumenten inzetten, zoals beleid op het type groen.

⁴ [Green Deal aanpak | Duurzame economie | Rijksoverheid.nl](#)

Ambitie: in 2050 is er in onze gemeente 95 % minder CO₂-uitstoot dan in 1990

De Omgevingsvisie bevat verschillende maatregelen om te zorgen voor de overstap naar duurzame energie. Het bevat echter geen concrete maatregelen om ook te zorgen voor een circulaire bouw van woningen, gebouwen en aanleg van infrastructuur en kringlooplandbouw. De gemeente is hier ook afhankelijk van andere partijen. Om het doel van minder CO₂-uitstoot beter te halen kan de gemeente als eerste stap een programma duurzaamheid opstellen, samen met relevante stakeholders. Een programma als instrument van de Omgevingswet is geschikt om als actieplan in te zetten. Het beschrijft welke stappen nodig zijn om de ambitie van minder CO₂-uitstoot te behalen, maar ook om bijvoorbeeld oplossingen uit de RES en de transitievisie warmte te vertalen in concrete locaties en maatregelen, met welke stakeholders dit gebeurt en met welke budgetten.

Ambitie: een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector

Om te zorgen voor een duurzame en toekomstbestendige verdient het aanbeveling om als eerste samen met (vertegenwoordigers van) de agrarische ondernemers in gesprek te gaan over hun (bedrijfseconomische) toekomst en de manieren waarop dit aansluit bij de duurzame ambitie van de gemeente. Dit zal een hele uitdaging zijn aangezien er in het algemeen nog veel stappen te zetten zijn om dit te bereiken, er zeker tegengestelde belangen zijn en ook landelijke regels rond bijvoorbeeld stikstofdepositie en uitkoopregelingen meespelen. De gemeente en agrarische ondernemers in de gemeente kunnen daarbij leren van de lessen uit bijvoorbeeld de pilots GLB Kringlooplandbouw.⁵

Deze ambitie raakt ook veel andere ambities. Het doelbereik kan daarmee ook vergroot worden met andere maatregelen. De belangrijkste maatregel die de gemeente kan nemen is het gericht vergroten van de investeringsruimte van landbouwers. Veel activiteiten zijn namelijk vergunningsplichtig via de gemeentelijke overheid en door daar ruimte te zoeken in coulance en sturing op de doelen van de gemeente is een deel van het doelbereik te vergroten.

⁵ [GLB pilots kringlooplandbouw 2021 | RVO.nl | Rijksdienst](#)

6 Leemten in kennis, evaluatie en monitoring van beleid

6.1 Leemten in kennis

De effectbeoordeling in dit planMER is kwalitatief van aard en sluit aan bij het strategische- en lange termijn karakter van de Omgevingsvisie. Het beleid is richtinggevend voor verdere uitwerking en doorwerking in programma's of andere instrumenten. Voor dit planMER zijn de gedane aannames afdoende om een voldoende betrouwbaar beeld te verkrijgen van kansen op positieve effecten en risico's op negatieve effecten op de leefomgeving op de langere termijnen. Op dit abstractieniveau is er dan ook geen sprake van leemtes in kennis of onzekerheden met betrekking tot de in dit planMER beschreven effecten en invloed van de Omgevingsvisie. Een gedetailleerdere effectbeoordeling, kwantificering daarvan en toetsing aan wettelijke kaders kan alleen plaatsvinden bij verdere uitwerking van het beleid op de kortere termijn in bijvoorbeeld programma's. De effecten die zich uiteindelijk in de praktijk voor zullen doen, moeten op basis van monitoring in beeld worden gebracht.

6.2 Evaluatie en monitoring beleid

Monitoring en evaluatie vormen een belangrijk onderdeel van de realisatie van de Omgevingsvisie. De lange looptijd van de Omgevingsvisie vraagt om regelmatige monitoring en evaluatie van de visie, zoals ook past binnen de beleidscyclus van de instrumenten van de Omgevingswet. Ook geeft de Omgevingsvisie veel ruimte aan partijen om initiatieven te ontplooiën binnen de kaders van de visie. In die zin is de Omgevingsvisie een kaderstellend en geen inhoudelijk beleidsdocument, zoals ook de intentie van de Omgevingswet is. Evaluatie en monitoring van beleid zijn daarom essentieel om te bepalen of de verschillende doelstellingen gedurende de looptijd van de visie nog kunnen worden bereikt en wat de effecten van het beleid zijn. Dit biedt bestuurders een basis om in de loop van de tijd, indien nodig, extra maatregelen te nemen.

Figuur 6.1 Beleidscyclus van de instrumenten van de Omgevingswet (bron: Aan de slag met de Omgevingswet)

Monitoring voor de Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug

De Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug bevat geen beschrijving op welke wijze de gemeente de omgevingsvisie wil monitoren. Het is aan te bevelen dat de gemeente aan de slag gaat om een monitor op te zetten. Daarbij moet de gemeente bedenken in welke regelmaat de monitor wordt uitgevoerd in relatie tot de actualisatie van de Omgevingsvisie en de gehele beleidscyclus. Daarbij kan de gemeente onderstaande punten meenemen.

Beoordelingskader planMER en nulmeting

Voor het planMER is een beoordelingskader opgesteld. De thema's met ambities en indicatoren uit het beoordelingskader uit dit planMER kunnen dienen als eerste aanzet voor de beleidsmonitoring van de Omgevingsvisie. Alle thema's inclusief de belangrijkste ambities uit de Omgevingsvisie zijn hiermee gedekt. De beoordeling in dit planMER van deze thema's (huidige situatie, autonome ontwikkeling, beoordeling beleid, doelbereik) kan (deels) gezien worden als een soort 'nulmeting'. Benadrukt wordt dat dit een eerste aanzet is.

Relatie met programma's

De Omgevingsvisie gaat vooral over de ambities die de gemeente heeft voor de fysieke leefomgeving op de lange termijn. In de periodieke monitor kan opnieuw het doelbereik beoordeeld worden. Centrale vraag daarbij is: "hebben we het doel al meer of minder bereikt dan verwacht bij het opstellen van de meest recente versie van de Omgevingsvisie?". In die beoordeling dient de onzekerheid uit de beoordeling van het doelbereik van dit planMER betrokken te worden. Mogelijk is het doel niet zozeer meer bereikt, maar is wel de onzekerheid verkleind.

De opvolgende programma's kunnen meer ingaan op hoe de ambities uit de Omgevingsvisie verwezenlijkt gaan worden. Een programma onder de Omgevingswet biedt mogelijkheden om in te gaan op welke stappen nodig zijn, wat de planning daarvan is en met welke interne organisatieonderdelen en externe stakeholders dit gedaan wordt. Programma's zullen ook gemonitord worden, als onderdeel van de beleidscyclus. Daarom is het raadzaam om bij het opzetten van een monitor rekening te houden met zowel het monitoren van de ambities uit de Omgevingsvisie als de concretere invulling in de programma's. Dit kan betekenen dat de thema's en/of indicatoren, zoals nu opgenomen in het beoordelingskader, aangevuld of aangepast kunnen worden op basis van inzichten uit de programma's.

Bijlage 1**Factsheets: beschrijving
beoordelingskader, Huidige Situatie &
Autonome Ontwikkelingen (HSAO) en
beleidskader per indicator**

Bijlage 1 Factsheets: beschrijving beoordelingskader, Huidige Situatie en Autonome Ontwikkeling (HSAO) en beleidskader per indicator

Leeswijzer

Voor u ligt de bijlage van het planMER bij de omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. In deze bijlage worden voor zes verschillende thema's uit het planMER de volgende onderdelen beschreven:

1. beoordelingskader
2. beschrijving en beoordeling van de huidige situatie
3. beschrijving en beoordeling van de autonome ontwikkeling
4. beleidskader (nationaal, provinciaal, gemeentelijk).

Voor deze thema's zijn verschillende relevante leefomgevingsaspecten, ook wel indicatoren, geselecteerd. Een voorbeeld is de indicator 'bodemkwaliteit' binnen het thema 'Bodem en Water'. Voor elke indicator is de huidige situatie en autonome ontwikkeling (HSAO; referentiesituatie) beschreven en beoordeeld aan de hand van een beoordelingsparameter. De beoordeling van het kwaliteitsniveau van de verschillende indicatoren is onderverdeeld in goed, redelijk en slecht. Aan het begin van elke factsheet is een overzichtstabel opgenomen met de beoordeling van de kwaliteitsniveaus van de verschillende indicatoren van het betreffende thema. De effecten van het beleid van de omgevingsvisie worden afgezet tegen de referentiesituatie (HSAO). Deze effectbeoordeling wordt in het hoofdrapport van het MER opgenomen.

1 Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie is de term die gebruikt wordt als het gaat om aanpassing van de fysieke leefomgeving, mensen, flora en fauna aan een veranderend klimaat. De indicatoren wateroverlast, hitte, droogte en waterveiligheid, worden één voor één toegelicht. Omdat het klimaatadaptatiebeleid landelijk alle vier de thema's tegelijkertijd en in samenhang behandeld is het nationale en provinciale beleid op klimaatadaptatie één keer beschreven in paragraaf 1.1.4. Het lokale beleid wordt waar aanwezig per indicator toegelicht.

In onderstaande tabel zijn de kwaliteitsniveaus samengevat van de indicatoren van het thema klimaatadaptatie in de huidige situatie en bij autonome ontwikkeling.

Klimaatadaptatie

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Wateroverlast	Redelijk	Redelijk
Waterveiligheid	Goed	Redelijk
Hitteoverlast	Redelijk	Redelijk

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Droogte	Redelijk	Slecht

1.1 Wateroverlast

1.1.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter wateroverlast: Kans op wateroverlast bij een bui van 70 mm / 2 uur.

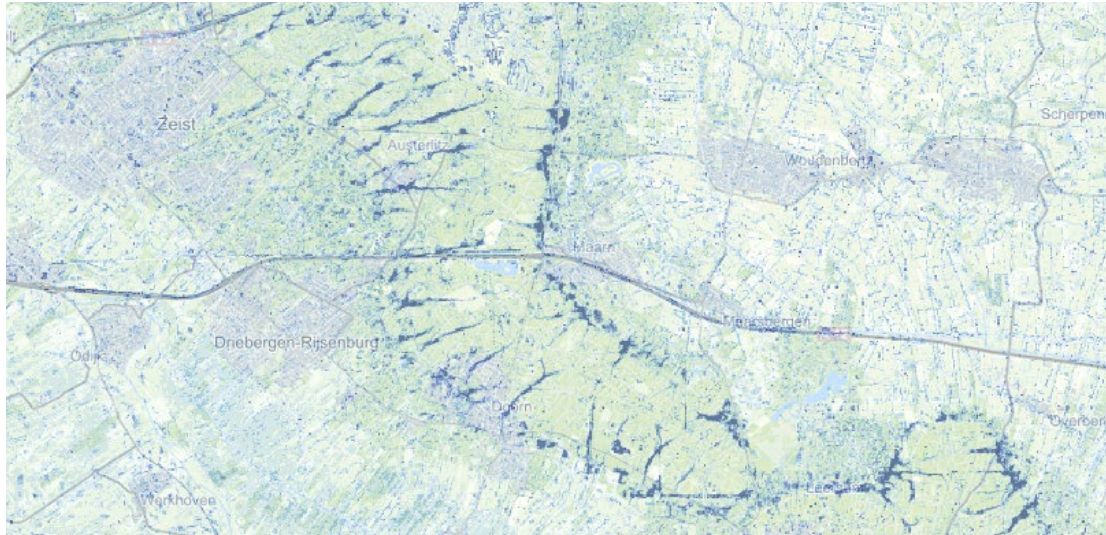
Deze indicator binnen het thema klimaatadaptatie geeft de situatie voor wateroverlast aan. Voor het MER worden de effecten van wateroverlast beoordeeld aan de hand van de kans op wateroverlast bij een bui van 70 mm / 2 uur binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

Er is sprake van wateroverlast wanneer water op plekken komt waar het niet gewenst is, dit uitgangspunt kan per gemeente verschillen. Wateroverlast ontstaat wanneer er (extreme) buien vallen, waardoor er meer water valt dan dat kan worden verwerkt in de daarvoor bestemde voorzieningen of kan worden afgevoerd, bijvoorbeeld door middel van riolering. Wateroverlast kan leiden tot maatschappelijke ontwrichting en economische, ecologische en gezondheidsschade (door ziekteverwekkers die op straat komen door overloop uit gemengde of vuilwaterriolering).

1.1.2 Huidige situatie

Het kwaliteitsniveau van de huidige situatie voor wateroverlast is redelijk te noemen. Er wordt op de gemeente Utrechtse Heuvelrug website bijvoorbeeld vermeld: “Naast droogte is wateroverlast ook een serieuze opgave. Er zijn steeds vaker heftige buien waardoor het water op de hellingen van de heuvelrug de riolering van de dorpen zwaar belast, zoals bijvoorbeeld in Amerongen.”¹ En over centra en woongebieden net daarbuiten wordt in het Programma Heuvelrug Duurzaam en klimaatneutraal gemeld: “Knelpunt is het drukke autoverkeer en *plaatselijk wateroverlast*.” (p. 62; arcering door auteurs) en “Plaatselijk zijn er knelpunten, vooral veroorzaakt door verkeer (te hoge geluidsniveaus, matige luchtkwaliteit), *maar ook wateroverlast komt voor*.” (p. 64; arcering door auteurs). Er zijn recent daarom ook al afkoppelprojecten uitgevoerd. Vergeleken met bijvoorbeeld het beheersgebied of landelijk bekeken valt de wateroverlast in brede zin echter mee, de opgetreden wateroverlastsituaties zijn acceptabel, maar vragen blijvend aandacht en op termijn beheersmaatregelen via het gemeentelijk rioleringsplan.

¹ <https://www.hdsr.nl/actueel/watertekort-droogte/>

Figuur B 1 Waterdruk bij een bui van 70 mm die in 2 uur valt in de gemeente Utrechtse Heuvelrug²

1.1.3 Autonome ontwikkeling

Klimaatverandering neemt toe, en daarmee ook de kans op extreme neerslag of perioden van langdurige neerslag. De kans op wateroverlast, zeker op de verstedelijkte flanken van de Utrechtse Heuvelrug zal dus zeker niet afnemen. Met name het omgaan met zomerse piekbuien zijn een aandachtspunt. De autonome ontwikkeling is dus redelijk.

Figuur B 2. Wateroverlast³.

1.1.4 Beleidskader

1.1.4.1 Nationaal

² [Kaartviewer - Klimateffectatlas](#)

³ Gemeentelijk Rioleringsplan, 2017 – 2020, Utrechtse Heuvelrug, 2017

Het Rijk beschrijft in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) een langetermijnvisie op de toekomst en de ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland. Zij formuleert daarin de nationale belangen en opgaven en stelt vier prioriteiten. Een van deze prioriteiten is: Ruimte voor de klimaatverandering en de energietransitie. Binnen deze gestelde prioriteit maakt ze verschillende beleidskeuzes, waaronder: “Nederland is in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust. We reserveren voldoende ruimte voor toekomstige waterveiligheidsmaatregelen en klimaatadaptatie”.

Naast de NOVI stelt het Rijk jaarlijks het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) op. Daarin staat hoe gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk het proces van ruimtelijke adaptatie willen doorlopen. Daarvoor zijn 7 ambities opgenomen. Het programma geeft aan welke doelen de partijen nastreven, hoe ze daaraan gaan werken en hoe ze de resultaten in beeld brengen. Bij het programma hoort een actieplan met concrete acties en maatregelen.

Als aanvulling op de DPRA is de Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS) opgesteld. Hierin wordt het volledige pallet aan klimaateffecten meegenomen. Zo kijkt de NAS breder dan alleen de ruimtelijke component van adaptatie en wordt verbinding gezocht met andere maatschappelijke opgaven, gevisualiseerd in de NAS Adaptatietool. Hierin worden bijvoorbeeld de gevolgen van wateroverlast op de gezondheid meegenomen.

Op het gebied van water, en dus voor de thema's waterveiligheid, wateroverlast en droogte is dit vertaald in de Waterwet en het Nationaal Water Programma (NWP) (dat ook een wettelijke vereiste is onder EU wetgeving). Het NWP 2022-2027 ligt op het moment van schrijven ter inzage en zal in maart 2022 worden vastgesteld onder voorbehoud van de inzageperiode t/m 9-2021.

1.1.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht en het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

Op dit beleidsniveau is er de Blauwe agenda: in samenwerking tussen de provincie Utrecht, het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, gemeenten, Vitens en waterschap Vallei en Veluwe is er een actieplan om droogte en wateroverlast op de Utrechtse Heuvelrug tegen te gaan.

1.1.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug.

Het beleid is verwoord in de regionale adaptatiestrategie en in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Het GRP heeft als doel: “Het voorkomen van wateroverlast”(p. 3). En is daarbij gericht op het voorkomen van ernstige hinder, wat uitgedrukt wordt als “Er is sprake van structurele ernstige hinder en wateroverlast als deze minimaal drie keer op dezelfde locatie heeft plaatsgevonden.” Gemeentelijk beleid sluit in het omgaan hiermee aan op landelijke uitgangspunten en beleidsvoorschriften om zodoende verantwoordelijkheid af te baken tussen gemeente, het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en burger (als landeigenaar). Ook een woningeigenaar is daarmee verantwoordelijk voor bijvoorbeeld schadelijk grondwaterstand op

haar/zijn eigen perceel. In het gemeentelijk rioleringsplan staan beleidskeuzes en concrete maatregelen zoals afkoppelen.

1.2 Waterveiligheid

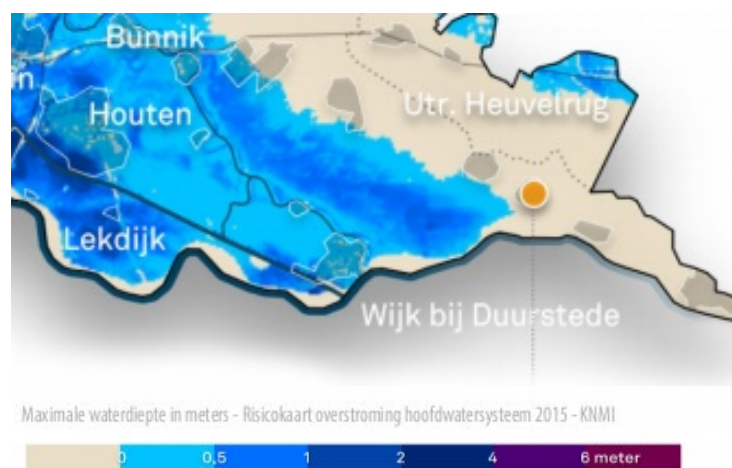
1.2.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter waterveiligheid: Overschrijdingskans primaire waterkeringen. Gevolgen achterliggend gebied.

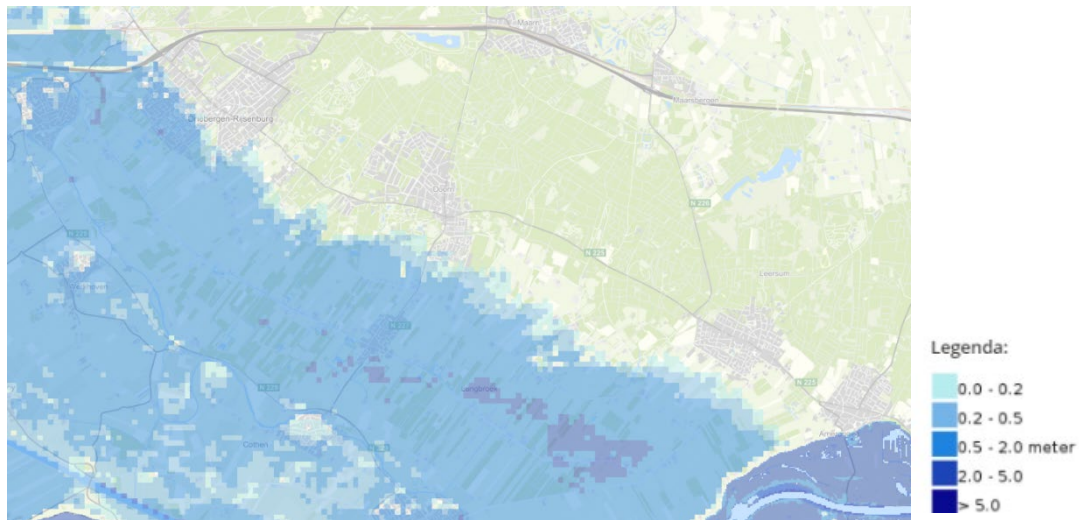
Deze indicator binnen het thema klimaatadaptatie geeft het risico op overstromen weer vanuit het hoofdwatersysteem. Voor het MER worden de effecten van waterveiligheid beoordeeld aan de hand van de overschrijdingskans van de primaire waterkeringen en de gevolgen daarvan voor het achterliggende gebied. Dit is de kans op het optreden van een waterstand die als toetsing gebruikt is voor de aanleg van primaire keringen, gecombineerd met de mogelijke gevolgen daarvan in het achterliggende gebied.

1.2.2 Huidige situatie

De huidige situatie is goed doordat meer dan de helft van het gebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug boven de overstromingsrisico grens uit de rivieren ligt. Het deel dat daar wel in ligt wordt enkel 'bedreigt' bij een dijkdoorbraak ter hoogte van de Lek- en Rijndijk tussen Amerongen en Wijk bij Duurstede. De ontwerpkans voor een dergelijke dijkdoorbraak is eens in de 10.000 jaar, de hoogste normering die in Nederland gehanteerd wordt. Bij een doorbraak zal het lager gelegen gebied overstromen en afhankelijk van de situatie zal er een waterdiepte optreden tot maximaal 2-5 meter en vooral tussen de 0.5 en 2 meter (figuur 3). Het gaat met name om het zuidwestelijke gebied dat zich kenmerkt door veel landbouw, een aantal kleinere kernen en de rand van grote kernen zoals wijken van Driebergen. Door de zeer lage kans op overstroming is de situatie als goed beoordeeld.

Figuur B 3. Maximale waterdiepte.

Figuur B 4. Maximale waterdiepte.

1.2.3 Autonome ontwikkeling

Het risico is met het opwaarderen van de Lekdijk voor de aankomende decennia als constant te beoordelen. Met de versterking in het kader van de Sterke Lekdijk onder aanvoering van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden is de huidige situatie goed te noemen; de risico's zijn in beeld en de verantwoordelijke overheden (het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Rijkswaterstaat en het Rijk) zijn bezig de situatie voor de toekomst goed te regelen. Door de klimaatverandering krijgen de rivieren relatief meer en grotere pieken water af te voeren, vooral in de winterperiode. Dit is geborgd in de versterking van de Lekdijk. De autonome ontwikkeling door klimaatverandering en een toenemende waarde door meer woningen en bedrijvigheid in het gebied geven wel een groter gevolg over de lange termijn. Hierom is de autonome situatie op de lange termijn redelijk.

1.2.4 Beleidskader

Nationaal en provinciaal beleid voor klimaatadaptatie is te vinden in paragraaf 1.1.4.

1.2.4.1 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

De gemeente heeft geen specifiek beleid gericht op waterveiligheid. De gemeente hoeft hier ook geen beleid op te voeren. Het risico en de normering ligt via beleid momenteel bij het Rijk en waterschappen.

1.3 Hitteoverlast

1.3.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter hitteoverlast: Aantal gebieden met meer dan gemiddelde hitteoverlast

Deze indicator binnen het thema klimaatadaptatie geeft de overlast als gevolg van hitte weer.

Voor het MER worden de effecten van hittestress beoordeeld aan de hand van het aantal gebieden met meer dan gemiddelde hitteoverlast.

Hitte heeft negatieve gevolgen voor veel verschillende thema's binnen het leefgebied. Zo leidt hitte tot schade aan de natuur, verhoogt hitte het risico op vermindering van de mentale en fysieke gezondheid en verhoogt het de druk op de buitenruimte. Ook is er een grote kans op verslechtering van de kwaliteit van oppervlaktewater en een toename van ziekteverwekkers in het zwemwater. Voor deze beoordeling is gekozen voor de gevolgen voor gezondheid. Hitte verhoogt het risico op vermindering van zowel mentale als fysieke gezondheid. Tijdens hittegolven ligt het aantal vroegtijdige overlijdens vaak hoger. Voornamelijk hoge nachtelijke temperaturen hebben een duidelijk effect op de gezondheid, het lichaam komt daardoor minder tot rust en kan minder goed herstellen. De gevoelstemperatuur die ervaren wordt heeft sterk invloed op het comfort en de mentale gesteldheid van inwoners.

1.3.2 Huidige situatie

De huidige situatie is dat er 3-6 tropische dagen met een maximum boven de 30°C optreden en 20-30 zomerse dagen met een maximum boven de 25°C. Dit is al decennia normaal voor midden-Nederland tussen Brabant en Drenthe. Het stedelijk hitte-effect is voor de gemeente zeer laag door de verspreide kernen die relatief klein zijn. Alleen Driebergen springt er enigszins uit (figuur 5) maar ook daar valt de situatie mee. De gevoelstemperatuur (figuur 6), deels beïnvloed door het stedelijk hitte-effect, is ook relatief goed voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug. De huidige situatie op het gebied van hittestress is dus goed te noemen.

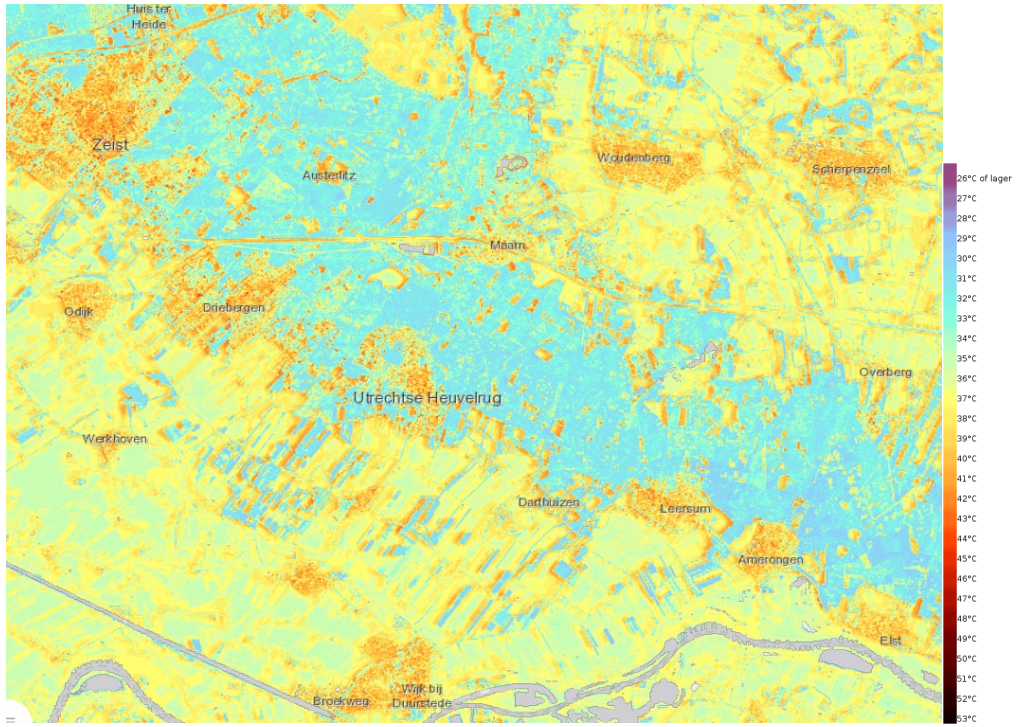

Figuur 5. Het stedelijk hitte-eiland effect in Driebergen is minimaal.

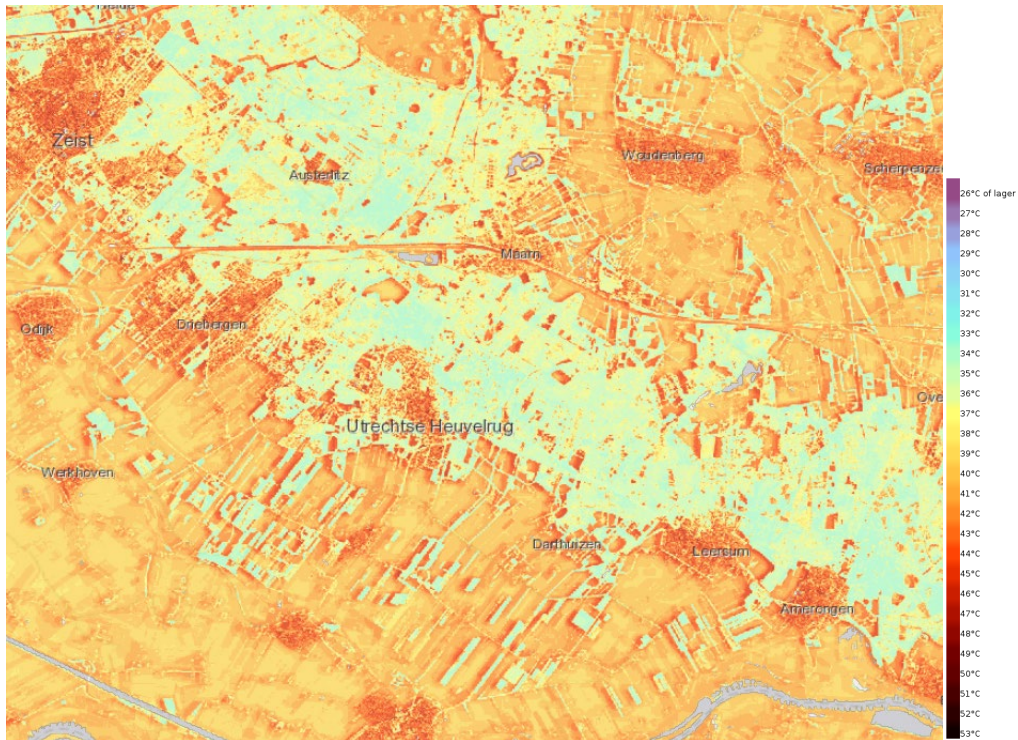
1.3.3 Autonome ontwikkeling

Door de klimaatverandering zal er sprake zijn van toenemende hitte in termen van langere aaneengesloten warme periodes. Daar is sprake van in alle scenario's van het KNMI. Het minimale scenario geeft 6-9 tropische dagen met een maximum boven de 30°C in 2050 en het lage scenario van 30-40 zomerse dagen met een maximum boven de 25°C in 2050. Dat is dus een verslechtering voor die periode. Echter, het stedelijk hitte-effect blijft nagenoeg gelijk t/m

2050. Veel zal afhangen van de mondiale klimaatverandering en de lokale landgebruikseffecten. Er is wel een effect te zien op de gevoelstemperatuur (figuren 6 en 7) met vooral voor het voorkomen van zomerse dagen zal toenemen. De bandbreedte van hitteoverlast zal bepaald worden door enerzijds de ontwikkeling van verhard oppervlak voor woon-, leef- en werkmilieu en anderzijds het behoud en de ontwikkeling van groen oppervlakvlak voor recreatie, milieu en natuur.

Figuur 6. Gevoelstemperatuur zomerse dag met voorkomen van gemiddeld 1:5,5 jaar in de huidige situatie²

Figuur 7. Gevoelstemperatuur zomerse dag met voorkomen van gemiddeld 1:5,5 jaar in extreem scenario 2050²

1.3.4 Beleidskader

Nationaal en provinciaal beleid voor klimaatadaptatie is te vinden in paragraaf 1.1.4.

1.3.4.1 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

De gemeente heeft geen beleid specifiek voor hitteproblematiek.

1.4 Droogte

1.4.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter droogte: Hoogte van het droogterisico.

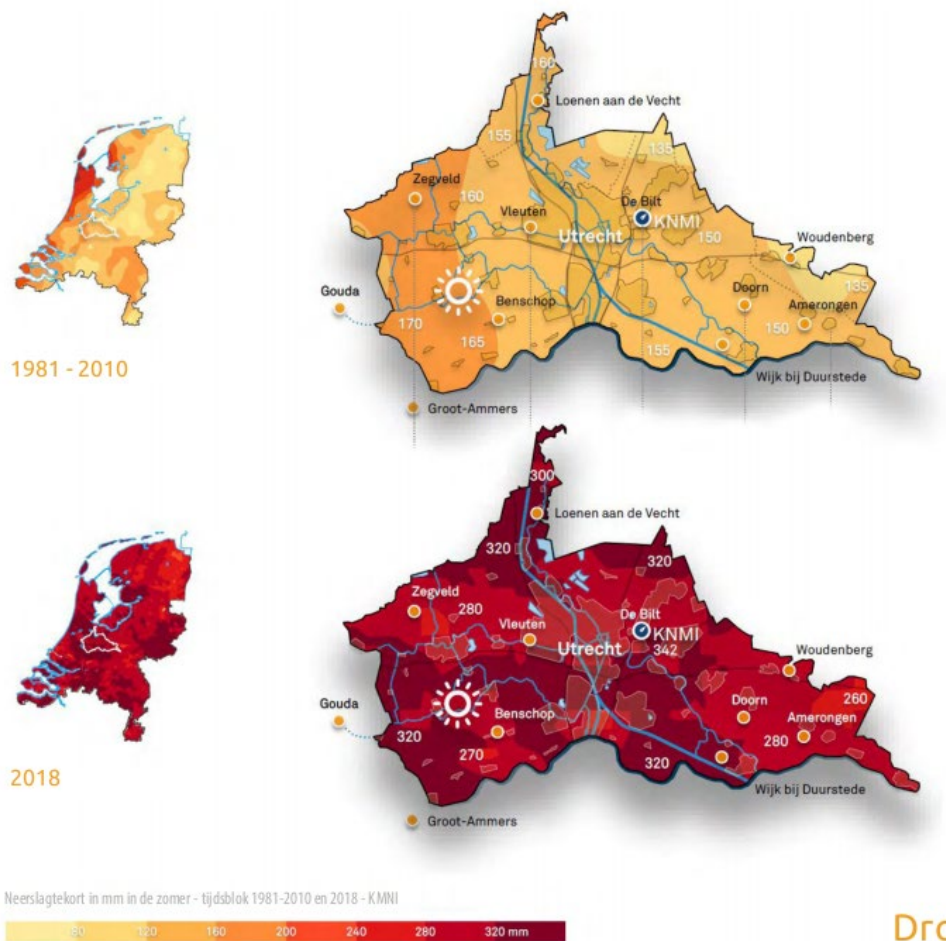
Deze indicator binnen het thema klimaatadaptatie geeft het risico op droogte als gevolg van langdurig neerslagtekort weer. Voor het MER worden de effecten van droogte beoordeeld aan de hand van de hoogte van het droogterisico.

Voornamelijk tijdens de zomer is de kans op droogte groot door een tekort aan neerslag, verdamping en een afname in de aanvoer van rivieren. Dit heeft effect op onder meer de natuur, landbouw, drinkwatervoorziening, peilbeheer en funderingen. Daarnaast vergroot droogte de kans op natuurbranden.

1.4.2 Huidige situatie

Droogte is een serieus probleem op de Utrechtse Heuvelrug. Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden geeft het volgende aan: “Het is vanaf 1 december 2020 weer toegestaan om water uit sloten en weteringen op de flanken van de Utrechtse Heuvelrug te onttrekken. Na vijf maanden is de situatie zodanig verbeterd, dat een verbod op het onttrekken niet meer nodig is.” Dit verbod werd op 1 juli 2020 ingesteld. “Het extreem droge voorjaar en de droge, hete zomer, zorgden op de Heuvelrug voor erg lage (grond)waterstanden en droogvallende sloten. Doel van het verbod was dan ook om het oppervlaktewater zo lang mogelijk vast te houden, het verder droogvallen van sloten en de daarmee gepaard gaande problemen met de waterkwaliteit te voorkomen. De flanken van de Heuvelrug zijn voor hun wateraanvoer volledig afhankelijk van neerslag en kwel.”¹

Echter, het laag liggende gebied heeft geen probleem om water aan te voeren door de nabijheid en mogelijkheid om water uit de Nederrijn in te laten. De toestand is over het algemeen dus redelijk te noemen.

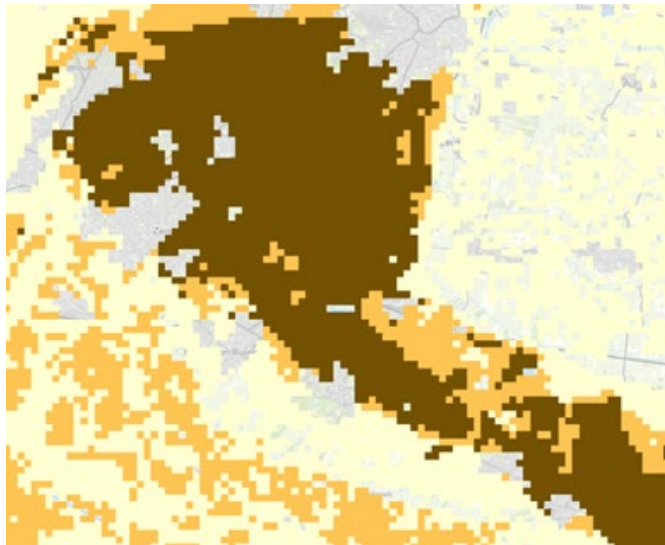

Figuur B 8. Neerslagtekort in mm in de zomer⁴.

1.4.3 Autonome ontwikkeling

Door de klimaatverandering is in de toekomst sprake van toenemende droogte in alle klimaatscenario's met een bandbreedte. Onder een hoog scenario zal de natuurbrandgevoeligheid op de heuvelrug substantieel toenemen in 2050. Het kwaliteitsniveau in de autonome ontwikkeling is dus slecht te noemen, zeker als er een groter beroep op de aanwezige watervoorraden wordt gedaan.

⁴ <https://klimaatadaptatienederland.nl/publish/pages/188309/regionale-adaptatiestrategie-regio-utrecht-zuidwest.pdf>

Figuur B 9. Het risico op droogtestress bij een hoog klimaat scenario in 2050 is op de Utrechtse Heuvelrug fors².

1.4.4 Beleidskader

Nationaal en provinciaal beleid voor klimaatadaptatie is te vinden in paragraaf 1.1.4.

1.4.4.1 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Het Waterplan Gemeente Utrechtse Heuvelrug uit 2005 geeft vooral droogte door waterwinning als probleem aan. Daarnaast speelde destijds de droogte uit 2003. In november 2020 is de regionale adaptatiestrategie opgesteld voor de regio Utrecht Zuidwest. Hierin is droogte meegenomen. Verder is er geen specifiek gemeentelijk beleid gericht op droogte.

2 Mobiliteit

Onderstaande tabel toont een samenvatting van de kwaliteitsniveaus van de indicatoren van het thema mobiliteit in de huidige situatie en autonome ontwikkeling.

Mobiliteit

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Bereikbaarheid	Redelijk	Redelijk
Modal shift (versterken OV en fietsgebruik)	Slecht	Redelijk
Verkeersveiligheid	Redelijk	Redelijk

2.1 Bereikbaarheid

2.1.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter bereikbaarheid: bereikbaarheid van de gemeente voor verschillende vervoersmiddelen.

Bij deze indicator binnen het thema mobiliteit worden de effecten van de bereikbaarheid beoordeeld. Voor het MER worden de effecten van bereikbaarheid bekeken aan de hand van de

mate waarin inwoners tevreden zijn over de bereikbaarheid van de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

2.2 Modal shift

2.2.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter modal shift: Aandeel fiets en OV als hoofdvervoersmiddel in alle verplaatsingen.

Bij deze indicator binnen het thema mobiliteit worden de effecten van de modal shift beoordeeld. Modal shift is belangrijk voor het verminderen van het gemotoriseerde vervoer en de druk op de infrastructuur. Voor het MER worden de effecten van de modal shift bekeken aan de hand van de mate waarin de inwoners de fiets of het OV gebruiken in hun verplaatsingen.

2.3 Verkeersveiligheid

2.3.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter verkeersveiligheid: Aantal verkeersslachtoffers.

Bij deze indicator binnen het thema veilige leefomgeving worden de effecten van verkeersveiligheid beoordeeld. Voor het MER worden de effecten van verkeersveiligheid bekeken aan de hand van het aantal slachtoffers. Mobiliteit is hierop echter ook van grote invloed. Hoe langer of vaker men zich in het verkeer begeeft, hoe meer men zich blootstelt aan het gevaar van verkeersongelukken.

2.3.2 Huidige situatie

Belangrijke, nationale verkeersaders in de gemeente Utrechtse Heuvelrug worden gevormd door de A12 en de spoorlijn Utrecht-Arnhem. De gemeente is vanaf de A12 bereikbaar via de afslagen Driebergen-Zeist (afslag 20), Maarn (afslag 21) en Maarsbergen (afslag 22). Via de stations Driebergen-Zeist en Maarn is de gemeente aangesloten op de spoorlijn Utrecht-Arnhem. Binnen de gemeentegrenzen vormen de provinciale wegen N225, N226 en N227 belangrijke verkeersaders. De N225 verbindt de dorpen Driebergen-Rijsenburg, Doorn, Leersum en Amerongen met elkaar. De N226 vormt de verbinding tussen Leersum, Maarsbergen en Amersfoort. De N227 verbindt Doorn in noordelijk richting met Amersfoort en in zuidelijke richting met Langbroek en Cothen. Met betrekking tot openbaar vervoer zijn de kernen binnen de gemeente via buslijnen met elkaar verbonden⁵ (figuur 10).

⁵ Notitie reikwijdte en detailniveau Omgevingseffectrapportage Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug, 2020. Rho.

Figuur B 10. Provinciaal openbaar vervoernetwerk binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug⁵.

Zowel binnen als buiten de gemeente Utrechtse Heuvelrug is de afgelopen jaren het aantal mobiliteitsbewegingen gestegen. Eén van de redenen hiervoor is dat vervoersafstanden tussen woon- en werklocaties groter worden. Deze afstanden zijn voor velen te groot om met de fiets te kunnen of willen afleggen. Daarnaast spelen een toename van de welvaart, hogere arbeidsparticipatie en het hoge rijbewijs- en autobezit een rol in de groeiende automobilititeit.

De gemeente Utrechtse Heuvelrug wil goed bereikbaar zijn, maar de huidige verkeersassen vormen een barrière voor zowel mens als dier. Een degelijk wegennet, goed openbaar vervoer, een goede fietsinfrastructuur en een efficiënt goederenvervoer waarbij rekening wordt gehouden met kostbaar groen is hierbij van belang. Verplaatsingen moeten daarnaast veilig en schoon zijn. Duurzaamheid speelt bij mobiliteit een belangrijke rol⁶.

2.3.2.1 Openbaar vervoer

Iets meer dan 10% van de bewegingen over grote afstand vindt plaats met het openbaar vervoer. Deze verplaatsingen zijn vooral gericht op de gemeenten Utrecht, Zeist, Amersfoort en Veenendaal. Vooral Amersfoort en in mindere mate Veenendaal zijn op dit moment slecht bereikbaar met het openbaar vervoer. Voor het treinstation Maarn geldt dat er nauwelijks aansluitmogelijkheden zijn op het openbaar busvervoer⁶.

⁶ Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP), 2010. Gemeente Utrechtse Heuvelrug

2.3.2.2 Fiets

De gemeente Utrechtse Heuvelrug kent een uitgebreid fietsroute-en wandelroutenetwerk (figuur 11). Het landelijk fietsknooppuntennetwerk is over de gehele gemeente aanwezig en binnen de gemeente zijn verschillende wandelroutes aanwezig, waaronder het langeafstand wandelpad, maar ook verschillende streekpaden. Daarnaast is langs de Stichtse Lustwarande een wandelpad aanwezig en kan men gebruikmaken van verschillende boerenlandpaden¹. Binnen de dorpen wordt vooral de fiets gebruikt. Voor de verplaatsingen tussen de dorpen onderling is dit minder het geval, ook al bevinden de dorpen zich wel op fietsafstand. Veel wegen zijn geschikt om te fietsen. Het fietsnetwerk is vrij versplinterd en heeft als spil de fietspaden langs de N-wegen⁶.

2.3.2.3 Auto

Er zijn grote verkeersstromen op de hoofdwegen binnen de gemeente. Het capaciteitsprobleem op deze wegen leidt tot een onevenredige belasting van wegen in het buitengebied (o.a. Langbroekerweteringgebied en rondom Overberg). De verkeersveiligheid en de leefbaarheid worden hiermee aangetast. Echter, de ruimte en de financiële middelen die nodig zijn om de capaciteit van het wegennet te vergroten ontbreken. De meeste verplaatsingen op het wegennetwerk zijn te relateren aan bestemmingen in de gemeente. Er is dan ook bijna geen sprake van doorgaand verkeer. De 20.000 woningen, 21.000 arbeidsplaatsen en diverse congrescentra trekken veel verkeer aan⁶.

2.3.2.4 Verkeersveiligheid

Regionaal gezien gebeuren er in de gemeente Utrechtse Heuvelrug meer fietsongelukken met ouderen. Daarnaast zijn er ook relatief meer ongelukken met jonge bestuurders en scholieren. Ook de A12, waar ongelukken gebeuren, ligt binnen de grenzen van de gemeente. Binnen de gemeente zijn ook onbewaakte spoorwegovergangen te vinden. Alhoewel dit gevaarlijke punten kunnen zijn, is het aantal ongevallen beperkt. De verkeersongevallen vinden verspreid over de gehele gemeente plaats. Er is slechts een verkeersongevallenconcentratie. Dat is bij de aansluiting Maarsbergen op de A12. In 2018 vonden er in de gemeente Utrechtse Heuvelrug 7,6 verkeersongevallen plaats per 1000 inwoners⁷. In 2019 vonden er binnen de gemeente 183 verkeersongevallen plaats, dit is meer dan in de meeste andere gemeenten in de provincie Utrecht⁸ (figuur 12). Per 10.000 inwoners waren er in hetzelfde jaar 39 slachtoffers te betreuren.

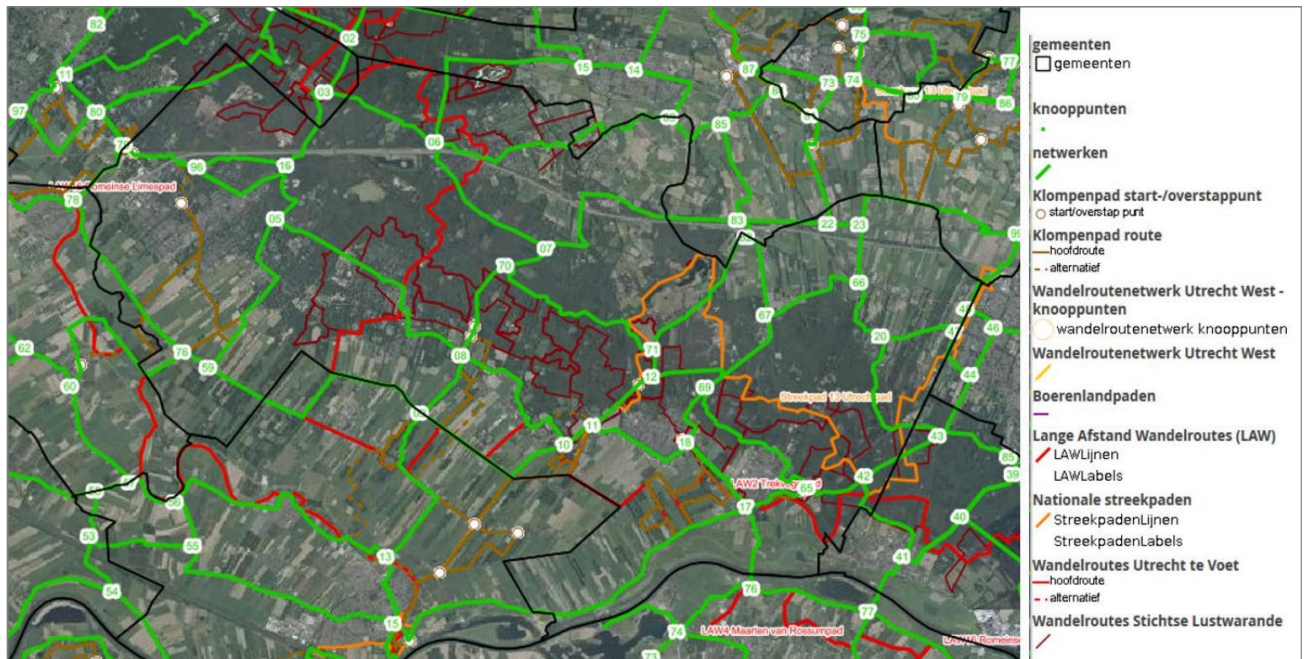
Het onderwerp verkeersveiligheid speelt ook binnen de dorpen. De snelheid van het verkeer en aansluitingen op kruisingen vormen de grootste zorg. Voor nagenoeg alle woonwijken met uitzondering in Driebergen, geldt een maximumsnelheid van 30 km/h. De woonwijken zijn over het algemeen sober ingericht als 30 km zone. De functie, inrichting en het gebruik van de weg zijn dan ook niet overal in overeenstemming met elkaar. Verkeersveiligheid kan voor een groot deel worden gecreëerd door de manier waarop de ruimte wordt geordend⁶.

Door een groeiende mobiliteit, de druk op het wegennet en het soms ontbreken van goede OV-verbindingen tussen plaatsen wordt bereikbaarheid als redelijk beoordeeld. Iets meer dan 10%

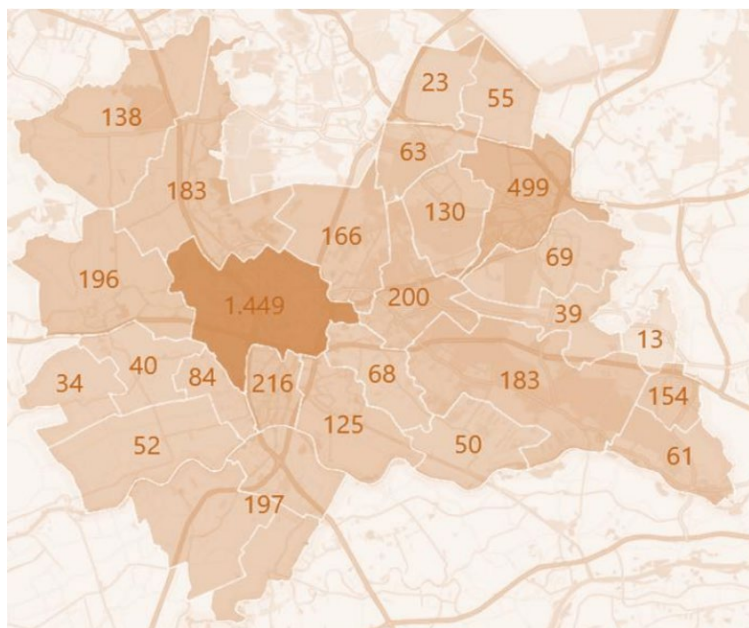
⁷ Letsels | Regionaal & Internationaal | Regionaal | Volksgezondheidszorg.info

⁸ [Verkeersongevallenregistratie Utrecht 2019 \(provincie-utrecht.nl\)](https://www.verkeersongevallenregistratie-utrecht.nl)

van de vervoersbewegingen vindt met het OV plaats. Het fietsnetwerk is daarnaast uitgebreid, maar ook versplinterd. De modal shift wordt daarom als slecht beoordeeld. In 2018 en 2019 vonden er in de gemeente meer verkeersongevallen plaats dan in de andere gemeenten binnen de provincie Utrecht. Verkeersveiligheid wordt als redelijk beoordeeld. Mobiliteit in zijn totaliteit kan als redelijk worden beoordeeld binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

Figuur B 11. Fietsroute- en wandelroutenetwerk binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug⁵.

Figuur B 12. Verkeersongevallen 2019⁸.

2.3.3 Autonome ontwikkeling

De komende jaren neemt de mobiliteitsbehoefte toe. Dit komt met name door woningbouwontwikkelingen in Utrecht en Veenendaal en doordat veel inwoners binnen de Utrechtse Heuvelrug moeten reizen voor hun werk. Zonder grootschalige uitbreiding van de auto infrastructuur is het niet mogelijk de groeiende automobilititeit te accommoderen. Dit kan echter lastig worden gerealiseerd met gemotoriseerd verkeer omdat daar geen (milieu)ruimte voor is. Daarnaast mogen mobiliteitsoplossingen bij voorkeur niet ten koste gaan van waardevolle natuurgebieden⁶. Daarentegen moet de komende jaren nog blijken of het woon-werkverkeer teruggaat naar de situatie van voor de coronapandemie of dat werkenden ook structureel vaker thuiswerken. Als meer mensen thuiswerken kan dit de ochtend- en avondspits verminderen.

De infrastructuur komt steeds verder onder druk te staan. Het leidt tot een overschrijding van de luchtkwaliteit- en geluidhinder die de leefbaarheid in de dorpen aantast. De verkeersassen zorgen nog meer dan in de huidige situatie voor een barrièrewerking voor zowel mens als dier. De gemeente moet goed bereikbaar zijn. Dit vraagt om een degelijk wegennet, goed openbaar vervoer, inzet op de fiets en een efficiënt goederenvervoer. Daarnaast moeten de verplaatsingen veilig en schoon zijn. De gemeente Utrechtse Heuvelrug wil dit bereiken door in te zetten op de volgende ontwikkelingen:

Projecten ketenmobiliteit

Concreet vindt er een verbetering plaats van knooppunt Driebergen-Zeist, samen met de regionale overheden en ProRail. Station Maarn groeit uit tot knooppunt Maarn door betere busverbindingen en de uitbreiding van (fiets)parkeervoorzieningen. Knooppunt Doorn Postkantoor wordt verbeterd. En tot slot wordt er een compleet netwerk van OV-fietsuitgiftepunten op alle knooppunten en andere strategische punten binnen de gemeente opgezet⁶.

Projecten gemotoriseerd verkeer

De verkeersassen binnen de dorpen worden dusdanig ingericht dat er sprake is van een betere doorstroming zonder dat het een aantrekkelijk alternatief wordt voor de A12. Hierbij moet worden gedacht aan het verbeteren van de verbinding N229 naar de A12 en het niet vergroten van de capaciteit op de N227 tussen Cothen en Amersfoort. Punten waar het wegennet en OV-verbindingen samenkomen (station Driebergen-Zeist) zijn belangrijke schakels. De gemeente zet daarom in op hoogfrequentie OV, onder andere op de N225. Hierdoor kan er vanuit alle dorpen langs de N225 elke 10 minuten een bus vertrekken richting station Driebergen-Zeist. Het autonetwerk komt in de autonome situatie onder druk te staan door nieuwbouwontwikkelingen in de regio⁶.

Projecten openbaar vervoer

Het station Driebergen-Zeist wordt als intercitystation behouden en de oostelijke treinverbinding vanuit Maarn wordt hersteld. Het buslijnnetwerk wordt compleet gemaakt door herschikking en uitbreiding van buslijnen (N226, N227). Daarnaast worden bushaltes voorzien van fietsenstallingen. Daarnaast is/wordt er onderzoek gedaan naar de verbetering van de betrouwbaarheid van de dienstregeling in Doorn en naar een speciale recreatiebus over de heuvelrug⁶.

Projecten fiets

Kwaliteitsverbetering van hoofdfietsroutes, bestaande fietsnetwerken (N225, rotonde Donderberg) en het realiseren van fietsvriendelijke doorsteekjes in woonwijken. Ook wordt er ingezet op het realiseren van snelfietsroute tussen Utrecht en Veenendaal en het verbeteren van stallingsmogelijkheden bij publiek aantrekkende functies. Het toepassen van fietsparkeernormen bij nieuwbouwwontwikkelingen en het verruimen van de openingstijden van de bewaakte fietsenstalling op station Driebergen-Zeist⁶.

Projecten scootmobielen

In de gemeente is sprake van vergrijzing en wonen mensen langer zelfstandig. Hierdoor neemt het gebruik van scootmobielen en andere gehandicaptenvoertuigen toe. Dit heeft dan ook invloed op het nader te ontwikkelen verkeers- en vervoerssysteem⁶.

Projecten voetganger

Voor voetganger wordt per dorp een netwerkkaart voor trottoirs ontwikkeld. Daarnaast worden de huidige trottoirs en zebrapaden beoordeeld. Tot slot komt er een naleving op het verbod om op trottoirs te parkeren⁶.

Projecten verkeersveiligheid

Om de verkeersveiligheid te verbeteren wordt doorgaand verkeer geweerd uit de verblijfsgebieden. Daarnaast wordt er ingezet op verkeerseducatie en attenderende elementen zoals snelheidsdisplays. Randon scholen, kinderdagverblijven en zorginstellingen wordt de verkeersveiligheid integraal aangepakt⁶.

Projecten openbaar vervoer

Door de coronapandemie is de capaciteit van het OV in de autonome ontwikkeling lastig in te schatten. In grote delen van 2020 en de eerste helft van 2021 is het aantal forenzen dat het OV gebruikt laag door coronamaatregelen als thuiswerken, onderwijs op afstand en het verzoek om thuis te blijven. De verwachting is dat het OV pas na 2024 weer op de normale capaciteit functioneert. Hoewel dat met grote onzekerheid te stellen is.

Vooralsnog wordt uitgegaan van de volgende ontwikkelingen:

Het station Driebergen-Zeist wordt als intercitystation behouden en de oostelijke treinverbinding vanuit Maarn wordt hersteld. Het buslijnnennetwerk wordt compleet gemaakt door herschikking en uitbreiding van buslijnen (N226, N227). Daarnaast worden bushaltes voorzien van fietsenstallingen. Ook is/wordt er onderzoek gedaan naar de verbetering van de betrouwbaarheid van de dienstregeling in Doorn en naar een speciale recreatiebus over de heuvelrug⁶.

Afgaand op het bovenstaande wordt de bereikbaarheid van de gemeente Utrechtse Heuvelrug in de autonome ontwikkeling beoordeeld als redelijk door de toenemende druk op het wegennet en de afname van het gebruik van het OV door de coronapandemie. De modal shift en de verkeersveiligheid worden ook als redelijk beoordeeld.

2.3.4 Beleidskader

2.3.4.1 Nationaal

In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI)⁹ stelt het Rijk als doel dat Nederland in 2050 een goede en betrouwbare infrastructuur kent, die deel uitmaakt van een veilig, robuust en duurzaam mobiliteitssysteem. Dit geldt voor verbindingen binnen en tussen steden en economische kerngebieden door het land, maar ook over de grens. Het Rijk streeft naar een hoogwaardig en samenhangend stedelijk, regionaal en hoofdnetwerk (weg en OV), een goed ontwikkeld netwerk voor lopen en fietsen, een soepel functionerend vaarwegennetwerk en uitstekende luchtvaartverbindingen, zowel voor goederen als personen. Het Rijk zet in op een samenhangende aanpak voor ontwikkelingen waarin onder andere het thema bereikbaarheid wordt meegenomen. Op verschillende overheidslagen moeten gebiedsgerichte afwegingen gemaakt worden. Binnen die afweging dienen de gevolgen voor het mobiliteitssysteem en de in verband daarmee te treffen maatregelen expliciet in de ruimtelijke besluitvorming te worden betrokken. Hier wordt op dit moment aan gewerkt in Bereikbaarheidsprogramma's voor Metropoolregio Utrecht (MRU), Metropoolregio Amsterdam (MRA) en Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH).

Naast de NOVI zijn er andere manieren en programma's waarmee het Rijk inzet op een verbetering van de bereikbaarheid. Zo investeert de overheid in de aanleg van snelwegen en rijks N-wegen en heeft zij het Programma Beter Benutten opgesteld, waarin meer dan 250 maatregelen op een rij worden gezet om bestaande infrastructuur slimmer te benutten. Tevens onderzoekt het Rijk, in samenwerking met andere overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties mogelijkheden van nieuwe technologieën.

2.3.4.2 Provinciaal

Provincie Utrecht

In de Omgevingsvisie Provincie Utrecht beschrijft de provincie waar zij zich de komende jaren op gaat richten¹⁰.

Bereikbaarheid

De provincie Utrecht zet zich in voor een goed bereikbare provincie. Voor 2040 heeft de provincie twee ambities op het gebied van bereikbaarheid, namelijk: "de provincie Utrecht is goed bereikbaar per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving. Dit is essentieel voor een vitale Utrechtse regio" en "alle belangrijke nieuwe en bestaande woon- en werklocaties en sociaal-recreatieve voorzieningen binnen de provincie Utrecht zijn op een ruimte-efficiënte, duurzame, gezonde en veilige manier bereikbaar".

De provincie wil hier uitvoer aan geven met een samenhangende aanpak voor diverse aspecten van bereikbaarheid waarin rijk, provincie en gemeenten een goede bereikbaarheid borgen. Kleinschalige investeringen in fiets en doorstroming OV gaan daarbij hand in hand met grote investeringen in met name knooppuntontwikkeling, een regionale OV-ring en een fietsnetwerk met

⁹ Ministerie BZK (2019) Nationale Omgevingsvisie

¹⁰ Omgevingsvisie Provincie Utrecht, 2021

stedelijke doorfietsroutes en regionale snelfietsroutes. Daarnaast wordt het programma U Ned ingezet om een duurzame groei van de mobiliteit mogelijk te maken. De provincie kan tot slot vanuit haar rol reguleren door mobiliteitstoetsen uit te voeren.

Ontwikkeling bij knooppunten

De provincie zet in op ontwikkelingen nabij knooppunten. Voor 2050 zijn hier de volgende ambities bij opgesteld: "de locaties voor wonen, werken en ontmoeten en de bereikbaarheid zijn in onderlinge samenhang, en in samenhang met andere aspecten zoals energie, klimaat, natuur en recreatie afgestemd" en "nieuwe grootschalige stedelijke ontwikkelingen zijn in de directe nabijheid van (hoogwaardig OV-) knooppunten gerealiseerd".

De provincie wil aan deze ambities uitvoer geven door te stimuleren, participeren en realiseren. Dit kan via de regionale programmering voor wonen en werken en het uitvoeringsprogramma knooppunten bij mobiliteit.

Optimalisatie van netwerken wegen, OV en fiets

Voor het thema optimalisatie van netwerken heeft de provincie de volgende ambities:

- 2040: het mobiliteitssysteem is duurzaam en veilig;
- 2050: er is een regionale OV-ring rond de stad Utrecht, met goede verbindingen richting Amersfoort, Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en het Zuiden gerealiseerd;
- 2030: alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten zijn veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets en de eerste zeven snelfietsroutes zijn gerealiseerd;
- 2050: de schaa sprong Fiets heeft plaatsgevonden en een hoogwaardig netwerk van snelfiets- en doorfietsroutes is gerealiseerd;
- 2030: het openbaar vervoer in onze provincie is zero-emissie en er is een impuls gegeven aan ander zero emissie vervoer;
- 2030: de routing van gevaarlijke stoffen in de bebouwde kom is beperkt en de toename van risico's voor mensen in de meest risicovolle zone rond stationslocaties en langs wegen wordt beperkt;
- 2050: duurzaam goederenvervoer langs corridors en via hubs.

De provincie Utrecht wil aan deze ambities uitvoer geven door: het beheer van provinciale assets als (vaar)wegen en verkeers- en vervoerssystemen, een goede landschappelijke inpassing van infrastructuur en behoud van milieunormen en door de uitwerking van zeven thematische uitvoeringsprogramma's ((water)wegen, fiets, openbaar vervoer, goederenvervoer, smart mobility, knooppunten, verkeersveiligheid)) onder het Mobiliteitsprogramma. Daarnaast is er een instructieregel over de instandhouding van OV-netwerk nabij ontwikkelingen.

2.3.5 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft haar ambities op het gebied van mobiliteit in 2010 vastgelegd in het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoerplan (GVVP). Dit beleidsdocument gaat in op het realiseren van een goede bereikbaarheid van de gemeente. Dit komt door een sterk groeiend

gebruik van gemotoriseerd vervoer onder druk te staan. Verplaatsingen moeten daarom zoveel mogelijk veilig en schoon worden. De gemeente heeft hiervoor de volgende ambitie opgesteld:

“Het gemeentelijke verkeers- en vervoerbeleid moet leiden tot een duurzaam verkeers- en vervoersysteem met een gezonde en veilige leefomgeving in een groene, bereikbare, economisch gezonde gemeente”⁶.

In het GVVP worden beleidsvoornemens en projecten benoemd die tot uitvoering moeten worden gebracht. Dit gebeurt aan de hand van vier typen projecten, namelijk:

- Grote infrastructurele projecten;
- Projecten in combinatie met onderhoud;
- Beleidsmatige projecten;
- Klachten/ onveilige situaties.

3 Gezondheid beschermen en bevorderen

In onderstaande tabel zijn de kwaliteitsniveaus samengevat van de indicatoren van het thema gezondheid beschermen en bevorderen in de huidige situatie en de autonome ontwikkeling.

Gezondheid beschermen en bevorderen

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Geluid	Redelijk	Redelijk
Luchtkwaliteit	Redelijk	Redelijk
Geur	Slecht	Redelijk
Zoönosen	Slecht	Redelijk
Externe veiligheid	Redelijk	Redelijk
Stimuleren om te bewegen	Redelijk	Goed
Sociale cohesie	Redelijk	Redelijk

3.1 Geluid

3.1.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter geluid: Aantal (ernstig) gehinderden door industrielawaai, verkeerslawaaai en railverkeerslawaaai.

Bij deze indicator binnen het thema gezondheid beschermen en bevorderen worden de effecten van geluid beoordeeld. Geluid kan van vele bronnen afkomstig zijn en kan invloed hebben op de gezondheid van de inwoners. Voor het MER wordt vooral gekeken naar geluid afkomstig van (snel)wegen, railverkeer, industrieën, maar ook toenemende nieuwe geluidsbronnen zoals airco's en warmtepompen. In het MER worden de effecten van geluid beoordeeld aan de hand van het aantal ernstig gehinderden.

3.1.2 Huidige situatie

Uit gegevens van de Omgevingsdienst Regio Utrecht blijkt dat met name rondom de Rijks- en spoorwegen sprake is van geluidbelasting vanwege verkeerslawaaai. Op het hoofdspoor is volgens de Wet geluidhinder¹¹ de voorkeurswaarde 55 dB en de maximaal toelaatbare waarde 70 dB. De spoorverbinding Utrecht-Arnhem loopt in de gemeente Utrechtse Heuvelrug langs of door de dorpen Driebergen-Rijsenburg, Maarn en Maasbergen. Op figuur 13 is te zien dat direct langs het spoor de wettelijk norm van 70 dB wordt overschreden. Op veel plaatsen worden woningen en gevoelige bestemmingen belast met een (te) hoge geluidswaarde. Ook op grotere afstanden van het spoor worden geluidsniveaus boven de voorkeurswaarde van 55 dB gehaald. De WHO heeft een sterke aanbeveling gedaan om geluidsniveaus voor railverkeer te reduceren tot (onder de) 54 dB overdag en 44 dB in de nacht¹². Deze waarden worden op veel plaatsen langs het spoor niet gehaald.

¹¹ [Railverkeer | Atlas Leefomgeving](#)

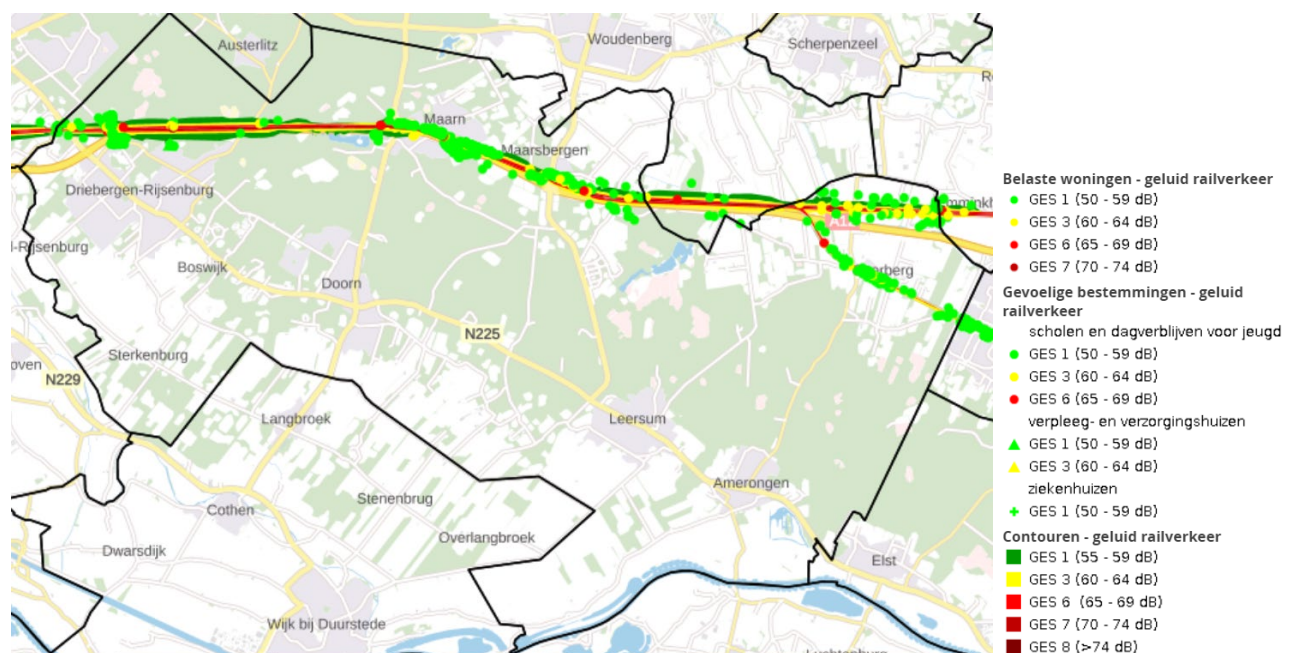
¹² [WHO-richtlijnen voor geluid.pdf \(rivm.nl\)](#)

Voor wegverkeer geldt volgens de Wet geluidhinder een voorkeurswaarde van 50 dB en een absoluut maximum van 65 dB¹³. De WHO beveelt aan het geluidsniveau langs wegen overdag te reduceren tot 53 dB en in de nacht tot 45 dB¹². Op veel plaatsen langs de A12 en op sommige plaatsen langs N-wegen is de belasting hoger dan 65 dB. Het geluid reikt daarnaast ver (figuur 14). Ook hier is sprake van een (te) hoge geluidsbelasting op huizen en andere gevoelige bestemmingen.

De geluidsoverlast van bedrijven binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug is beperkt. Alleen ten westen van Driebergen-Rijsenburg en ten oosten van Overberg (figuur 15) zijn bedrijven gelegen die een aantal woningen belasten met geluid.

Daarnaast is een grote zone in het zuidelijke deel van de gemeente aangewezen als (provinciaal) stiltegebied (figuur 16). Binnen een stiltegebied (stille kern) bedraagt het geluidsniveau (exclusief gebiedseigen geluid), gemiddeld over een etmaal, maximaal 40 dB. In een geluidsarm overgangsgebied, dat rondom een stille kern ligt is het geluidsniveau, gemiddeld over een etmaal, maximaal 45 dB¹⁴. Geluidsniveaus komen op de meeste plaatsen binnen de stiltegebieden in de gemeente Utrechtse Heuvelrug niet boven de vastgestelde niveaus.

Gezien bovenstaande is het kwaliteitsniveau voor de indicator geluid als redelijk te duiden.

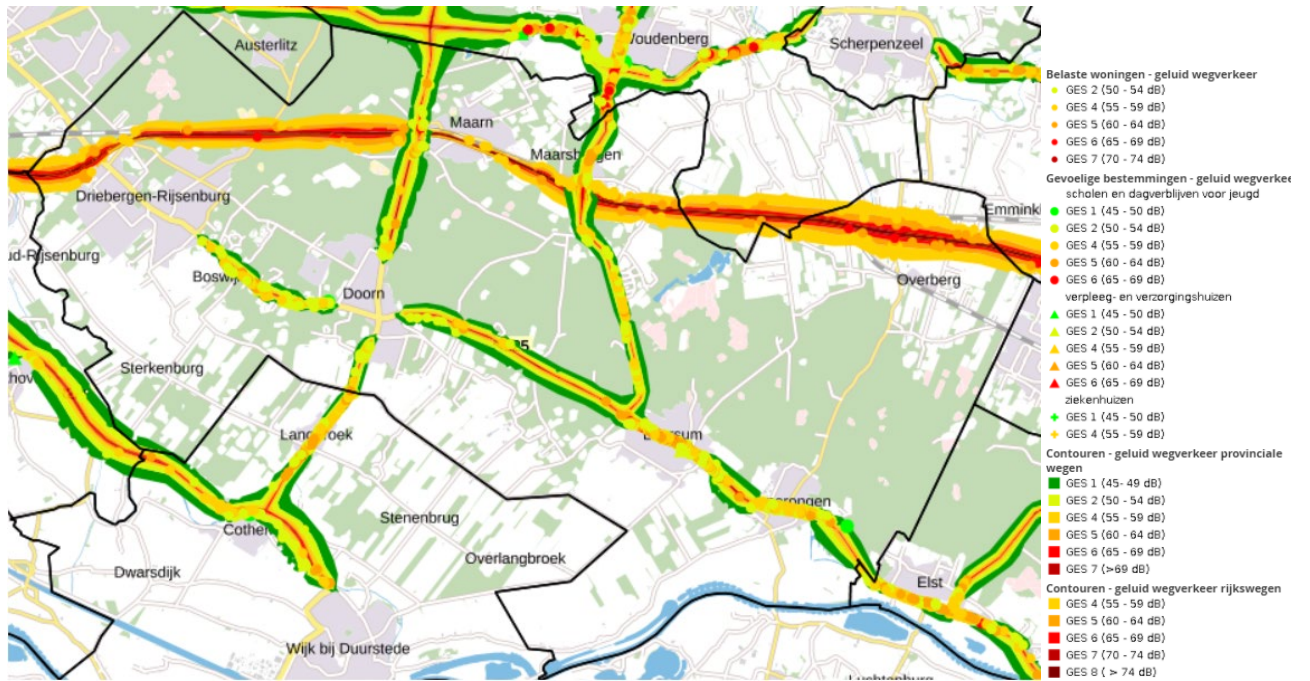

Figuur B 13. Belaste woningen, gevoelige bestemmingen en contouren geluid railverkeer¹⁵.

¹³ [Geluidwetgeving | Rijkswaterstaat](#)

¹⁴ [Stiltegebieden | provincie Utrecht \(provincie-utrecht.nl\)](#)

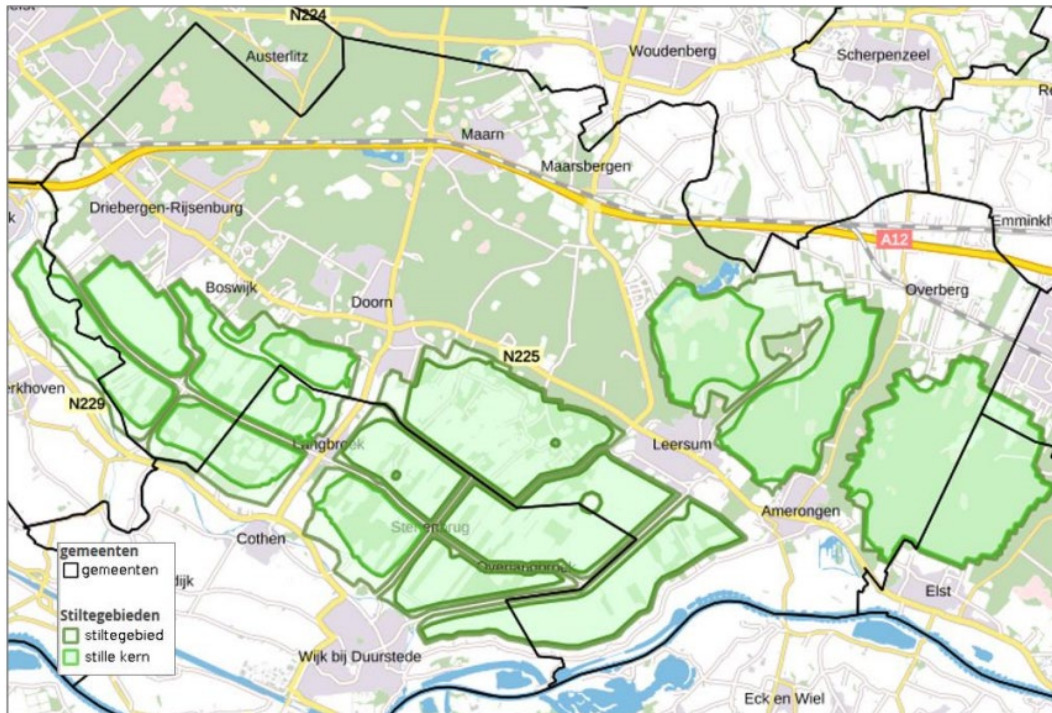
¹⁵ [Geo-Point Utrecht \(provincie-utrecht.nl\)](#)

Figuur B 14. Belaste woningen, gevoelige bestemmingen en contouren geluid railverkeer¹⁵.

Figuur B 15. Belaste woningen en contouren geluid bedrijven¹⁵.

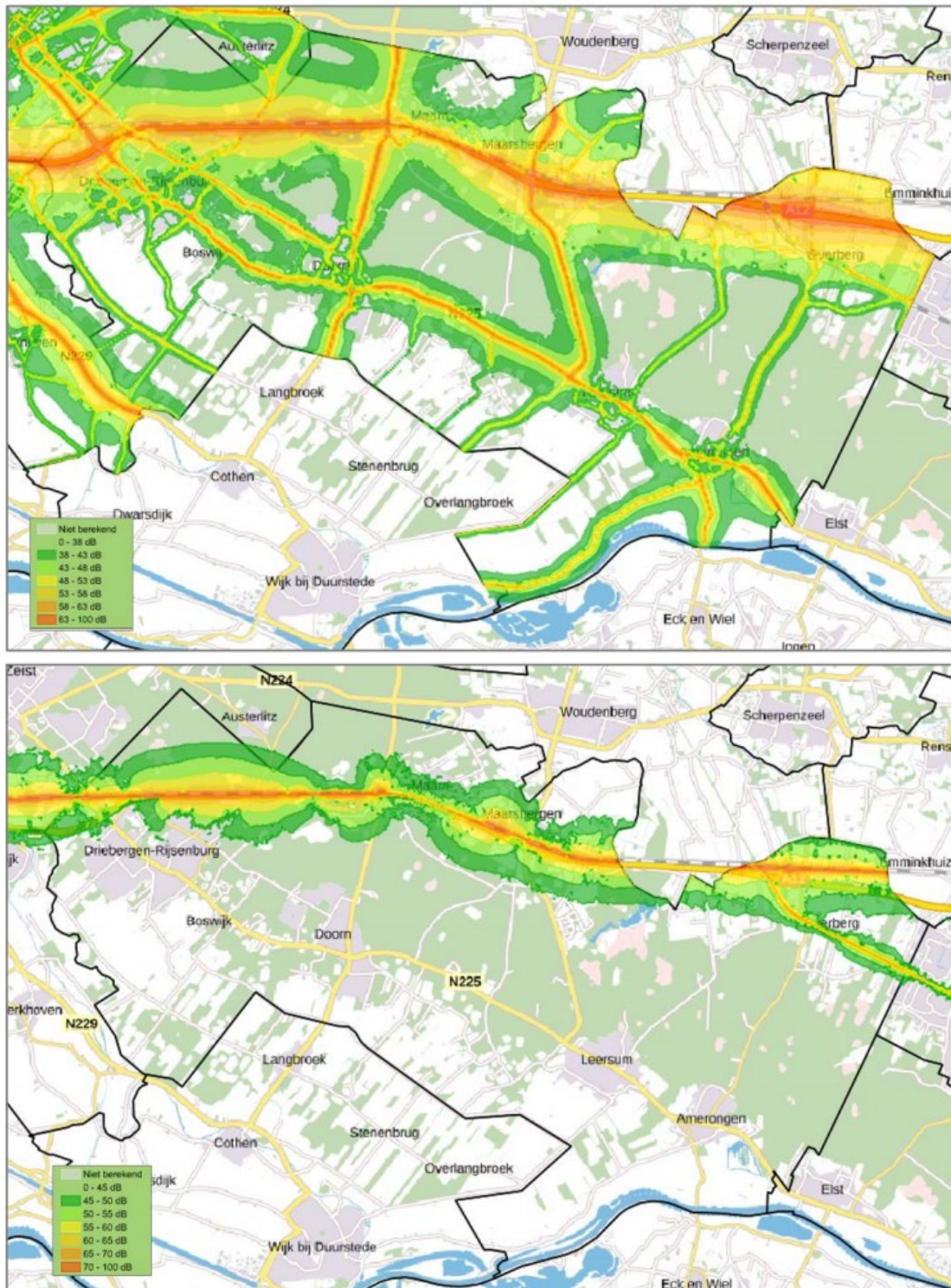
Figuur B 16. Stiltegebieden binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug⁵.

3.1.3 Autonome ontwikkeling

Toenemende drukte, onder andere door verdichting en een toename van transport, kan leiden tot een negatief effect op de geluidsbelasting. Hoewel technologische ontwikkelingen mogelijkheden bieden om het geluid van individuele bronnen te verminderen, is het onduidelijk of deze ontwikkelingen opwegen tegen de toename van geluidsbelasting. Op enkele plekken binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug is stil asfalt voorzien. De beheerkosten van dit asfalt zijn echter hoog, waardoor het op grote schaal toepassen van dit asfalt financieel niet haalbaar is. Bij hogere snelheden van voertuigen is het geluid dat banden voortbrengen ook maatgevend ten opzichte van een (elektrische) motor. Daarnaast zijn er in toenemende mate nieuwe geluidsbronnen met laagfrequent geluid zoals airco's en warmtepompen die geluidsoverlast veroorzaken in de kernen.

In figuur 17 is een prognose gegeven van de geluidscontouren van de (snel)wegen en het railverkeer in 2030. Hierop is te zien dat de geluidsoverlast afkomstig van het verkeer over het algemeen verergerd.

Op basis van deze ontwikkelingen wordt de autonome ontwikkeling van geluid per saldo beoordeeld als redelijk.

Figuur B 17. Geluidscontouren prognose 2030, wegverkeer (boven) en railverkeer (onder)⁵.

3.1.4 Beleidskader

3.1.4.1 Nationaal

Landelijk beleid is erop gericht geluidshinder zoveel mogelijk te voorkomen of te verminderen met als achterliggend doel de gezondheidseffecten te beperken. De belangrijkste regelgeving is vastgelegd in de Wet geluidshinder (Wgh), de Wet ruimtelijke ordening (Wro), de Wet milieubeheer en het Bouwbesluit. De gemeente reguleert met deze wettelijke instrumenten een deel van de geluidsproductie van weg- en railverkeer en bedrijven en het geluidsniveau in en tussen gebouwen. In Nederland zijn in de Wet Geluidshinder (WGH) de grenzen vastgesteld voor de geluidbelasting veroorzaakt door het verkeer nabij geluidgevoelige bestemmingen. De WGH is vooral gericht op het voorkomen van akoestisch ongewenste situaties bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen¹⁶.

3.1.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

In de provincie Utrecht neemt de geluidshinder toe. Het streven van de provincie Utrecht is om vanaf 2030 nieuwbouw voor geluidgevoelige bestemmingen vooral te laten plaatsvinden op locaties die voldoen aan de WHO-advieswaarden voor geluid. Dit vraagt om aandacht bij nieuwbouwplannen, bij het wijzigen van infrastructuur bedrijvigheid en het plaatsen van windmolens. Het blootstellingsniveau is hierbij van belang. Er wordt dan ook meer ingezet op preventie om de risico's voor de gezondheid aan te pakken. Hier zijn vaak aanpassingen of (ingrijpende) maatregelen voor nodig bij ruimtelijke ontwikkelingen en nieuwe OV- of weginfrastructuur, zodat het aantal ernstig gehinderden niet toeneemt.

Binnen de provincie moet de geluidsbelasting op bestaande woningen onder directe invloed van (spoor)wegen, vliegverkeer en industrie in 2040 zijn teruggebracht tot 60 Db. Momenteel bewaakt de gemeente de balans tussen groei en leefbaarheid, en tussen dynamiek en rust. Enerzijds geeft de gemeente ruimte aan economische ontwikkelingen en anderzijds zorgen zij voor een goed woon- en werkklimaat¹⁰. Een belangrijk element in deze balans is het beperken van de geluidshinder in de woon- en leefomgeving en het toestaan van geluidsproductie op minder kwetsbare plaatsen¹⁶.

3.1.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Aanvullend op de wettelijke normen is in de gemeente beleid vastgesteld om de leefbaarheid (geluidstechnisch) van de inwoners van de Utrechtse Heuvelrug ook in de bestaande situatie te kunnen garanderen. In het gemeentelijk geluidbeleid wordt vooral ingezet op de aanpak van de bron. Hoewel de hoeveelheid verkeer moeilijk is te beïnvloeden is het gemeentelijk beleid erop gericht het aandeel gemotoriseerd verkeer niet te laten toenemen. Mobiliteit binnen de gemeente mag groeien, maar vooral in de vorm van duurzame vervoerswijzen zoals de fiets en het OV. De gemeente wil daarnaast stille wegdekken toepassen op gebiedsontsluitingswegen. Hier is door de belasting stil asfalt het meeste effectief. Bij wijkontsluitingswegen moet worden beoordeeld of stille wegdekken kosteneffectief zijn. Dit hangt af van de verkeershoeveelheden en de afstanden van

¹⁶ Beleidsregel hogere waarden Wgh, gemeente Utrechtse Heuvelrug, 2008

de woningen tot de weg. Tot slot wil de gemeente LARGAS (Langzaam Rijden Gaat Sneller) invoeren om het verkeerslawaaï te verminderen. Optrekken en remmen zorgt namelijk voor meer overlast dan voertuigen met een constante snelheid¹⁶.

3.2 Luchtkwaliteit

3.2.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter luchtkwaliteit: Concentraties NO₂, PM₁₀, PM_{2,5} / aantal blootgestelden aan overschrijdingen WHO richtwaarden.

Bij deze indicator binnen het thema gezondheid beschermen en bevorderen worden de effecten van de luchtkwaliteit beoordeeld. De luchtkwaliteit wordt voornamelijk beïnvloed door het verkeer, industrieën, veehouderijen en de gebouwde omgeving. Voor het MER worden de effecten van de luchtkwaliteit beoordeeld aan de hand van de concentraties NO₂, PM₁₀, PM_{2,5} / aantal blootgestelden aan overschrijdingen WHO waarden.

3.2.2 Huidige situatie

Binnen diverse dorpen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug staat de luchtkwaliteit onder druk. Vooral langs de A12 is de luchtkwaliteit matig te noemen. Een lage luchtkwaliteit is slecht voor de volksgezondheid. De gemeentelijke invloed op de A12 is echter zeer beperkt. Met stille wegdekken en nieuwe geluidschermen bestaat de kans dat geluidhinder afneemt en de luchtkwaliteit minder aangetast wordt dan in de huidige situatie. Ondanks de toename van het verkeer zal het beter doorstromen, waardoor de totale uitstoot minder wordt. Ook wordt op termijn het wagenpark schoner. Desondanks blijft de leefbaarheid rondom de A12 beperkt. Toch geven de inwoners van Maarn, waar de A12 doorheen loopt, aan tevreden te zijn over de leefomgeving. Dit is waarschijnlijk te wijten aan de kwaliteit van de woningen en de inrichting van de openbare ruimte. Alhoewel de luchtkwaliteit ter plaatse van Maarn beperkt is, worden de inwoners niet blootgesteld aan concentraties fijnstof boven de wettelijke jaargemiddelde grenswaarden⁶.

Uit de monitoringtool van het NSL kan worden opgemaakt dat de veehouderij binnen de gemeente niet leidt tot overschrijding van de grenswaarden voor fijnstof die op grond van de Wet luchtkwaliteit gelden⁵.

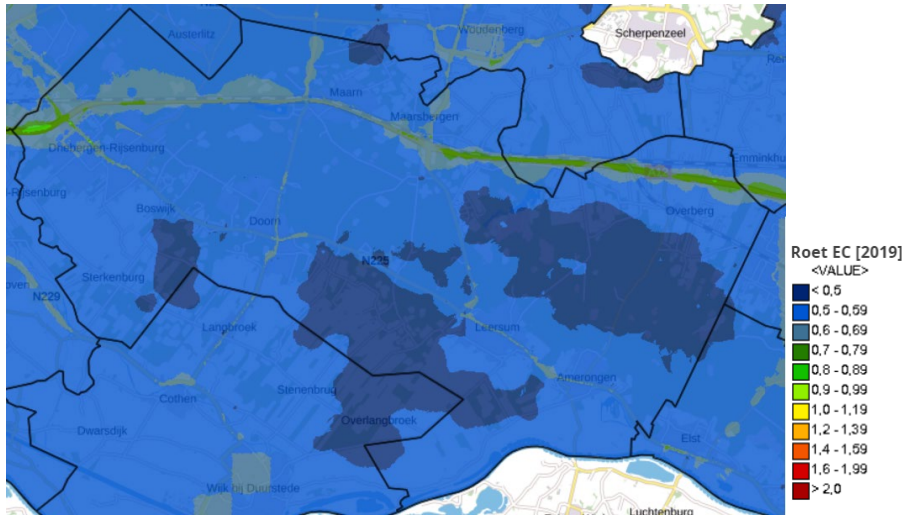
Binnen de gemeente worden ook geen overschrijdingen verwacht van de grens- en richtwaarden van de overige luchtverontreinigende stoffen. De luchtkwaliteit in de huidige situatie wordt daarom als redelijk beoordeeld⁶.

3.2.2.1 Roet

In figuur 18 is te zien dat de roetvervuiling vooral tussen Overberg en Amerongen, tussen Leersum en Doorn en tussen Boswijk en Sterkenburg hoog ligt met 0,5 microgram per kubieke meter. Momenteel zijn er voor roet geen wettelijke waarden vastgesteld¹⁷. Ook de WHO heeft voor roet nog geen advieswaarden vastgesteld¹⁸.

¹⁷ [Roet \(EC\) | Samen meten aan luchtkwaliteit](#)

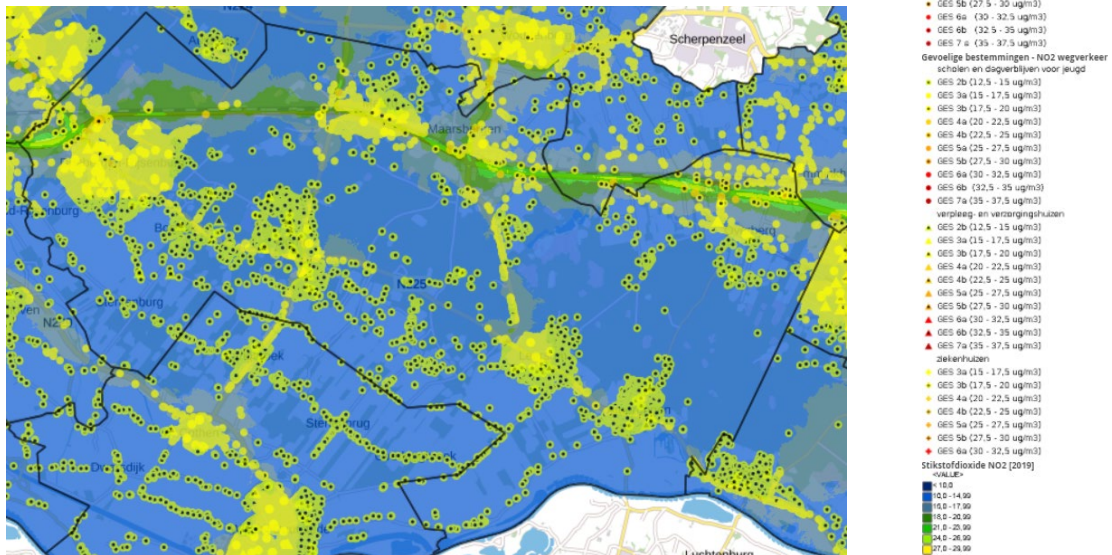
¹⁸ [Duurzame mobiliteit - CROW](#)

Figuur B 18. Roetvervuiling gemeente Utrechtse Heuvelrug¹⁵.

3.2.2.2 Stikstofdioxide

Vrijwel overal in de gemeente Utrechtse Heuvelrug ligt de jaargemiddelde concentraties van NO₂ tussen de 10 en 15 µg/m³ (figuur 19). Langs de A12 en andere wegen ligt deze waarde iets lager. De jaargemiddelde grenswaarde voor NO₂ ligt op 40 µg/m³, dit komt overeen met de WHO advieswaarde en de EU-grenswaarde¹⁹. De NO₂ waarden binnen de gemeente liggen hier dus onder. Wel zijn er in de huidige situatie al vele woningen en gevoelige bestemmingen belast met NO₂.

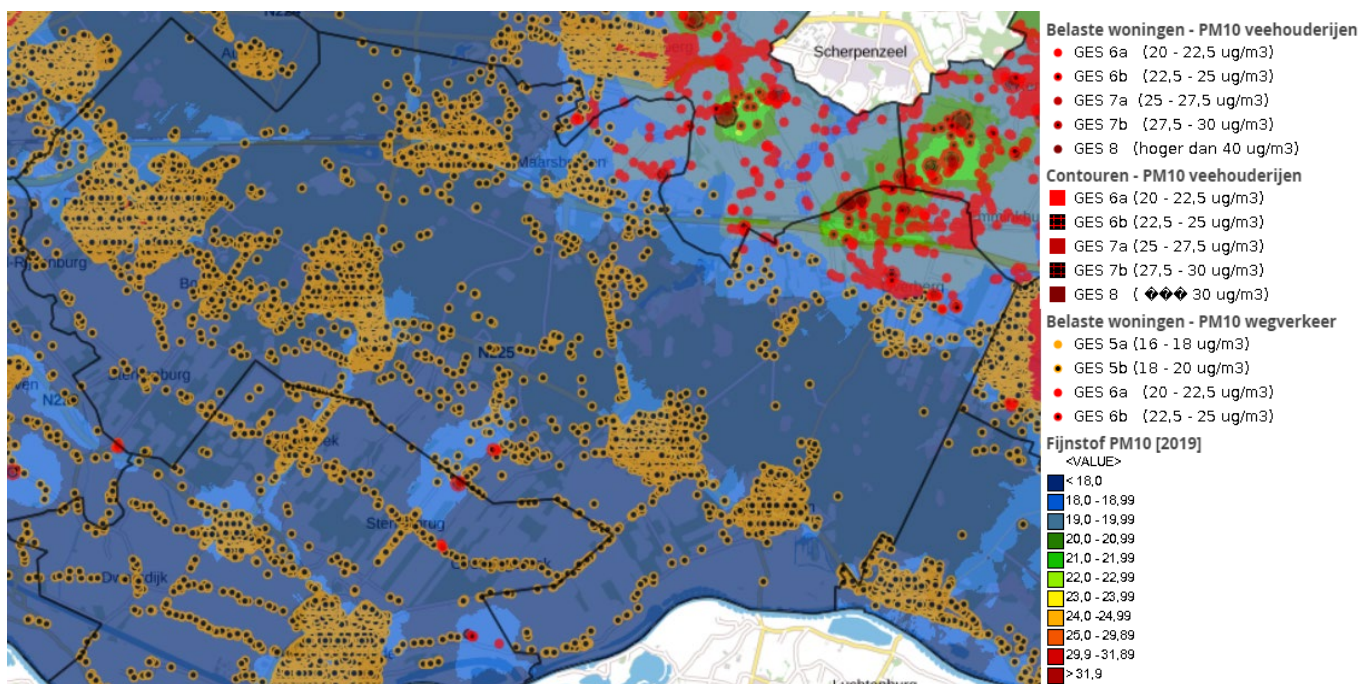

Figuur B 19. Belaste woningen en gevoelige bestemmingen met NO₂ door verkeer¹⁵.

¹⁹ [Europese wetgeving luchtverontreiniging | RIVM](#)

3.2.2.3 PM10

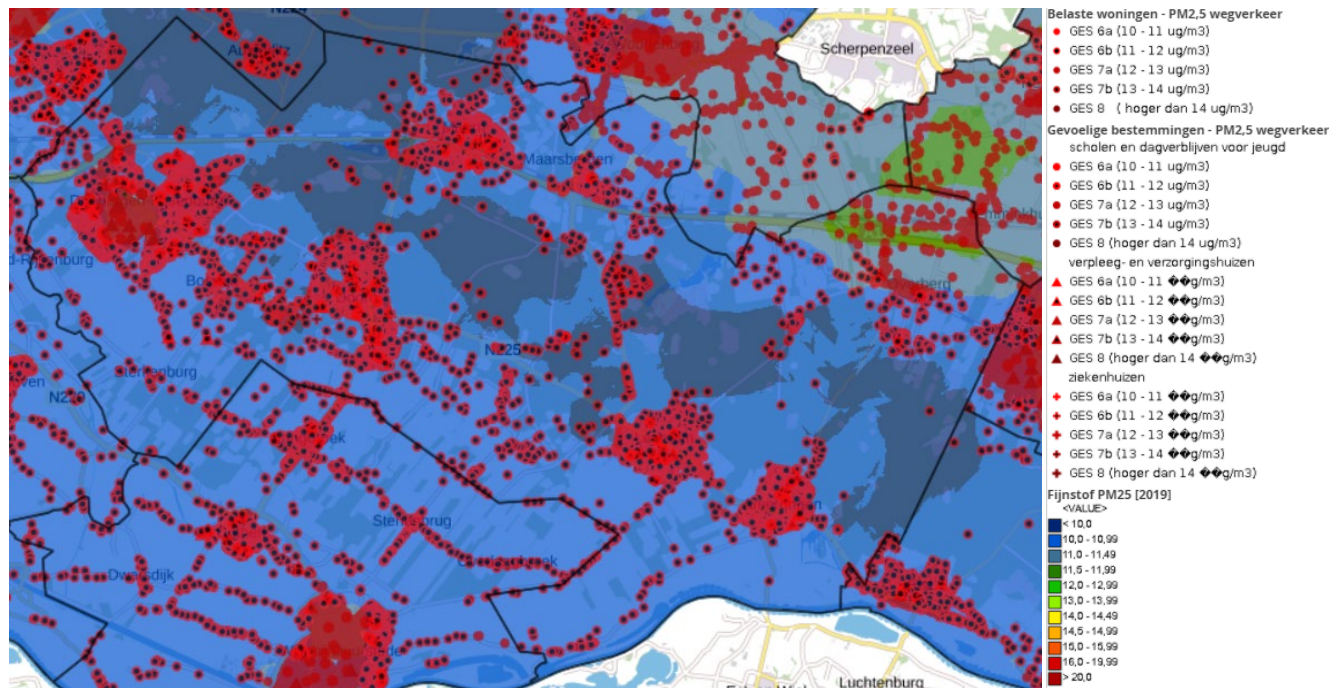
PM10 is voornamelijk afkomstig van verkeer en veehouderijen. In vrijwel de gehele gemeente liggen de jaargemiddelde concentraties PM10 beneden de 18 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (figuur 20). Op een aantal plekken wordt een jaargemiddelde concentratie van boven de 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ gehaald. De jaargemiddelde EU-grenswaarde voor PM10 ligt op 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. De jaargemiddelde WHO advieswaarde ligt op 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ¹⁹. De PM10 concentraties binnen de gemeente blijven dus onder de EU-grenswaarde, maar voldoen op sommige plekken niet aan de WHO advieswaarde. Daarnaast zijn er binnen de gemeente al relatief veel belaste woningen en gevoelige bestemmingen.

Figuur B 20. Belaste woningen en gevoelige bestemmingen met PM10 door veehouderijen en verkeer¹⁵.

3.2.2.4 PM2,5

PM2,5 is afkomstig van verkeer. In het grootste gedeelte van de gemeente ligt de jaargemiddelde concentratie PM2,5 tussen de 10 en 11 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Ter hoogte van de natuurgebieden liggen de jaargemiddelde concentraties beneden de 10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Alleen nabij Driebergen-Rijsenburg, Doorn, Leersum, Maarsbergen en in hogere mate nabij Overberg liggen de deze concentraties tot 14 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ een stuk hoger. De jaargemiddelde EU-grenswaarde ligt op 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. De jaargemiddelde WHO advieswaarde ligt op 10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ¹⁹. Aan de WHO advieswaarde wordt nu vrijwel nergens voldaan.

Figuur B 21. Belaste woningen en gevoelige bestemmingen met PM2,5 door verkeer¹⁵.

Afgaand op bovenstaande wordt de luchtkwaliteit in de huidige situatie als redelijk beoordeeld.

3.2.3 Autonome ontwikkeling

Technische innovaties die leiden tot schonere technieken en duurzame energiebronnen hebben mogelijk een positief effect op de luchtkwaliteit in de toekomst. Zo zal een toename van emissieloos wegverkeer leiden tot een verbetering. Het gebruik van duurzame energiebronnen leidt echter niet automatisch tot een verbetering. Als fossiele brandstoffen voor een groot deel door biomassa vervangen worden, blijft er sprake van uitstoot door verbranding met negatieve gevolgen voor de luchtkwaliteit. In de Regionale Energiestrategie 1.0 die op dit moment ter besluit voorligt wordt ingezet op de duurzame opwekking van energie door wind- en zonne-energie. In de RES zijn zoekgebieden opgenomen voor windmolens langs de A12 buiten het Nationaal Landschap en zijn zonnevelden mogelijk in het buitengebied, mits het goed landschappelijk wordt ingepast.

Voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug worden de WHO advieswaarden vaker leidend. Aangezien veehouderijen minder snel schoon worden dan verkeer en de advieswaarden steeds worden aangescherpt, is het vraag of hier in de toekomst aan kan worden voldaan. Momenteel wordt voor PM2,5 de WHO advieswaarde binnen de gemeente al niet overal gehaald, of liggen de concentraties precies rond de advieswaarde.

Per saldo is de verwachting dat het kwaliteitsniveau van luchtkwaliteit in de gemeente in de autonome situatie redelijk blijft.

3.2.4 Beleidskader

3.2.4.1 Nationaal

Het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) heeft als doel het verbeteren van de luchtkwaliteit in Nederland. Het doel van het NSL is te voldoen aan de Europese grenswaarden voor fijnstof (PM10) en stikstofdioxide (NO₂). Het Rijk, provincies en gemeenten zetten zich hier gezamenlijk voor in. Het NSL loopt door totdat de Omgevingswet in werking treedt.

3.2.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

In 2030 moet de luchtkwaliteit in de provincie Utrecht voldoen aan de WHO-advieswaarden. Richting 2050 streeft de provincie naar het nog verder verbeteren van de luchtkwaliteit, omdat een verdere verlaging van de concentraties van schadelijke stoffen nog steeds substantiële gezondheidswinst oplevert. De WHO scherpt naar verwachting tegen 2050 haar advieswaarden aan. Binnen de provincie Utrecht zijn vooral wegverkeer, binnenvaart, landbouw en houtrook belangrijke bronnen van luchtverontreiniging. Aangezien een veelheid aan grote en kleine bronnen in binnen- en buitenland gezamenlijk de kwaliteit van onze lucht bepaald, heeft gemeentelijk en provinciaal beleid slechts een beperkte invloed¹⁰.

Maatregelen om de luchtverontreiniging tegen te gaan kunnen worden gevonden in het gebruik van schone brandstoffen, verbeteringen aan personenauto's, schone energiebronnen, energiebesparing en het beperken van de groei van gemotoriseerde voertuigen. Lokaal kan de luchtkwaliteit worden verbeterd door de verkeersafwikkeling te wijzigen en/of de samenstelling van het verkeer te beïnvloeden. Bij huidige knelpunten wordt getracht de doorstroming te verbeteren. Het LARGAS-principe verbeterd de leefbaarheid in de kernen iets. Door de fiets en het OV aantrekkelijk te maken en gemotoriseerd verkeer beperkt te faciliteren vindt een modal shift plaats. vooral tussen en binnen dorpen kan een behoorlijke reductie van het autoverkeer worden verwacht¹⁰.

3.2.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Ten aanzien van het thema luchtkwaliteit wordt geen actief beleid gevoerd anders dan het verbeteren van de doorstroming van het verkeer en het toepassen van het LARGAS-principe⁶. Daarnaast zet de gemeente in op het niet verder laten toenemen van het autoverkeer²⁰.

²⁰ Structuurvisie 2030, gemeente Utrechtse Heuvelrug

3.3 Geur

3.3.1 Beoordelingskader

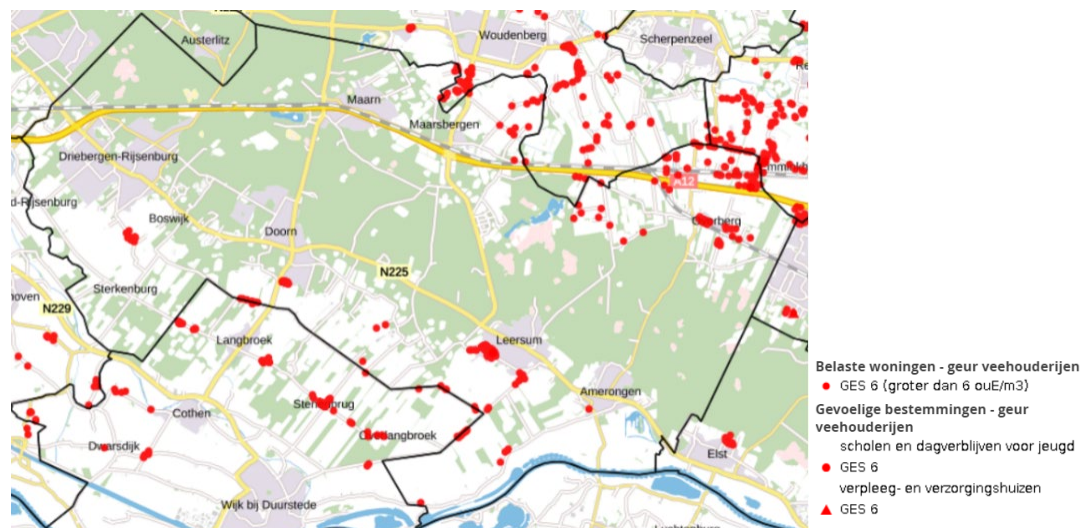
Beoordelingsparameter geur: Afstand tussen geurgevoelige bestemmingen en industrieën, veehouderijen en bedrijven.

Bij deze indicator binnen het thema gezondheid beschermen en bevorderen worden de effecten van geur beoordeeld. Geur is voornamelijk afkomstig van industrieën, veehouderijen en bedrijven. Voor de MER worden de effecten van geur beoordeeld aan de hand van de afstand tussen geurgevoelige bestemmingen en veehouderijen. Vanuit bedrijven en industrieën is geen noemenswaardige geuroverlast op woningen. Deze worden dan ook niet beschouwd.

3.3.2 Huidige situatie

Binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn verschillende locaties waar de geurbelasting op woningen groter is dan 6 ouE/m^3 , met name vanwege agrarische activiteiten. De twee opvallendste locaties zijn gelegen aan de zuidelijke rand van de kernen Leersum en Doorn. Ook rondom Overberg zijn verschillende woningen en andere geurgevoelige bestemmingen met een geurbelasting hoger dan 6 ouE/m^3 .

De gemeente Utrechtse Heuvelrug is gelegen in een concentratiegebied Oost voor geur volgens artikel 1 van de Wet geurhinder en veehouderij²¹. Dit betekent dat hier andere maximale geurbelastingen gelden dan in niet-concentratiegebied. In een concentratiegebied geldt binnen de bebouwde kom een maximale geurbelasting van $3,0 \text{ ouE/m}^3$. Buiten de bebouwde kom geldt een maximale geurbelasting van $14,0 \text{ ouE/m}^3$ ²². Onder andere nabij Leersum en Overberg wordt de maximale geurbelasting van $3,0 \text{ ouE/m}^3$ overschreden. Vanuit andere bedrijven vindt in de gemeente Utrechtse Heuvelrug geen noemenswaardige geuroverlast plaats op woningen en gevoelige bestemmingen.

Figuur B 22. Belaste woningen en gevoelige bestemmingen met geur door veehouderijen¹⁵.

²¹ [Overzicht van gemeenten in concentratiegebieden - Kenniscentrum InfoMil](#)

²² [Maximale geurbelasting dieren met geuremissiefactor - Kenniscentrum InfoMil](#)

Afgaand op het bovenstaande wordt de huidige situatie als slecht beoordeeld.

3.3.3 Autonome ontwikkeling

De agrarische sector is voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug van blijvend belang: als economische activiteit en als drager van het cultuurlandschap. Een grotere bedrijfseconomische omvang en specialisatie worden binnen de gemeente steeds moeilijker, omdat de ruimte beperkt is en de gebiedswaarden zo hoog zijn. Tegelijkertijd wil de gemeente dat normale bedrijfseconomische ontwikkeling mogelijk blijft. Het alternatief van de verbrede landbouw die zich met behoud van de agrarische functie en bestemming richt op andere bronnen van inkomsten heeft in de afgelopen jaren veel meer aandacht en kansen gekregen. Met name in het Langbroekerweteringgebied zal verbrede landbouw een steeds belangrijkere rol kunnen spelen²⁰. Als deze verbreding ook betekent dat veehouderijen geen grotere of zelfs een kleinere veestapel hebben in de toekomst, dan leidt dit ook tot minder geurbelasting.

De beperkte ruimte binnen de gemeente en de hoge gebiedswaarden zal er in de autonome ontwikkeling toe leiden dat veehouderijen in ieder geval minder snel kunnen opschalen. Daarnaast speelt de stikstofproblematiek een beperkende rol in de mogelijkheden die veehouderijen nu hebben om uit te breiden. Mogelijk zullen veehouderijen met name bij de kernen wegtrekken. Dit is echter afhankelijk van vooral landelijke wet- en regelgeving en de economische mogelijkheden die het de veehouderijen biedt. Door bovenstaande gegevens is de verwachting dat het voor de intensieve veehouderij in ieder geval moeilijker wordt om verder te groeien. In de autonome ontwikkeling wordt geur daarom als redelijk beoordeeld.

3.3.4 Beleidskader

3.3.4.1 Nationaal

Per 1 januari 2007 is de Wet geurhinder en veehouderij (Stankwet) in werking getreden. Deze wet vormt het nieuwe beoordelingskader voor geur van de veehouderij. Volgens deze Stankwet moet er net als in de oude regelgeving nog steeds een 'ruimtelijke scheiding' (afstand) zijn tussen de veehouderij en het geurgevoelig object (= omwonende). Voor de landbouw wordt daarmee nu een benadering gevolgd die vergelijkbaar is met die bij bedrijven. Voor de veehouderijen zijn er echter, in tegenstellingen tot het geurbeleid bij industrie, wel (wettelijke) geurnormen die gemeenten en provincies moeten toepassen. Gemeenten kunnen echter afwijken van de wettelijke normen binnen bepaalde grenzen. Overigens is de wet alleen gericht op geuremissie uit stallen en zijn activiteiten als het uitrijden van mest en mestopslag niet meegenomen. Er is bij deze normstelling rekening gehouden met het bestaan van landbouwconcentratiegebieden. Deze liggen vooral in Noord-Brabant en de Gelderse Vallei. In deze gebieden gelden soepelere normen dan erbuiten. Verder maakt het uit of een woning zich binnen de bebouwde kom of in het buitengebied bevindt²³.

²³ <https://www.rivm.nl/bibliotheek/digitaaldepot/geurartikel.pdf>

3.3.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

De provincie streeft ernaar om in 2040 de toename van risico's als gevolg van geurhinder te beperken. Voor geur volgt de provincie, in lijn met de Omgevingswet, het gemeentelijk beleid voor de vergunningverlening aan industriële bedrijven. De provincie ontwikkeld in overleg met de gemeenten een algemeen normenkader, bijvoorbeeld omdat er geen gemeentelijk beleid is op geur of omdat de provincie het gemeentelijk geurbeleid te soepel of te streng vindt. Hiermee wordt een uniforme aanpak voor geur gestimuleerd.

Er zijn enkele specifieke situaties waarbij sprake is van cumulatie als gevolg van geuremissies van diverse bedrijven en/of waarbij de geuremissies provincie- en/ of gemeentegrensoverschrijdend zijn. Een algemeen normenkader zal daarvoor ontoereikend zijn. Voor die situaties wil de provincie het initiatief nemen om, gezamenlijk met de andere provincies en betrokken gemeenten, te onderzoeken hoe het best vormgegeven kan worden aan een gebiedsgerichte aanpak¹⁰. De provincie zelf heeft geen specifiek geurbeleid²⁴.

3.3.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft geen beleid specifiek gericht op geur. De wet geeft de gemeente de mogelijkheid om via een verordening lokaal beleid vast te stellen voor de geurbelasting en de vaste afstanden. Dit om een gewenste ruimtelijke ontwikkeling mogelijk te maken. De noodzaak voor lokaal geurbeleid moet worden onderbouwd, waarbij in elk geval aandacht moet worden besteed aan de gewenste ruimtelijke inrichting van het gebied²³.

3.4 Zoönosen

Zoönosen zijn infectieziekten veroorzaakt door micro-organismen die kunnen overgaan van dieren op mensen. Door de verschillende griepuitbraken, de Q-koortsuitbraak van enkele jaren geleden, die samenhangt met het intensief houden van melkgeiten, en de ontdekking van resistente MRSA-bacterie in de veehouderijketen enige jaren geleden, en de mogelijke overbrenging van het coronavirus van nertsen op de mens is deze discussie de afgelopen jaren in een stroomversnelling gekomen.

3.4.1 Beoordelingskader

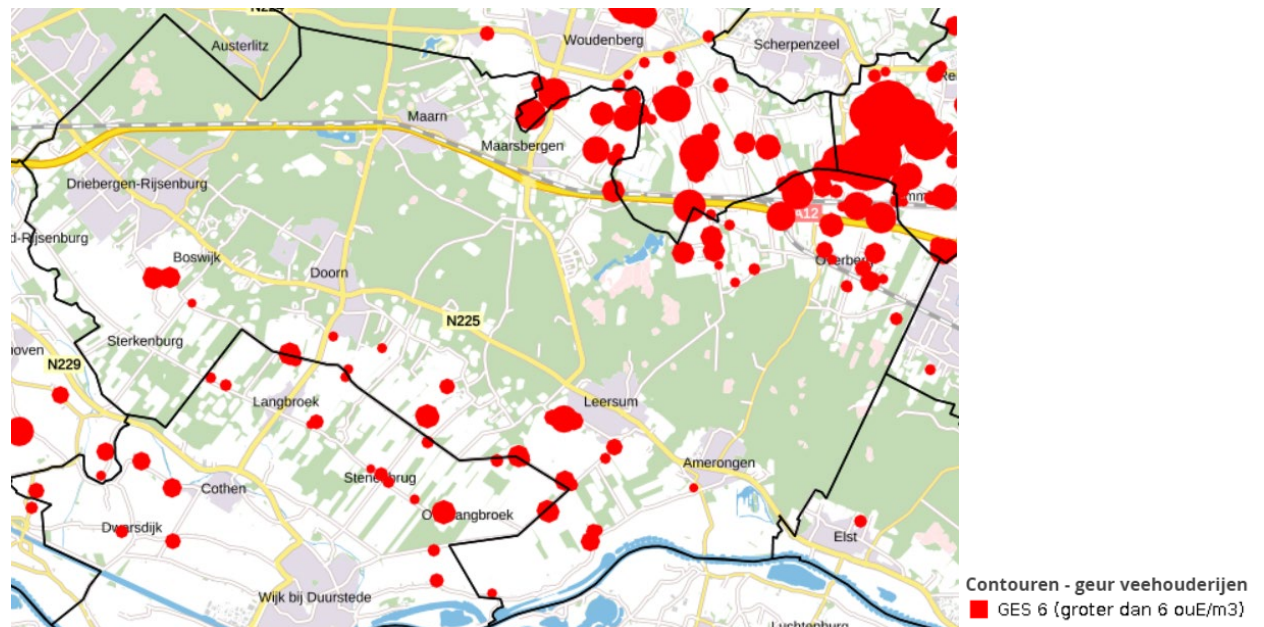
Beoordelingsparameter Zoönosen: Afstand tussen woningen (gevoelige bestemmingen) en bronnen (veehouderijen).

Bij deze indicator binnen het thema gezondheid beschermen en bevorderen worden de effecten van zoönosen beoordeeld. Zoönosen zijn infecties die van dieren op mensen kunnen worden overgedragen. Voor de MER worden de effecten van zoönosen beoordeeld aan de hand van de afstand tussen woningen en veehouderijen.

²⁴ <https://www.infomil.nl/onderwerpen/lucht-water/lucht/geur/lokaal-geurbeleid/>

3.4.2 Huidige situatie

De bedrijfsvoering van het merendeel van de (intensieve) veehouderijen is er in de huidige situatie nog niet op gericht om verspreiding van zoönosen te voorkomen. Ook bestaat er nog veel onduidelijkheid met betrekking tot de verspreidingsmechanismen en de kritische factoren die de kans op verspreiding succesvol kunnen beperken. Het is aan te raden woningen op minimaal 200 meter afstand van veehouderijen te houden. Onder andere nabij Leersum en nabij Overberg ligt de kern van de bebouwing binnen een straal van 200 meter van veehouderijen. De meest ideale situatie is een afstand tussen woningen en veehouderijen 2 kilometer. Binnen een straal van 2 kilometer liggen niet alleen meerdere kernen binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug, maar ook Woudenberg en Veenendaal in de buurgemeentes binnen de 'zoönose-contouren'. De huidige situatie wordt daarom als slecht beoordeeld.

Figuur B 23. Contouren geur bedrijven en veehouderijen¹⁵.

3.4.3 Autonome ontwikkeling

Er is veel dynamiek in de agrarische sector door verschillende ontwikkelingen. Aan de ene kant neemt het oppervlakte van de landbouwsector mogelijk af door uitbreiding van de gebouwde omgeving en meer ruimte voor natuur. Daarnaast is de verwachting dat een groot deel van de agrariërs noodgedwongen zal moeten stoppen door een gebrek aan opvolging. Dat betekent dat veel van de mogelijke bronnen van zoönosen zullen verdwijnen en de afstand tussen de bedrijven toe zal nemen. In de gemeente Utrechtse Heuvelrug neemt het aantal bedrijven vooral rond de dorpen af. Het is echter niet met zekerheid te zeggen of het oppervlak aan veehouderijen in totaliteit afneemt. Door andere activiteiten op veehouderijen (recreatie, toerisme) kan de kans op zoönosen weer toenemen, doordat meer mensen op boerderijen komen.

De verwachting dat er steeds meer aandacht komt voor zoönosen door eerder de Q-koorts en recenter de mogelijke overbrenging van het coronavirus van dieren op mensen. Dit moet echter nog leiden tot gerichte maatregelen om zoönosen te voorkomen.

Als bedrijven vergroten met hun veestapel dan is dat in potentie is dat een risicofactor: hoe meer dieren er op een korte afstand bij elkaar zijn, des te groter het risico op een uitbraak. Echter, een eventuele schaalvergroting gaat ook samen met een vermindering van het aantal dierbewegingen, vooral omdat er op een moderne veehouderij, steeds vaker sprake is van een zo lang mogelijke keten binnen hetzelfde bedrijf. Daardoor wordt het risico van de introductie van ziektekiemen uit andere bedrijven sterk terug gebracht.

Ook kunnen van bedrijven die zich niet ontwikkelen geen investeringen worden verwacht die zijn gericht op het tegengaan van de verspreiding van zoönosen of andere ziektekiemen. Bij het bouwen van nieuwe stallen is er ruimte voor proces-geïntegreerde maatregelen die de kans op verspreiding kunnen verkleinen. Vanwege het grote interne belang om uitbraken te voorkomen is het te verwachten dat, ook zonder regelgeving, moderne bedrijfssystemen de kans op een uitbraak zo ver als mogelijk zullen terugdringen.

Het is dus de verwachting dat door de dynamiek in de sector het aantal bronnen af zal nemen, er kan weliswaar sprake zijn van een zekere schaalvergroting op een aantal groeiende bedrijven, maar dat de moderne bedrijfsvoering er zoveel mogelijk op gericht is om het risico van uitbraken te voorkomen.

Het kwaliteitsniveau in de autonome ontwikkeling zal naar verwachting verbeteren ten opzichte van de huidige situatie en is derhalve redelijk te noemen.

3.4.4 Beleidskader

3.4.4.1 Nationaal

De huidige Nederlandse geïntegreerde humaan-veterinaire risicostructuur, kortweg de zoönosenstructuur, functioneert sinds 2011. De structuur richt zich op signalering, beoordeling en bestrijding van zoönosen en is voortdurend actief, juist ook wanneer er geen sprake is van een dreiging. De zoönosenstructuur borgt goede samenwerking tussen de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Bij zoönosen ligt de bestuurlijke verantwoordelijkheid bij de minister van VWS. De ministeries besluiten gezamenlijk over maatregelen vanuit hun eigen verantwoordelijkheid voor het beleidsterrein en de vigerende wetgeving. Bij VWS is dit de Wet publieke gezondheid (Wpg) en voor LNV de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd). Binnen de zoönosenstructuur is het zogenaamde Signaleringsoverleg Zoönosen (SO-Z) ingericht. De samenstelling van het SO-Z bestaat uit RIVM, Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD), Gezondheidsdienst voor Dieren (GD), Wageningen Bioveterinary Research (WBVR), Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht (FD), Dutch Wildlife Health Center (DWHC) en Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). Samen met de veehouderijsectoren is een monitoringssystematiek ingericht, om dierziekten, waaronder zoönosen, in de veehouderij snel te ontdekken. Zo kunnen indien nodig snel de benodigde bestrijdingsmaatregelen genomen worden²⁵.

²⁵ [kamerbrief-over-informereren-zoonosenbeleid-waaronder-instelling-expertgroep.pdf](#)

3.4.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

Landbouwgebieden zijn onderdeel van de Utrechtse Trots. Landbouw beslaat dan ook een groot deel van het grondgebied in de provincie in gebruik en is daarnaast ook een belangrijke beheerder van het landschap. Er blijft zeker ruimte voor landbouw, maar er is wel een transitie nodig. Het is niet langer mogelijk om omgevingsfactoren aan te passen voor het behalen van een maximale productie. De verhouding tussen productie en omgeving moet geoptimaliseerd worden. Een economisch rendabele kringlooplandbouw biedt hier uitkomst. Er komt veel af op de agrarische bedrijven. Veranderend Europees landbouwbeleid, stikstofemissies, het verminderen van CO₂, circulariteit en de energietransitie vragen om wijzigingen in de bedrijfsvoering. De landbouw draagt zodoende positief bij de gezondheid van mens en natuur¹⁰.

In de herijkte Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2013 -2028 uit 2016 staat dat nieuwvestiging van veehouderijen niet is toegestaan. Bij ontwikkeling van grote grondgebonden bedrijven worden daarnaast aanvullende eisen gesteld op het gebied van dierwelzijn, milieu en volksgezondheid. Ook wordt de maximale bouwblok omvang voor niet-grondgebonden veehouderijen voor de gehele provincie op 1,5 ha gesteld, uitbreiding onder voorwaarden tot 2,5 ha is voor die bedrijven dan niet meer mogelijk²⁶.

3.4.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Er wordt op gemeentelijk niveau ingezet op een landbouwtransitie met minder negatieve en meer positieve effecten op de gezondheid. Agrarische activiteiten in het buitengebied worden gezien als een belangrijk onderdeel van de samenleving. Er is op gemeentelijk niveau geen apart beleid gericht op het verminderen of voorkomen van zoönosen. Gezondheidsrisico's voor omwonenden worden wel door de gemeente beoordeeld in een omgevingsvergunning procedure (Wabo). Hierin wordt onder andere getoetst op luchtkwaliteit en externe veiligheid²⁷.

3.5 Externe veiligheid

3.5.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter externe veiligheid: Aantal potentiële slachtoffers.

Bij deze indicator binnen het thema gezondheid beschermen en bevorderen worden de effecten van externe veiligheid beoordeeld. Externe veiligheid gaat over de risico's voor mens en milieu bij gebruik, vervoer en opslag van gevaarlijke stoffen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een plaatsgebonden risico (PR) en een groepsrisico (GR). Voor het MER worden de effecten van externe veiligheid beoordeeld aan de hand van het aantal potentiële slachtoffers.

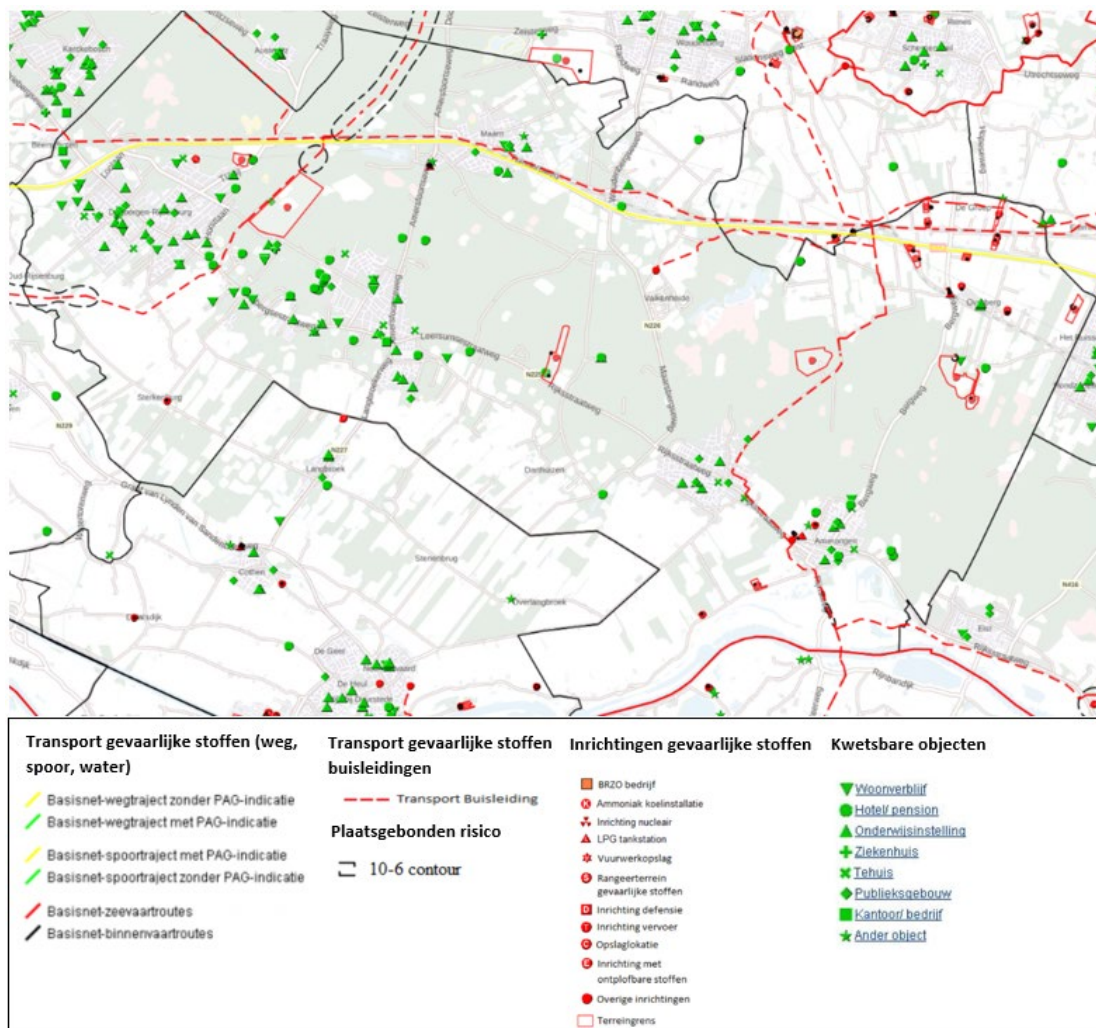
3.5.2 Huidige situatie

Het huidige ruimtegebruik en nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen leveren veiligheidsvraagstukken op in relatie tot de opslag, het bewerken, het verwerken en het transporteren van gevaarlijke

²⁶ [prs_2013-2028_herijking_2016.pdf \(provincie-utrecht.nl\)](#)

²⁷ [089-20161206-Beantwoordingsbrief-betreffende-de-toename-van-geitenhouderijen-ingediend-door-de-PvdD.pdf \(provincie-utrecht.nl\)](#)

stoffen. Binnen de gemeente zijn verschillende inrichtingen met gevaarlijke stoffen aanwezig (figuur 24). Sommige inrichtingen hebben een 10-6 contour. Daarnaast zijn er vele kwetsbare objecten. Soms liggen kwetsbare objecten vlak naast of tegen inrichtingen met gevaarlijke stoffen of transportroutes en buisleidingen waarover of doorheen gevaarlijke stoffen worden vervoerd binnen de gemeentegrenzen. Door verdichting en een toename van het verkeer kan de kans op ongelukken toenemen. De huidige situatie wordt daarom als redelijk beoordeeld.

Figuur B 24. Inrichtingen met en transport van gevaarlijke stoffen in relatie tot kwetsbare objecten¹⁵.

3.5.3 Autonome ontwikkeling

Het is onwaarschijnlijk dat de kans dat ongevallen zich voordoen significant zal toenemen. Het aantal potentiële slachtoffers kan echter wel toenemen door de toenemende bevolkingsdichtheid en verdichting. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met nieuwe vormen van externe veiligheid, zoals autonoom rijden en duurzame energietoepassingen. Zo kan autonoom rijden leiden tot gevaarlijke situaties wanneer de bestuurder zijn aandacht verliest. Bij zonnepanelen en de batterijen van elektrische auto's bestaat een kans op brandgevaar.

De autonome ontwikkeling wordt daarom als redelijk beoordeeld.

3.5.4 Beleidskader

3.5.4.1 Nationaal

Om risico's in beeld te brengen is de risicokaart opgesteld, dit is een wettelijke verplichting op basis van de Wet veiligheidsregio's en Wet milieubeheer. Diverse overheden dragen verantwoordelijkheid voor de kaart:

- Het ministerie Justitie en Veiligheid voor adequate wet- en regelgeving;
- Het ministerie Infrastructuur en Waterstaat als eigenaar van het Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen (RRGS);
- De provincies voor het maken en beschikbaar stellen van de Risicokaart;
- De gemeenten (en provincies, waterschappen en Rijk) voor het aanleveren van gegevens.

3.5.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

In de woon-, werk- en leefgebieden bevordert de provincie de gezondheid. Zo zet de provincie zich ook in voor geen toename van externe veiligheidsrisico's.

De provincie heeft wettelijke/ (boven)regionale taken op het gebied van waterveiligheid, externe veiligheid en verkeersveiligheid op en rond de provinciale infrastructuur.

Bij veiligheid gaat het om externe veiligheid vanwege opslag, be- en verwerken en transport van gevaarlijke stoffen, veiligheid vanwege ontwikkelingen zoals energietransitie en klimaatverandering en verkeersveiligheid. Veiligheid heeft te maken met de inrichting van de omgeving en neemt vaak ook letterlijk ruimte in²⁰.

Beperken van externe veiligheidsrisico's

Het huidige ruimtegebruik en nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen daarin levert veiligheidsvraagstukken op in relatie tot de opslag, het bewerken, verwerken en het transport van gevaarlijke stoffen. De provincie werkt op verschillende manieren aan een veilige leefomgeving en het beperken van externe veiligheidsrisico's samen met gemeenten, omgevingsdiensten en de veiligheidsregio. Samenwerking vindt plaats op basis van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma externe veiligheid 2015-2020. De provincie streeft bij inrichtingen en transport, waar mogelijk naar verlaging van bestaande externe veiligheidsrisico's²⁰.

Bij het gebruik van nieuwe energietoepassingen gaat het bijvoorbeeld om de inzet van LNG (vloeibaar gas), waterstof en het gebruik van een buurtbatterij. Het is belangrijk dat provincie en gemeenten als bevoegd gezag de Veiligheidsregio Utrecht vroegtijdig om advies vragen bij nieuwe risico's. Als daar aanleiding voor is zal de provincie locatiebeleid ontwikkelen voor nieuwe risicobronnen en regels vaststellen, waarbij aangegeven wordt waar ontwikkelingen mogelijk zijn. In veel gevallen kunnen met maatregelen de risico's beperkt worden. Door klimaatverandering kunnen vitale en kwetsbare functies een groter risico lopen op uitval. Samen met Rijk, veiligheidsregio en andere partners brengen wij de risico's in beeld en onderzoeken wij maatregelen²⁰.

3.5.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft geen beleid op het thema externe veiligheid.

3.6 Stimuleren om te bewegen

3.6.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter stimuleren om te bewegen: Mogelijkheden om te bewegen en sporten.

Bij deze indicator binnen het thema gezondheid beschermen en bevorderen worden de effecten van stimuleren om te bewegen beoordeeld. Stimuleren om te bewegen gaat over het sport- en beweeggedrag van de inwoners van de Utrechtse Heuvelrug. Voor het MER worden de effecten van stimuleren om te bewegen beoordeeld aan de mogelijkheden om te bewegen en te sporen.

3.6.2 Huidige situatie

De afgelopen jaren zijn er in de gemeente Utrechtse Heuvelrug stappen in de goede richting gezet om bewegen te stimuleren. De nota Sport in Beeld uit 2008 vormt hier de basis voor. Het op niveau brengen van de sportinfrastructuur werd genoemd als speerpunt, evenals de harmonisatie van de tarieven en subsidies en duidelijke afspraken in gebruikersovereenkomsten. Het jaarlijkse onderhoudsbudget werd structureel verhoogd en de veldcapaciteit werd verruimd. In 2012 is het beleid geëvalueerd. Hieruit is gebleken dat er veel is bereikt. Nieuwbouw en renovatie heeft een kwaliteitsimpuls gegeven aan de sportfaciliteiten.

Het sport- en beweeggedrag van de inwoners van de Utrechtse Heuvelrug staat onder invloed van diverse sociale, demografische en culturele factoren. Zo sporten ouderen minder in clubverband, maar fietsen, klussen en tuinieren wel meer in vergelijking met kinderen en volwassenen. Ook inwoners met een niet Westerse achtergrond sporten minder en zijn minder vaak lid van een sportvereniging. De afgelopen jaren is er bezuinigd op de uitgaven aan sport. Ook vanuit het bedrijfsleven is de sponsoring teruggelopen. Daarnaast ondervinden traditionele sportaanbieders concurrentie van commerciële partijen die activiteiten aanbieden zoals hardloopevenementen en bootcampevents. Daarnaast besteed een groeiend deel van de inwoners zijn of haar tijd aan (social)media. Tijdens de coronapandemie is het gemiddelde gewicht van de Nederlander toegenomen, omdat tijdenlang binnen sporten en sporten in groepen niet was toegestaan. Tegelijkertijd zijn meer mensen gaan hardlopen, fietsen en wandelen, omdat andere activiteiten zoals bezoek aan musea, winkels, pretparken en horeca niet mogelijk waren.

Tot slot zijn mensen de afgelopen jaren ook steeds vaker anders- of ongeorganiseerd gaan sporten. De helft van de Nederlanders sport individueel, veertig procent in georganiseerd groepsverband en een derde is lid van een vereniging. Zo zijn mensen vaker gaan hardlopen, wielrennen of fitnesssen. De huidige situatie wordt daarom als redelijk beoordeeld²⁸.

3.6.3 Autonome ontwikkeling

De gemeente wil de inrichting van de leefomgeving zodanig vormgeven dat deze uitnodigt om te bewegen. De bereikbaarheid van woon- en werklocaties en van natuur- en recreatiegebieden te voet, met de fiets of met het OV speelt hierin een belangrijke rol. Het mengen van functies kan leiden tot kortere afstanden tussen wonen, werken en voorzieningen. Dit leidt over het algemeen tot meer bewegen. Door onder andere de aanleg van snelfietsroutes en investeringen in de fietsinfrastructuur wil de gemeente gezond gedrag stimuleren.

Daarnaast is er aandacht voor groenperken in de straat. Meer groen biedt gelegenheid om te spelen, te sporten en om te lopen. Daarnaast heeft het een positieve werking op de geestelijke gezondheid van mensen. In de gemeente Utrechtse Heuvelrug geldt daarom in ieder geval het uitgangspunt dat gezonde bomen blijven staan. De gemeente zet zich in om voldoende, kwalitatief hoogwaardig en groenblauwe ruimte te realiseren die voor iedereen toegankelijk is. Hierdoor wordt prioriteit gegeven aan lopen en fietsen.

Door de toename van het aantal woningen en een toenemende stroom van recreanten uit de omgeving wordt er echter ook veel druk op de recreatiegebieden gelegd. Hierdoor kunnen bepaalde natuurwaarden en kwaliteiten van gebieden onder druk komen te staan.

Door een verdere vergrijzing van de bevolking kan het lastiger worden om sportverenigingen overeind te houden.

De autonome ontwikkeling wordt per saldo als goed beoordeeld.

3.6.4 Beleidskader

3.6.4.1 Nationaal

Het ontbreekt aan nationaal beleid gericht op gezondheidsbevordering. Er zijn wel verschillende campagnes zoals 'De gezonde wijk- en regio aanpak' en het 'Nationaal sportakkoord'.

3.6.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

Het Utrechtse provinciebestuur wil sport- en beweegmogelijkheden verder aanvullen en ondersteunen. Het uiteindelijke doel is om een uitnodigende buitenruimte te creëren die aanzet tot bewegen en gelijktijdig bijdraagt aan duurzaamheidsdoelstellingen. In het Beleidskader Sport staat ook de ambitie om de deelname onder groepen die nu gemiddeld minder vaak sporten en bewegen, zoals mensen met een lager inkomen of mensen met een beperking, te verhogen. Het

²⁸ Nota Sport & Ruimte 2018 – 2022, gemeente Utrechtse Heuvelrug, 2018

beleidskader en de financiering ervan moet nog worden goedgekeurd door de Provinciale Staten²⁹.

Momenteel is de Omgevingsvisie van provincie opgenomen dat gezondheid en beweging moet worden bevorderd door in te zetten op de fiets, waarmee tegelijkertijd een bereikbaarheidsvraagstuk wordt bijgedragen. Tussen een aantal woon-, werk-, en leefgebieden wordt daarom een regionaal netwerk van (snel)fietsroutes aangelegd²⁰.

Een gezonde en veilige samenleving bevordert de fysieke leefomgeving en de gezondheid van inwoners. Door met beleid bij te dragen aan de beweegvriendelijkheid van de fysieke leefomgeving, wordt ook de gezondheid van de inwoners bevordert²⁰.

3.6.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

De gemeente heeft de Nota Sport & Ruimte 2018-2022²⁸ opgesteld. In deze nota zet de gemeente in op buitensport, binnensport en zwembaden. Voor alle drie de onderdelen worden verschillende uitgangspunten benoemd. Hieronder worden per onderdeel twee van deze uitgangspunten benoemd ter illustratie.

Buitensport:

- Buitensportaccommodaties worden multifunctioneel gebruikt. Er wordt gestreefd naar een optimale sportieve en maatschappelijke benutting door zowel sportverenigingen, onderwijsinstellingen als ook inwoners uit de buurt;
- Buitensportaccommodaties voldoen aan NOC*NSF/VSG-capaciteits- en kwaliteitsnormen en NEN-conditienormen. De gemeente behoudt het recht om hier gemotiveerd van af te wijken.

Binnensport:

- Multifunctioneel gebruik van binnensportaccommodaties door sport en onderwijs vormt een harde voorwaarde. Bij voorkeur vervullen binnensportaccommodaties tevens een wijk/buurt functie;
- Vanuit elke dorpskern zijn (tenminste kleine) binnensportaccommodaties goed bereikbaar.

Zwembaden:

- Zwembaden worden multifunctioneel gebruikt. Er wordt gestreefd naar een optimale maatschappelijke (specifieke doelgroepen en recreatief), sportieve en eventueel onderwijskundige benutting;
- Zwembaden en –voorzieningen zijn goed bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar ook voor mensen met een beperking.

²⁹ [Provincie Utrecht wil sport en bewegen verder stimuleren | provincie Utrecht \(provincie-utrecht.nl\)](https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/sport-en-bewegen)

3.7 Sociale voorzieningen

3.7.1 Beoordelingskader

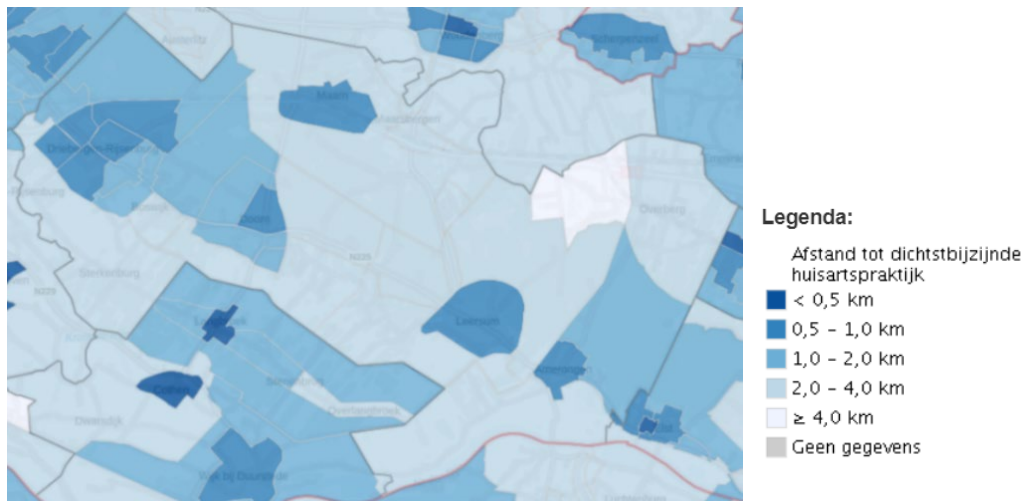
Beoordelingsparameter sociale voorzieningen: Nabijheid sociale voorzieningen (bibliotheek, scholen, multifunctionele centra, buurt/wijkcentrum, openbaar zwembad).

Bij deze indicator binnen het thema gezondheid beschermen en bevorderen worden de effecten van sociale voorzieningen beoordeeld. Sociale cohesie is de brede sociale structuur binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug en wordt in stand gehouden door vele voorzieningen, van winkels tot de toegang tot zorg. Voor het MER worden de effecten beoordeeld aan de hand van de nabijheid van sociale voorzieningen. Dit gaat om sociale voorzieningen zoals bibliotheken, scholen, multifunctionele centra, buurt/wijkcentrum en openbaar zwembad.

3.7.2 Huidige situatie

Door decentralisaties in het sociale domein is deze onder druk komen te staan. Individualisering is een maatschappelijk trend die al een langere tijd is ingezet. Voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug is het daarnaast steeds moeilijker om alle voorzieningen in de dorpen in stand te kunnen houden. De gemeente stelt dat inzet van inwoners dan ook nodig is om een goede sociale structuur in stand te houden in de dorpen en verder vorm te geven.

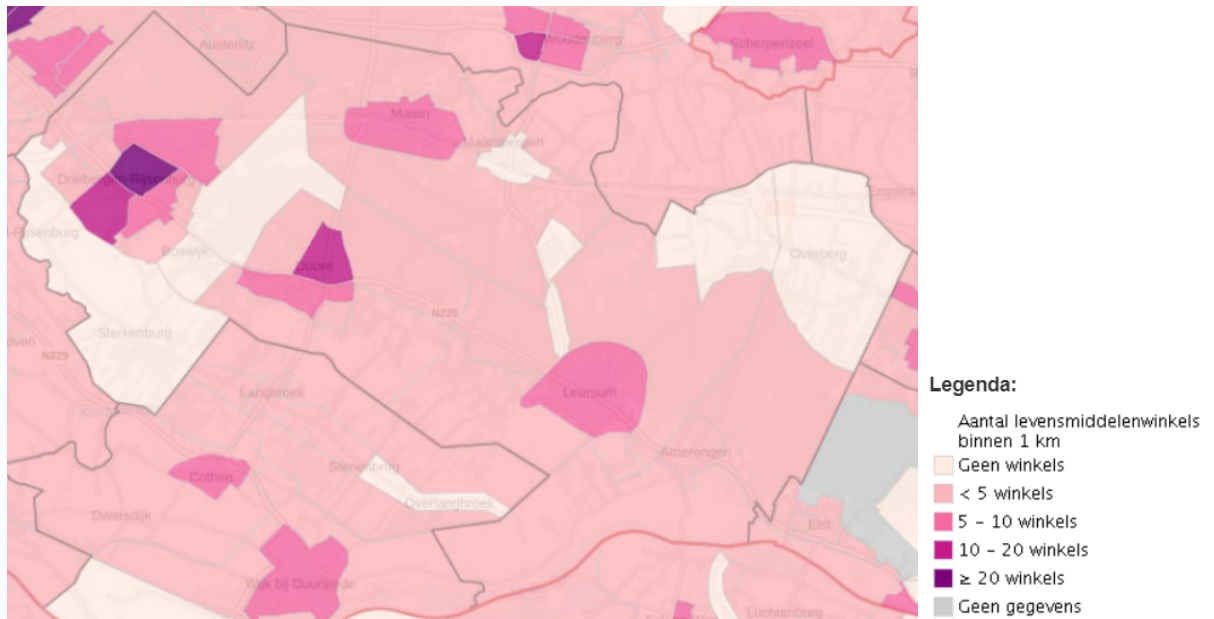
Sociale cohesie is ook in bepaalde mate afhankelijk van de nabijheid van verschillende voorzieningen. Plekken waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en waar mensen met hun (medische) vragen terecht kunnen zijn zeer belangrijk in het functioneren van een samenleving. In figuur 25 is te zien dat in de hele gemeente binnen een straal van 4 km een huisartsenpraktijk aanwezig is. Figuur 26 laat zien dat in het grootste deel van de gemeente minder dan 5 of geen winkels aanwezig zijn. Alleen in de dorpskernen zijn meer dan 5 winkels aanwezig. Gemiddeld gezien zijn zorgverleners, winkels, onderwijs, openbaar vervoer en recreatie binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug op 5,5 km afstand gelegen (figuur 27). De huidige situatie wordt, gezien de hoeveelheid winkels en de afstand tot verschillende voorzieningen, als redelijk beoordeeld³⁰.

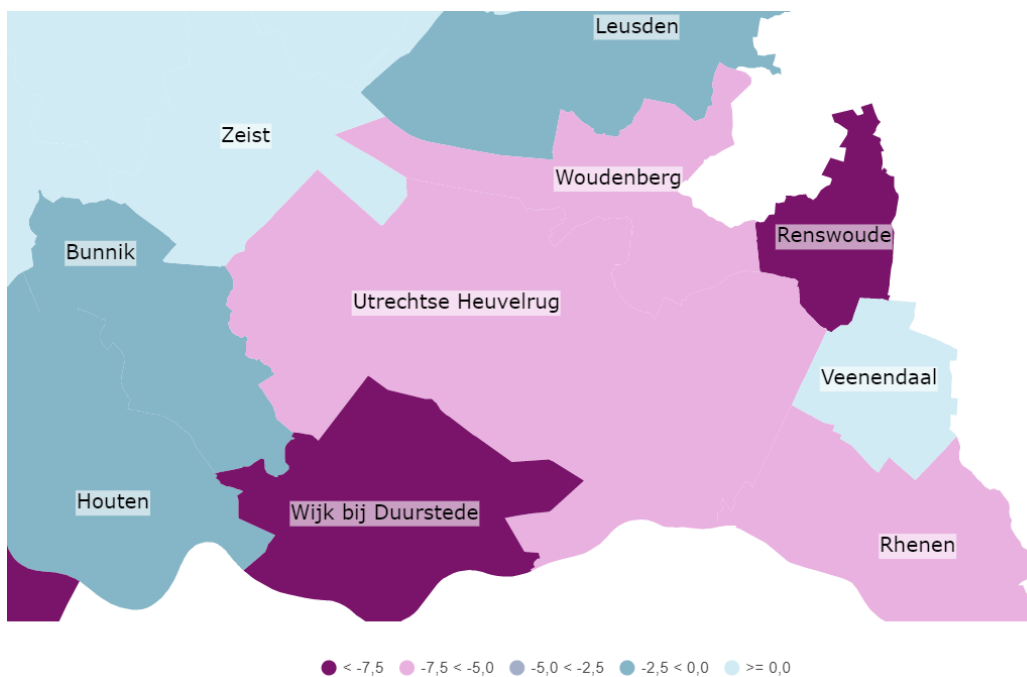
Figuur B 25. Afstand tot de dichtstbijzijnde huisartsenpraktijk³¹.

³⁰ Nota Herijking beleidskeuzen sociaal domein, Utrechtse Heuvelrug, 2020

³¹ [Atlas Leefomgeving | Atlas Leefomgeving](#)

Figuur B 26. Dagelijkse boodschappen op loopafstand³¹.

Figuur B 27. Nabijheid van voorzieningen in km (zorgverleners, winkels, onderwijs, openbaar vervoer en recreatie)³².

3.7.3 Autonome ontwikkeling

Maatschappelijke problemen kunnen vele verschillende oorzaken hebben. Zo kunnen maatschappelijke problemen onder andere ontstaan door opvoedproblemen of door het opbouwen van hoge schulden. De komende jaren focust de gemeente op de volgende thema's:

³² [dashboard - Langer gelukkig en gezond zelfstandig - Utrechtse Heuvelrug \(buurtmonitor.nl\)](#)

waardig ouder worden, opvoeden en opgroeien op de Heuvelrug (jeugdagenda), sociale acceptatie en veiligheid LHBTI-ers, armoede, kwetsbare groepen, wonen en zorg, positieve gezondheid en sociale samenhang in de dorpen³³.

In het huidige beleid zet de gemeente in op het versterken van de brede lokale sociale structuur, zodat inwoners blijven meedoen aan de samenleving. Sociaal makelaars en jongerenwerkers schakelen bij waar dit niet automatisch gebeurt. Vrijwilligers zijn het cement in een sterke lokale basis. De gemeente wil dan ook actief investeren in deze vrijwilligers. De sociaal makelaar stemt de vraag en het aanbod van vrijwilligers op elkaar af. Daarnaast investeert de gemeente in aanbod, dat niet vanzelf tot stand komt, zoals cursussen voor het zwaardere vrijwilligerswerk. Daarnaast is er speciale aandacht voor mantelzorgers. Wanneer inwoners toch dreigen uit te vallen is er toegang tot zorg. Dit wordt ingezet als een laatste vangnet³³.

Voor mensen met een beperking heeft de gemeente expliciet aandacht. Hierbij richt de gemeente zich op de fysieke toegankelijkheid, sociale toegankelijkheid, digitale toegankelijkheid en bewustwording³⁴. Voor ouderen organiseert de gemeente workshops op het gebied van fietsvaardigheid. Zo blijven ook ouderen langer veilig mobiel.

Aan de andere kan staan voorzieningen onder druk en wordt het vooral in de kleinere kernen moeilijk om ze open te houden. Om deze voorzieningen in stand te houden moeten de dorpen groeien. Zo kunnen sportvoorzieningen overeind blijven als in de betreffende kernen jonge gezinnen komen wonen. Als hier geen aandacht voor komt verdwijnen deze voorzieningen. Om voorzieningen te behouden kunnen verenigingen ook samen besturen delen.

De autonome ontwikkeling wordt als redelijk beoordeeld.

3.7.4 Beleidskader

3.7.4.1 Nationaal

Op nationaal niveau is er geen beleid vastgesteld betreft het voorzieningenniveau.

3.7.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

Eén van de provinciale belangen uit de Omgevingsvisie is het "bevorderen van een inclusieve samenleving". Zo kan de provincie kan met haar taken voor de fysieke leefomgeving ook voorwaarden scheppen voor een inclusieve samenleving. Bijvoorbeeld op het gebied van openbaar vervoer of de woningbouwprogrammering. Ook kan ze hiermee bijdragen aan sociale samenhang en aan dat iedereen mee kan doen in de maatschappij¹⁰.

De provincie vindt het daarnaast belangrijk dat iedereen mee kan doen. De provincie zoekt daarom naar kansen waardoor mensen zoveel mogelijk een zinvolle bijdrage leveren via werk en/of maatschappelijke taken. Daarnaast verwijderd de provincie zoveel mogelijk drempels die

³³ Samen leven, samen doen, gemeente Utrechtse Heuvelrug, 2020

³⁴ Lokale inclusie agenda, gemeente Utrechtse Heuvelrug, 2017

ervoor kunnen zorgen dat mensen geen toegang hebben tot het aanbod van zorg, opleiding en openbaar vervoer. Ook stimuleert de provincie het aanbod van voldoende woningen voor alle doelgroepen. Tot slot zet de provincie zich in voor de digitalisering van de samenleving. Voorzieningen in steden en dorpen bieden ontmoetingsplekken, zoals buurthuizen, bibliotheken, gebedshuizen en horeca. De provincie wil deze functies behouden en verder ontwikkelen¹⁰.

3.7.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

De gemeente Utrechtse Heuvelrug kenmerkt zich door zeven dorpen met elk een eigen identiteit. Door de sterke sociale structuren en veel vrijwilligersparticipatie zet de gemeente in op het welzijn vanuit de eigen kracht van de inwoners. De inwoners zijn in staat om als zelfstandige mensen hun leven volgens eigen normen, waarden en zin vorm te geven. De sociale omgeving (gezin, familie, straat, buurt, school, vereniging en kerk) zijn hierin van groot belang. Welzijn betreft alle inwoners en iedereen moet mee kunnen doen aan de samenleving. De gemeente realiseert zich dat het inwoners niet altijd lukt op eigen kracht of met hulp van de sociale omgeving mee te doen. Hierbij is het van belang dat er een sterke sociale structuur aanwezig is. Met een scala aan collectieve voorzieningen (kinderopvang, brede school en welzijnsorganisaties) kunnen inwoners hun leven vorm, zin en inhoud geven³⁴. Tot slot heeft de gemeente speciale aandacht voor mensen met een beperking door goede toegankelijke voorzieningen te realiseren. Hierdoor hoeven zij geen gebruik te maken van dure individuele voorzieningen³³.

In de Lokale inclusie agenda geeft de gemeente aan dat ze een regisserende rol vervult en zorgt dat organisaties elkaar weten te vinden. Daarnaast is er een faciliterende rol door subsidies te verstrekken aan een breed scala aan maatschappelijke organisaties. Met de subsidies stimuleert de gemeente bijvoorbeeld dat mensen gaan of blijven sporten, goed leren lezen of vrijwilliger worden. Hiervoor worden sociale structuren versterkt, voeren medewerkers van de Sociale Dorpsteams integrale gesprekken met inwoners en regelen zij ondersteuning waar nodig³⁴.

4 Ruimtelijke kwaliteit

In de onderstaande tabel zijn de kwaliteitsniveaus samengevat van de indicatoren van het thema 'ruimtelijke kwaliteit' in de huidige situatie en de autonome ontwikkeling.

Ruimtelijke kwaliteit

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Behouden en versterken groen	Goed	Redelijk
Energietransitie	Slecht	Redelijk
Behouden en versterken landschap en cultuurhistorie	Goed	Slecht
Passende woningvoorraad	Redelijk	Slecht

4.1 Behouden en versterken groen

4.1.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter behouden en versterken groen: Hoeveelheid groen per inwoner & waardering inwoners. Alles wat groen is buiten, zowel in buitengebied als in de kernen.

Bij deze indicator binnen het thema ruimtelijke kwaliteit worden de effecten van het behouden en versterken van groen beoordeeld. Groen brengt vele voordelen met zich mee voor mens en dier, het klimaat en de esthetiek van de buitenruimte. In het MER worden de effecten van het behouden en versterken van groen beoordeeld aan de hand van de hoeveelheid groen per inwoner en de waardering van inwoners. De ecologische waarde van groen wordt beoordeeld binnen het thema natuur en de cultuurhistorische waarde wordt beoordeeld aan de hand van de indicator Behouden en versterken landschap en cultuurhistorie.

4.1.2 Huidige situatie

De gemeente Utrechtse Heuvelrug is een bijzonder groene gemeente. Zo zijn op de Heuvelrug bossen en heide te vinden. Onderaan de hellingen gaat het landschap over in een open weidelandschap. De zeven dorpen binnen de gemeente liggen op die overgang en ook binnen de dorpen is veel groen te vinden zoals, lanen, parken, sprengen, speelveldjes en plantsoenen. Groenperken in de straat lijken heel gewoon, maar er zijn vele redenen te noemen waarom openbaar groen zeer waardevol is. Naast dat het straten en pleinen mooier maakt, biedt openbaar groen ruimte om te spelen, sporten en uit te rusten. Daarnaast verbetert het de luchtkwaliteit, infiltreert het hemelwater en werkt het geluidswerend.

De huidige situatie wordt zodoende als goed beoordeeld.

4.1.3 Autonome ontwikkeling

Ontwikkelingen zoals woningbouw en inbreiding in en om de kernen gaan ten koste van binnenstedelijk groen. Over het algemeen wordt geen 'rood' buiten de 'rode' contour mogelijk gemaakt. De aanleg van windmolens en zonneweides kan ertoe leiden dat er steeds minder groen in de buitengebieden van de gemeente overblijft. Daarentegen is er in de laatste jaren steeds meer aandacht voor klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen. Dat zorgt ook meer groen bij de aanleg van nieuwe en herinrichting van bestaande buurten bij de nieuwbouw van woningen en gebouwen. Per saldo zal het echter lastig zijn om een zelfde oppervlak groen te behouden als in de huidige situatie. Het kwaliteitsniveau van groen wordt daarom gezien als redelijk.

4.1.4 Beleidskader

4.1.4.1 Nationaal

Voor het dagelijks gebruik van groen (spelen, luieren en sporten) zijn openbare groengebieden (parken, bossen, natuurgebieden en dagrecreatieve terreinen) binnen een afstand van 500 meter van de woning van belang. Semi-openbare groengebieden zoals sportvelden, volkstuinten en begraafplaatsen kunnen ook zo gebruikt worden mits ze opengesteld zijn en voldoende voorzieningen bieden. Dit zal naar verwachting in de toekomst vaker het geval zijn.

Er bestaat overigens geen vastgestelde norm voor de hoeveelheid groen per woning. Wel wordt in de Nota Ruimte een richtgetal van 75 m² groen per woning genoemd.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor groen in de stad. Het rijk stimuleert de aanleg van nieuwe parken en de verbetering van verbindingen en bestaande parken met het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing³⁵.

4.1.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

In de Omgevingsvisie beziet de provincie Utrecht groen, water, energie, bebouwing, infrastructuur, cultuurhistorie en landelijk gebied in onderlinge samenhang. De provincie wil dat Utrecht het groene, gezonde en slimme middelpunt van Nederland blijft, ook in 2050.

De provincie maakt zich sterk voor genoeg groene, rustige gebieden in en in de nabijheid van stad en dorp om te ontspannen. Dit is voor nu en de toekomst belangrijk. De verwachte groei van mensen en activiteiten in de provincie zorgt immers voor intensiever ruimtegebruik. De provincie zet zich daarnaast in voor de ontwikkeling van een groenblauwe en recreatieve structuur die robuust is langs bestaande doorgaande waterlopen. Ook versterkt de provincie de stad-landverbindingen en investeert zij in groen in en om bebouwd gebied, recreatieve verbindingen, recreatiezones en -terreinen. De ambitie voor 2050 is dan ook dat het (recreatie)groen in gelijke tred is ontwikkeld met de verstedelijkingsopgave.

Het programma "Groen Groeit Mee" ondersteunt dat stad en land optimaal met elkaar worden verbonden en recreatieve landschappen bereikbaar en toegankelijk worden gemaakt. Het programma brengt en houdt rode en groene ontwikkelingen in de provincie Utrecht in balans. Groen is de kwaliteit van de Utrechtse regio. Groei is de opgave. "Groen Groeit Mee" geeft hier invulling aan¹⁰.

4.1.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Voor het beheer van het openbare groen in de gemeente worden periodieke beheerplannen opgesteld. Daarin neemt de hoofdgroenstructuur een belangrijke plaats in.

Dit Groenstructuurplan³⁶ gaat uit van behoud van het bestaande groen. Voor het groen dat onderdeel uitmaakt van de structuren in dit plan, betekent dit dat er bij uitval van bijvoorbeeld bomen, deze worden vervangen door nieuwe. Het groen dat buiten de structuren valt, wordt zo veel mogelijk in stand gehouden, maar hier geldt: kwaliteit gaat boven kwantiteit. Voor instandhouding van de bomen is een bomenvervangingsplan opgesteld dat uitgaat van de groenstructuren in dit Groenstructuurplan.

Bescherming van bomen

In de gemeente Utrechtse Heuvelrug geldt een Bomenverordening. Deze verordening geldt voor de gebieden binnen de bebouwde kom en bepaalt onder meer dat voor de kap van een boom - met uitzondering van de ruwe berk, de conifeer (Thuja en Chamaecyparis) en de Amerikaanse

³⁵ [Beschikbaarheid groen in de stad | Compendium voor de Leefomgeving \(clo.nl\)](#)

³⁶ Groenstructuurplan, gemeente Utrechtse Heuvelrug, 2018

vogelkers - met een stamdiameter van meer dan 30 centimeter een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd.

Bomen en zonnepanelen

Voor de kap van een boom moet een omgevingsvergunning worden aangevraagd, tenzij de boom daarvan uitgezonderd is op grond van de Bomenverordening. Een vergunning kan worden geweigerd als de betreffende boom bijvoorbeeld landschappelijke waarde, natuurwaarde of cultuurhistorische waarde heeft die zwaarder weegt dan het individuele belang van de aanvrager, die zonnepanelen wil plaatsen, en het algemene belang van duurzame energieopwekking. Hoewel we duurzame energieopwekking middels zonnepanelen graag ondersteunen, kan de waarde van de boom in bepaalde gevallen dus zwaarder wegen.

Overlast van bomen

In de gemeente Utrechtse Heuvelrug geldt het uitgangspunt dat we gezonde bomen laten staan.

Biodiversiteit

Bij nieuw te ontwikkelen gebieden of bij omvorming van bestaande gebieden is het van belang dat het groen voldoende robuust wordt aangelegd. Dat betekent zo veel mogelijk aaneengesloten of met slechts kleine tussenruimtes. Daarbij wordt steeds gezocht naar goede aansluiting op de groenstructuren in het omliggende gebied.

Klimaatverandering

Om de gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan wordt ingezet op de instandhouding van het areaal ten behoeve van de wateropgave, aangenaam koele openbare ruimte en meer variatie bij nieuwe aanplant in lanen.

Groenbeheer door inwoners

De gemeente ondersteunt dit soort initiatieven. Zij vinden het belangrijk dat het betreffende openbare groen kwaliteit behoudt. Niet overal is een nieuwe inrichting van het groen gewenst, omdat het niet past in de stedenbouwkundige opzet van de wijk. Op andere plekken leent het groen zich er juist wel voor.

Verkoop van snippergroen

Het openbare snippergroen dat nog niet door aanwonenden als privéterrein gebruikt wordt, wil de gemeente verkopen, mits het geen stedenbouwkundig waardevolle groenstructuur is en er geen andere redenen zijn om de grond in eigendom van de gemeente te behouden.

4.2 Energietransitie

4.2.1 Beoordelingskader

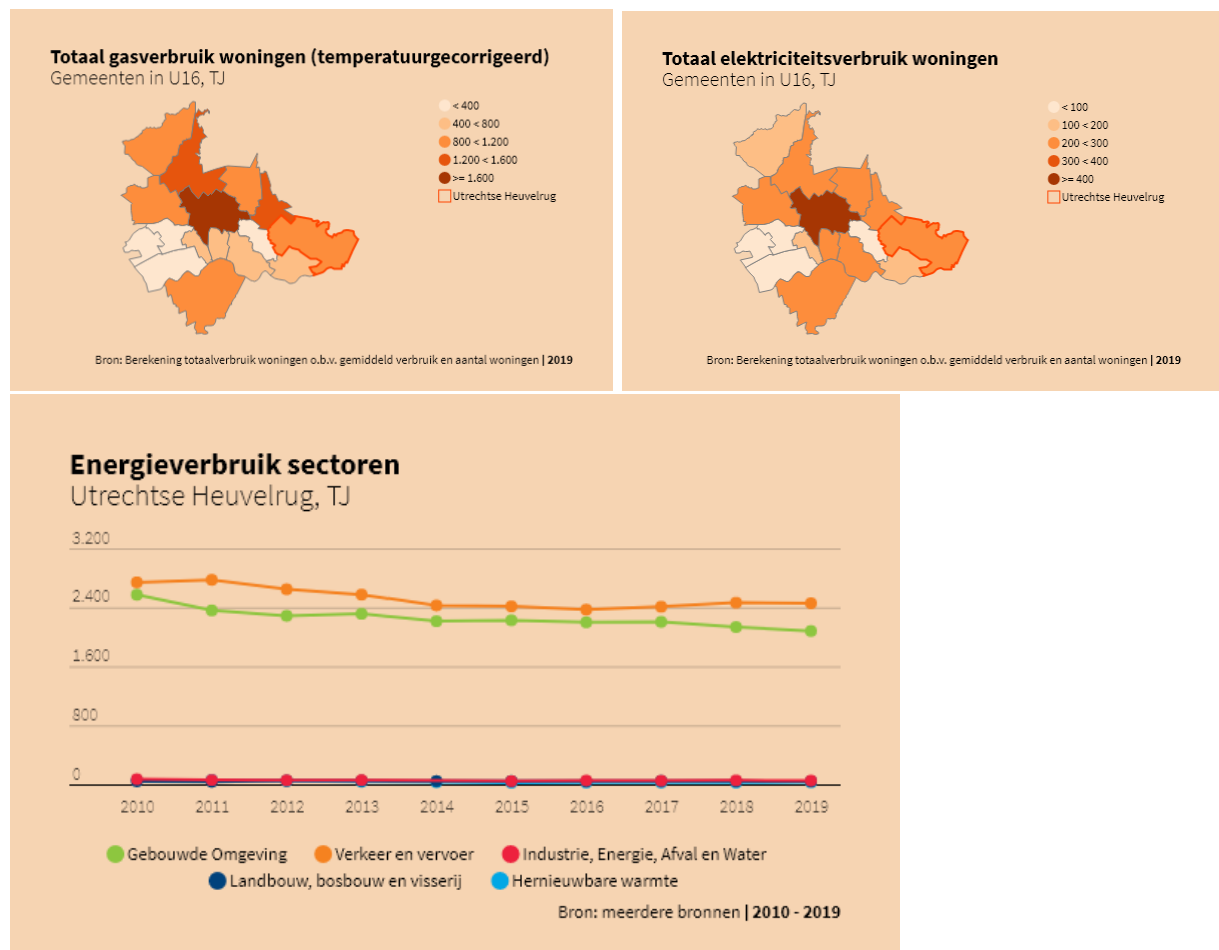
Beoordelingsparameter energietransitie: Aandeel duurzame energie ten opzichte van de doelstellingen van de Rijksoverheid.

Bij deze indicator worden de effecten van de energietransitie beoordeeld. In het MER worden de effecten van energietransitie beoordeeld aan de hand van het aandeel duurzame energie ten

opzichte van de het totale energiegebruik dat zowel duurzaam als op basis van fossiele brandstoffen wordt opgewekt.

4.2.2 Huidige situatie

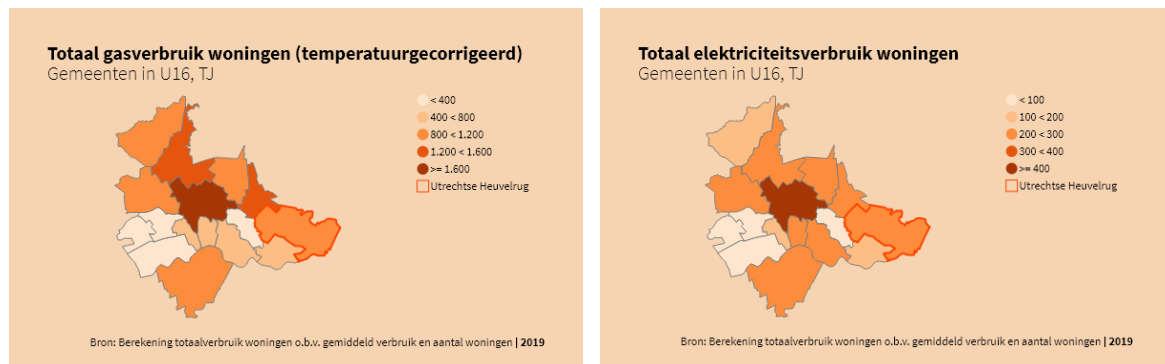
In de huidige situatie wordt in de sectoren ‘gebouwde omgeving’ en ‘verkeer en vervoer’ de meeste energie gebruikt. In deze sectoren is geen duidelijke af- of toename te zien in het energiegebruik. Het energiegebruik in de industrie, energie, afval en water, landbouw, bosbouw en visserij ligt erg laag. Ook het aandeel hernieuwbare warmte ligt erg laag. Zie figuur 28 voor een overzicht.

Figuur B 28. Energieverbruik sectoren³⁷.

Qua gas- en elektriciteitsverbruik in woningen bevindt de gemeente Utrechtse Heuvelrug zich in de middenmoot. Het gasverbruik in de woningen ligt op 1.115 TJ per jaar. Alleen in de gemeenten Zeist, Stichtse Vecht en Utrecht ligt het verbruik hoger. Het elektriciteitsverbruik in de woningen ligt op 228 TJ per jaar. Hier doet de gemeente het regionaal iets beter. In Zeist, Stichtse Vecht, Nieuwegein, Vijfherenlanden en Utrecht ligt het verbruik hoger. Zie figuur 29.

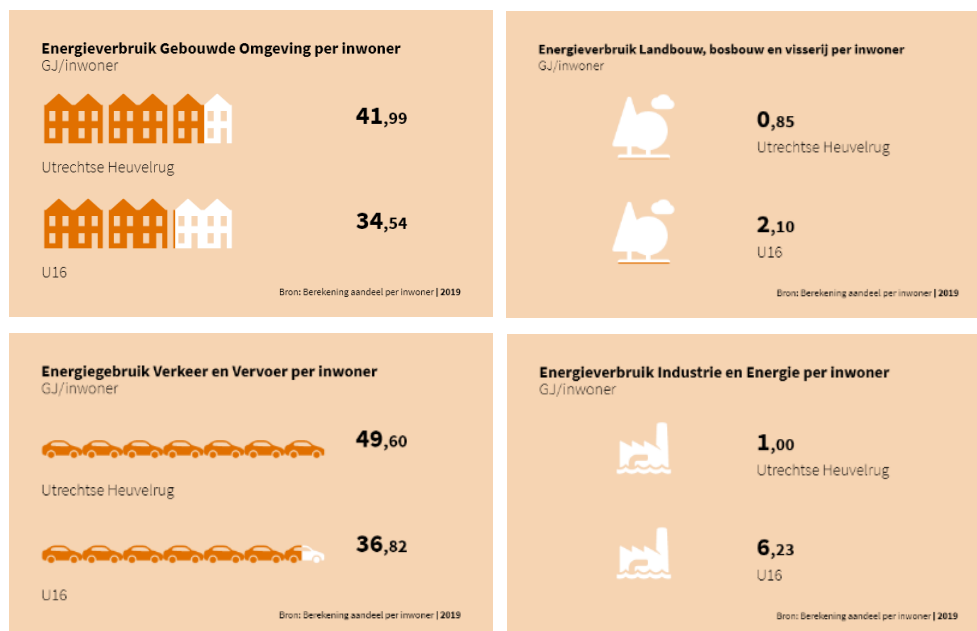
³⁷ <https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/energieverbruik/>

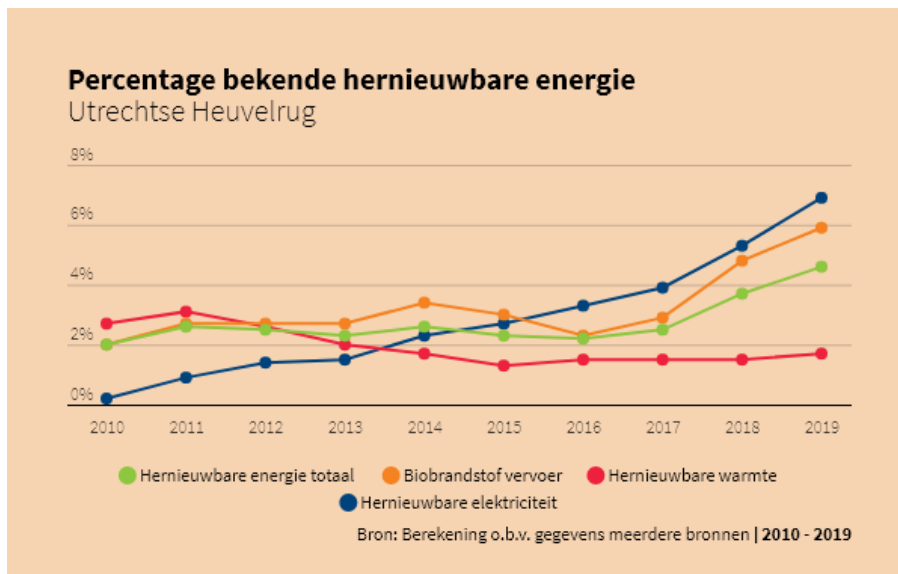
Figuur B 29. Totaal gasverbruik (links) en elektriciteitsverbruik (rechts) in woningen³⁷.

Per inwoner van de Utrechtse Heuvelrug ligt het energieverbruik het hoogst in de sectoren 'gebouwde omgeving' en 'verkeer en vervoer' ten opzicht van het regionaal gemiddelde. In de gebouwde omgeving is dit 41,99 GJ op gemeentelijk niveau tegen 34,54 GJ regionaal niveau. Voor verkeer en vervoer ligt het energiegebruik per inwoner op 49,60 GJ tegen 36,82 op regionaal niveau.

Het energieverbruik per inwoner van de gemeente Utrechtse Heuvelrug ligt echter veel lager in de sectoren 'industrie, landbouw, bosbouw en visserij' ten opzichte van het regionaal gemiddelde. Voor industrie ligt het energieverbruik per inwoner van de Utrechtse Heuvelrug op 1,00 GJ tegen 6,23 op regionaal niveau. Voor landbouw, bosbouw en visserij ligt het energieverbruik per inwoner van de gemeente Utrechtse Heuvelrug op 0,85 GJ tegen 2,10 GJ regionaal.

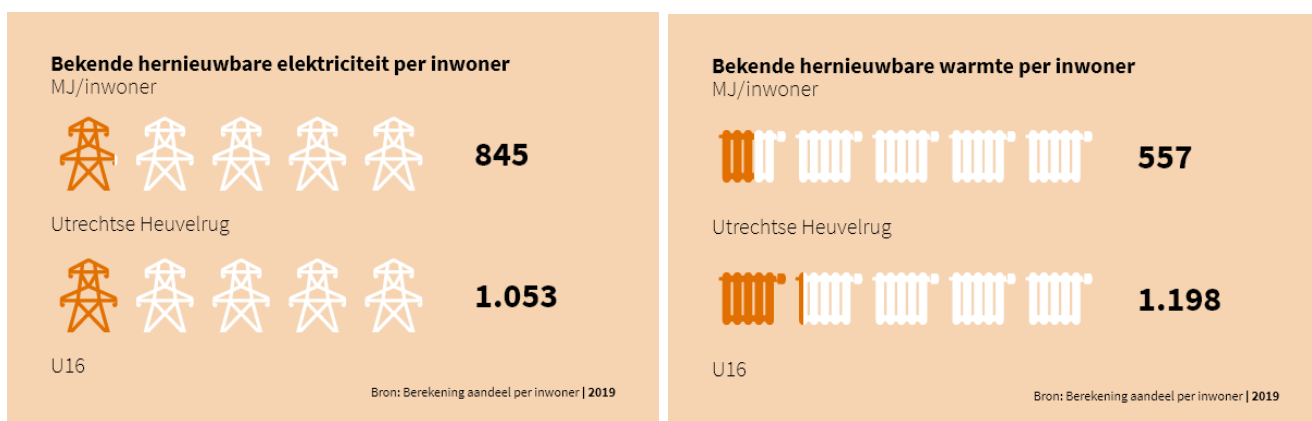

Figuur B 30. Energieverbruik per sector per inwoner³⁷.

Figuur B 31. Percentage bekende hernieuwbare energie van totaal Utrechtse Heuvelrug³⁸.

Op basis van de figuren op de vorige pagina kan worden opgemaakt dat het energieverbruik per inwoner vrij hoog ligt in de gebouwde omgeving en voor verkeer en vervoer. Het gas- en elektriciteitsgebruik in de woningen ligt dan ook vrij hoog. In figuur 31 valt te zien dat dat het aandeel hernieuwbare energie de afgelopen jaren is toegenomen, maar het aandeel duurzame energie ten opzichte van de totale energieopwekking ligt nog erg laag. Hiermee ligt automatisch ook het aandeel hernieuwbare elektriciteit en warmte per inwoner achter in vergelijking met het regionaal gemiddelde (figuur 32). De huidige situatie wordt daarom als slecht beoordeeld.

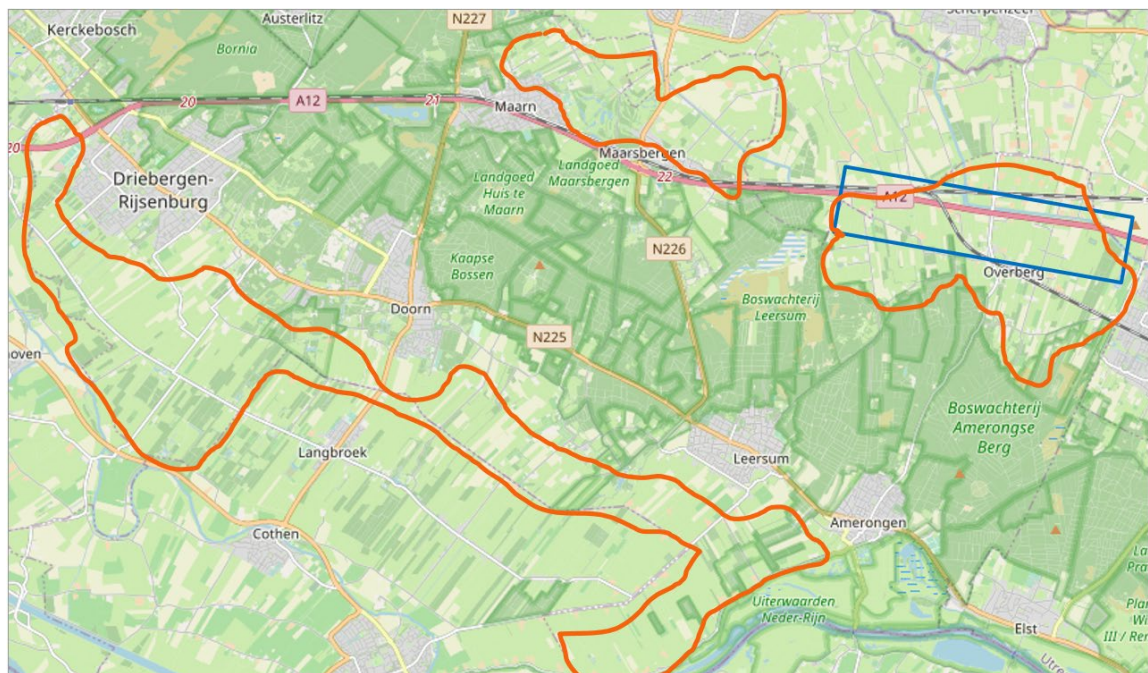

Figuur B 32. Bekende hernieuwbare elektriciteit (links) en warmte (rechts) per inwoners³⁸.

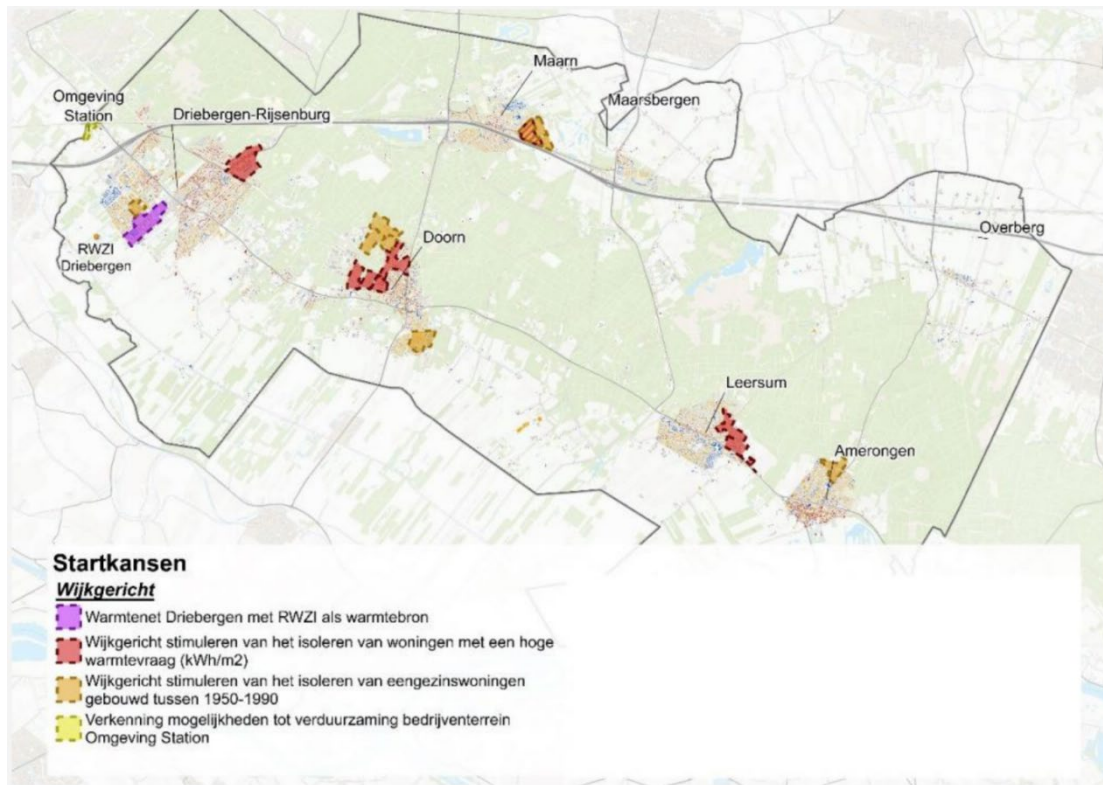
³⁸ <https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/hernieuwbare-energie/>

4.2.3 Autonome ontwikkeling

Voor duurzame energie wordt langs de A12 buiten het nationaal park gezocht naar locaties voor windmolens. Zonnenvelden worden in het buitengebied gerealiseerd, mits deze goed landschappelijk kunnen worden ingepast (figuur 33). Deze locaties voor de grootschalige opwekking van zonne- en windenergie uit de RES 1.0 bieden mogelijkheden om het aandeel duurzame energie te vergroten. Om de woningen, winkels, kantoren, scholen en andere gebouwen van het aardgas af te krijgen in 2050 heeft de gemeente een transitievisie warmte opgesteld. Deze ligt voor de zomervakantie 2021 ter besluit bij de gemeenteraad. De gemeente zet hierbij in op zowel isoleren als overstappen van aardgas op duurzame energiebronnen. Voor enkele wijken heeft de gemeente al startkansen aangegeven (zie figuur 34). Op welk tempo de gebouwde omgeving van het gas af gaat en wat het beste alternatief per wijk is, moet in de komende periode in beeld komen. Omdat in de huidige situatie het aandeel duurzame energie nog erg beperkt is in de gemeente en er veel onzekerheden zijn in de realisatie van zonne- en windenergie en het overstappen van aardgas op duurzame energiebronnen is het kwaliteitsniveau in de autonome ontwikkeling als redelijk te beschouwen.

Figuur B 33. Zoeklocaties voor windmolens en zonnenvelden.

Figuur B 34. Startkansen aardgasvrij³⁹.

4.2.4 Beleidskader

4.2.4.1 Nationaal

Het Klimaatakkoord⁴⁰ is de Nederlandse uitwerking van internationale klimaatafspraken om de opwarming van de aarde te beperken en de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Doelstelling van het Klimaatakkoord is om te komen tot 49% CO₂-reductie in 2030 en 95% CO₂ reductie in 2050, ten opzichte van de uitstoot in 1990. De belangrijkste bron van CO₂-uitstoot is het verbranden van fossiele brandstoffen voor energietoepassingen. Op dit moment is het overgrote deel van het energiegebruik in Nederland afkomstig van fossiele bronnen. Om de klimaatdoelstellingen te halen is een transitie nodig naar andere energiebronnen.

4.2.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

In de Omgevingsvisie Provincie Utrecht¹⁰ beschrijft de provincie waar zij zich de komende jaren op gaat richten. De provincie heeft daarin de volgende ambitie opgenomen voor het thema energietransitie:

“Onze ambitie is om zo spoedig mogelijk en uiterlijk in 2050 als provincie CO₂-neutraal te zijn en dat alle benodigde energie binnen de provincie afkomstig is uit duurzame bronnen die staan opgesteld binnen de provincie. Daarnaast willen we dat bij locatiebepaling voor deze duurzame

³⁹ [Informatiepagina transitievisie warmte | Heuvelrug](#)

⁴⁰ [Klimaatakkoord | Klimaatakkoord](#)

energiebronnen oog is voor de Utrechtse kwaliteiten en combinatiemogelijkheden met andere doelen”.

De provincie geeft uitvoering aan deze ambitie door middel van:

- Programma energietransitie voor ondersteunen bij energiebesparing, faciliteren bij projecten, bijdragen aan Regionale Energie Strategieën (RES) en ondersteunen van gemeenten bij het opstellen van de Transitievisies Warmte;
- Regels voor windturbines in landelijk gebied, locaties voor windenergie en zonnevelden en energie uit biomassa.

4.2.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

De gemeente Utrechtse Heuvelrug hanteert het afwegingskader ‘Energie in Landschap⁴¹’ voor het afwegen van plannen voor duurzame energie. Dit kader is vooral van toepassing op windmolens en grondgebonden zonnepanelen.

Het afwegingskader laat de kwaliteiten van het landschap nadrukkelijk meewegen bij de beoordeling van een initiatief. Het geeft richtlijnen mee voor hoe de inpassing van duurzame energieopwekking hier op de beste manier plaats kan vinden. Daarnaast helpt het kader bij het in beeld brengen hoe een plan bijdraagt aan andere gemeentelijke doelen en opgaven. Het geeft initiatiefnemers aan de vóórkant meer duidelijkheid over de mogelijkheden en onmogelijkheden binnen de gemeentegrenzen. Daarnaast dient afwegingskader ervoor om in gezamenlijke dialoog een plan aan te scherpen of te verbeteren.

De beoordeling verloopt in twee stappen. Eerst wordt er gekeken of het plan aansluit op de gemeentelijke uitgangspunten voor energielandschappen in de gemeente. Hierna volgt een duidelijke afweging op aansluiting op het landschap, de aansluiting op andere gemeentelijke doelstellingen, maatschappelijk draagvlak, participatie en efficiency.

Om een bijdrage te leveren aan het tegengaan van klimaatverandering wil de gemeente in 2035 evenveel duurzame energie opwekken als dat er binnen de gemeentegrenzen wordt gebruikt. Voor windenergie heeft de gemeente 3 turbines in het beleid opgenomen, voor zonne-energie 65 hectare. In 2035 is de gemeente daarnaast klimaatneutraal in mobiliteit en wordt er gereden op hernieuwbare grondstoffen. De economie is regionaal georiënteerd, gezond en klimaatvriendelijk. Tot slot is ook de gemeentelijke organisatie klimaatneutraal in 2035.

⁴¹ Afwegingskader ‘energie in landschap’, gemeente Utrechtse Heuvelrug, 2020

4.3 Behouden en versterken landschap en cultuurhistorie

4.3.1 Beoordelingskader

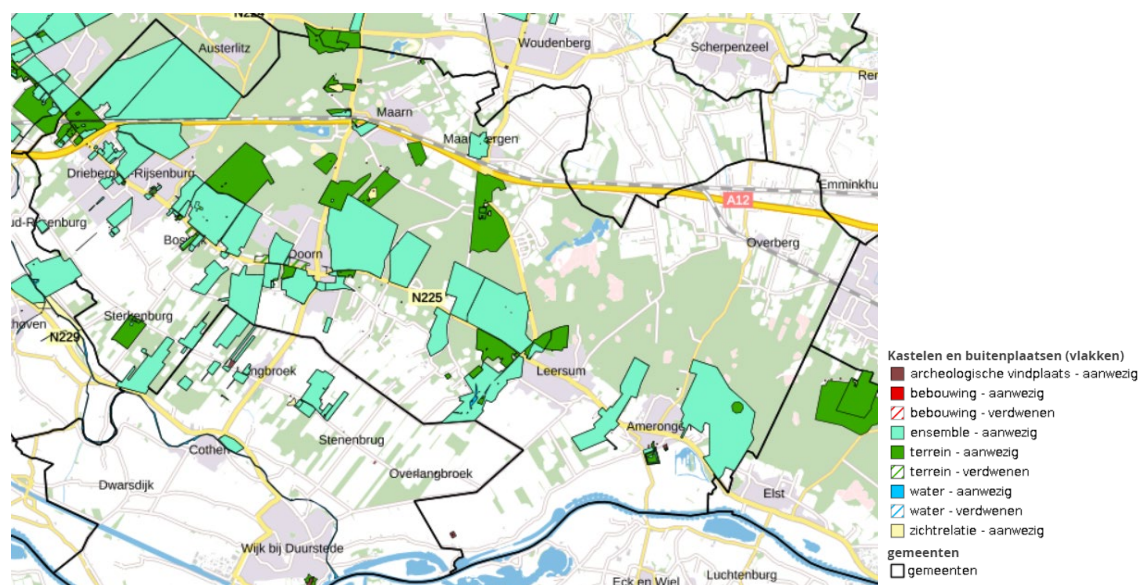
Beoordelingsparameter behouden en versterken van landschap en cultuurhistorie: Status cultuurhistorische zones/ beschermde en erkende cultuurhistorische elementen en gebieden.

Status landschap/ kwaliteit van het landschap.

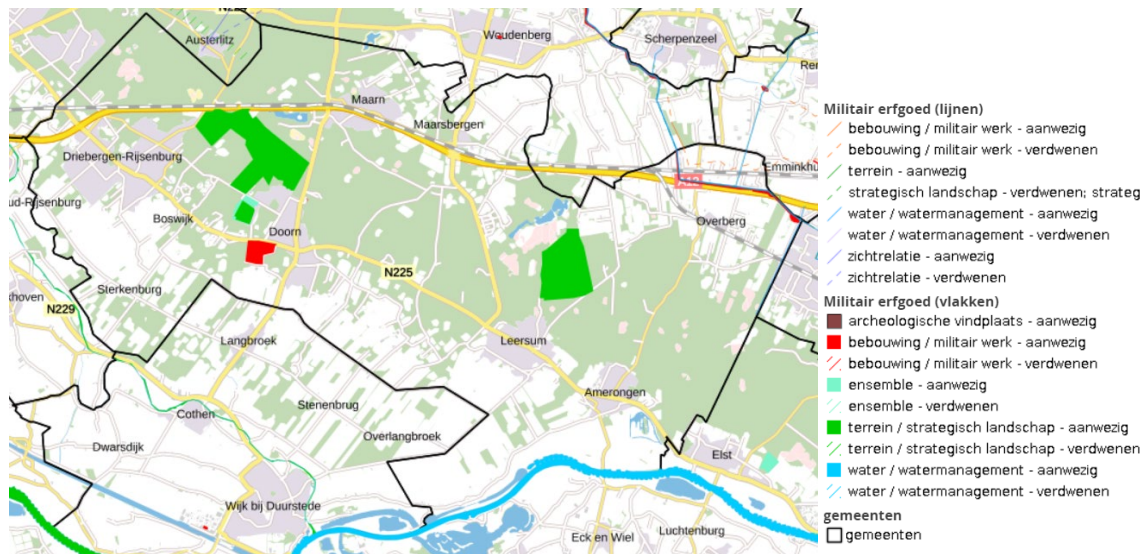
Bij deze indicator binnen het thema ruimtelijke ordening worden de effecten op het behoud van landschap en cultuurhistorie beoordeeld. Binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn vele beschermde monumenten gelegen waarvan de instandhouding steeds verder onder druk komt te staan. In het MER worden de effecten op het behouden en versterken van landschap en cultuurhistorie beoordeeld aan de hand van de status van beschermde cultuurhistorische zones, elementen en gebied en de status van het landschap.

4.3.2 Huidige situatie

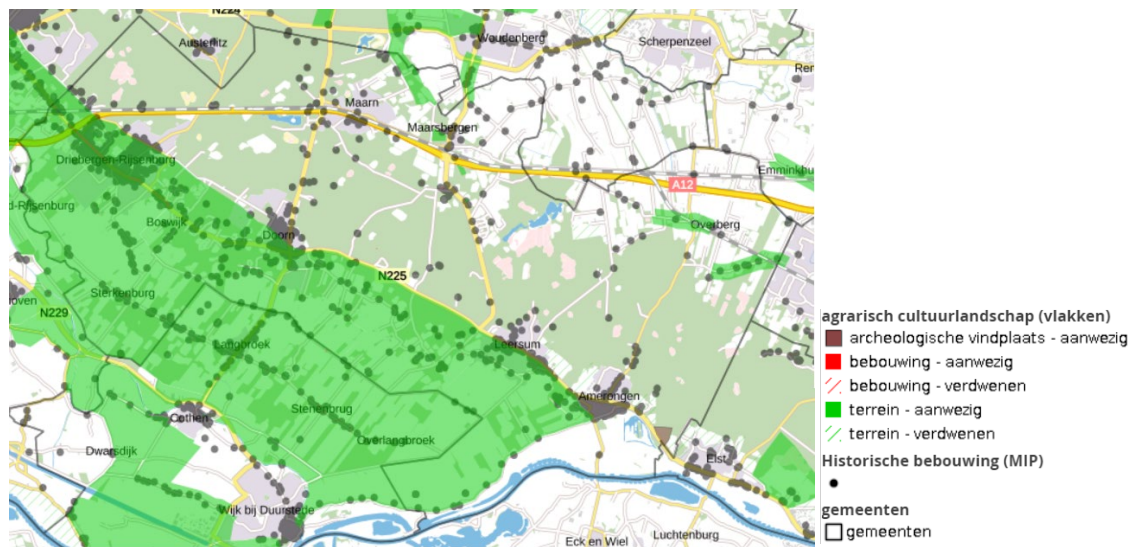
De gemeente Utrechtse Heuvelrug kent een groot aantal monumenten (Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten) en een schakering aan landschappen (tabel 1). De monumentenlijst bestaat uit gebouwen (figuur 37), maar ook andere objecten zoals bijvoorbeeld dorpspompen, hekwerken en grenspalen, met hun vaak karakteristieke omgeving en militair erfgoed (figuur 36). Daarnaast zijn er groepen van stedenbouwkundig samenhangende gebouwen en andere ensembles, zoals gevelwanden en woningblokken met hun structuur. Ook niet-bebouwde ruimten, zoals parken, plantsoenen en pleinen, die vanuit cultuurhistorisch oogpunt bepalend worden geacht voor de geschiedenis en het karakter van de omgeving, zijn in de lijst opgenomen. De gemeente kent eveneens een hoge dichtheid aan kastelen en landgoederen (Stichtse Lustwarande) (figuur 35). De bekendste zijn Huis Doorn, Sterkenburg en kasteel Amerongen. Verder vormen de Slaperdijk en de Grebbelinie waardevolle cultuurhistorische elementen⁵.

Figuur B 35. Kastelen en buitenplaatsen¹⁵.

Figuur B 36. Militair erfgoed¹⁵.

Figuur B 37. Agrarisch cultuurlandschap en historische bebouwing¹⁵.

Tabel 1. Landschappelijk karakter gemeente Utrechtse⁵.

Landschap	Kenmerken
Utrechtse Heuvelrug	<ul style="list-style-type: none"> • Aaneengesloten bosgebied (zowel naald- als loofbos met gedeeltelijk natuurlijke struik- en kruidlaag); • Enkele heidecomplexen, meertjes en zandwinplassen.
Langbroekerweteringgebied (coulistlandschap)	<ul style="list-style-type: none"> • Strokenverkaveling; • Afwisseling (park)bos- en weidepercelen; • Laanstructuren; • Historische buitenplaatsen met zichtrelaties.
Engenlandschap Leersum en Amerongen	<ul style="list-style-type: none"> • Bouwlanden omzoomd met houtwallen; • Onregelmatige blokverkaveling; • Gemengd gebruik met akkerbouw, weide, bos en landgoederen.
Overgangslandschap Langbroekerweteringgebied-Nederrijn	<ul style="list-style-type: none"> • Halfopen landschap; • Afwisseling (park)bos- en weidepercelen.
Overgangslandschap Gelderse Vallei	<ul style="list-style-type: none"> • Halfopen agrarisch landschap met bosstroken; • Houtsingels (elzen); • Resten hoogveen.
Uiterwaarden	<ul style="list-style-type: none"> • Kades; • Dynamiek waterbeheersing; • Kasteel Amerongen.

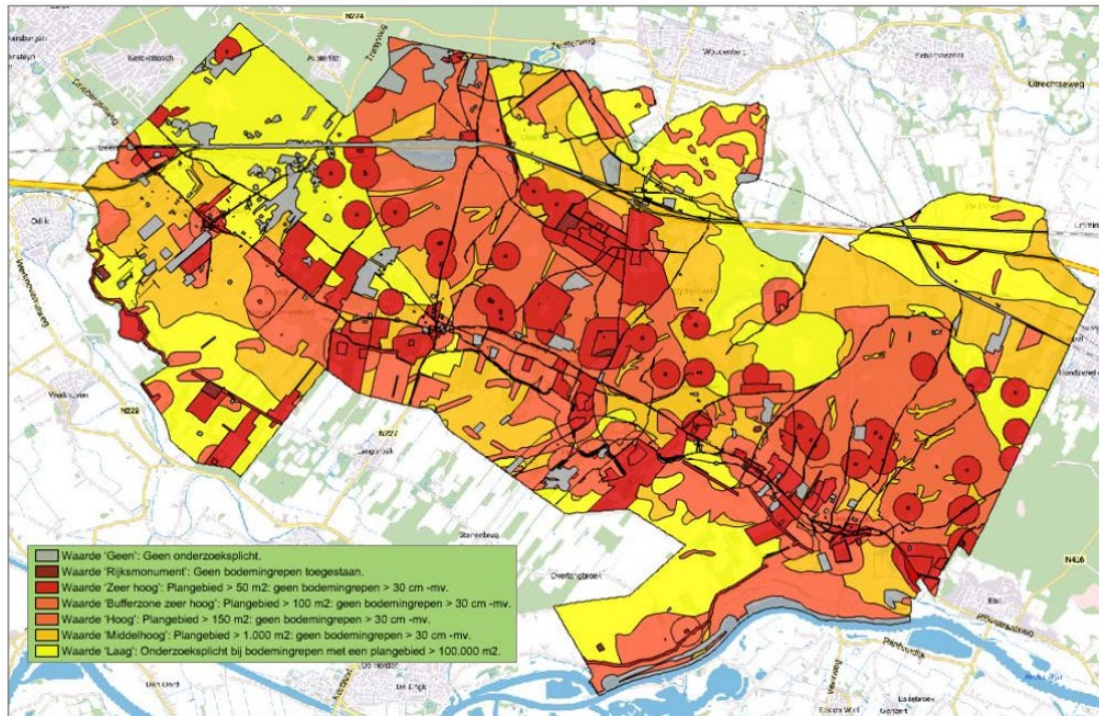
Binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn vele complexen, panden en objecten te vinden die zijn aangewezen als beschermd monument⁴². Al deze objecten zijn van cultuurhistorische waarde. De instandhouding van de monumenten is daarom van groot belang. Daarnaast zijn er ook beschermde dorpsgezichten, zoals die van Amerongen en het oude dorp Rijsenburg. Tuindorp Maarn is vanwege zijn bijzondere stedenbouwkundige aanleg en rijkdom aan groen in geheel aangewezen als beschermd gemeentelijk monument.

De gemeente Utrechtse Heuvelrug is ook rijk aan historische landgoederen en buitenplaatsen. Met name in de Stichtse Lustwarande en het Langbroeker Weteringgebied zijn vele landgoederen en buitenplaatsen te vinden. Ze bepalen voor een belangrijk deel het karakter van de gemeente. Een landgoed, zoals Zuylesteijn, beschikt over tuinen, landbouwgronden, bospercelen, bijgebouwen en een landhuis. De Utrechtse Heuvelrug is dan ook rijk aan historische tuinen en parken die vaak onderdeel zijn van een historische buitenplaats.

In de bodem zijn veel archeologische waarden terug te vinden. Opvallend zijn de grafheuvels uit de periode 3000 tot 1500 voor Christus, waarvan er tussen Doorn en Leersum zo'n 70 zijn gelokaliseerd. Nabij Amerongen, Leersum en Maarn zijn ook zogeheten *celtic fields* aangetroffen, akkercomplexen uit de Bronstijd en IJzertijd. Daarnaast zijn er sporen uit de Romeinse Tijd (bronzen plaat met Latijnse inscriptie nabij Leersum) en de middeleeuwen (handelsweg van Utrecht naar Keulen, Via Regia) gevonden.

Kenmerkend voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug is het groene karakter, dat wordt gevormd door onder meer de bossen en heidevelden op de hoge delen van de heuvelrug. Dat deze verschillende landschappen van regionaal en zelfs landelijk belang zijn, blijkt uit het feit dat de gemeente gelegen is in verschillende aangewezen cultuurlandschappen: het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug, de Gelderse Vallei, de Langbroekerwetering, het Kromme Rijngebied en het Nationaal Landschap Rivierengebied. De huidige situatie wordt als goed beoordeeld.

⁴² Historische Heuvelrug, gemeente Utrechtse Heuvelrug, 2012

Figuur B 38. Archeologische verwachtingskaart gemeente Utrechtse Heuvelrug⁵.

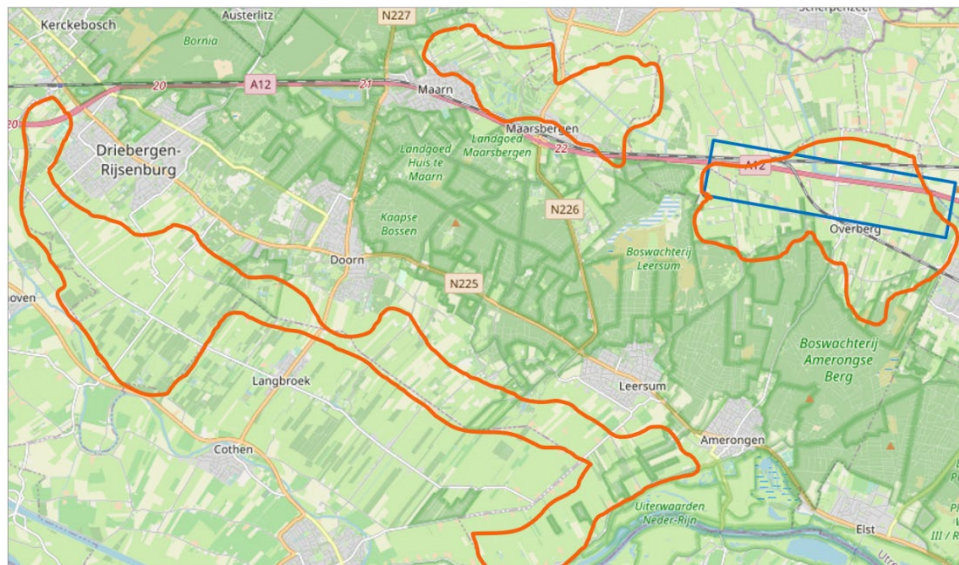
4.3.3 Autonome ontwikkeling

Binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn verschillende ruimtelijke ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de autonome situatie. Zo zijn er verschillende locaties aangewezen voor het bouwen van woningen door inbreiding. Zo vindt in Amerongen, Doorn, Driebergen-Rijsenburg, Leersum, Maarn en Maarsbergen inbreiding plaats.

Voor duurzame energie wordt langs de A12 buiten het nationaal park gezocht naar locaties voor windmolens. Zonnevelden worden in het buitengebied gerealiseerd, mits deze goed landschappelijk kunnen worden ingepast (figuur 39). Het afwegingskader 'Energie in landschap' moet hier aan bijdragen.

Tot slot wordt ook de kruising van de N226 en het spoor aangepakt (figuur 40).

Als gevolg van de ruimteclaims voor woningbouw, windmolens, zonneweides, en mobiliteit groeit de druk op het landschap en de cultuurhistorie. Er zijn daarnaast steeds minder middelen om landschappen en cultuurhistorie te onderhouden. Wanneer hier te weinig aandacht voor komt gaan de landschappelijke en cultuurhistorische waarden vrijwel zeker achteruit. De autonome ontwikkeling wordt daarom als slecht beoordeeld.

Figuur B 39. Zoeklocaties voor windmolens en zonneweides.

Figuur B 40. Herindeling kruising N226 en spoorlijn.

4.3.4 Beleidskader

4.3.4.1 Nationaal

Nationale Omgevingsvisie

Ontwikkelingen van onze economie, verstedelijking en duurzame energie kunnen, als ze niet zorgvuldig worden ingepast, een enorme impact hebben op de kwaliteit van ons landschap. In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) stelt het Rijk als doel dat wordt voorkomen dat het landschap versnipperd en rommelig wordt. Het Rijk maakt hiervoor met andere overheden afspraken (Omgevingsagenda's) over inpassing van bepaalde ontwikkelingen. Bijvoorbeeld om de wildgroei van distributiecentra in ons landschap tegen te gaan. Daarbij moet er voor de huidige gebruikers een goed toekomstperspectief zijn. Unieke cultuurhistorische, landschappelijke en natuurlijke

kwaliteiten van de Nederlandse landschappen moeten daarom bij nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied worden behouden en versterkt.

De Erfgoedwet bundelt bestaande wet- en regelgeving voor behoud en beheer van het cultureel erfgoed in Nederland, waaronder de voormalige Monumentenwet. De vuistregel hierbij is: duiding van erfgoed in de Erfgoedwet, omgang met erfgoed in de fysieke leefomgeving in de Omgevingswet (juli 2022). Het beschermingsregime voor archeologische rijksmonumenten zal net als dat voor gebouwde rijksmonumenten worden opgenomen in de Omgevingswet.

4.3.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

Omgevingsvisie

De provincie Utrecht kent een rijkdom aan landschap, erfgoed en cultuur. Deze rijkdom wordt door inwoners en bezoekers hoog gewaardeerd en is belangrijk voor onze culturele identiteit, welzijn en vestigingsklimaat. In het landelijk gebied onderscheidt de provincie vijf karakteristieke landschappen: Eemland, Gelderse Vallei, Groene Hart, Rivierengebied en Utrechtse Heuvelrug. In deze landschappen liggen aardkundige waarden. Ook wordt de provincie gekenmerkt door een zeer hoge dichtheid aan historische buitenplaatsen. Het meest bekende zijn de gordels langs de Vecht en de Stichtse Lustwarande. Verder lopen door de provincie Utrecht vier grote voormalige waterlinies, het militair erfgoed: Nieuwe Hollandse Waterlinie, Grebbelinie, Oude Hollandse Waterlinie en Stelling van Amsterdam.

Door ruimtelijke veranderingen in de leefomgeving en door intensief ruimtegebruik staan het landschap en het erfgoed onder druk. Dijkversterkingen, benutting van duurzame energiebronnen, uitbreiding van steden en dorpen, aanleg van nieuwe infrastructuur, intensivering van de landbouw: alles heeft invloed op hoe de landschappen/of het erfgoed er uit zien. De voornaamste opgave is om de aanwezige waarden te beschermen en te benutten als dragers en aanjagers van omgevingskwaliteit. Een andere belangrijke opgave is het in stand houden van een aantrekkelijke culturele infrastructuur waarin iedereen kan meedoen.

De provincie beschermt en benut landschappelijke, aardkundige, cultuurhistorische en archeologische waarden als dragers en aanjagers van omgevingskwaliteit. Daarbij stimuleren zij de inzet van creatieve verbeeldingskracht. Dit doen zij om de kwaliteit en identiteit van de fysieke leefomgeving te versterken. In de landschappen ontwikkelt de provincie met de kernkwaliteiten van het landschap mee en stimuleren anderen dat ook te doen. Binnen de Cultuurhistorische hoofdstructuur legt de provincie de focus op historische buitenplaatszones, militair erfgoed, agrarische cultuurlandschappen, archeologisch waardevolle zones en historische infrastructuur¹⁰.

Cultuurhistorische Hoofdstructuur

De in december 2002 verschenen Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) vormt de onderlegger van het cultuurhistorische beleid van de provincie Utrecht. Monumenten, archeologie en cultuurlandschap zijn in hun onderlinge samenhang per (deel)gebied beschreven en op de kaart gezet⁴³.

Parelfonds

De provincie zal steun blijven verlenen aan belangrijke uitvoeringsorganisaties op het gebied van monumenten, zoals de Monumentenwacht, het Steunpunt Archeologie en Monumenten en het Restauratie Opleidingsproject⁴³.

Archeologie

Met de inwerkingtreding van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) is de rol van de provincie op het gebied van archeologische monumentenzorg veranderd. De directe bemoeienis van de provincie met het gemeentelijke archeologiebeleid is in 2007 afgebouwd, omdat gemeenten geacht worden hun eigen beleid te voeren⁴³.

Cultuurlandschap

De waardevolle cultuurlandschappen zijn door de provincie geïnventariseerd in de Cultuurhistorische Hoofdstructuur⁴³.

4.3.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Voor het grondgebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn twee Landschapsontwikkelingsplannen (LOP) opgesteld. In 2004 is voor de Gelderse Vallei een LOP opgesteld. In 2010 is een LOP, inclusief beeldkwaliteitplan, voor het Kromme Rijngebied en omgeving vastgesteld. Het gemeentelijk beleid is gericht op het handhaven c.q. versterken van de karakteristieken van de in dit hoofdstuk genoemde landschappelijke deelgebieden. Dit betekent dat de verschillen tussen die deelgebieden herkenbaar moeten blijven, hersteld of zelfs versterkt moeten worden. Contrasten tussen openheid en geslotenheid moeten vergroot worden, teneinde de herkenbaarheid te verbeteren. Ook zal de toeristische aantrekkingskracht van het landschap benut worden voor versterking en ontwikkeling van de toeristisch recreatieve sector. Specifiek voor het realiseren van nieuwe landgoederen is in 2010 een beleidskader Nieuwe Landgoederen opgesteld. De archeologische waarden en verwachtingswaarden zijn opgenomen op de archeologische beleidskaart (2019) en in het archeologiebeleid van de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

4.4 Passende woningvoorraad

4.4.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter passende woningvoorraad: Voldoende en passende woningen voor de verschillende doelgroepen.

Bij deze indicator binnen het thema ruimtelijke kwaliteit worden de effecten van de woningvoorraad beoordeeld. Door een veranderende arbeidsmarkt en veranderende woonbehoeften verwacht de gemeente Utrechtse Heuvelrug een scheefgroei tussen het aanbod, type woningen en de vraag naar woningen. Voor het MER worden de effecten van de woningvoorraad bekeken of er sprake is van een woningtekort- of overschot en (voor zover mogelijk) of het woningaanbod passend is voor de doelgroepen.

4.4.2 Huidige situatie

Met betrekking tot de leeftijdsopbouw van de bevolking kent de gemeente Utrechtse Heuvelrug verhoudingsgewijs veel ouderen en daarmee ook veel woonvoorzieningen voor ouderen. Veel jongeren verlaten de gemeente wanneer ze gaan studeren. Na studie keert een deel weer terug naar de gemeente, maar ook een deel niet⁴³. Zodoende wonen er ook relatief meer ouderen in de gemeente dan mensen in de leeftijd tot 40 jaar. Sinds 2010 kende de gemeente een relatief kleine groei met 700 inwoners en dit was voornamelijk te wijten aan nieuwkomers⁴³.

In de gemeente Utrechtse Heuvelrug woonden op 1 januari 2019 49.515 mensen en vormden 21.514 huishoudens. In datzelfde jaar stonden er in de gemeente 21.679 woningen. Er zijn dus iets meer woningen dan huishoudens. Gemiddeld wonen er in de gemeente 2,3 personen per woning, landelijk ligt dit op 2,2 personen per woning. In de Utrechtse Heuvelrug blijft de groei van het aantal woningen achter bij de huishoudensontwikkeling. In de periode 2012 – 2019 kwamen er 474 woningen bij tegenover 563 huishoudens⁴⁴.

Om het huidige aanbod van voorzieningen in stand te houden, moet het aantal inwoners stabiel blijven of licht groeien. Daarnaast is ook voldoende spreiding in de leeftijdsopbouw belangrijk. Op die manier waarborgt de gemeente de vitaliteit van de dorpen op lange termijn. Om het aantal inwoners in stand te houden, zijn er voldoende geschikte woningen voor alle bevolkingscategorieën nodig. Het huidige woningaanbod sluit echter onvoldoende aan op de vraag. De laatste jaren is de vraag naar betaalbare huur- en koopwoningen fors gestegen. Er zijn vooral te weinig woningen voor één- en tweepersoonshuishoudens, voor bijvoorbeeld starters en senioren⁴⁴.

De passende woningvoorraad in de huidige situatie wordt daarom als redelijk beoordeeld.

4.4.3 Autonome ontwikkeling

In de Woonvisie 2018-2022⁴⁵ heeft de gemeente vastgelegd dat er ca. 140 nieuwe woningen per jaar nodig zijn om aan de behoefte te kunnen voldoen en hiermee het voorzieningenniveau op peil

⁴³ Omvang woningbehoefte, Companen, 2020

⁴⁴ Inventarisatie inbreidingslocaties, gemeente Utrechtse Heuvelrug, 2020

⁴⁵ Woonvisie 2018 – 2022, gemeente Utrechtse Heuvelrug, 2018

te kunnen houden. Dit getal is mede gebaseerd op de groeicijfers als bekend in o.a. de Primos-prognoses. Daarnaast sluit het aanbod qua woningen niet goed aan op de vraag. En dat om de groeiende vergrijzing tegen te gaan, een meer evenwichtige spreiding in de leeftijdsopbouw nodig is. Dat betekent dat er nog steeds voldoende woningen moeten worden gebouwd voor de verschillende doelgroepen. Om op die manier ook de groepen die in de huidige markt nauwelijks aan bod komen aan een zelfstandige woning te kunnen helpen. En om doorstroom binnen het bestaande aanbod te bevorderen. Daarom houdt de gemeente vast aan het in de Woonvisie al vastgelegde streefaantal van ca. 140 woningen per jaar voor de periode 2020- 2025. En rekening houdend met 30% planuitval/vertraging betekent dat voor deze periode een benodigde plancapaciteit van minimaal 1100 woningen ($6 \times 140 + 30\%$).

Op basis van de huidige en verwachte bouwplannen worden in de periode 2020 tot en met 2025 naar verwachting ongeveer 600 woningen gerealiseerd. Zie tabel 2 hieronder. Dit betekent een tekort van 500 woningen.

De gronden die in bezit zijn van de gemeente staan in het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (zoals o.a. de voormalige gemeentekantoren en gemeentewerven). In 2015 en 2016 heeft de raad besloten over de stedenbouwkundige uitgangspunten en beoogde aantallen woningen per locatie. Februari 2020 heeft de raad besloten om het beoogd aantal te realiseren woningen op de locaties Van Bennenkomweg (Doorn), Pomplaan en De Kolk (beide Leersum) met circa 30 woningen op te hogen. Buiten deze zogenaamde grex-locaties heeft de gemeente nauwelijks grond in eigendom waarop nog woningen kunnen worden gebouwd⁴⁵.

Tabel 2. Aantal te bouwen woningen⁴⁵.

te bouwen per dorp	2020-2025
Driebergen	104
Doorn	194
Leersum	95
Amerongen	47
Maarn	47
Maarsbergen	42
Overberg	65
Totaal	594

De autonome ontwikkeling voor het passende woningaanbod wordt als slecht beoordeeld, omdat zelfs met de verwachte bouw van woningen het tekort aan woningen gaat oplopen tot 500 in 2025. Om het tekort niet verder te laten oplopen moet daarnaast de realisatie van deze woningen volgens plan verlopen zonder vertragingen. Op de langere termijn tot 2040 is het lastig in te schatten of er een woningtekort- of overschot zal ontstaan en of het woningaanbod passend is. Dit wordt ook beïnvloed door het aanbod van woningbouw op verschillende plekken in de regio.

4.4.4 Beleidskader

4.4.4.1 Nationaal

In de Omgevingsvisie heeft het Rijk vier prioriteiten vastgesteld. Een daarvan is 'Sterke en gezonde steden en regio's'. Het Rijk streeft naar een kwalitatief goede woningvoorraad, die regionaal aansluit op de woonbehoefte met nieuwe woon- en werklocaties binnen bestaande stadsgrenzen, zodat de open ruimten tussen stedelijke regio's behouden blijven.

4.4.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

Voor een passend woningaanbod heeft de provincie de volgende ambitie opgesteld voor 2040¹⁰: "iedereen die in de provincie Utrecht wil wonen kan beschikken over passende woonruimte. Dit betekent onder andere een voldoende aanbod aan woningen in het sociale en middeldure segment". Daarbij streeft de provincie naar een inclusieve samenleving, bijvoorbeeld door menging van typen woningen en woonmilieus in stadsdelen, wijken en kernen.

In een aantal kernen in de provincie Utrecht staat de vitaliteit daarnaast onder druk: er is sprake van vergrijzing en gezinsverdunding. Hierdoor dreigt het draagvlak voor voorzieningen en het verenigingsleven weg te vallen. Door middel van woningbouw voor specifieke doelgroepen willen gemeenten de vitaliteit van een aantal kernen behouden en versterken. Voor deze kernen geldt echter evenzeer dat primair wordt ingezet op binnenstedelijke (binnendorpse) ontwikkeling waarbij compacter en innovatiever zal moeten worden gebouwd dan tot nu toe gebruikelijk.

Daar waar geen binnendorpse mogelijkheden meer zijn faciliteert de provincie deze gemeentelijke ambities door een eenmalige kleinschalige uitbreiding per kern ten behoeve van de lokale vitaliteit tot 50 woningen zonder regionale afweging mogelijk te maken.

De provincie geeft uitvoer aan het beleid door middel van verschillende programma's:

- Regionale programmering woningbouw;
- Programma Versnelling Woningbouw 2021-2024;
- Programma Hart van de Heuvelrug.

4.4.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Woonvisie (november 2018)

In de Woonvisie zijn enkele uitgangspunten opgenomen die medebepalend zijn voor de keuze welke locaties de gemeente als inbreidingslocatie wil zien en hoe deze ingevuld kunnen worden. Kort samengevat staat hierin hoe de gemeente extra mogelijkheden voor woningbouw willen creëren door:

- transformatie ten behoeve van woningbouw te faciliteren;
- splitsing van zowel kavels als woningen te faciliteren;
- te (laten) bouwen in de hoogte met een maximum van 6 bouwlagen (= 5 hoog);
- mee te werken aan het verplaatsen van bedrijven uit woonwijken;

- te verkennen of de autoparkeernormen naar beneden bijgesteld kunnen worden ten behoeve van meer woningen.

Notitie Hoofdpijnen voor de Omgevingsvisie (juni 2019)

In de notitie Hoofdpijnen voor de Omgevingsvisie zijn drie kernprincipes benoemd die leidend zijn voor de nog op te stellen Omgevingsvisie en daarin te beantwoorden vraagstukken op het gebied van onder andere wonen. Deze principes zijn; kwalitatief hoogwaardige leefomgeving, toekomstgericht en vitale dorpen. Verder wordt kort samengevat gesteld dat een 'one size fits all'-visie niet passend is. De combinatie van een unieke groene omgeving, cultuurhistorie, dorps wonen en hoogwaardige voorzieningen zorgt voor een grote verscheidenheid aan kwaliteiten. Daaruit volgen een aantal niet limitatief opgesomde aandachtspunten voor inbreiding:

- de gemeente houdt rekening met de identiteit van de verschillende dorpen en maakt onderscheid tussen de meer 'verstedelijkte' dorpen in het noordwesten en de meer landelijke dorpen in het zuidoosten;
- de gemeente kiest vooral voor kleinschaliger ontwikkeling, transformatie en inbreiding. Kwaliteit en diversiteit staan daarbij in alle gevallen voorop;
- de gemeente bouwt vooral woningen en voorzieningen in bebouwd gebied en rond nieuwe of bestaande OV-knooppunten;
- het groen in de omgeving levert een belangrijke bijdrage aan het welbevinden van inwoners;
- iedereen moet mee kunnen doen en toegang hebben tot voorzieningen en groen;
- de gemeente zet vol in op voldoende diversiteit aan woningen, voorzieningen etc. om de samenleving en onze kernen krachtig te houden.

Woningbehoefteonderzoek

Uit het in regionaal verband opgestelde woningbehoefteonderzoek van begin 2019 (Companen) blijkt dat de al bestaande grote vraag verder toe blijft nemen. Naast een regionale functie is de gemeente immers ook in trek bij de hogere inkomens uit het hele land. Het gaat hierbij vooral om jonge één- en tweepersoonshuishoudens en gezinnen. Volgens dit onderzoek hebben beiden groepen met name oog voor Driebergen-Rijsenburg en Doorn.

In de gemeente is naast instroom sprake van vergrijzing (groei van het aantal 75-plussers). Veel jongere leeftijdsgroepen nemen in aantal af. De bevolking wordt daarmee eenzijdiger van samenstelling. Gevolg van deze ontwikkeling is dat de lokale behoefte vooral gericht is op appartementen. Terwijl mensen die hier willen komen wonen de laatste jaren vooral interesse hebben in ruime grondgebonden woningen.

Het bovenstaande gecombineerd betekent dat een groot aandeel nieuwbouw (45%) noodzakelijk is in het middensegment. Minimaal 20% van het aantal toe te voegen huizen is nodig in de categorie middenhuur. In het middensegment ligt het accent op appartementen. Voor een belangrijk deel ook in de koopsector. Hoewel de gemeente niet dieper op programmering per locatie ingaan is bij de globale beoordeling hier wel naar gekeken. Overigens loopt er op dit moment in U16 verband een verdiepend onderzoek naar welke woningen in onze regio gewenst

zijn. Naar aanleiding van de reacties op de conceptstukken hebben we door Companen dit regionaal onderzoek nader laten uitwerken naar de gemeente. Op basis van deze nadere uitwerking lijkt de combinatie van woningbehoefte en inlopen van tekorten tot een zelfs iets hogere behoefte aan nieuwe woningen te leiden. De in de Woonvisie 2018 – 2022 gehanteerde 140 woningen per jaar tot in elk geval 2025 blijft daarom voor ons uitgangspunt voor deze inventarisatie⁴⁵.

5 Natuur

In onderstaande tabel zijn de kwaliteitsniveaus samengevat van de indicatoren van het thema natuur in de huidige situatie en de autonome ontwikkeling.

Natuur

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Natura 2000	Slecht	Redelijk
Natuur Netwerk Nederland	Redelijk	Redelijk
Flora en fauna (verbeteren biodiversiteit)	Redelijk	Redelijk

5.1 Natura 2000

5.1.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter Natura 2000: Staat van instandhouding.

Bij deze indicator binnen het thema natuur en biodiversiteit worden de effecten op Natura 2000-gebieden beoordeeld. Natura 2000 is het samenhangende netwerk van beschermde natuurgebieden in de Europese Unie, bestaande uit Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden. Landen wijzen beschermingszones aan en stellen een beheerplan op om de natuurwaarden in deze natuurgebieden te behouden, te vergroten of te verbeteren. De Europese afspraken zijn in Nederland vastgelegd in de Wet natuurbescherming. In Nederland gaat het om ruim 160 gebieden, waarvan er 2 geheel of gedeeltelijk in de gemeente Utrechtse Heuvelrug gelegen zijn. Het gaat om de gebieden Rijntakken en Kolland en Overlangbroek. Figuur 41 geeft een overzicht van deze gebieden. Voor het MER worden de effecten op Natura 2000-gebieden bekeken aan de hand van de staat van instandhouding. Negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen onder meer veroorzaakt worden door verstoring door licht en geluid, verdroging van de bodem, verzuring en stikstofdepositie.

5.1.2 Huidige situatie

Voor elk Natura 2000-gebied wordt een beheerplan opgesteld, waarin wordt uitgewerkt op welke wijze, waar en wanneer de natuurdoelen ('instandhoudingsdoelstellingen') gehaald gaan worden. Momenteel zijn doelstellingen nog niet gehaald. De verschillende Natura 2000-gebieden worden toegelicht aan de hand van het opgestelde beheerplan. Daarbij wordt stil gestaan bij de kwaliteiten van het gebied, de redenen van aanwijzing als Natura 2000-gebied, de kernopgaven en de invloed van stikstofdepositie.

Stikstofdepositie vormt een belangrijk thema voor Natura 2000 gebieden. Door de verzurende of vermistende invloed van stikstofdepositie kan een habitat significant worden aangetast. Elk habitattype kent daarom een Kritische Depositiewaarde (KDW). De KDW is de grens waarboven het risico bestaat dat de kwaliteit van een habitat aangetast wordt. Een habitattype wordt als stikstofgevoelig aangemerkt wanneer de KDW lager is dan 2400 mol per hectare per jaar. Wanneer de daadwerkelijke stikstofdepositie hoger is dan de KDW wordt gesproken over overbelasting door stikstof. Voor elk Natura 2000-gebied, gelegen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug, wordt aangegeven of/ welke habitattypen gevoelig zijn voor stikstofdepositie.

Figuur B 41. Ligging van de Natura 2000-gebieden binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug¹⁵.

Rijntakken

Van Natura 2000-gebied Rijntakken ligt het grondgebied van de Utrechtse Heuvelrug in deelgebied Uiterwaarden Neder-Rijn. De uiterwaarden zijn gevarieerd in breedte en hoogteligging. De uiterwaarden bestaan voornamelijk uit graslanden, afgewisseld met enkele akkers, meidoornhagen, knotwilgen, bosjes, moerasgebiedjes, ontgrondingsgaten en geïsoleerde oude riviertakken. De rivierbedding heeft een breedte van 200 tot 250 meter. Het winterbed varieert in breedte van 500 meter bij Rhenen tot maximaal twee kilometer bij Amerongen. Ecologisch van belang is de directe relatie van de uiterwaarden met de aangrenzende stuwwallen van de Veluwe en de Utrechtse heuvelrug en de variatie die daarmee ontstaat in laag en hooggelegen gebied⁴⁶.

Een aantal van de Natura 2000 habitattypen in de Rijntakken is gevoelig voor depositie van stikstof afkomstig van landbouw, infrastructuur of andere sectoren. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om gebieden met stroomdalgraslanden, Essen-lepen bossen en droog hardhoutoobos.

Kolland en Overlangbroek

⁴⁶ Beheerplan Natura 2000 Rijntakken (038), 2018, Provincie Gelderland.

Kolland en Overlangbroek zijn twee landgoederen in het stroomgebied van de Kromme Rijn tussen Wijk bij Duurstede en de Utrechtse Heuvelrug. Het gebied vormt de overgang van hooggelegen zandgronden van de heuvelrug naar laaggelegen rivierkleigronden van de Neder-Rijn. Het gebied is onderdeel van een kleinschalig cultuurlandschap waar agrarische percelen in mozaïek met essenhakhoutbosjes voorkomen. Dit essenhakhout op voedselrijke kleigronden in het rivierengebied vormt een in Europees opzicht zeldzaam bostype met een grote rijkdom aan paddenstoelen, epifytische mossen en korstmossen. Het Natura 2000-gebied Kolland en Overlangbroek heeft een oppervlakte van 110 ha. Het deelgebied Overlangbroek bestaat uit 51 ha, het deelgebied Kolland (inclusief 13 ha Oud Kolland) uit 59 ha. Overlangbroek en Oud Kolland zijn in bezit en beheer van Staatsbosbeheer (SBB). Landgoed Kolland is eigendom en in beheer van Landgoed Kolland NV.

Een aantal van de Natura 2000 habitattypen in Kolland en Overlangbroek is gevoelig voor depositie van stikstof afkomstig van landbouw, infrastructuur of andere sectoren. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om gebieden met vochtige alluviale bossen⁴⁷.

Aangezien de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden nog niet zijn gehaald en gezien de stikstofproblematiek is de huidige situatie van Natura 2000 te beoordelen als slecht.

5.1.3 Autonome ontwikkeling

Rijntakken

Voor het Natura 2000-gebied Rijntakken zijn uitgebreide maatregelen opgenomen in het beheerplan. Een beheerplan wordt opgesteld voor een periode van zes jaar. Daarna wordt bekeken of het plan moet worden verlengd of bijgesteld. De uitvoering van de maatregelen uit het beheerplan wordt in deze beschouwd als autonome ontwikkeling. De maatregelen voor de Rijntakken zijn gericht op het voorkomen van verslechtering van habitats en soorten, de voortgang van het bestaand gebruik, lopende programma's (WaalWeelde, Ruimte voor de Rivier, Kader Richtlijn Water en NURG), en het benutten van specifieke kansen. Stikstofdepositie vormt een knelpunt voor de kwaliteit van habitattypen en leefgebieden in de Rijntakken. Ook menselijke activiteiten kunnen een belangrijke verstoring en belemmering zijn voor het bereiken van een natuurlijk evenwicht.

Kolland en Overlangbroek

Voor het Natura 2000-gebied Kolland en Overlangbroek zijn herstelmaatregelen opgenomen in het beheerplan. Een beheerplan wordt opgesteld voor een periode van zes jaar. Daarna wordt bekeken of het plan moet worden verlengd of bijgesteld. Het beheerplan voor Kolland en Overlangbroek is opgesteld voor de periode 2019-2025. De uitvoering van de herstelmaatregelen uit het beheerplan wordt in deze beschouwd als autonome ontwikkeling. De herstelmaatregelen voor de Kolland, Oud Kolland en Overlangbroek bestaan uit hydrologische en beheermaatregelen. Dit is onder te verdelen in maatregelen voor de verandering van mogelijkheden voor bosbeheer, het behoud van vochtig alluviaal soortenrijk bos, verbetering van het beheer en hydrologische

⁴⁷ Beheerplan Natura 2000 Kolland & Overlangbroek, provincie Utrecht, 2019

maatregelen. Stikstofdepositie vormt een knelpunt voor de kwaliteit van habitattypen en leefgebieden in de Kolland en Overlangbroek. Ook menselijke activiteiten kunnen een belangrijke verstoring en belemmering zijn voor het bereiken van een natuurlijk evenwicht.

Door de uitvoering van de beheerplannen zal de situatie van de instandhoudingsdoelstellingen verbeteren. Ook schonere technieken bij bedrijven, veehouderijen en voertuigen zullen op termijn zorgen voor minder stikstofdepositie. Daarentegen kunnen ontwikkelingen als woningbouw, toenemende mobiliteit en recreatie zorgen voor meer een aantasting van de instandhoudingsdoelstellingen. De autonome ontwikkeling van de Natura 2000-gebieden wordt per saldo als redelijk beoordeeld.

5.1.4 Beleidskader

5.1.4.1 Nationaal

De Natura 2000-gebieden maken onderdeel uit van Europees en nationaal beleid. De Europese afspraken zijn in Nederland vastgelegd in de Wet natuurbescherming.

5.1.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

In de Wet Natuurbescherming is vastgesteld hoe er moet worden omgegaan met Natura 2000-gebieden. Het beheerplan is een verplicht onderdeel. Voor alle gebieden zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd. Soms kunnen de natuurwaarden in een gebied achteruit gaan en moet de provincie maatregelen nemen om ze in stand te houden. In het beheerplan worden deze maatregelen uitgewerkt naar de praktijk. Dat kunnen kleine ingrepen zijn, zoals het plaatsen van een stuwte of het verwijderen van bomen, maar ook het langdurig maaien en afvoeren van de vegetatie. Daarnaast beschrijft het beheerplan de huidige situatie van de natuur, trends in aantallen en kwaliteit van de planten en dieren die er voorkomen, de waterhuishouding, het terreinbeheer en het bestaand gebruik van het gebied. Het beheerplan heeft een looptijd van 6 jaar. Na 6 jaar wordt de situatie opnieuw bekeken en komt er een nieuw, eventueel aangepast plan.

Om het beheerplan te maken werkt de provincie nauw samen met andere belanghebbenden, zoals aanliggende provincies, het Rijk, gemeentes, waterschappen, agrarische natuurverenigingen, omwonenden en terreinbeheerders. Daarnaast wordt voor ieder gebied een adviescommissie opgericht en zijn er informatieavonden waar iedereen met belangstelling voor het gebied van harte welkom is met vragen en opmerkingen⁴⁸.

5.1.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Voor het gehele gebied binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug is er geen specifiek beleid gericht op Natura 2000-gebieden.

⁴⁸ [Natura 2000 | provincie Utrecht \(provincie-utrecht.nl\)](https://provincie-utrecht.nl/natura-2000)

5.2 Natuur Netwerk Nederland

5.2.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter Natuur Netwerk Nederland: Oppervlak, samenhang, wezenlijke kenmerken en waarden; trends van soorten en levensgemeenschappen.

Bij deze indicator binnen het thema natuur en biodiversiteit worden de effecten op het Natuurnetwerk Nederland (NNN) beoordeeld. Het natuurnetwerk is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt te voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur. Vanaf 2014 zijn provincies verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurwerk.

Het NNN bestaat uit de Natura 2000-gebieden, aangevuld met gebieden daarbuiten, zoals belangrijke weidevogelleefgebieden en natuur- en bosgebieden. Ook de grote recreatiegebieden maken deel uit van het natuurnetwerk. De gebieden worden onderling verbonden door ecologische verbindingzones. De inrichting van de verbindingzones wordt gebaseerd op de habitateisen van een aantal 'gidssoorten'. Voorbeelden van gidssoorten zijn de ringslang, otter, waterspitsmuis en noordse woelmuis en daarnaast vissen en de meervleermuis. Er mag vanuit worden gegaan dat, wanneer de verbindingzones gericht op deze soorten worden ingericht dat deze ook voor veel andere soorten als verbindingzone zullen functioneren.

Figuur 42 geeft een overzicht van de gebieden die deel uitmaken van het NNN en geheel of gedeeltelijk binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug vallen. Om dubbelingen in dit rapport te vermijden wordt in deze paragraaf enkel ingegaan op de delen van het NNN buiten de Natura 2000-gebieden. De beschrijving van de Natura 2000-gebieden is te vinden in paragraaf 5.1.

Voor het MER worden de effecten van NNN bekeken aan de hand van: oppervlak, samenhang,

wezenlijke kenmerken en waarden; trends van soorten en levensgemeenschappen.

Figuur B 42. NNN gebieden binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug¹⁵.

5.2.2 Huidige situatie

De gemeente Utrechtse Heuvelrug is rijk aan natuur. De Utrechtse Heuvelrug en delen van de lager gelegen landschappen maken deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Een groot deel van de gemeente is onderdeel van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (figuur 43).

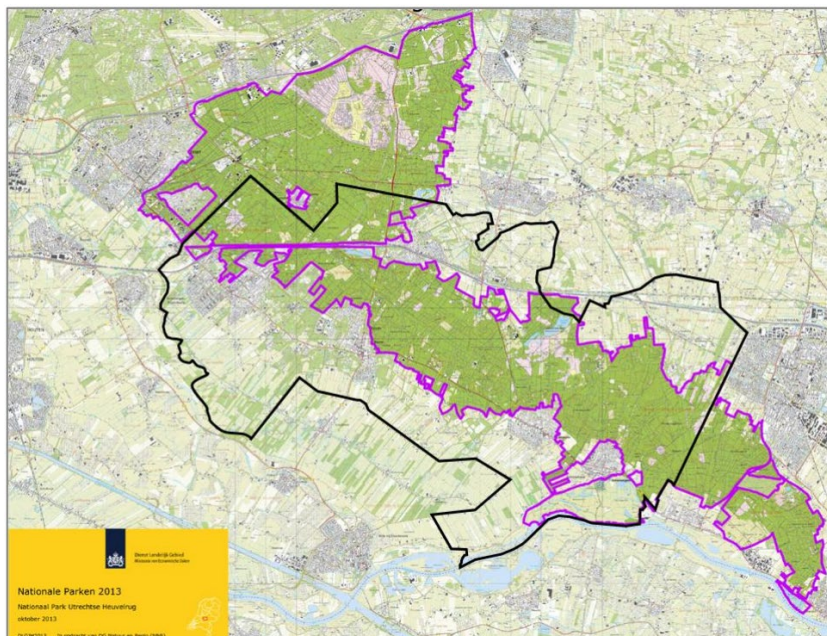
Verder herbergt de gemeente 1/3 van het bos in de provincie Utrecht. De grote rijkdom aan natuur vormt een belangrijk kenmerk van de gemeente. De ligging van deze beschermde natuurgebieden werkt in de huidige situaties vaak beperkend voor nieuwe ontwikkelingen⁵. Toch functioneert het NNN in de huidige situatie niet goed vanwege de doorkruisingen van wegen. Hierdoor zijn de verbindingen tussen verschillende NNN-gebieden niet optimaal. Daarom wordt de huidige situatie van NNN in de gemeente als redelijk beoordeeld.

5.2.3 Autonome ontwikkeling

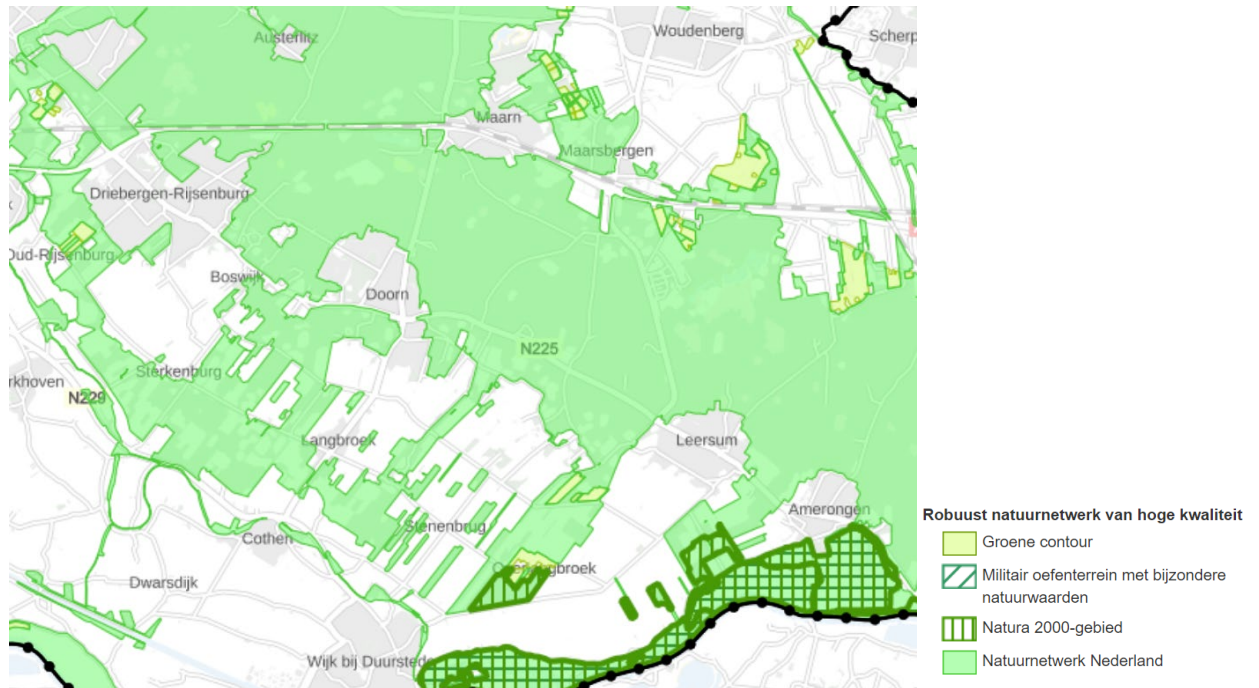
Voor het NNN zijn enkele gronden grenzend aan bestaand NNN aangewezen door de provincie als 'Groene contour' (zie figuur 44). Dit zijn gebieden waar nieuwe natuur ontwikkeld kan worden. De provincie stelt daarover: "Realisatie van de Groene contour is essentieel om het natuurnetwerk voldoende robuust te maken". De Provincie streeft ernaar dat in 2040 3.000 ha Groene contourgebied deel uitmaakt van het NNN, waaronder de gebieden die nu al als Groene contour op kaart zijn aangewezen. De nieuwe natuur in de Groene contour wordt toegevoegd aan het NNN en krijgt dezelfde bescherming als het NNN. Zolang de natuur in de Groene contour nog niet

is gerealiseerd zijn onomkeerbare ontwikkelingen, zoals grootschalige verstedelijking, die het realiseren van natuur binnen de Groene contour onmogelijk maken, niet toegestaan. In de Omgevingsverordening is dit verder uitgewerkt. Er worden pilots uitgevoerd om te onderzoeken op welke manier invulling kan worden gegeven aan de Groene contour. De resultaten van de pilots worden meegenomen in de verdere vormgeving van de Groene contour”.

Door de ruimtelijke opgaven binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug (woningbouwopgave, energieopgave, mobiliteitsopgave) en de gevolgen van klimaatverandering (droogte, hitte, hevige neerslag, verzuring van de bodem) komt het Natuur Netwerk Nederland onder druk te staan. Daarnaast ondervinden deze gebieden en de soorten die er leven en groeien in toenemende mate overlast van de recreatiedruk. Het Natuur Netwerk Nederland wordt in de autonome ontwikkeling daarom als redelijk beoordeeld.

Figuur B 43. Ligging gemeente Utrechtse Heuvelrug ten opzichte van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug⁵.

Figuur B 44. NNN met groene contour⁴⁹.

5.2.4 Beleidskader

5.2.4.1 Nationaal

Hoewel de rijksoverheid niet de eerst verantwoordelijke is voor het Natuurnetwerk Nederland, blijft zij eindverantwoordelijk voor de natuur. Zij investeert samen met provincies, sinds 2014 verantwoordelijk voor NNN, in het netwerk.

Het Rijk richt zich in zijn ruimtelijk beleid op nationale belangen. Het NNN is zo'n nationaal belang. Via het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) werkt het rijksbeleid door naar de ruimtelijke verordeningen van de provincies. De provincie Utrecht heeft de bescherming van het NNN als provinciaal belang vastgelegd in de PRS en de PRV (Herijking 2016)⁵⁰.

5.2.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

De provincie beschermt het NNN via het ruimtelijk beleid om ervoor te zorgen dat de omvang en kwaliteit van deze gebieden niet afneemt. Dit is geregeld in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (PRS), Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) en gemeentelijke bestemmingsplannen. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moet getoetst worden of er per saldo sprake is van significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN of een significante vermindering van de oppervlakte of een significante afname van de samenhang.

⁴⁹ <https://ruimtelijkeplannen.provincie-utrecht.nl/>

⁵⁰ [Hoofdlijnen provinciaal NNN-beleid | NNN-wijzer | Provincie Utrecht \(provincie-utrecht.nl\)](#)

Wordt significante aantasting aangetoond, dan is de ontwikkeling niet mogelijk, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang én reële alternatieven ontbreken. De aantasting moet dan zoveel mogelijk beperkt worden. Is deze beperking onvoldoende om significante aantasting te voorkomen, dan is compensatie nodig⁵¹.

5.2.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Nieuwe gemeentelijke bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen moeten voldoen aan de regels die in de Interim Omgevingsverordening zijn opgenomen.

In het hele Natuurnetwerk geldt dat een bestemmingsplan zorgt voor de ruimtelijke bescherming en geen ontwikkelingen toelaat die leiden tot aantasting van het NNN (de wezenlijke kenmerken en waarden, kwaliteit, samenhang en oppervlakte. Hier zijn een drietal uitzonderingen op waarbij aantasting onder voorwaarde van o.a. mitigatie en compensatie mogelijk is. Het gaat hier om:

- ontwikkelingen van groot openbaar belang;
- ontwikkelingen die binnen een samenhangend gebied leiden tot een versterking van het NNN (Meerwaardebenadering), en;
- ontwikkelingen die beperkt worden gewijzigd of worden toegevoegd, waarbij die wijziging of toevoeging noodzakelijk is voor de instandhouding van de bestaande bestemming.

Indien de locatie in het NNN ligt zal het bestemmingsplan dus altijd een NNN-toets moeten bevatten waarin de aantasting wordt beoordeeld (oppervlakte, kwaliteit, wezenlijke kenmerken en waarden en samenhang) en waar onderbouwd wordt of voldaan wordt aan de voorwaarden die bij bovengenoemde uitzonderingen zijn benoemd. In alle gevallen is er naast mitigatie altijd sprake van compensatie. In de Interim Omgevingsverordening zijn regels opgenomen met betrekking tot de borging van deze compensatie⁵¹.

5.3 Flora en fauna

5.3.1 Beoordelingsparameter

Beoordelingsparameter flora en fauna (verbeteren biodiversiteit): Afname/toename omvang biodiversiteit en aantallen rode lijstsoorten.

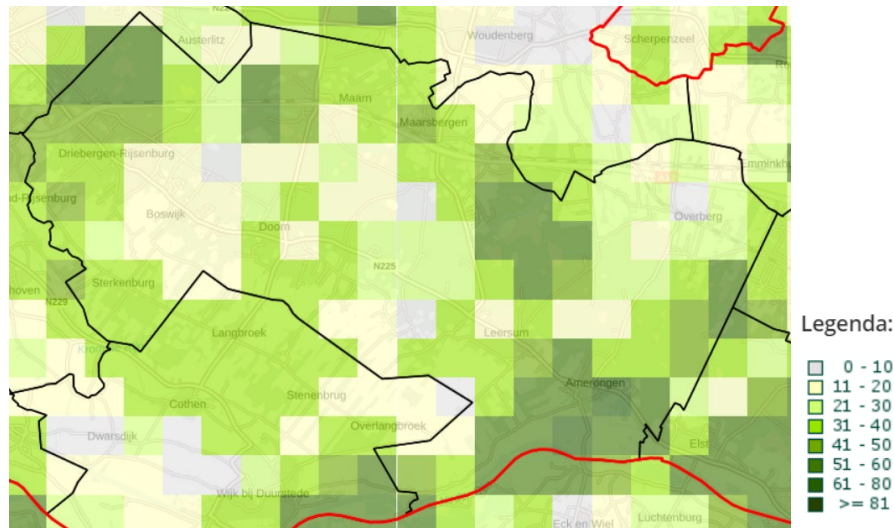
Bij deze indicator binnen het thema natuur worden de effecten op flora en fauna beoordeeld. Voor het MER worden de effecten op flora en fauna bekeken aan de hand van de omvang van de biodiversiteit en de aantallen rode lijst soorten. Om dubbelingen in de beoordeling te vermijden, wordt in deze paragraaf enkel ingegaan op de biodiversiteit buiten het NNN dat binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug valt. De beschrijving van de Natura 2000-gebieden is te vinden in paragraaf x en de beschrijving van de andere delen van het NNN is te vinden in paragraaf x.

5.3.2 Huidige situatie

Groenstructuren zijn van groot belang binnen de dorpskernen. Met alle particuliere tuinen en openbare groenpercelen omvat ieder dorp in feite een lappendeken van microklimaten. Intensief of extensief beheerd, met inheemse of juist uitheemse soorten. Soms gaat het om natuur die is ontstaan door menselijke invloed, soms om soorten die spontaan zijn opgekomen vanwege de

geschikte natuurlijke omstandigheden. Deze grote variëteit aan biotopen maakt dat er in de dorpen volop kansen zijn voor een heleboel soorten flora en fauna. Van belang voor de instandhouding van planten en dieren is dat zij zich kunnen verplaatsen om eten te zoeken en zich voort te planten of om dekking en rust te vinden. En daar ligt nu juist de grote uitdaging in de dorpsnatuur. De biotopen - in de vorm van tuinen of groenperken - zijn te klein en liggen vaak te geïsoleerd. Er liggen obstakels tussen, zoals wegen en gebouwen. Openbare groenstructuren kunnen hier de oplossing voor bieden. Door structuren aan elkaar te verbinden kunnen deze uitgroeien tot biotopen van voldoende robuuste omvang. Zo'n robuust gebied is nodig om planten- en diersoorten in stand te houden. Niet alle flora en fauna gedijen goed binnen dorpskernen. Het buitengebied om de stedelijke kernen heen is daarom ook van groot belang om geschikt te houden, zodat dieren om de stedelijke kern heen kunnen trekken. Ook de overgangszone van bebouwd gebied naar buitengebied is belangrijk. Deze bepaalt uiteindelijk hoe de ecologie zich in en rond de dorpen zal ontwikkelen. Natuurlijke oevers, zomen en kruidenrijke randen spelen hier een essentiële rol in³⁶.

In figuur 45 wordt de geschatte soortendiversiteit van de rode-lijstsoorten per kilometerhok in klassen weergegeven. Deze kaart is gemaakt op basis van gegevens van de laatste tien jaar uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De zeven belangrijkste en best onderzochte soortgroepen zijn hierin samengenomen (vaatplanten, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en vogels). In de kaart is gecorrigeerd voor het effect dat er niet op elke locatie even intensief wordt waargenomen. Relatief soortenarme gebieden in deze kaart zegt niets over het wel of niet voorkomen van beschermde soorten onder de Flora- en faunawet, Boswet en de Natuurbeschermingswet.

Figuur B 45. Soortendiversiteit van de Rode Lijstsoorten⁵¹.

Desondanks de rijkheid aan groen binnen de gemeente zorgen verzuring, verdroging en recreatiedruk voor een verminderde biodiversiteit. Daarnaast is er veel mobiliteit binnen de gemeente wat het voor soorten moeilijker maakt om te gedijen. Ook zijn er relatief veel productiebossen met naaldhout binnen de gemeente gelegen die weinig biodivers zijn in vergelijking met meer natuurlijkere bossen met meer loofbomen. Biodiversiteit wordt in de huidige situatie als redelijk beoordeeld.

5.3.3 Autonome ontwikkeling

Door de ruimtelijke opgaven binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug (woningbouwopgave, energieopgave, mobiliteitsopgave) en de gevolgen van klimaatverandering (droogte, hitte, hevige neerslag, verzuring van de bodem) komt de biodiversiteit onder druk te staan. Daarnaast ondervinden flora en fauna binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug in toenemende mate overlast van de recreatiedruk.

De gemeente Utrechtse Heuvelrug zet in op het behouden en verstevigen van ecologische verbindingzones. Om dit te realiseren streeft de gemeente naar nieuwe inrichtingen met groen, zoals natuurlijke oevers, zomen bos en gras, en kruidenrijke randen langs de velden. Bij nieuwe ontwikkelingen of bij de omvorming van bestaande gebieden wordt het groen voldoende robuust aangelegd. Dit betekent zoveel mogelijk aaneengesloten of met slechts kleine tussenruimten.

Biodiversiteit binnen de gemeentegrenzen wordt in de autonome ontwikkeling als redelijk beoordeeld.

⁵¹ [Kaarten | Atlas Natuurlijk Kapitaal](#)

5.3.4 Beleidskader

5.3.4.1 Nationaal

Vanuit Europa is de bescherming van soorten en gebieden geregeld in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. In Nederland is de natuurwetgeving verankerd in de Wet Natuurbescherming.

- De Wet natuurbescherming is zowel gericht op de gebiedsbescherming als de soortenbescherming. De Wet natuurbescherming zorgt voor: eenvoudige regels voor de bescherming van de natuur;
- Decentralisatie van bevoegdheden naar provincies en;
- Goede aansluiting op het omgevingsrecht.

De Wet natuurbescherming legt de bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen bij ruimtelijke ingrepen bij de provincies. Daarmee is de provincie bevoegd gezag voor de toetsing van werkzaamheden en activiteiten bij Natura 2000-gebieden (de gebiedsbeschermingsbepalingen) en dier- en plantensoorten (de soortenbeschermingsbepalingen). Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, blijft het Rijk bevoegd gezag.

5.3.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

De provincie heeft met de invoering van de Wet natuurbescherming de regie over het natuurbeleid gekregen. De provincie wil daarmee een extra impuls aan de natuur geven. In de Natuurvisie externe link en het Beleidskader Wet Natuurbescherming staat hoe we dit gaan doen. Uitgangspunt van het beleid is het behouden, versterken en duurzaam benutten en beleven van de Utrechtse natuur en biodiversiteit⁵².

5.3.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

In het Groenstructuurplan is in beeld gebracht waar voldoende groen aanwezig is om een verbinding te vormen tussen het buitengebied aan de ene kant van het dorp en het buitengebied aan de andere kant. Het zijn als het ware de snelwegen waarover met name dieren maar ook planten zich kunnen verplaatsen door het dorp. Er worden drie ecologische verbindingzones van elkaar onderscheiden:

1. Ecologische verbindingzones voor vliegende soorten. Denk aan vogels, vleermuizen en insecten.
2. Ecologische verbindingzones voor grondgebonden en vliegende soorten. Met de grondgebonden soorten worden bijvoorbeeld zoogdieren en reptielen bedoeld.
3. Ecologische verbindingzones voor watersoorten. Dit zijn vissen en amfibieën.

Deze verbindingzones houdt de gemeente zo veel mogelijk in stand en probeert ze te verstevigen. Dat kan door middel van dagelijks groenbeheer en eventueel ook met nieuwe inrichting van het groen, bijvoorbeeld met natuurlijke oevers, zomen tussen bos en gras, en

⁵² [Natuurbeleid | provincie Utrecht \(provincie-utrecht.nl\)](#)

kruidenrijke randen langs velden. Daarnaast brengt de gemeente ecologisch schakels tot stand waar deze zijn doorbroken.

Bij nieuw te ontwikkelen gebieden of bij omvorming van bestaande gebieden is het van belang dat het groen voldoende robuust wordt aangelegd. Daarbij wordt steeds gezocht naar goede aansluiting op de groenstructuren in het omringende gebied³⁶.

6 Bodem en water

In onderstaande tabel zijn de kwaliteitsniveaus samengevat van de indicatoren van het thema bodem en water in de huidige situatie, en bij autonome ontwikkeling.

Bodem en water

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Bodemkwaliteit	Goed	Goed
Drinkwater	Goed	Redelijk
Waterkwaliteit	Redelijk	Redelijk
Bodemdaling	Goed	Goed

6.1 Bodemkwaliteit

6.1.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter bodemkwaliteit: Mate van bodemverontreiniging.

Deze indicator binnen het thema bodem en water geeft een standstill of verbetering van de bodemkwaliteit weer. Voor het MER worden de effecten van de bodemkwaliteit beoordeeld aan de hand van de mate van bodemverontreiniging.

6.1.2 Huidige situatie

De bodemkwaliteit (gemeten op basis van chemische verontreinigingen) is bijna overal in de gemeente Utrechtse Heuvelrug op orde, in die zin dat er geen acuut gezondheids- of ecologisch aandachtspunt meer is. Er worden nog twee aandachtsgebieden genoemd: PER vervuiling door oude stomerijen in Doorn en Driebergen (Programma Heuvelrug Duurzaam en Klimaatneutraal). De huidige situatie is op die locaties na goed.

6.1.3 Autonome ontwikkeling

Daar waar vervuiling bepaalde functies onmogelijk heeft gemaakt, is de afgelopen jaren veel werk gemaakt van bodemsanering. Deze saneringsopgave neemt af, de aandacht verschuift nu naar het voorkomen van nieuwe vervuiling en naar verantwoord bodemgebruik.

We zien een trend waarbij, door de intensivering van het ruimtegebruik boven de grond, er steeds meer nieuwe functies in de ondergrond worden toegevoegd. Denk aan tunnels en ondergronds bouwen, maar ook aan de toepassing van systemen om bodemenergie op te wekken via geothermie of op te slaan door middel van warmte/koudeopslag. De opgave blijft om invulling te geven aan goed bodembeheer en om nieuwe vervuiling te voorkomen. Tevens is het van belang

de juiste functies op de juiste plek – met de juiste bodemkwaliteit – te plaatsen. Daarmee is ook in de autonome situatie de toestand goed.

6.1.4 Beleidskader

6.1.4.1 Nationaal

Wet bodembescherming

De Wet bodembescherming (Wbb) voorziet in maatregelen indien sprake is van ernstige bodemverontreiniging. Het doel van de Wbb is in de eerste plaats het beschermen van de (land of water-) bodem zodat deze kan worden benut door mens, dier en plant, nu en in de toekomst. Via de Wbb heeft de Rijksoverheid de mogelijkheid algemene regels te stellen voor de uitvoering van werken, het transport van stoffen en het toevoegen van stoffen aan de bodem.

Aanvullingswet bodem

Met het voorstel voor de Aanvullingswet bodem 2 (2020) wordt de aanpak van bodemverontreinigingen gekoppeld aan een gebiedsgerichte aanpak en het reguleren van activiteiten. De kern van het huidige bodembeleid is het beschermen van de bodem tegen nieuwe verontreinigingen. Dit blijft bij de overgang naar de Omgevingswet overeind.

Besluit bodemkwaliteit

Het doel van het Besluit bodemkwaliteit is om de bodem beter te beschermen. Het besluit geeft gemeenten en provincies meer verantwoordelijkheid om de bodem te beheren.

PFAS (Poly- en perfluoralkylstoffen)

Vanaf 9 juli 2019 is het tijdelijk handelingskader PFAS/GENX uitgekomen. De bovengrond en diepere geroerde bodemlagen zijn op basis van het tijdelijk handelingskader PFAS in heel Nederland verdacht op het diffuus voorkomen van PFAS3 als gevolg van atmosferische depositie. In de praktijk betekent dit dat grond zonder onderzoek naar PFAS/GenX niet kan worden toegepast op andere locaties of kan worden afgevoerd naar een erkende verwerker. Mocht er grond worden afgevoerd tijdens werkzaamheden, dan dient dit voorafgaand geanalyseerd te worden op PFAS/GenX.

6.1.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

Met de inwerkingtreding van de omgevingswet vervalt de rol van de provincie voor bodemkwaliteitsbeleid. In de Omgevingsvisie van de PU: “Tegelijkertijd is onze bevoegdheid met betrekking tot de chemische bodemkwaliteit veranderd. Na inwerkingtreding van de Omgevingswet vervalt de Wet bodembescherming (Wbb) en zijn gemeenten bevoegd gezag voor de bodemkwaliteit. We stellen een nieuw programma op waarin we onder andere beschrijven hoe we het bodemsaneringsprogramma gaan afronden en hoe we samenwerken met andere overheden bij mobiele bodem- en grondwaterverontreinigingen” (p. 68).

6.1.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

De nota Bodembeheer 2012 wordt geactualiseerd op regioniveau. Beleid is opgesteld t/m 2012 en

in 2019 geëvalueerd omdat de data verouderd was. Daaruit is advies voor enkele wijzigingen voortgekomen voor herziening, maar de conclusie was dat de bodemkwaliteitskaarten ongewijzigd nog eens vijf jaar verlengd konden worden. Het grondstromenbeleid is momenteel ook in herziening, om meerdere redenen, waaronder strengere normen voor blootstelling aan lood voor kleine kinderen en PFAS. ODRU (omgevingsdienst regio Utrecht) beoogt voor het in werking treden van de omgevingswet tot 1 bodemkwaliteitskaart te komen. Verder is het beleid gericht op sanering bij nieuwe ontwikkelingen en het voorkomen van vermenging van grondstromen bij grondverzet.

Ten aanzien van het duurzaamheidsbeleid is bodemkwaliteit geen prioritair thema (p. 8), ook het raadsprogramma 2018-2022 rept alleen van bodemkwaliteit als negatief effect van agrarische bedrijvigheid (p. 12).

Als laatste rept het beleid nog in “Hoofdpijnen voor de Omgevingsvisie” als volgt: “Voor de kwaliteit van onze leefomgeving (lucht, bodem) voldoen we niet alleen aan onze normen, maar kijken we continu hoe deze de gezondheid van onze inwoners zo veel mogelijk bevordert” (p. 7).

6.2 Drinkwater

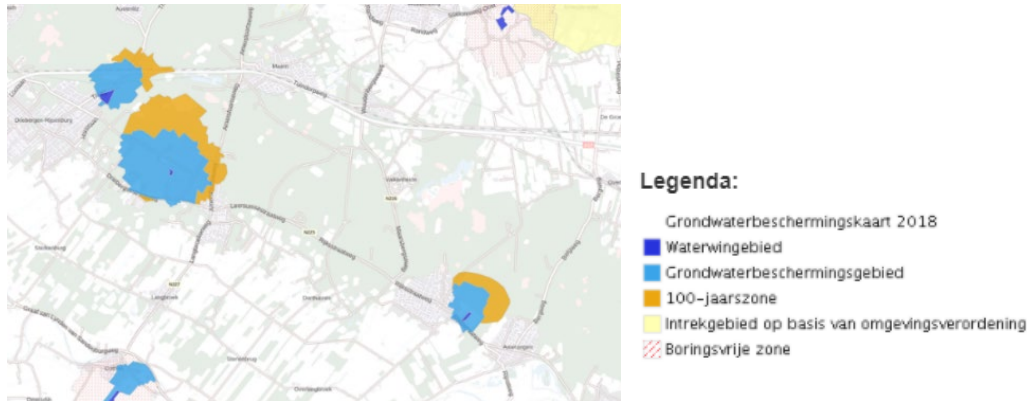
6.2.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter drinkwater: Zorg voor het op peil blijven houden van hoeveelheid en kwaliteit drinkwater in de regio.

Deze indicator binnen het thema bodem en water geeft aan of er voldoende drinkwater van gewenste kwaliteit is. Voor het MER worden de effecten op drinkwater beoordeeld aan de hand van het op peil houden van de hoeveelheid en kwaliteit van het drinkwater.

6.2.2 Huidige situatie

Er zijn drie onttrekkingen voor drinkwater in de gemeente Utrechtse Heuvelrug met bijbehorende grondwaterbeschermingsgebieden (Figuur 46). De kwaliteit van het drinkwater(winning) is momenteel goed, maar stond door droge jaren zoals 2003, 2018 en 2019 wel onder druk door kwaliteitsverlies van het oppervlaktewater en door de grotere drinkwatervraag (zie ook onder thema droogte). De kwantiteit zal niet snel problematisch worden door de grote grondwatervoorraden onder de Heuvelrug.

Figuur B 46. Onttrekkingen met beschermingsgebieden⁵³.

6.2.3 Autonome ontwikkeling

De provincie geeft aan dat de behoefte aan drinkwater in de toekomst toe zal nemen (PU, Omgevingsvisie: p. 30), dit kan ook zijn effecten gaan hebben op de vergunde ruimte op de huidige drinkwaterlocaties in de gemeente Utrechtse Heuvelrug die ook voor buiten de gemeente Utrechtse Heuvelrug van belang zijn voor de drinkwatervoorziening. Er zijn geen aanvullende drinkwaterwinninglocaties voorzien t/m 2040, wel zal de locatie Doorn aankomende jaren sluiten en verhuizen naar Cothen (gemeente Wijk bij Duurstede). De drinkwatervoorziening in de gemeente en ook de levering naar naburige gemeenten zal door droogte en toenemende vraag wel onder druk komen te staan. In de autonome situatie zal dit afdoende beleid vragen om de situatie goed te houden.

6.2.4 Beleidskader

6.2.4.1 Nationaal

Structuurvisie ondergrond (STRONG)

Deze richt zich op duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond waarbij benutten en beschermen met elkaar in balans zijn. Het belangrijkste element van de Structuurvisie Ondergrond voor drinkwater: Provincies hebben het voortouw bij het aanwijzen van gebieden voor drinkwaterwinning.

6.2.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

Omgevingsvisie

Hierin geeft de provincie aan: “Op de Utrechtse Heuvelrug infiltreert een groot deel van het regenwater dat een belangrijke bron is voor de drinkwaterwinning en water voor de (levensmiddelen)industrie en de natuur- en landbouwgebieden langs de flanken.” (p. 66)

De provincie zal: “zorgen dat er altijd voldoende en schoon drinkwater is, zelfs wanneer zich een extreme groei van de drinkwatervraag zou voordoen. Besparen van drinkwater en voorkomen van verspilling van grondwater zijn daarbij essentiële randvoorwaarden.” (p. 67) Voor de gemeente

⁵³ [Kaarten | Atlas Leefomgeving](#)

Utrechtse Heuvelrug betekent dit dat er echter geen zoekgebied voor aanvullende drinkwaterwinning in de gemeente Utrechtse Heuvelrug is (p. 39).

De Provinciale Milieuvordering (2013) regelt de bescherming van drinkwaterwinningen (zie ook thema waterkwaliteit).

6.2.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

In "Hoofdlijnen voor de Omgevingsvisie" stelt de gemeente: "We dragen zorg voor het op peil blijven en de kwaliteit van de drinkwatervoorraad voor de regio." In 2005 werd geconstateerd: "Daarnaast verzorgt Hydron Midden-Nederland en N.V. Waterleiding Doorn de drinkwatervoorziening. Ook bluswater wordt betrokken uit dit drinkwaterleidingnet. De capaciteit van het drinkwaternet is niet in alle gevallen toereikend voor blusdoeleinden. Inzicht ontbreekt in de knelpuntsituaties." (Waterplan gemeente Utrechtse Heuvelrug, p. 27).

De uitgangspunten in het Waterplan van de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn: "De drinkwatervoorziening is goed en veilig." En "Diep grondwater wordt alleen gebruikt voor hoogwaardige doeleinden" (p.27).

6.3 Waterkwaliteit

6.3.1 Beoordelingskader

Beoordelingsparameter waterkwaliteit: Kwaliteit van water (zware chemische stoffen, ecologie, nutriënten).

Deze indicator binnen het thema bodem en water geeft een standstill of verbetering het grond- en oppervlaktewater weer. Voor het MER worden de effecten op de waterkwaliteit beoordeeld aan de hand van de kwaliteit van het water (zware chemische stoffen, ecologie, nutriënten).

6.3.2 Huidige situatie

Waterkwaliteit valt primair onder de verantwoordelijkheid van het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (HDSR). De laatste meting t.b.v. de KRW doelen voor oppervlaktewater valt in twee categorieën: prioritare stoffen (zeer giftige of moeilijk afbreekbare stoffen) en chemische doelen voor overige verontreinigende stoffen die mede de ecologische toestand bepalen (zoals fosfaat en stikstof). De laatste officiële KRW meting van HDSR was in 2017.

De gemeente Utrechtse Heuvelrug kent weinig KRW waterlichamen: enkel de Ameronger wetering en de Langbroekerwetering. Beide hadden in 2017 als ecologische toestand 'ontoereikend' en voldeden niet aan de chemische eisen van de KRW. De kwaliteit voor vis was wel goed. Fosforconcentratie evenals stikstof waren ook goed o.b.v. de KRW maatlaten. Er is in de gemeente Utrechtse Heuvelrug geen zwemwater dat door het waterschap gemonitord wordt op kwaliteit.

De huidige waterkwaliteit is in het algemeen voldoende voor veel gebruiksfuncties, zoals de drinkwaterproductie (weliswaar met aanvullende zuiveringsstappen), het gebruik in de landbouw (drinkwater voor vee en beregening) en voor natuur.

Waterkwaliteit op de Heuvelrug stond afgelopen jaren onder druk door onttrekkingen en toenemende droogte. In het algemeen is de waterkwaliteit op dit moment dus redelijk, zeker vanuit de ecologische basisparameters beschouwd.

6.3.3 Autonome ontwikkeling

Door maatregelen van HDSR en haar Europese verplichting aan de KRW te voldoen valt af te leiden dat op termijn de waterkwaliteit toe zal nemen tot op het gewenste KRW niveau. Wat opgaat voor de KRW wateren. Aanpassingen in de landbouw en ruimtegebruik kunnen door onttrekkingen of diffuse verspreiding van fosfaat en stikstof in het watersysteem wel tot verslechtering leiden. Andersom kan HDSR voor het beschermen van de waterkwaliteit tot een stop op onttrekkingen besluiten onder vigerend beleid, zoals ook in 2020 gebeurt is voor de Utrechtse Heuvelrug.

De kwaliteit zal meer wisselen door toenemende extremen in droogte, hitte en extreme regenval. Deze weersvariabelen hebben vooral op de heuvelrug en beekdalsystemen effect op nutriëntgehalte en droogvalduren. Overmatige onttrekking voor drinkwater kunnen hier aanvullend negatief effect op hebben.

In stedelijk gebied kan de ondergrond niet onbeperkt worden gebruikt voor bodemenergie (gebruik van grondwater voor het koelen van gebouwen in de zomer, en in de winter om te verwarmen) en in natuurgebieden zijn maatregelen nodig om grondwaterafhankelijke natuur te behouden of te verbeteren. De toestand in autonome ontwikkeling zal dus redelijk blijven met kans op verslechtering als klimaatverandering en watervraagvergroting doorzetten.

6.3.4 Beleidskader

6.3.4.1 Nationaal

De Europese Kaderrichtlijn Water gaat in op de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. In Nederland vertaalt de Rijksoverheid de Kaderrichtlijn Water (KRW) 11 in landelijke beleidsuitgangspunten, kaders en instrumenten. De regionale waterbeheerders zijn verantwoordelijk voor specificering voor de watersystemen in hun beheer.

6.3.4.2 Regionaal

Provincie Utrecht

Provincie Utrecht is toezichthouder op HDSR bij de uitvoering van haar waterbeherende taken ten aanzien van het oppervlaktewater.

Voor grondwater geldt op basis van de provinciale milieuverordening (PMV) dat binnen grondwaterbeschermingsgebieden geen ruimtelijke ontwikkelingen plaats mogen vinden die een bedreiging vormen voor de grondwaterkwaliteit. De verdere regels omtrent de 100 jaarszone en activiteiten in het gebied zijn geregeld in hoofdstuk 2 van de PMV (2013) (m.n. artikel 4 t/m 8 en artikel 14 t/m 17).

Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden

Naast het waterbeheerplan waarin het huidig beleid en maatregelen beschreven zijn, heeft HDSR haar ambitie neergelegd in haar: 'Ambitie Gezond Water 2022-2027', met de volgende ambitie: "Ons toekomstbeeld is zo schoon mogelijk oppervlaktewater met een zo goed als mogelijk ontwikkelde biodiversiteit en ecologie." (p. 3) Hiervoor heeft HDSR kwaliteitsscores vastgesteld (EKR's), per deelgebied de situatie in kaart gebracht en lange termijn doelen gesteld. Deze zijn afgestemd met de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

6.3.4.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Oppervlaktewaterkwaliteit

Gemeente is gehouden aan de basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor zoals overeengekomen met HDSR om water afstromend op KRW wateren van voldoende kwaliteit te reguleren. In de visie dorpswateren zijn hiervoor streefbeeld en gegeven, die echter niet uitgevoerd zijn voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Kernpunten voor beleid is de waterkwaliteitstrits: schoon houden-scheiden-zuiveren en waterlopen lopen van schoon naar vuil.

Grondwaterkwaliteit

Er wordt veel over grondwaterkwaliteit geregeld ivm de hoge natuurlijke waarde van de wateringen en sprengen en de functie voor drinkwaterwinning. In het programma duurzaam en klimaatneutraal 2017-2022 rept de gemeente Utrechtse Heuvelrug alleen over waterkwaliteit t.a.v. grondwater: "De afgelopen jaren hebben we op meerdere plaatsen het afspoelend hemelwater van verhardingen afgekoppeld van het riool en rechtstreeks in de bodem geïnfiltreerd. Om de kwaliteit van het kwetsbare grondwater in de Heuvelrug te beschermen is het van belang dat dit water niet te zeer verontreinigd is met zware metalen (uit de bouw) of Paks en minerale oliën van het verkeer." (p. 45)

De keuze van de gemeente in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2017-2022 is gericht op het relinen in plaats van vervangen van rioleringen. Dit heeft als gevolg dat dergelijke (en andere boven of ondergrondse) meekoppelkansen niet mogelijk zijn. Het afkoppelconvenant en de Leidraad 2015 zijn daarmee ook minder tot niet realiseerbaar.

De regionale adaptatiestrategie relateert waterkwaliteit aan klimaatopgave wateroverlast en droogte (zie die thema's).

6.4 Bodemdaling

Beoordelingsparameter bodemdaling: Beïnvloeding van het watersysteem t.b.v. voorkomen zetting (klei) of oxidatie (veen). Diepe grondstoffenwinning.

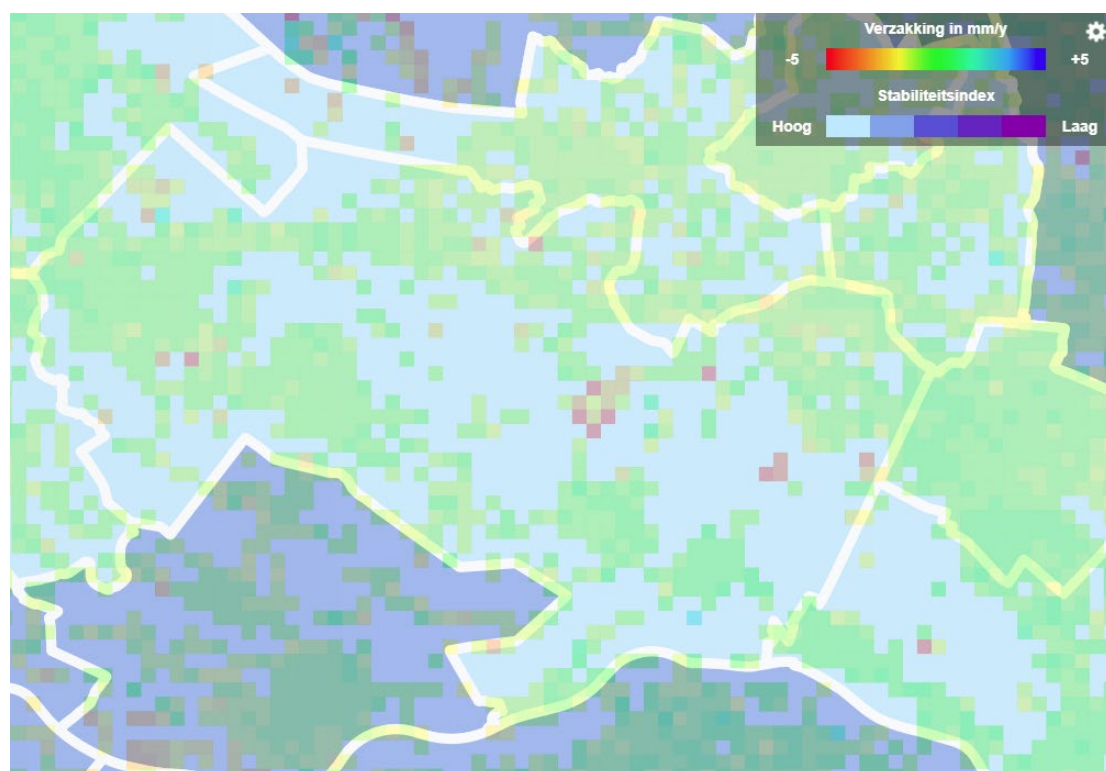
Deze indicator binnen het thema bodem en water geeft de gevoeligheid voor bodemdaling weer. Voor het MER worden de effecten op bodemdaling beoordeeld aan de hand van de beïnvloeding van het watersysteem en diepe grondstoffenwinning.

6.4.1 Huidige situatie

Op basis van satellietgegevens geclusterd op de bodemdalingskaart van Nederland 2.0 valt te concluderen dat de ondergrond van de Utrechtse Heuvelrug een hoge stabiliteit kent. Ingezoomd valt alleen de verzakking bij het Breeveen ten noorden van Leersum op (Figuur 47). Ten aanzien van bodemdaling is de huidige situatie voor de gemeente dus goed te noemen.

Tabel 3. Meetpunt Breeveen.

Aantal meetpunten	473811
Gemiddelde lineaire zakking	-0.9 mm / jaar

Figuur B 47. Gemeentecontour Utrechtse Heuvelrug met verzakking in mm/jaar op basis van meetreeks 2015-2020, de aangeven anomalie bevind zich bij het Breeveen⁵⁴.

6.4.2 Autonome ontwikkeling

Op basis van de zeer stabiele situatie en de lokale bodemopbouw kan aangenomen worden dat er gelijkmatige bodemdaling plaats zal blijven vinden door m.n. het postglaciale terugveren van de bodem. Van grootschalige bodemdaling door grondstoffenwinning of veenoxidatie zal geen sprake zijn. Het kwaliteitsniveau van bodemdaling is daarom in de autonome ontwikkeling constant en daarmee goed te noemen. Wel is recent onderzoek gedaan naar mogelijkheden voor diepe geothermie door TNO en EBN, i.o.v. het ministerie EZ. De uitlagen zijn nog niet bekend op moment van schrijven maar dit zou negatieve gevolgen voor de ondergrond in de gemeente Utrechtse Heuvelrug kunnen hebben.

⁵⁴ <https://bodemdalingskaart.nl/nl/>

6.4.3 Beleidskader

6.4.3.1 Nationaal

De landelijke overheid voert met name beleid op bodemdaling van veengebieden, die door oxidatie snel inklinken. Verder is er beleid voor winningslocaties van gas en zout (Friesland/Groningen en lokaal elders). Dit is niet van toepassing voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

De Rijksstructuurvisie Ondergrond (STRONG) geeft het kader voor bodemdaling en daarmee een handelingskader vanuit risicobeoordeling van ondergrondse activiteiten. Voor ingrepen in de diepe ondergrond is het Rijk via het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (BARRO) of de mijnbouwwet, en daarnaast provincie bevoegd gezag.

6.4.3.2 Regionaal

Provincie Utrecht

Visie Bodemdaling

De visie bodemdaling van de provincie (PS Utrecht, 10-12-2018) geeft enkel maatregelen voor het veen in de provincie.

Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie start met de signaleren dat het tegengaan van bodemdaling aandacht behoeft. In hoofdstuk 4.2 is dit nauwelijks verder uitgewerkt dan voor de veengebieden. De enige relevante lijn is daarnaast: "Mijnbouw, anders dan aardwarmte, past niet in ons beeld van duurzaam bodembeheer en een duurzame energievoorziening. Nieuwe initiatieven voor mijnbouw anders dan aardwarmte zullen we dus zo veel mogelijk weren." (p. 70).

In de regionale adaptatiestrategie wordt benoemd dat in 2050: "(...) het effect van droogte op versnelde bodemdaling (veenoxidatie en zetting) zoveel mogelijk beperkt [is]."

6.4.3.3 Lokaal

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Er is geen specifiek gemeentelijk beleid voor bodemdaling. In de afspraken "Klimaatadaptief bouwen Utrecht" wordt afgesproken: "Eventuele bodemdaling van gebouwd gebied blijft beheersbaar en betaalbaar". Hiertoe is tevens afgesproken dat:

1. De natuurlijke draagkracht van de bodem is mede sturend in de functiekeuze, systeemkeuze en inrichting van het plangebied.
2. Gebied specifiek worden een restzettingseis en bijbehorende maatregelenset tegen bodemdaling gekozen die over de levensduur van zestig jaar maatschappelijk het meest kosteneffectief zijn voor openbaar en privaat terrein.

Bijlage 2 Relatie tussen ambities en indicatoren beoordelingskader

Op de volgende pagina is een tabel opgenomen, waarin te zien is voor iedere ambitie (met de daarbij onderliggende beleidskeuzes) met welke indicatoren uit het beoordelingskader er een relatie is. Deze analyse is in stap 3 uitgevoerd. Alleen voor de indicatoren waar een relatie is met een speerpunt en acties zijn deze beoordeeld in stap 4. Zie voor een toelichting op de stappen van het milieueffectonderzoek hoofdstuk 3. De ambitie 'versterking van de biodiversiteit' heeft bijvoorbeeld wel een relatie met de indicatoren van de thema's klimaatadaptatie, gezondheid beschermen en bevorderen, ruimtelijke kwaliteit, natuur en bodem en water. Daarom is het effect van die ambitie op die betreffende thema's in beeld gebracht in dit MER. De ambitie heeft daarentegen geen relatie met de indicator mobiliteit. Daarom wordt dat effect niet beoordeeld in het MER.

Bijlage 3 Begrippen en afkortingen

Ambitie (In Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug)	Toestand van de leefomgeving die de gemeente Utrechtse Heuvelrug nastreeft.
Autonome ontwikkeling	Verwachte situatie in de toekomst die optreedt zonder de veranderingen waar de Omgevingsvisie specifiek in voorziet. Alle met besluitvorming vastgesteld beleid, ontwikkelingen of projecten behoren tot de autonome ontwikkeling.
Beoordelingskader	Set indicatoren waarmee beoordeeld wordt a) in hoeverre met het beoogde beleid de beleidsdoelen worden gehaald ('doelbereik') en b) wat de effecten van het beleid zijn op de leefomgeving.
Beleidsinstrument	Middel dat een overheid inzet om beleid uit te voeren, bijvoorbeeld: Omgevingsvisie, programma, omgevingsvergunning, subsidieregeling.
Bevoegd gezag	Eén of meer overheidsinstanties die bevoegd zijn om over de activiteit van de initiatiefnemer het besluit te nemen.
Commissie voor de m.e.r.	Een bij wet ingestelde landelijke commissie van onafhankelijke milieudeskundigen. Zij adviseren het bevoegd gezag over de kwaliteit van de informatie in het milieueffectrapport en naar wens ook over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport.
Criterium	Wijze waarop wordt gemeten (hoort bij de vastgestelde indicator)
Effect (in PlanMER)	Concreet gevolg van beleid op de leefomgeving.
Indicator	Belangrijk aspect binnen een thema om te meten.
Inspraak	Mogelijkheid om informatie te krijgen en op basis daarvan een mening, wensen of bezwaren kenbaar te maken, bijvoorbeeld voor een activiteit waarover door de overheid een besluit zal worden genomen.
KRW	Kaderrichtlijn Water

Kenmerk R001-1281326BJM-V01-kzo-NL

NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau: notitie die beschrijft waar de m.e.r.-procedure wel en niet overgaat ('reikwijdte'), welke aspecten in het planMER onderzocht gaan worden en met welke diepgang ('detailniveau').
Omgevingsvisie	Plan waarin de gemeente haar beleid voor de leefomgeving op lange termijn vastlegt
Plan-m.e.r	M.e.r. staat voor 'milieueffectrapportage' en is de procedure waarbinnen een MER wordt opgesteld. De toevoeging 'Plan' wil zeggen dat het om een m.e.r. voor een plan gaat, zoals een Omgevingsvisie.
PlanMER	MER staat voor 'Milieueffectrapport' en bevat de resultaten van het onderzoek naar de (milieu)effecten binnen een m.e.r. De toevoeging 'Plan' wil zeggen dat het om een MER voor een plan gaat, zoals een Omgevingsvisie.
Programma	Programma in de zin van de Omgevingswet waarin (lange termijn) beleidsdoelstellingen (wat gaan we doen?) worden vertaald naar (middellange termijn) concrete acties en interventies (hoe gaan we dat doen?)
Ter inzage leggen	Gedurende een bepaalde periode belanghebbenden de gelegenheid geven om op een voornemen of ontwerpplan te reageren met een zienswijze.
WHO	Wereldgezondheidsorganisatie
Zienswijze	Reactie die een belanghebbende aan het bevoegd gezag kan sturen als reactie op de kennisgeving over een voornemen.